

ทางเลือกทางการบัญชีและการตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานประเภท
โครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19
หลักฐานเชิงประจักษ์จากประเทศไทย

นายฉัตรมงคล วงศ์รัฐนันท์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัญชีดุซุฎบัณฑิต
สาขาวิชาการบัญชี ภาควิชาการบัญชี
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2557
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ACCOUNTING CHOICES AND MARKET REACTION TO LIABILITY RECOGNITION OF
DEFINED BENEFIT PLANS UNDER TAS 19: EMPIRICAL EVIDENCE FROM THAILAND

Mr. Chatmongkon Wongrathanandha

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Accountancy
Department of Accountancy
Faculty of Commerce and Accountancy
Chulalongkorn University
Academic Year 2014
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ทางเลือกทางการบัญชีและการตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานประเภทโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 หลักฐานเชิงประจักษ์จากประเทศไทย
โดย	นายฉัตรมงคล วงศ์รัฐนันท์
สาขาวิชา	การบัญชี
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิศรุต ศรีบุญนาค
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐชานนท์ โกมุทพุดมพิงศ์

คณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

.....คณบดีคณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี
(รองศาสตราจารย์ ดร.พสุ เดชะรินทร์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์พนา ปีตรวิชัย)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิศรุต ศรีบุญนาค)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐชานนท์ โกมุทพุดมพิงศ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พรต ฉัตรภรณ์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.อนุภาพ สมบูรณ์สวัสดิ์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ ยลระบิล)

ฉัตรมงคล วงศ์รัฐนันท์ : ทางเลือกทางการบัญชีและการตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานประเภทโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 หลักฐานเชิงประจักษ์จากประเทศไทย (ACCOUNTING CHOICES AND MARKET REACTION TO LIABILITY RECOGNITION OF DEFINED BENEFIT PLANS UNDER TAS 19: EMPIRICAL EVIDENCE FROM THAILAND) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
 หลัก: ผศ. ดร.วิศรุต ศรีบุญนาค, อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม: ผศ. ดร.ณัฐชานนท์ โกมุกุฑุมิพงศ์, 183 หน้า.

วัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อทางเลือกวิธีการบัญชีสำหรับการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานภายใต้โครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ในช่วงการเปลี่ยนแปลง (หนี้สินส่วนเพิ่ม) และเพื่อศึกษาการตอบสนองของตลาดทุนต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม การรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเกิดขึ้นจากนามาตราฐานการบัญชีไทยฉบับที่ 19 เรื่อง ผลประโยชน์ของพนักงาน (TAS 19) มาใช้เป็นครั้งแรก การศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งทางเลือกวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็น 3 วิธี ได้แก่ วิธีรับรู้โดยทันที วิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี และวิธีปรับกับกำไรสะสม การศึกษาครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 309 บริษัท ที่เริ่มใช้มาตรฐานฉบับนี้ ในไตรมาส 1 ปี 2554 เป็นครั้งแรก

ผลการศึกษาพบว่ากิจการที่ได้รับผลกระทบจากการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มต่อกำไรต่อหุ้นสูงและกิจการที่มีค่าตอบแทนรวมของผู้บริหารสูงมีผลต่อแนวโน้มที่จะไม่เลือกวิธีการรับรู้โดยทันทีเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม ในขณะที่ขาดทุนสะสมยกมาและขาดทุนสะสมที่เกิดขึ้นหลังจากการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มมีผลต่อแนวโน้มที่ผู้บริหารจะเลือกวิธีการรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม ในขณะที่การศึกษาครั้งนี้ไม่พบว่าหนี้สินส่วนเพิ่มมีผลต่อแนวโน้มที่ผู้บริหารจะเลือกวิธีการรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม สุดท้ายการศึกษาครั้งนี้ไม่พบว่าตลาดทุนมีการตอบสนองต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม

ภาควิชา	การบัญชี	ลายมือชื่อนิสิต
สาขาวิชา	การบัญชี	ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก
ปีการศึกษา	2557	ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาร่วม

5283152026 : MAJOR ACCOUNTANCY

KEYWORDS: THAI ACCOUNTING STANDARD NO. 19 / EMPLOYEE BENEFITS / DEFINED BENEFIT PLANS / ACCOUNTING CHOICES / CAPITAL MARKET REACTION

CHATMONGKON WONGRATHANANDHA: ACCOUNTING CHOICES AND MARKET REACTION TO LIABILITY RECOGNITION OF DEFINED BENEFIT PLANS UNDER TAS 19: EMPIRICAL EVIDENCE FROM THAILAND. ADVISOR: ASST. PROF. VISARUT SRIBUNNAK, Ph.D., CO-ADVISOR: ASST. PROF. NATCHANONT KOMUTPUTIPONG, Ph.D., 183 pp.

The objectives of this study are to examine factors affecting accounting choices in recognizing incremental amounts of transitional employee benefit liabilities under defined benefit plans (the incremental liabilities) and to document capital market reactions to the recognition of such incremental liabilities. The recognition of the incremental liability arises from the first-time adoption of Thai Accounting Standard No.19, Employee Benefits (TAS19). This study classifies the incremental liabilities into three choices: an immediate recognition, an expense recognition on a straight-line basis up to five years and an adjustment to the retained earnings. This study employs a sample of 309 companies listed in the Stock Exchange of Thailand that first-time adopt TAS19 in the first quarter of year 2011.

The results show that firms affected by the incremental liabilities to earnings per share to a greater extent and firms with greater earnings-based management compensation have a propensity to not select the immediate recognition over the adjustment to the retained earnings. Meanwhile, deficits both existing before and resulting from recognition of the incremental liabilities are associated with the managers' propensity to select the expense recognition on a straight-line basis up to five years over the adjustment to the retained earnings. In addition, this study does not find that the incremental liabilities are associated with the managers' propensity to choose the expense recognition on a straight-line basis up to five years over the adjustment to the retained earnings. Finally, the study finds no indication of capital market reaction to the recognition of the incremental liability.

Department: Accountancy

Field of Study: Accountancy

Academic Year: 2014

Student's Signature

Advisor's Signature

Co-Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิศรุต ศรีบุญนาค อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐชานนท์ โกมุกพุดพิงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ให้ความเมตตารับข้าพเจ้าเป็นนิสิตในที่ปรึกษา และให้ความกรุณาสละเวลาให้คำแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้าจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์พนา ปิตรีชัชชัย ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พรต ฉัตรภรณ์ และ อาจารย์ ดร.อนุภาพ สมบูรณ์สวัสดิ์ ที่ได้สละเวลาในการเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้ความรู้ด้านวิจัย คำแนะนำทางสถิติที่สำคัญ และมีคุณค่ายิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรพรรณ ยลระบิล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ภายนอกที่กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี พร้อมกันนี้ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีทุกท่านที่กรุณาอบรมสั่งสอน ให้มีความรู้ ความเมตตาและกำลังใจ จนข้าพเจ้าสามารถสำเร็จการศึกษาในที่สุด

นอกจากนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณ คณาจารย์ภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทุกท่านที่คอยให้กำลังใจ และความช่วยเหลือต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์ ดร.สันสกฤต วิจิตรเลขการ ที่คอยให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ และช่วยเหลือข้าพเจ้าในเรื่องต่าง ๆ ตลอดช่วงเวลาที่ข้าพเจ้าลาศึกษาต่อ และระหว่างการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้เสร็จสมบูรณ์ และขอบคุณคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่ให้ทุนแก่ข้าพเจ้าสำหรับการศึกษาในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ และคุณแม่ และครอบครัวของข้าพเจ้าทุกคน ที่มอบความรัก ความห่วงใย และให้กำลังใจข้าพเจ้ามาโดยตลอด และขอขอบคุณเพื่อนร่วมชั้นเรียน รุ่นพี่ และรุ่นน้องนิสิตปริญญาเอก และเจ้าหน้าที่ในหลักสูตรทุกคน ที่ช่วยเหลือและให้กำลังใจข้าพเจ้ามาโดยตลอดระยะเวลาที่เข้าศึกษาในหลักสูตรนี้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูป.....	ฎ
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	3
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	12
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	13
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	13
1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย	14
1.7 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย.....	15
บทที่ 2	16
วรรณกรรมปริทัศน์.....	16
2.1 รูปแบบผลประโยชน์ระยะยาวของพนักงาน	16
2.2 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541	20
2.3 มาตรฐานการบัญชี และประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย	21
2.4 ทางเลือกในการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเมื่อปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เป็นครั้งแรก	25
2.5 งานวิจัยเกี่ยวกับหนี้สินผลประโยชน์พนักงานในประเทศไทย.....	28

2.6 ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	32
บทที่ 3	55
ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม	55
3.1 บทนำ.....	55
3.2 การพัฒนาสมมติฐานงานวิจัย.....	56
3.3 การออกแบบวิธีวิจัย.....	66
3.4 ค่าสถิติพรรณนา ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร และการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรเดียว	76
3.5 ผลการวิจัย.....	84
3.6 บทสรุป	95
บทที่ 4	97
การตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม	97
4.1 บทนำ.....	97
4.2 การพัฒนาสมมติฐานงานวิจัย.....	98
4.3 การออกแบบวิธีวิจัย	102
4.4 ค่าสถิติพรรณนา และค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร.....	113
4.5 ผลการวิจัย.....	116
บทที่ 5	123
การทดสอบความแกร่ง (Robustness Test).....	123
5.1 บทนำ.....	123
5.2 การคำนวณหาผลตอบแทนไม่ปกติสะสมด้วยตัวแบบตลาด (Market Model)	123
5.3 การแบ่งกลุ่มตัวอย่างหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่สูงหรือต่ำกว่าที่คาดหวัง	126
5.4 การแก้ไขปัญหา Endogeneity ด้วยตัวแปรเครื่องมือ (Instrumental Variable)	132
5.5 การรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานทั้งจำนวนของบริษัทแทนค่าคาดหวัง	144

5.6 การควบคุมอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม	148
5.7 การลดจำนวนวันคำนวณผลตอบแทนไม่ปกติสะสม.....	151
5.8 บทสรุป	155
บทที่ 6	157
สรุปและข้อเสนอแนะ	157
6.1 สรุปผลการวิจัย.....	157
6.2 ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะงานวิจัย.....	160
6.3 ทิศทางการวิจัยในอนาคต.....	162
รายการอ้างอิง	164
ภาคผนวก.....	175
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	183

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มระหว่างมาตรฐานการบัญชีไทยและมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ.....	4
ตารางที่ 2 ผลกระทบของวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นครั้งแรกต่องบการเงิน	5
ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบโครงการสมทบเงินที่กำหนดไว้และโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ ...	18
ตารางที่ 4 การจ่ายค่าชดเชยเมื่อเลิกจ้างตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541	20
ตารางที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม.....	73
ตารางที่ 6 กลุ่มตัวอย่างแยกตามประเภทอุตสาหกรรมและวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม	74
ตารางที่ 7 ข้อมูลการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานเป็นครั้งแรก	75
ตารางที่ 8 ค่าสถิติพรรณนาของปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม	76
ตารางที่ 9 ค่าสหสัมพันธ์สำหรับตัวแบบการเปรียบเทียบวิธีรับรู้โดยทันทีและวิธีปรับกับกำไรสะสม	80
ตารางที่ 10 ค่าสหสัมพันธ์สำหรับตัวแบบการเปรียบเทียบวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปีและวิธีปรับกับกำไรสะสม.....	81
ตารางที่ 11 การวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรเดียว (Univariate Test)	82
ตารางที่ 12 ค่าสถิติจากแบบจำลองทางเลือกโพรบิทสำหรับพยากรณ์โอกาสที่กิจการจะนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาปฏิบัติก่อนมีผลบังคับใช้	85
ตารางที่ 13 ค่าสถิติจากแบบจำลองโลจิสติกส์สำหรับแนวโน้มที่กิจการจะเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้โดยทันทีเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม	86
ตารางที่ 14 ค่าสถิติจากแบบจำลองโลจิสติกส์สำหรับแนวโน้มที่กิจการจะเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี กับวิธีปรับกับกำไรสะสม	91
ตารางที่ 15 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาการตอบสนองของตลาดต่อการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม....	108
ตารางที่ 16 ค่าสถิติพรรณนาของตัวแปรที่ใช้ประมาณค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน	110
ตารางที่ 17 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ประมาณการหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน ..	110
ตารางที่ 18 การทดสอบตัวแบบที่ใช้ประมาณการหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน	112

ตารางที่ 19	ค่าสถิติพรรณนาของตัวแปรที่มีผลต่อการตอบสนองของตลาด.....	113
ตารางที่ 20	ค่าสหสัมพันธ์สำหรับการศึกษาการตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ...	115
ตารางที่ 21	ความสัมพันธ์ระหว่างการตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม	119
ตารางที่ 22	ค่าสถิติพรรณนาของผลตอบแทนไม่ปกติสะสมจากตัวแบบตลาด (Market Model)..	124
ตารางที่ 23	การตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มภายใต้ตัวแบบตลาด	125
ตารางที่ 24	การตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่สูงกว่าที่คาดหวัง	127
ตารางที่ 25	การตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่ต่ำกว่าที่คาดหวัง	130
ตารางที่ 26	ค่าสถิติพรรณนาของตัวแปรเครื่องมือ (Instrumental Variable).....	135
ตารางที่ 27	การตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง หลังจากแก้ปัญหา Endogeneity.....	136
ตารางที่ 28	การตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่สูงกว่าที่คาดหวังหลังจาก แก้ปัญหา Endogeneity.....	139
ตารางที่ 29	การตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่ต่ำกว่าที่คาดหวังหลังจาก แก้ปัญหา Endogeneity	142
ตารางที่ 30	การตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานทั้งจำนวนโดยไม่ใช้ตัวแบบ สำหรับการประมาณค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน.....	145
ตารางที่ 31	ค่าสถิติพรรณนาของอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม	148
ตารางที่ 32	การตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานภายหลังควบคุมอัตราส่วน หนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม	149
ตารางที่ 33	ค่าสถิติพรรณนาของผลตอบแทนไม่ปกติสะสมหลังลดจำนวนวัน.....	151
ตารางที่ 34	การตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานภายหลังลดจำนวนวัน คำนวณผลตอบแทนไม่ปกติสะสม	153

สารบัญรูป

หน้า

รูปที่ 1 ทฤษฎีตัวแทน ปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 1 และ แบบที่ 2.....	34
รูปที่ 2 ทฤษฎีการตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินของกิจการ.....	50

บทที่ 1

บทนำ

จากการที่สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ (สภาวิชาชีพบัญชี) โดยคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานบัญชี ได้จัดทำมาตรฐานการรายงานทางการเงินของไทยให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นโดยมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (International Financial Reporting Standards, IFRS) และได้ปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีของไทยให้เป็นปัจจุบันตามการแก้ไขของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ในปี 2553 สภาวิชาชีพบัญชี ได้ออกประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 52/2553 เรื่อง มาตรฐานบัญชี ฉบับที่ 19 (TAS 19) เรื่อง ผลประโยชน์ของพนักงาน ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 19 (IAS 19: Employee Benefits (Bound Volume 2009)) มาปฏิบัติใช้ในประเทศไทยเป็นครั้งแรก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดวิธีการบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลของผลประโยชน์ของพนักงาน และได้กำหนดให้กิจการต้องรับรู้หนี้สินเมื่อพนักงานได้ให้บริการเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับผลประโยชน์ของพนักงานที่กิจการจะจ่ายในอนาคต และบันทึกค่าใช้จ่ายเมื่อกิจการได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการให้บริการของพนักงานเป็นการแลกเปลี่ยนกับผลประโยชน์ของพนักงาน โดยมาตรฐานการบัญชีนี้ให้ถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2554 เป็นต้นไป

แม้ว่ามาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 นี้จะเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 19 (IAS 19) แต่มาตรฐานการบัญชีไทย (TAS 19) ได้กำหนดทางเลือกให้กิจการต้องรับรู้มูลค่าหนี้สินในช่วงการเปลี่ยนแปลงสำหรับโครงการผลประโยชน์ ณ วันนั้น ถ้าหนี้สินในช่วงการเปลี่ยนแปลงมากกว่าหนี้สินที่จะรับรู้ ณ วันที่เดียวกันตามนโยบายบัญชีเดิมของกิจการ (ต่อไปนี้จะเรียกว่า “หนี้สินส่วนเพิ่ม”) ไว้ 4 วิธีประกอบด้วย (1) รับรู้โดยทันทีที่ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 8 (ปรับปรุง 2552) เรื่อง นโยบายบัญชี การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางบัญชีและข้อผิดพลาด (2) รับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี นับจากวันที่นำมาตราฐานการบัญชีนี้มาใช้ (3) รับรู้โดยปรับกับกำไรสะสม ณ วันต้นงวดของรอบระยะเวลาบัญชีปี 2554 และ (4) รับรู้โดยใช้วิธีปรับย้อนหลัง ซึ่งทางเลือกที่สภาวิชาชีพบัญชี กำหนดให้ นั้นมีความแตกต่างจากมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศที่กำหนดวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มไว้ น้อยกว่าที่มาตรฐานการบัญชีไทยกำหนด กล่าวคือวิธีรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสมต้นงวดนั้นเป็นวิธีที่สภาวิชาชีพบัญชี กำหนดใช้เฉพาะใน

ประเทศไทยเท่านั้นแต่กลับพบว่าเป็นวิธีที่บริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยนิยมใช้มากที่สุด¹ โดย วรศักดิ์ ทุมมานนท์ และ วิภาดา ตันติประภา (2554) พบว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน 327 บริษัท จากกลุ่มตัวอย่าง 453 บริษัท หรือคิดเป็นร้อยละ 72.19 เลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีปรับกับกำไรสะสมต้นงวด

นอกจากนี้จากการที่บริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เป็นครั้งแรก วราพร ประภาศิริกุล และ กิตติพันธ์ เกียรติสมภพ (2554) จึงได้ศึกษาผลกระทบของมาตรฐานการบัญชีฉบับดังกล่าวที่มีต่อกำไรสะสม ณ วันต้นงวดปี 2554 และสรุปว่ามาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เป็นมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ส่งผลกระทบต่อรายงานทางการเงินของกิจการมากที่สุด โดยเฉพาะอัตราส่วนทางการเงินที่คำนวณจากอัตราส่วนหนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้นของกิจการ ทั้งนี้เนื่องจากบริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่ในประเทศไทยไม่เคยมีการบันทึกรายการค่าใช้จ่ายและหนี้สินผลประโยชน์ระยะยาวหลังจากออกจากงานมาก่อนในอดีต หรืออาจจะบันทึกไว้แต่ไม่ถูกต้องตามที่กำหนดในมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Taesiriphet (2012) ที่คาดว่าบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยอาจต้องบันทึกหนี้สินผลประโยชน์พนักงานเป็นจำนวนเงินรวมในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมประมาณ 3.0 – 7.9 พันล้านบาท และรวมเป็นมูลค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นทั้งสิ้นประมาณ 35.9 หมื่นล้านบาท ซึ่งเป็นการรับรู้หนี้สินระยะยาวผลประโยชน์พนักงานที่มีมูลค่าสูงมากสำหรับบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดังนั้นจากการกำหนดทางเลือกของมาตรฐานการบัญชีไทยที่มากกว่าที่กำหนดไว้โดยมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ และผลกระทบจากมูลค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่คาดว่าจะมีผลกระทบที่สำคัญต่อรายงานทางการเงินของกิจการ การศึกษาครั้งนี้ส่วนแรกจึงเป็นการศึกษาปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลให้ผู้บริหารตัดสินใจเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเมื่อต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เป็นครั้งแรกด้วยวิธีที่แตกต่างกัน โดยผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มตามที่มาตรฐานการบัญชีฉบับนี้กำหนดจาก 4 วิธี เป็น 3 วิธี ประกอบด้วย (1) วิธีรับรู้โดยทันทีตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 8 (ปรับปรุง 2552) (2) วิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายใน

¹ สภาวิชาชีพบัญชี ได้กำหนดให้กิจการสามารถเลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มภายใต้วิธีปรับกับกำไรสะสม ณ วันต้นงวดได้เฉพาะกรณีที่เกิดการนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เรื่อง ผลประโยชน์ของพนักงานมาใช้เป็นครั้งแรกในปี 2554 เท่านั้น

ระยะเวลา 5 ปี และ (3) วิธีปรับกับกำไรสะสม ซึ่งเป็นการรวมวิธีรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสม ณ วันต้นงวดของรอบระยะเวลาบัญชีปี 2554 และวิธีรับรู้โดยใช้วิธีปรับย้อนหลังไว้ด้วยกัน เนื่องจากสองวิธีนี้มีผลกระทบต่ออัตราส่วนทางการเงินเมื่อต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เป็นครั้งแรกไม่แตกต่างกัน โดยจะศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกวิธีรับรู้โดยทันทีเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม และการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสมตามลำดับ

สำหรับส่วนที่สองจะศึกษาการตอบสนองของตลาดหุ้นที่มีต่อการบันทึกรายการหนี้สินผลประโยชน์พนักงานเมื่อต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เป็นครั้งแรก ทั้งนี้เนื่องจากการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มจะมีผลกระทบที่สำคัญต่อรายงานทางการเงิน และการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เป็นวิธีที่กิจการไม่ได้รับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานทั้งจำนวน แต่กิจการจะทยอยรับรู้ค่าใช้จ่ายและหนี้สินเพียงบางส่วนในงวดปัจจุบันเท่านั้น โดยส่วนหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่ยังไม่ได้บันทึกกิจการจะทยอยรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายและหนี้สินในอนาคต ดังนั้นการศึกษาส่วนที่สองนี้จะแบ่งเป็นการศึกษาการตอบสนองของตลาดหุ้นต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มที่แตกต่างจากที่คาดหวัง การศึกษาการตอบสนองของตลาดหุ้นต่อวิธีรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานด้วยวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี และการศึกษาการตอบสนองของตลาดหุ้นต่อผลกระทบร่วมของการเลือกวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มที่มีต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังกับวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี

โดยรายละเอียดเนื้อหาของบทที่ 1 จะประกอบด้วยความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ขอบเขตของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย และลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย โดยในแต่ละหัวข้อจะนำเสนอเรียงตามลำดับต่อไป

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามที่สภาวิชาชีพบัญชีฯ ได้ประกาศการใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เรื่อง ผลประโยชน์ของพนักงาน ซึ่งมีผลบังคับใช้กับบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยเป็นครั้งแรกในไตรมาส 1 ปี 2554 และมาตรฐานการบัญชีไทยฉบับนี้ (TAS19) ได้กำหนดทางเลือกสำหรับการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มไว้ 4 ทางเลือก ซึ่งเป็นจำนวนที่มากกว่าที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IAS19) ผู้วิจัยได้

เปรียบเทียบทางเลือกวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานระหว่างมาตรฐานการบัญชีของไทยและมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ เมื่อต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้เป็นครั้งแรก ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มระหว่างมาตรฐานการบัญชีไทยและมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ

วิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม	มาตรฐานการบัญชีไทย (TAS 19)	มาตรฐานการบัญชี ระหว่างประเทศ (IAS 19)
1. รับรู้โดยทันทีตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 8	✓	✓
2. รับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี	✓	✓
3. รับรู้โดยปรับกับกำไรสะสม ณ วันต้นงวด	✓	ไม่ได้กำหนด
4. รับรู้โดยใช้วิธีปรับย้อนหลัง	✓	✓

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบมาตรฐานการบัญชีไทยซึ่งได้กำหนดทางเลือกให้กิจการสามารถเลือกรับรู้รายการหนี้สินส่วนเพิ่มในช่วงการเปลี่ยนแปลงที่มากกว่าหนี้สินที่จะรับรู้ ณ วันเดียวกันตามนโยบายบัญชีเดิมของกิจการได้ 4 วิธี ในขณะที่มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศกำหนดวิธีการรับรู้เพียง 3 วิธี ซึ่ง 2 วิธีแรก คือ วิธีการรับรู้โดยทันทีตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 8 และวิธีการรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี ได้ถูกกำหนดไว้ในมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 19 ในขณะที่วิธีการรับรู้โดยใช้วิธีปรับย้อนหลัง เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 8 เรื่อง นโยบายการบัญชี การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางบัญชีและข้อผิดพลาด ที่ระบุไว้ว่าหากกิจการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชีอันเป็นผลมาจากการเริ่มนำมาตรฐานการรายงานทางการเงินมาถือปฏิบัติ แต่มาตรฐานการรายงานทางการเงินนั้นไม่ได้กำหนดวิธีปฏิบัติในช่วงเปลี่ยนแปลง หรือกิจการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชีด้วยความสมัครใจ กิจการต้องใช้วิธีปรับงบการเงินย้อนหลังสำหรับการเปลี่ยนแปลงนั้น ฉะนั้นทางเลือกที่สภาวิชาชีพบัญชีฯ กำหนดจึงสอดคล้องกับที่มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศกำหนด รวมทั้งสิ้น 3 วิธี ยกเว้นเพียงวิธีเดียว คือ การรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มโดยปรับกับกำไรสะสม ณ วันต้นงวด ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่มีทฤษฎีบัญชีรองรับและเป็นวิธีที่ถือปฏิบัติเฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น (วรศักดิ์ ทูมมานนท์ และ วิภาดา ตันติประภา, 2554)

นอกเหนือจากที่มาตรฐานการบัญชีไทยได้กำหนดทางเลือกไว้มากกว่ามาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศแล้ว การเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานในแต่ละวิธียังมีผลกระทบต่องบการเงินแตกต่างกันด้วย ซึ่งผลกระทบดังกล่าวสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลกระทบของวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นครั้งแรกต่องบการเงิน

วิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม	งบกำไรขาดทุน		งบแสดงฐานะการเงิน	
	ค่าใช้จ่าย	หนี้สิน	ส่วนของผู้ถือหุ้น	ปรับงบการเงิน
1. รับรู้โดยทันทีตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 8	รับรู้ทั้งจำนวน	รับรู้ทั้งจำนวน	รับรู้ทั้งจำนวน	ไม่ต้องทำ
2. รับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี	รับรู้เพียงบางส่วน	รับรู้เพียงบางส่วน	รับรู้เพียงบางส่วน	ไม่ต้องทำ
3. รับรู้โดยปรับกับกำไรสะสม ณ วันต้นงวด	ไม่กระทบ	รับรู้ทั้งจำนวน	รับรู้ทั้งจำนวน	ไม่ต้องทำ
4. รับรู้โดยใช้วิธีปรับย้อนหลัง	ไม่กระทบ	รับรู้ทั้งจำนวน	รับรู้ทั้งจำนวน	ต้องทำ

ตารางที่ 2 สรุปผลกระทบของการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มในแต่ละวิธีต่องบการเงินของกิจการ โดยถ้ากิจการเลือกวิธีรับรู้โดยทันทีตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 8 จะทำให้กิจการต้องบันทึกหนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายทั้งจำนวนซึ่งจะมีผลทำให้กำไรสำหรับงวดปัจจุบันลดลง และหนี้สินผลประโยชน์ระยะยาวพนักงานเพิ่มขึ้น นอกจากนี้กำไรที่ลดลงยังส่งผลให้ส่วนของผู้ถือหุ้นของกิจการลดลงด้วย แต่ถ้ากิจการเลือกรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี ซึ่งเป็นการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเพียงบางส่วนจะทำให้ค่าใช้จ่าย หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้นของกิจการในงวดปัจจุบันได้รับผลกระทบที่น้อยกว่าวิธีรับรู้โดยทันที แต่กิจการมีภาระที่จะต้องทยอยรับรู้ค่าใช้จ่ายและหนี้สินที่ยังรับรู้ไม่ครบนี้ภายในระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี ในขณะที่หากกิจการเลือกวิธีปรับกับกำไรสะสม ณ วันต้นงวด หรือวิธีรับรู้โดยปรับย้อนหลังจะไม่มีผลกระทบต่องบกำไรขาดทุน แต่จะมีผลกระทบต่องบแสดงฐานะการเงินที่ไม่แตกต่างกัน กล่าวคือกิจการจะต้องรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มโดยตรงทั้งจำนวนไปยังกำไรสะสมต้นปีของกิจการ ฉะนั้นจึงไม่มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานในงวดปัจจุบัน แต่จะทำให้หนี้สินของกิจการเพิ่มขึ้น และส่วนของผู้ถือหุ้นลดลงทั้งจำนวนเช่นเดียวกับวิธีรับรู้โดยทันที ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จะเรียกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มภายใต้วิธีปรับกับกำไรสะสม ณ วันต้นงวด และวิธีปรับย้อนหลังซึ่งมีผลต่องบการเงินไม่แตกต่างกันว่า “วิธีปรับกับกำไรสะสม” อย่างไรก็ตามการรับรู้หนี้สิน

ส่วนเพิ่มโดยวิธีปรับย้อนหลังถึงแม้จะไม่มีผลกระทบต่องบการเงินเช่นเดียวกับวิธีปรับกำไรสะสม ณ วันต้นงวด แต่ภายใต้วิธีปรับย้อนหลังกิจการจะต้องคำนวณผลกระทบที่เกิดขึ้นและปรับปรุงกับบัญชีที่เกี่ยวข้องย้อนหลังซึ่งจะมีผลต่อการจัดทำงบการเงินเปรียบเทียบของกิจการ ในขณะที่วิธีปรับกับกำไรสะสมต้นงวดจะมีผลกระทบเฉพาะกำไรสะสมต้นงวดปัจจุบันเท่านั้น ฉะนั้นงบการเงินงวดที่นำมาเปรียบเทียบจะไม่ได้รับผลกระทบ

การปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เป็นครั้งแรก จะส่งผลต่ออัตราส่วนทางการเงินที่คำนวณจากมูลค่าหนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้นของกิจการที่จะเปลี่ยนไป เนื่องจากการบันทึกหนี้สินส่วนเพิ่มจะทำให้หนี้สินระยะยาวของกิจการเพิ่มขึ้น และส่วนของผู้ถือหุ้นของกิจการลดลง ดังนั้นอัตราส่วนที่สำคัญที่จะได้รับผลกระทบคือ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt to Equity) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการควบคุมสถานะการเงินและความสามารถในการชำระหนี้ของผู้กู้ยืม (Watts และ Zimmerman, 1986) ที่จะเพิ่มสูงขึ้น และอาจทำให้กิจการประสบปัญหาการผิดเงื่อนไขการกู้ยืมได้ สำหรับงานวิจัยที่แสดงผลกระทบของการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่มีต่ออัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ได้แก่ งานวิจัยของ Bryan, Lilien และ Mooney (2007) ซึ่งศึกษาการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานหลังออกจากงานในประเทศสหรัฐอเมริกา และ Lynch (2007) ซึ่งศึกษาการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานหลังออกจากงานในประเทศสหราชอาณาจักร และประเทศออสเตรเลีย โดยต่างก็สรุปตรงกันว่ากรรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อเพิ่มขึ้นของอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของกิจการอย่างมีสาระสำคัญ โดย Bryan et al. (2007) พบว่าการบันทึกหนี้สินผลประโยชน์พนักงานหลังออกจากงาน ทำให้ส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัทตัวอย่างลดลง 14% และหนี้สินผลประโยชน์พนักงานเพิ่มขึ้น 4% ซึ่งมีผลให้อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูงขึ้น 19%

นอกจากผลกระทบของการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มที่มีต่อกำไรขาดทุนและงบแสดงฐานะการเงินแล้ว ผู้ใช้งบการเงินจะต้องระวังปัญหาเกี่ยวกับความครบถ้วนของการบันทึกหนี้สินผลประโยชน์พนักงานถ้าหากกิจการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เพราะกิจการมีภาระที่จะต้องทยอยรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มในส่วนที่ยังไม่รับรู้ในงวดปัจจุบันเป็นค่าใช้จ่ายและหนี้สินตลอดช่วงระยะเวลาการตัดจำหน่าย ดังนั้นค่าใช้จ่ายและหนี้สินในงวดปัจจุบันของกิจการจะแสดงต่ำกว่าความเป็นจริง ในขณะที่เดียวกันกำไรในอนาคตของกิจการก็จะลดลงเท่ากับจำนวนหนี้สินส่วนเพิ่มที่ยังรับรู้ไม่หมดภายใต้การตัดจำหน่ายด้วยวิธีเส้นตรงด้วย โดยข้อคำนึงถึงผลกระทบของการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มนี้ สอดคล้องกับผลการสำรวจของ วราพร ประภาศิริกุล และ กิตติพันธ์ เกียรติสมภพ (2554) ที่ได้เสนอแนะให้ผู้ใช้งบการเงินควรใช้ความ

ระมัดระวังและศึกษาการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินของกิจการเพิ่มเติมเพราะมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ได้กำหนดทางเลือกแก่กิจการในการบันทึกหนี้สินผลประโยชน์พนักงานไว้หลายวิธี จึงทำให้แต่ละกิจการเลือกวิธีการบันทึกบัญชีที่ต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับกิจการที่เลือกใช้วิธีการทยอยรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานระยะยาวในงบกำไรขาดทุนในระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี เพราะจะทำให้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่ถูกบันทึกในงวดปัจจุบันไม่ครบถ้วน ฉะนั้นผู้ใช้งบการเงินจึงต้องพึงระวังถึงการวิเคราะห์งบการเงินจากการปรับใช้มาตรฐานการบัญชีใหม่ที่อาจทำให้เกิดข้อจำกัดในการเปรียบเทียบข้อมูลของกิจการทั้งผลต่างจากงบการเงินปีก่อน และการเปรียบเทียบระหว่างกิจการซึ่งเกิดจากทางเลือกของมาตรฐานการบัญชีไทยที่แตกต่างจากมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ และกิจการบางแห่งมีการนำมาตรฐานการบัญชีที่ยังไม่มีผลบังคับใช้มาปฏิบัติก่อนกำหนด เป็นต้น

ด้วยมูลเหตุข้างต้นเกี่ยวกับผลกระทบของการบันทึกหนี้สินส่วนเพิ่มที่มีต่องบการเงินและอัตราส่วนทางการเงินที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผลกระทบในวงกว้างที่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทุกแห่งจะต้องบันทึกบัญชีผลประโยชน์พนักงานหลังจากจากงานประเภทโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ ตามข้อบังคับทางกฎหมายของไทยที่กำหนดให้กิจการต้องจ่ายชดเชยให้แก่ลูกจ้างเมื่อเลิกจ้างซึ่งรวมถึงการเกษียณอายุของลูกจ้างด้วย จึงทำให้มีผู้สนใจศึกษาการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มของบริษัทจดทะเบียนไทย ซึ่งได้แก่ Taesiriphet (2012); วรศักดิ์ ทูมมานนท์ และ วิภาดา ตันติประภา (2554); วราพร ประภาศิริกุล และ กิตติพันธ์ เกียรติสมภพ (2554); วันชัย ธารกรกิจกุล และ ชารี สาทรกิจ (2554) และ กิตติมา อัครนุพงศ์ และ นิยะดา วิเศษบริสุทธิ์ (2557) อย่างไรก็ตามยังไม่พบว่าการศึกษาในอดีตเกี่ยวกับผลประโยชน์พนักงานเหล่านี้มีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อผู้บริหารในการตัดสินใจเลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม รวมถึงการศึกษาการตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มดังกล่าวในประเทศไทยซึ่งมีลักษณะการกำหนดวิธีการบันทึกบัญชีผลประโยชน์พนักงานต่างจากประเทศอื่น ๆ

นอกจากนี้ Glaum (2009) ได้สรุปว่าเนื่องจากมูลค่าของผลประโยชน์พนักงานมีผลกระทบอย่างมากต่อรายงานทางการเงินของกิจการ ฉะนั้นการประกาศใช้มาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์พนักงานจึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงผลกระทบที่มีต่องบการเงินของกิจการได้ อีกทั้งหนี้สินผลประโยชน์พนักงานเมื่อเลิกจ้างเป็นหนี้สินระยะยาว ฉะนั้นการคำนวณจึงมีความซับซ้อนเพราะต้องอาศัยการประมาณการ และข้อสมมติต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ข้อสมมติด้านประชากรศาสตร์ และ ข้อสมมติทางการเงิน รวมถึงการใช้คณิตศาสตร์ ประกันภัยมาช่วยในการคำนวณ ฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงข้อสมมติบางประการเพียงเล็กน้อยจึงอาจส่งผลที่สำคัญต่อตัวเลขในงบการเงิน โดย

Blake et al. (2008) และ Coughlan et al. (2007) อธิบายว่าการเปลี่ยนแปลงสมมติฐานเกี่ยวกับอายุพนักงานเพียง 1 ปี จะส่งผลทำให้หนี้สินผลประโยชน์เปลี่ยนแปลง 3-4% ในขณะที่ Glaum (2009) ได้ระบุถึงงานวิจัยในอดีตที่ศึกษาเกี่ยวกับอัตราคิดลดพบว่าการเปลี่ยนแปลงอัตราคิดลด 1% จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหนี้สินผลประโยชน์ประมาณ 15%

ฉะนั้นสำหรับการศึกษาส่วนแรก ซึ่งเป็นการศึกษาปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลให้ผู้บริหารตัดสินใจเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเมื่อต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เป็นครั้งแรกด้วยวิธีที่แตกต่างกัน สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีตัวแทน (Jensen และ Meckling, 1976) โดย Young et al. (2008) ได้แบ่งปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนเป็น 2 กรณี คือ ปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 1 (Type I Agency Problem) และปัญหาตัวการและตัวแทนแบบที่ 2 (Type II Agency Problem) โดยได้อธิบายปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 1 ว่าเป็นลักษณะที่ตัวแทนหรือผู้บริหารซึ่งเป็นบุคคลภายนอกได้รับอำนาจจากตัวการหรือผู้ถือหุ้นในการบริหารงาน และเนื่องจากไม่มีผู้ถือหุ้นรายใดมีอำนาจควบคุมในการบริหารงาน ผู้บริหารจึงมีอำนาจควบคุมการดำเนินธุรกิจของกิจการได้ทั้งหมด และเนื่องจากผู้ถือหุ้นไม่ทราบข้อมูลในการบริหารงานได้เท่าเทียมกับผู้บริหาร (Information Asymmetries) ผู้บริหารซึ่งต้องการหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองจึงอาจดำเนินงานโดยไม่รักษาผลประโยชน์สูงสุดให้กับผู้ถือหุ้น ดังนั้นผู้ถือหุ้นซึ่งต้องการรักษาผลประโยชน์ของตนจึงต้องกำหนดเงื่อนไขสัญญาต่างๆ มาเพื่อป้องกันผลประโยชน์ของตนเอง เช่น การกำหนดผลตอบแทนของผู้บริหารที่ขึ้นอยู่กับผลกำไร เป็นต้น โดยปัญหาที่เกิดขึ้นนี้สามารถเรียกว่าเป็นความขัดแย้งระหว่างตัวการและตัวแทน (Principal-agent Conflict) โดยการศึกษาครั้งนี้คาดว่าผู้บริหารจะเลือกใช้ทางเลือกทางการบัญชีสำหรับการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มที่จะไม่ทำให้กำไรของกิจการลดลง เนื่องจากกำไรของกิจการมักถูกใช้เป็นเครื่องมือในการวัดผลการปฏิบัติงาน และใช้กำหนดผลตอบแทนของผู้บริหาร

สำหรับการศึกษาในอดีตที่สามารถอธิบายได้ด้วยปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 1 ได้แก่ การศึกษาของ Bushman และ Smith (2001) Watts และ Zimmerman (1986) Hagerman และ Zmijewski (1979) ซึ่งพบว่าผู้บริหารจะมีแรงจูงใจที่จะเลือกใช้วิธีการบัญชีเพื่อเพิ่มกำไรให้กับกิจการ ในขณะที่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผลประโยชน์พนักงาน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการเลือกทางเลือกทางการบัญชีเพื่อเพิ่มผลกำไรและผลตอบแทนของผู้บริหาร ได้แก่ งานวิจัยของ Scott (1991), Langer และ Lev (1993), Ali และ Kumar (1994), Smith (1994), Amir และ Ziv (1997) และ Cheng, Hsieh และ Yip (2007) โดยงานวิจัยเหล่านี้ได้สรุปว่าผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะเลือกปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีผลประโยชน์พนักงานล่วงหน้าก่อนที่จะมีผลบังคับใช้

และจะเลือกวิธีการรับรู้รายการหนี้สินผลประโยชน์พนักงานทันทีหรือจะทยอยรับรู้จะขึ้นอยู่กับทางเลือกทางเลือคนั้นจะต้องเพิ่มกำไรให้กิจการ หรือหากนำมาใช้แล้วจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อกำไรของกิจการ เป็นต้น

นอกจากนี้การศึกษาในอดีตยังพบว่าผู้บริหารที่ไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้วิธีการทางบัญชีเพื่อเพิ่มกำไรของกิจการ (Hunt, 1985) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Demsetz (1983) ที่พบว่าผู้บริหารที่มีความไม่แน่นอนในตำแหน่งหน้าที่การงานทั้งจากการออกเสียงของผู้ถือหุ้น และจากการถูกซื้อกิจการ จะเลือกวิธีการบัญชีที่จะเพิ่มกำไรให้กับกิจการเพื่อป้องกันการถูกปรับออกจากตำแหน่ง ในขณะที่ Astami และ Tower (2006) ได้สรุปว่ากิจการในกลุ่มประเทศเอเชียแปซิฟิกที่ผู้บริหารไม่ได้ถือหุ้นของกิจการหรือถือในระดับต่ำมีแนวโน้มที่จะเลือกนโยบายการบัญชีที่เพิ่มกำไรให้กับกิจการ ซึ่งสอดคล้องจากผลการศึกษาของ Dhaliwal, Salamon และ Dan (1982) และ Ayres (1986) ที่พบว่ากิจการที่บริหารงานโดยผู้บริหารที่เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการจะมีแนวโน้มที่จะใช้ทางเลือกทางการบัญชีที่จะเพิ่มกำไรน้อยกว่ากิจการที่บริหารงานโดยผู้บริหารภายนอกซึ่งไม่ได้ถือหุ้นของกิจการ

ในขณะที่ปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 2 (Type II Agency Problem) เป็นปัญหาระหว่างผู้ถือหุ้นเสียงข้างมากกับบุคคลภายนอกอื่น ๆ ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนเงินทุนให้กับกิจการ เช่น ผู้ถือหุ้นรายย่อย และผู้ให้กู้ ซึ่งจากการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 พบว่า กิจการจะต้องรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานซึ่งจะมีผลต่ออัตราส่วนหนี้สินของกิจการ ฉะนั้น ปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 2 จะเป็นปัญหาระหว่างผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของกิจการกับผู้ให้กู้ยืม โดยปัญหาระหว่างบุคคลสองฝ่ายนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการบริหารงานของกิจการที่มีผู้ถือหุ้นครองเสียงข้างมากจะบริหารงานด้วยตนเองหรือใช้อำนาจบังคับผู้บริหารที่จ้างมาเพื่อผลประโยชน์ของตน และเนื่องจากผู้ให้กู้ไม่ทราบข้อมูลที่ใช้ในการบริหารงาน จึงทำให้ผู้บริหารซึ่งมาจากผู้ถือหุ้นเสียงข้างมากจะดำเนินงานโดยหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลตอบแทนที่ต้องจ่ายคืนให้กับผู้ให้กู้ ดังนั้นเพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์ของตนเอง และเพื่อลดความเสี่ยงจากการไม่ได้รับผลตอบแทนจากการจ่ายคืนเงินต้น และดอกเบี้ย ผู้ให้กู้จึงได้กำหนดเงื่อนไขในสัญญากู้ยืมต่าง ๆ เช่น ข้อกำหนดในการกู้ยืมเพิ่มเติม การกำหนดนโยบายการจ่ายเงินปันผล และการกำหนดอัตราส่วนทางการเงินต่าง ๆ ที่กิจการจะต้องรักษา ซึ่งถ้าหากกิจการไม่สามารถรักษาระดับอัตราส่วนทางการเงินดังกล่าวได้ก็อาจจะนำมาซึ่งต้นทุนการผิดเงื่อนไขการกู้ยืม เช่น ต้นทุนการต่อรอง การจ่ายชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยทันที เป็นต้น โดยปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 2 นี้ มีความสอดคล้องกับสมมติฐานเรื่องสัญญากู้ยืม (Watts และ Zimmerman, 1986) และสามารถเรียกปัญหา

ที่เกิดขึ้นนี้ว่าเป็นความขัดแย้งระหว่างตัวการกับตัวการ (Principal-principal Conflict) โดยการศึกษาครั้งนี้คาดว่ากิจการจะเลือกใช้ทางเลือกทางการบัญชีสำหรับการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มที่จะไม่ทำให้หนี้สินของกิจการเพิ่ม อันอาจนำมาซึ่งการผิดเงื่อนไขสัญญากู้ยืม

การศึกษาในอดีตที่อธิบายได้ด้วยปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 2 ได้แก่ การศึกษาของ Zmijewski และ Hagerman (1981), Bowen, DuCharme และ Shores (1995), Beatty และ Weber (2003) และ Cazavan-Jeny, Jeanjean และ Joos (2011) ซึ่งผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารของกิจการที่มีอัตราส่วนหนี้สินสูงจะเลือกวิธีการทางบัญชีเพื่อลดความเสี่ยงจากการผิดเงื่อนไขในสัญญากู้ยืมเงิน โดยงานวิจัยในอดีตพบว่ากิจการได้ใช้ทางเลือกสำหรับการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวกับหนี้สินผลประโยชน์หลังออกจางานมาช่วยลดความเสี่ยงต่อการผิดเงื่อนไขในสัญญากู้ยืม เช่น งานวิจัยของ Ghicas (1990), Sami และ Welsh (1992), Ali และ Kumar (1994), Tung และ Weygandt (1994) เป็นต้น

สำหรับการศึกษาส่วนที่สองซึ่งศึกษาการตอบสนองของตลาดทุนต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงาน ต่อทางเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม และต่อผลกระทบร่วมระหว่างการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มและวิธีที่กิจการเลือกใช้ สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีผลสืบเนื่องทางเศรษฐกิจ (Economic Consequences Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ใช้อธิบายการตอบสนองของตลาดทุนต่อข้อมูลทางบัญชี (Zeff, 1978) โดยภายใต้ผลสืบเนื่องทางเศรษฐกิจ การเลือกนโยบายการบัญชี หรือการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชีของกิจการแม้จะไม่มีผลกระทบต่อกระแสเงินสดโดยตรงแต่ผู้ใช้งบการเงินต่างก็ให้ความสนใจเนื่องจากการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีนั้นมีผลกระทบต่อมูลค่าของกิจการ ซึ่งจากการศึกษาของ Holthausen และ Leftwich (1983) ได้สรุปว่าทางเลือกทางการบัญชีจะมีผลสืบเนื่องทางเศรษฐกิจเมื่อการเปลี่ยนแปลงทางการบัญชีนั้นมีผลต่อการคำนวณตัวเลขทางการบัญชี และมีผลกระทบต่อความมั่งคั่งของผู้ใช้ตัวเลขจากงบการเงินทั้งในกรณีเป็นคู่สัญญากับกิจการและเป็นผู้ใช้ข้อมูลนั้นเพื่อการตัดสินใจ เช่น การประมาณการหนี้สินเพิ่มแม้จะไม่กระทบต่อกระแสเงินสดของกิจการ แต่จะทำให้อัตราส่วนหนี้สินของกิจการเพิ่มขึ้นซึ่งอาจส่งผลต่อการผิดเงื่อนไขสัญญากู้ยืม หรือกระทบต่อการจัดหาเงินทุนเพิ่มสำหรับการลงทุนในอนาคต เช่น จำนวนเงินกู้ยืมที่จำกัด ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่สูงขึ้น และหลักประกันการกู้ยืมที่มากขึ้น เป็นต้น จากปัญหาที่อาจเกิดขึ้นนี้จึงนำมาซึ่งผลกระทบต่อกระแสเงินสดและมูลค่าของกิจการในที่สุด โดยรายละเอียดของผลการศึกษาในอดีตสำหรับทางเลือกทางการบัญชี และการตอบสนองของตลาดทุนต่อนโยบายบัญชีของกิจการจะอธิบายในบทที่ 2 ในหัวข้อการทบทวนวรรณกรรมต่อไป

สุดท้ายเหตุผลที่การบัญชีผลประโยชน์พนักงานเป็นที่น่าสนใจศึกษาเป็นเพราะนโยบายเรื่องผลประโยชน์พนักงานไม่ได้มีผลกระทบเฉพาะกับกิจการ ผู้บริหาร เจ้าหนี้ นักวิเคราะห์ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในตลาดทุนเท่านั้น แต่ยังส่งผลถึงลูกจ้างจำนวนมากที่จะได้รับผลกระทบหลังจากออกจากงานซึ่งในประเทศไทยพบว่าการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ และเพิ่มผลตอบแทนให้แก่พนักงานของรัฐถูกนำมาใช้เป็นนโยบายในการหาเสียงทางการเมือง และได้ส่งผลให้ในปัจจุบันกิจการต้องแบกรับต้นทุนค่าแรงเพิ่มขึ้นจากค่าแรงขั้นต่ำเดิมประมาณ 40% ซึ่งการเพิ่มขึ้นของค่าแรงตามนโยบายหาเสียงของพรรคการเมืองจึงส่งผลกระทบต่อภาระหนี้สินผลประโยชน์พนักงานเพิ่มขึ้นผ่านรายการหนี้สินในงบการเงินเนื่องจากกิจการต้องเพิ่มเงินเดือนและสวัสดิการให้ไม่ต่ำกว่ารัฐบาลกำหนดและเพื่อป้องกันการขาดแคลนแรงงาน นอกจากนี้ Glaum (2009) ได้สรุปว่างานวิจัยเกี่ยวกับผลประโยชน์พนักงานส่วนใหญ่ยังคงศึกษากันเฉพาะในกลุ่มประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก (Anglo-Saxon) ฉะนั้นจึงได้เสนอแนะให้มีการศึกษาเรื่องผลประโยชน์พนักงานเพิ่มเติมในประเทศอื่น ๆ ซึ่งมีลักษณะของโครงการผลประโยชน์พนักงาน และการบังคับใช้กฎหมายที่แตกต่างจากประเทศในกลุ่มเหล่านี้

ดังนั้นจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวข้างต้น การที่มาตรฐานการบัญชีของไทยได้กำหนดทางเลือกในการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มไว้มากกว่าที่กำหนดในมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศจึงมีความเหมาะสมที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อทางเลือกทางการบัญชี และการตอบสนองของตลาดทุนต่อการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงาน เมื่อกิจการต้องนำมาตราฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้เป็นครั้งแรก เพราะจะช่วยเพิ่มงานวิจัยเกี่ยวกับการบัญชีผลประโยชน์พนักงานจากตัวอย่างในประเทศซึ่งมีข้อกำหนดทางกฎหมายและวิธีการบันทึกบัญชีที่แตกต่างจากประเทศอื่น ๆ นอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้บริหารตัดสินใจเลือกวิธีการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่ต่างต่างกัน ซึ่งจะเป็นโยบายให้แก่ผู้ใช้งบการเงินสำหรับใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาเปรียบเทียบผลประกอบการและฐานะการเงินของกิจการที่เลือกใช้วิธีการบันทึกบัญชีที่ต่างกันด้วย รวมถึงจะได้ทราบว่าตลาดทุนจะตอบสนองต่อข้อมูลทางการบัญชี ซึ่งในที่นี้คือหนี้สินระยะยาวผลประโยชน์พนักงาน และวิธีการที่ผู้บริหารเลือกใช้หรือไม่ ซึ่งจะเป็นโยบายต่อผู้บริหารกิจการในการตัดสินใจเลือกใช้วิธีการบัญชีที่เหมาะสมต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากมูลเหตุที่กล่าวมาข้างต้น วัตถุประสงค์สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ คือ

1.2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์หลังจากงานประเภทผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ที่แตกต่างกันของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เมื่อต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เรื่อง ผลประโยชน์ของพนักงานเป็นครั้งแรก

1.2.2 เพื่อศึกษาการตอบสนองของตลาดทุนต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง ต่อการเลือกวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มภายใต้วิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี และต่อผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังกับวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เมื่อกิจการต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เป็นครั้งแรก

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

งานวิจัยฉบับนี้คาดว่าจะได้ประโยชน์ดังต่อไปนี้

1.3.1 เพื่อเพิ่มงานวิจัยเกี่ยวกับทางเลือกทางการบัญชี โดยศึกษาจากตัวอย่างในประเทศไทยที่มีข้อบังคับทางกฎหมายที่แตกต่างจากประเทศอื่น และมาตรฐานการบัญชีของไทย (TAS 19) ได้กำหนดทางเลือกสำหรับการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มไว้ 4 วิธี ซึ่งแตกต่างจากมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IAS19) ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งายงานทางการเงิน จะได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกทางเลือกทางการบัญชีของกิจการเมื่อต้องบันทึกรายการหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่มีผลกระทบที่สำคัญต่อรายงานทางการเงิน และเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาเปรียบเทียบผลประโยชน์และฐานะการเงินของกิจการที่เลือกใช้วิธีการบันทึกบัญชีที่ต่างกัน

1.3.2 เพื่อเพิ่มงานวิจัยเกี่ยวกับการตอบสนองของตลาดทุนเมื่อกิจการต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี (TAS19) เป็นครั้งแรก ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อผู้บริหารในการตัดสินใจเลือกวิธีการทางบัญชีหากมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่จะมีผลบังคับใช้ในอนาคตมีผลกระทบที่สำคัญต่อหนี้สินของกิจการ ภายหลังจากทราบว่าตลาดทุนมีการตอบสนองต่อข้อมูลทางบัญชีซึ่งในที่นี้คือหนี้สินผลประโยชน์พนักงานหรือไม่

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผู้บริหารในการตัดสินใจเลือกวิธีการบันทึกบัญชีหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์หลังออกจากงานประเภทผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ และการตอบสนองของตลาดทุนไทยที่มีต่อการบันทึกหนี้สินส่วนเพิ่มและวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี ซึ่งเป็นวิธีที่กิจการเลือกใช้ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เรื่อง ผลประโยชน์ของพนักงาน ในปีที่ผ่านมา มาตรฐานการบัญชีฉบับนี้มีผลบังคับใช้เท่านั้น

ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครอบคลุมเฉพาะบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่นำส่งรายงานทางการเงินสำหรับไตรมาส 1 ปี 2554 ทุกกลุ่มอุตสาหกรรมยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน และยกเว้นบริษัทที่มีการนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เรื่อง ผลประโยชน์ของพนักงาน มาใช้ก่อนที่มาตรฐานการบัญชีจะมีผลบังคับ รวมถึงยกเว้นบริษัทที่มีวันสิ้นสุดรอบระยะเวลาบัญชีไม่ใช่วันที่ 31 ธันวาคม

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้แบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีต่อการตัดสินใจเลือกใช้วิธีการบันทึกบัญชีสำหรับหนี้สินส่วนเพิ่มสำหรับโครงการผลประโยชน์พนักงานประเภทโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้เมื่อมีการนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาปฏิบัติ โดยการวิเคราะห์จะใช้สถิติพรรณนา การวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรเดียว (Univariate Test) และสมการถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic Regression) เปรียบเทียบระหว่างการเลือกใช้วิธีรับรู้โดยทันทีตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 8 กับวิธีปรับกับกำไรสะสม และวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี กับวิธีปรับกับกำไรสะสม

ส่วนที่ 2 เป็นการศึกษาการตอบสนองของตลาดต่อข้อมูลหนี้สินผลประโยชน์หลังออกจากงานประเภทผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ (Event Study) โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนที่ไม่ปกติสะสม (Cumulative Abnormal Returns, CAR) ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงเวลาประกาศผลการดำเนินงาน (Event) เมื่อสิ้นสุดไตรมาส 1 ปี 2554 โดยเป็นไตรมาสแรกที่บริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยต้องรายงานผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้กับหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง และวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มภายใต้วิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธี

เส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี รวมถึงผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง กับวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มภายใต้วิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี ด้วยการวิเคราะห์สถิติพรรณนาและสมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression)

1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ มีคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในงานวิจัย ดังต่อไปนี้

หนี้สินส่วนเพิ่ม หมายถึง หนี้สินสำหรับโครงการผลประโยชน์หลังออกจากงานประเภทผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ (Defined Benefit Plans) เมื่อหนี้สินในช่วงการเปลี่ยนแปลงนั้นมีจำนวนมากกว่าหนี้สินที่จะรับรู้ ณ วันที่เดียวกันตามนโยบายบัญชีเดิมของกิจการที่อาจบันทึกไว้ไม่ถูกต้องหรือไม่เคยมีการรับรู้มาก่อน

วิธีปรับกับกำไรสะสม หมายถึง การเลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มโดยวิธีปรับกับกำไรสะสม ณ วันต้นงวดของรอบระยะเวลาบัญชีปี 2554 หรือวิธีปรับย้อนหลัง เนื่องจากทั้งสองวิธีส่งผลกระทบต่องบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ และงบแสดงฐานะการเงินไม่แตกต่างกัน

หนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง หมายถึง หนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่กิจการคำนวณและรับรู้ในงบการเงินภายใต้วิธีคิดลดแต่ละหน่วยที่ประมาณการไว้ (Projected Unit Credit Method) ตามที่มาตรฐานการบัญชีฉบับนี้กำหนด ที่แตกต่างไปจากการประมาณการด้วยตัวแบบสมการถดถอยในการศึกษาครั้งนี้

กำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวัง หมายถึง กำไรต่อหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานสำหรับไตรมาส 1 ปี 2554 หักกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ปี 2553 หารด้วยราคาปิดของหุ้น 2 วันก่อนวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554

1.7 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

รายงานผลการวิจัยฉบับนี้มีลำดับขั้นตอนในการนำเสนอ แบ่งเป็น 6 บท ประกอบด้วย

บทที่ 1 ระบุถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ขอบเขตของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย คำจำกัดความของงานวิจัย และ ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 กล่าวถึงการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งประกอบด้วย รูปแบบผลประโยชน์ระยะยาวของพนักงาน กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการทบทวนวรรณกรรมในอดีตเกี่ยวกับทางเลือกทางการบัญชี และในส่วนที่สองจะได้กล่าวถึงการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการตอบสนองของตลาดทุนต่อข้อมูลทางบัญชีเมื่อกิจการต้องปฏิบัติตามทางเลือกที่มาตราฐานการบัญชีกำหนด

บทที่ 3 กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มจากการนำมาตราฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้ครั้งแรก ซึ่งประกอบด้วย บทนำ การพัฒนาสมมติฐานงานวิจัย การออกแบบวิธีวิจัย กลุ่มตัวอย่างและการเก็บรวบรวมข้อมูล ค่าสถิติพรรณนาและค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร ผลการวิจัย และบทสรุป

บทที่ 4 กล่าวถึงการตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มจากการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ โดยมีเนื้อหาประกอบด้วย บทนำ การพัฒนาสมมติฐานงานวิจัย การออกแบบวิธีวิจัย กลุ่มตัวอย่างและการเก็บรวบรวมข้อมูล ค่าสถิติพรรณนาและค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร ผลการวิจัย และบทสรุป

บทที่ 5 จะทดสอบความแกร่ง (Robustness Test) ของตัวแบบสำหรับการศึกษาการตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มในบทที่ 4 และสำหรับบทที่ 6 ซึ่งเป็นบทสุดท้ายจะประกอบด้วย การสรุปผลการวิจัย ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะงานวิจัย และทิศทางงานวิจัยในอนาคต รวมถึงประเด็นสำคัญและข้อเสนอแนะ ตามลำดับ

บทที่ 2

วรรณกรรมปริทัศน์

ในการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับผลประโยชน์พนักงานในประเทศไทย กิจกรรมที่มีส่วนได้เสียสาธารณะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เรื่อง ผลประโยชน์ของพนักงาน และตามประกาศสภาวิชาชีพบัญชีฉบับที่ 17/2554 เรื่อง การปฏิบัติในช่วงเปลี่ยนแปลงสำหรับผลประโยชน์ระยะยาวอื่นของพนักงาน รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ พ.ศ. 2530 และประกาศคณะกรรมการค่าจ้าง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของแรงงานไทย ฉะนั้นในบทนี้ส่วนแรกจะได้กล่าวถึงรูปแบบผลประโยชน์ระยะยาวของพนักงาน กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการทบทวนวรรณกรรมในอดีตเกี่ยวกับทางเลือกทางการบัญชี และในส่วนที่สองจะได้กล่าวถึงการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการตอบสนองของตลาดทุนต่อข้อมูลทางบัญชีเมื่อกิจการต้องปฏิบัติตามทางเลือกที่มาตรฐานการบัญชีกำหนด

2.1 รูปแบบผลประโยชน์ระยะยาวของพนักงาน

นโยบายผลประโยชน์พนักงานเป็นเครื่องมือในการบริหารงานที่กิจการใช้เพื่อจูงใจพนักงานให้ทำงานกับกิจการและเพื่อรักษาพนักงานที่มีฝีมือและความชำนาญให้อยู่กับกิจการเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันให้เหนือกว่าคู่แข่ง ฉะนั้นกิจการแต่ละแห่งโดยเฉพาะกิจการที่มีการแข่งขันด้านแรงงานจึงควรกำหนดนโยบายผลประโยชน์ให้พนักงานอย่างน้อยเท่ากับหรือมากกว่าผลตอบแทนที่บริษัทอื่นหรือในอุตสาหกรรมเดียวกันกำหนด ทั้งนี้เพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันไว้ (Cole, 2003) โดยผลประโยชน์พนักงานมีความหมายรวมถึง (1) ผลประโยชน์ระยะสั้น เช่น ค่าจ้าง เงินเดือน (2) ผลประโยชน์หลังออกจากงาน เช่น เงินบำเหน็จ บำนาญ ค่ารักษาพยาบาล (3) ผลประโยชน์ระยะยาวอื่นของพนักงาน เช่น เงินรางวัลจากการทำงานครบตามระยะเวลาที่ระบุ ส่วนแบ่งกำไร และโบนัส เป็นต้น และ (4) ผลประโยชน์เมื่อเลิกจ้าง ทั้งนี้ผลประโยชน์ที่มีผลกระทบต่อกิจการมากที่สุดคือ ผลประโยชน์หลังออกจากงาน เนื่องจากเป็นผลประโยชน์ที่มีมูลค่าสูงที่กิจการต้องจ่ายให้กับพนักงานในอนาคต และมีความซับซ้อนในการคำนวณ

ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับโครงการผลประโยชน์หลังออกจากงานที่มีต่อกิจการ คือ การเลือกประเภทของโครงการว่าจะเป็นการสมทบเงินที่กำหนดไว้ (Defined Contribution Plans) หรือ

เป็นโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ (Defined Benefit Plans) โดยทั้งสองโครงการมีความแตกต่างกัน กล่าวคือหากเป็นโครงการสมทบเงินที่กำหนดไว้กิจการเพียงแต่จ่ายเงินสมทบในจำนวนที่แน่นอนให้แก่กองทุนที่ทำหน้าที่ในการบริหารกองทุน ฉะนั้นกิจการจะไม่มีภาระผูกพันตามกฎหมายที่จะต้องจ่ายสมทบให้แก่ลูกจ้างอีกหากกองทุนบริหารแล้วมีสินทรัพย์ไม่เพียงพอที่จะจ่ายผลประโยชน์ให้แก่พนักงาน ซึ่งตรงข้ามกับโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ซึ่งกิจการสัญญาจะจ่ายเงินตามจำนวนที่ตกลงไว้แก่ลูกจ้างหลังจากออกจากงานตามที่กำหนด โดยส่วนใหญ่ผลตอบแทนที่ให้จะพิจารณาจากระยะเวลาที่ลูกจ้างทำงานร่วมกับกิจการ ตำแหน่งงาน และอัตราเงินเดือนของลูกจ้าง ฉะนั้นการจัดตั้งโครงการผลประโยชน์หลังจากออกจากงานประเภทผลประโยชน์ที่กำหนดไว้จึงมีความเสี่ยงต่อกิจการในการจัดหาเงินมาเพื่อจ่ายให้แก่พนักงานเมื่อเลิกจ้างหรือเมื่อเกษียณอายุ ฉะนั้นในบางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และเนเธอร์แลนด์ กฎหมายจึงได้มีการบังคับให้กิจการจะต้องมีสินทรัพย์โครงการ (Plan Assets) หรือจัดตั้งกองทุนให้ได้จำนวนเงินตามเกณฑ์ขั้นต่ำหรือเต็มจำนวนเพื่อให้เพียงพอต่อการจ่ายผลประโยชน์ให้แก่พนักงานหลังจากออกจากงาน อย่างไรก็ตามในบางประเทศ เช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กฎหมายไม่ได้กำหนดให้กิจการต้องมีการลงทุนในสินทรัพย์ดังกล่าว ฉะนั้นกิจการอาจมีการลงทุนในสินทรัพย์โครงการหรือไม่ก็ได้ (Glaum, 2009)

สำหรับประเทศไทยพบว่ากิจการส่วนใหญ่กำหนดผลประโยชน์พนักงานหลังจากออกจากงานเป็นประเภทโครงการสมทบเงินที่กำหนดไว้ด้วยการจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (Provident Fund) ดังนั้นพนักงานที่เข้าร่วมโครงการจะต้องสมทบเงินเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพตามอัตราส่วนที่ตนสมัครใจโดยเงินสมทบจะถูกหักออกจากเงินเดือนในแต่ละเดือน ในขณะที่นายจ้างจะจ่ายสมทบในอัตราส่วนที่กำหนดไว้ ดังนั้นภายใต้โครงการสมทบเงินที่กำหนดไว้กิจการจะบันทึกค่าใช้จ่ายเท่ากับจำนวนเงินที่กิจการต้องจ่ายสมทบ และจะบันทึกหนี้สินในกรณีที่กิจการยังไม่ได้จ่ายสมทบเงินเข้ากองทุนเท่ากับจำนวนเงินนั้น โดยภาระผูกพันที่พนักงานจะได้รับหลังจากออกจากงานจะเท่ากับผลประโยชน์ที่ตนและนายจ้างได้จ่ายสะสมพร้อมกับผลตอบแทนจากการลงทุนของกองทุนเท่านั้น โดยที่นายจ้างไม่ต้องรับผิดชอบต่อภาระผูกพันดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

นอกเหนือจากผลประโยชน์ประเภทโครงการสมทบเงินที่กำหนดไว้ กิจการบางแห่งอาจกำหนดนโยบายผลประโยชน์พนักงานอื่น ๆ อีก เช่น เงินบำเหน็จบำนาญ เงินชดเชยกรณีลาออกก่อนเกษียณอายุ เงินช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลพนักงานและบุคคลในครอบครัว เงินรางวัลตอบแทนช่วงอายุงาน เช่น การให้ทองคำ หรือแพ็คเกจท่องเที่ยวเมื่อพนักงานทำงานมาครบช่วงอายุที่กำหนด เป็นต้น โดยผลประโยชน์ประเภทหลังนี้กิจการมักจะบันทึกเป็นค่าใช้จ่ายในงวดที่มีการจ่ายจริงให้แก่พนักงาน (Pay as you go) จึงไม่สอดคล้องกับหลักการบัญชีที่กิจการควรจะรับรู้ค่าใช้จ่ายดังกล่าว

ตามระยะเวลาการให้บริการของพนักงาน (Service Period) สภาวิชาชีพบัญชีฯ จึงได้ออกมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาเพื่อกำหนดวิธีการบัญชี และการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผลประโยชน์พนักงานให้ถูกต้อง และนอกเหนือจากการกำหนดมาตรฐานการบันทึกบัญชีแล้ว เพื่อลดปัญหาการเอาเปรียบของนายจ้าง และเพื่อเป็นการคุ้มครองลูกจ้าง ภาครัฐจึงได้ออกพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ซึ่งได้กำหนดให้นายจ้างต้องจ่ายชดเชยให้แก่ลูกจ้างซึ่งถูกเลิกจ้างตามสัดส่วนระยะเวลาที่ลูกจ้างได้ทำงานให้แก่นายจ้างโดยมีอัตราค่าชดเชยสูงสุดเท่ากับสามร้อยวันจากค่าจ้างอัตราสุดท้ายที่ลูกจ้างได้รับ โดยการถูกเลิกจ้างนั้นให้รวมถึงการเกษียณอายุของลูกจ้างด้วยตามคำพิพากษาฎีกาที่ 6966-6971/2542 และจากข้อบังคับทางกฎหมายนี้จึงทำให้กิจการทุกแห่งไม่ว่าจะมีนโยบายผลประโยชน์พนักงานประเภทโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้หรือไม่ต้องรับรู้รายการหนี้สินส่วนเพิ่มในช่วงการเปลี่ยนแปลงตามที่มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 กำหนด

ทั้งนี้ความแตกต่างระหว่างโครงการสมทบเงินที่กำหนดไว้และโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้หากพิจารณาจากภาระผูกพันตามกฎหมาย ความเสี่ยง และกฎหมายที่ใช้บังคับ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบโครงการสมทบเงินที่กำหนดไว้และโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้

	โครงการสมทบเงินที่กำหนดไว้	โครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้
1. ภาระผูกพันตามกฎหมายของกิจการ	จำกัดเพียงจำนวนเงินที่กิจการตกลงจะสมทบเข้ากองทุน	กิจการต้องจัดหาผลประโยชน์ที่ตกลงไว้ให้แก่พนักงานปัจจุบันและพนักงานในอดีต
2. ความเสี่ยงจากการประมาณการตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัย และความเสี่ยงจากการลงทุน	ตกอยู่กับพนักงาน	ตกอยู่กับกิจการ
3. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	พ.ร.บ. กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ พ.ศ. 2530	พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าหากกิจการเลือกให้ผลประโยชน์พนักงานประเภทโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดให้กิจการจะต้องรับผิดชอบเป็นผู้จัดหาผลประโยชน์ตามข้อตกลงที่ให้ไว้กับ

ลูกจ้าง โดยความเสี่ยงจากการประมาณการตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัย และความเสี่ยงจากการลงทุน จะตกเป็นของกิจการ ฉะนั้นในปัจจุบันจึงพบว่ากิจการบางแห่งมีการเลือกจัดตั้งโครงการผลประโยชน์พนักงานหลังออกจากงานเป็น 2 ประเภทรวมกัน (Hybrid Pension Plans) คือ มีทั้งโครงการสมทบเงิน และโครงการผลประโยชน์ เพื่อเป็นการรับประกันผลตอบแทนหลังออกจากงานขั้นต่ำและเพื่อเป็นการลดความเสี่ยงให้แก่กิจการในอนาคต นอกจากนี้ Cole (2003) และ Munnell (2006) พบว่าปัจจุบันการกำหนดโครงการผลประโยชน์พนักงานหลังออกจากงานมีแนวโน้มที่จะหยุดโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ และนำเอาโครงการสมทบเงินมาใช้มากขึ้น

ทั้งนี้ Comprix และ Muller III (2011) ได้ระบุเหตุผลที่กิจการมีการระงับผลประโยชน์พนักงานประเภทโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ว่าสามารถช่วยลดภาระของกิจการและช่วยลดการเติบโตของหนี้สินผลประโยชน์พนักงานได้ ทั้งนี้เนื่องจากหนี้สินผลประโยชน์หลังออกจากงานเป็นหนี้สินระยะยาวที่การประมาณการตั้งอยู่บนข้อสมมติทางการเงิน และข้อสมมติด้านคณิตศาสตร์ประกันภัย ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงในสมมติฐานเพียงเล็กน้อยจึงส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าของหนี้สินผลประโยชน์พนักงานค่อนข้างมาก และมีผลต่อรายงานทางการเงินของกิจการอย่างมีสาระสำคัญ (Amen, 2007) ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนแปลงข้อสมมติเกี่ยวกับอายุของพนักงานเพิ่มขึ้น 1 ปี จะมีผลต่อมูลค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงานประมาณ 3% - 4% (Blake et al., 2008; Coughlan et al., 2007) นอกจากนี้ Glaum (2009) ได้สรุปว่าการเปลี่ยนแปลงอัตราคิดลด 1% จะมีผลต่อการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของหนี้สินผลประโยชน์พนักงานประมาณ 15% ดังนั้นผลกระทบทางเศรษฐกิจที่มีต่ออัตราดอกเบี้ยในท้องตลาดย่อมส่งผลถึงอัตราคิดลดที่กิจการใช้ในการคำนวณหนี้สินผลประโยชน์พนักงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

สำหรับกิจการในประเทศไทยการกำหนดนโยบายผลประโยชน์หลังออกจากงานเป็นโครงการสมทบเงินที่กำหนดไว้ หรือโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้นั้นขึ้นอยู่กับความตัดสินใจของผู้บริหารของกิจการ ซึ่งหากกิจการเลือกที่จะจัดตั้งโครงการผลประโยชน์ประเภทโครงการสมทบเงินกิจการจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ พ.ศ. 2530 ในขณะที่หากกิจการเลือกโครงการผลประโยชน์ประเภทโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ กิจการจะต้องจ่ายชดเชยให้แก่พนักงานหลังเลิกจ้าง หรือเกษียณอายุ ไม่ต่ำกว่าที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และจะต้องจ่ายจากอัตราค่าจ้างอัตราสุดท้ายที่พนักงานได้รับซึ่งจะต้องไม่ต่ำกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในประกาศคณะกรรมการค่าจ้าง โดยหัวข้อถัดไปจะได้กล่าวถึงพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ที่มีผลกระทบต่อผลประโยชน์หลังออกจากงานประเภทโครงการ

ผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ รวมถึงมาตรฐานการบัญชี และประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยดังนี้

2.2 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

จากพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2541 ได้กำหนดให้นายจ้างต้องจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้างซึ่งเลิกจ้างตามระยะเวลาที่ลูกจ้างได้ทำงานติดต่อกันสำหรับช่วงระยะเวลาต่าง ๆ จากอัตราค่าจ้างสุดท้ายที่พนักงานได้รับ โดยมีรายละเอียดสรุปได้ดังตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 การจ่ายค่าชดเชยเมื่อเลิกจ้างตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

ระยะเวลาการจ้างที่ติดต่อกัน	ค่าชดเชยเมื่อเลิกจ้าง ซึ่งคำนวณจากค่าจ้างอัตราสุดท้าย
ครบ 120 วัน แต่ไม่ครบ 1 ปี	30 วัน
ครบ 1 ปี แต่ไม่ครบ 3 ปี	90 วัน
ครบ 3 ปี แต่ไม่ครบ 6 ปี	180 วัน
ครบ 6 ปี แต่ไม่ครบ 10 ปี	240 วัน
ครบ 10 ปีขึ้นไป	300 วัน

ที่มา พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 หมวด 11 ค่าชดเชย มาตรา 118 ให้ไว้ ณ วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2541

โดยในพระราชบัญญัตินี้ได้ให้คำนิยามของการเลิกจ้างว่าหมายความว่า การกระทำใดที่นายจ้างไม่ให้ออกจ้างทำงานต่อไปและไม่จ่ายค่าจ้างให้ ไม่ว่าจะเป็เพราะเหตุสิ้นสุดสัญญาจ้างหรือเหตุอื่นใด และหมายความรวมถึงกรณีที่ลูกจ้างไม่ได้ทำงานและไม่ได้รับค่าจ้างเพราะเหตุที่นายจ้างไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไป ซึ่งเมื่อพิจารณาเนื้อหาพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 แล้วจะพบว่ายังพนักงานทำงานกับกิจการนานเท่าไรกิจการก็ต้องมีภาระค่าชดเชยหลังเลิกจ้างให้กับลูกจ้างมากขึ้น โดยอัตราการจ่ายชดเชยต่ำสุดคือ 30 วัน และจ่ายชดเชยสูงสุดไม่เกิน 300 วัน ของอัตราจ้างสุดท้าย ฉะนั้นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการคำนวณค่าชดเชยหลังเลิกจ้าง คือ อัตราค่าจ้างของกิจการซึ่งต้องอ้างอิงจากอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่กำหนดร่วมกันระหว่างลูกจ้าง นายจ้างและหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงต้องพิจารณาสถานะของตลาดแรงงานประกอบด้วย

จากการประกาศใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เรื่อง ผลประโยชน์ของพนักงาน ทำให้กิจการจะต้องบันทึกค่าใช้จ่าย และหนี้สินผลประโยชน์หลังออกจางานซึ่งจัดเป็นประเภทโครงการ ผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ในช่วงการเปลี่ยนแปลงโดยมีมูลค่าที่ต้องบันทึกอย่างน้อยเท่ากับค่าชดเชยที่ได้ที่ประกาศในพระราชบัญญัติกฎหมายแรงงาน พ.ศ. 2541 ด้วยยอดค่าจ้าง ณ ขณะนั้น คูณด้วยระยะเวลาสูงสุดเท่ากับ 300 วัน หรือ 10 เท่าจากเงินเดือนเดือนสุดท้ายที่จ่ายให้พนักงานด้วยวิธีคิดลดแต่ละหน่วยที่ประมาณการ (Projected Unit Credit Method) เพื่อวัดมูลค่าภาระผูกพันและต้นทุนของกิจการ ทั้งนี้กิจการอาจต้องบันทึกค่าใช้จ่ายและหนี้สินผลประโยชน์หลังออกจางานมากกว่าที่ระบุไว้ใน พ.ร.บ. กฎหมายแรงงานหากกิจการได้ให้ผลประโยชน์แก่พนักงานมากกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายแรงงาน โดยหัวข้อถัดไปจะได้กล่าวถึงมาตรฐานการบัญชี และประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ที่เกี่ยวข้องกับหนี้สินผลประโยชน์พนักงานต่อไป

2.3 มาตรฐานการบัญชี และประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย

สภาวิชาชีพบัญชี ได้ออกประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 52/2553 เรื่อง มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เรื่อง ผลประโยชน์พนักงาน ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2553 และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม 2553 เป็นต้นมา โดยมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นโดยมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 19 เรื่อง ผลประโยชน์ของพนักงาน ซึ่งเป็นการแก้ไขของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศที่สิ้นสุดในวันที่ 31 ธันวาคม 2551 (IAS 19: Employee Benefits (Bound volume 2009)) ทั้งนี้ มาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ให้ถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2554 เป็นต้นไป

โดยมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดวิธีการบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลของผลประโยชน์ของพนักงาน โดยกำหนดให้กิจการต้องรับรู้หนี้สินเมื่อพนักงานได้ให้บริการเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับผลประโยชน์ของพนักงานที่กิจการจะจ่ายในอนาคต และบันทึกค่าใช้จ่ายเมื่อกิจการได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการให้บริการของพนักงานเป็นการแลกเปลี่ยนกับผลประโยชน์ของพนักงาน โดยผลประโยชน์ของพนักงานแบ่งเป็น 4 ประเภท ดังนี้

2.3.1 ผลประโยชน์ระยะสั้นของพนักงาน

ผลประโยชน์ระยะสั้นของพนักงาน หมายถึง ผลประโยชน์ของพนักงานที่มีใช้ผลประโยชน์เมื่อเลิกจ้างซึ่งมีกำหนดจ่ายชำระภายใน 12 เดือนนับจากวันสิ้นสุดที่พนักงานได้ให้บริการ ได้แก่

ค่าจ้าง เงินเดือน เงินสทบกองทุนประกันสังคม การลาระยะสั้นที่ยังได้รับค่าตอบแทน เช่น เงินที่กิจการจ่ายสำหรับการลาหยุดพักผ่อนประจำปี และการลาป่วย ส่วนแบ่งกำไรและโบนัสหากกิจการจ่ายภายใน 12 เดือนนับจากวันสิ้นงวด และผลประโยชน์ที่ไม่เป็นตัวเงินที่จ่ายให้แก่พนักงานปัจจุบัน เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าที่พักอาศัย ยานพาหนะ และสินค้าหรือบริการที่ให้เปล่าหรือลักษณะอุดหนุน เป็นต้น ทั้งนี้กิจการจะต้องรับรู้รายการและวัดมูลค่าผลประโยชน์ระยะสั้นของพนักงานเมื่อพนักงานได้ให้บริการแก่กิจการในระหว่างงวดบัญชี โดยให้รับรู้จำนวนที่กิจการคาดว่าจะจ่ายเพื่อแลกเปลี่ยนกับบริการที่ได้รับจากพนักงานนั้นโดยไม่คิดลด

2.3.2 ผลประโยชน์หลังออกจากงาน

ผลประโยชน์หลังออกจากงาน หมายถึง ผลประโยชน์ของพนักงานที่มีใช้ผลประโยชน์เมื่อเลิกจ้าง ซึ่งมีการจ่ายหลังจากการจ้างงานสิ้นสุดลง ประกอบด้วยผลประโยชน์เมื่อออกจากงาน เช่น เงินบำเหน็จ บำนาญ และผลประโยชน์อื่นหลังออกจากงาน เช่น การประกันชีวิต และการรักษาพยาบาลหลังออกจากงาน นอกจากนี้ผลประโยชน์หลังออกจากงาน สามารถแบ่งประเภทได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

(1) ผลประโยชน์หลังออกจากงานประเภทโครงการสมทบเงินที่กำหนดไว้ (Defined Contribution Plans) หมายถึง โครงการผลประโยชน์หลังออกจากงานที่กิจการจ่ายเงินสมทบในจำนวนเงินที่แน่นอนให้แก่กิจการที่แยกต่างหาก (กองทุน) และไม่มีภาระผูกพันตามกฎหมายหรือภาระผูกพันจากการอนุমানที่ต้องจ่ายเงินสมทบอีกหากกองทุนไม่สามารถดำรงสินทรัพย์เพียงพอที่จะจ่ายผลประโยชน์ของพนักงานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการของพนักงานในงวดปัจจุบันและงวดก่อน และเนื่องจากโครงการสมทบเงินมีลักษณะตรงไปตรงมา และภาระผูกพันของกิจการที่รายงานในแต่ละงวดถูกกำหนดโดยจำนวนเงินสมทบที่ยังไม่ได้จ่ายในงวดนั้น ดังนั้นจึงไม่ต้องใช้ข้อสมมติในการประมาณการตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัยเพื่อวัดมูลค่าของภาระผูกพันหรือค่าใช้จ่าย และไม่มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดกำไรขาดทุนจากการประมาณการตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัย นอกจากนี้ภาระผูกพันจะวัดมูลค่าตามหลักเกณฑ์โดยไม่ต้องคิดลด เว้นแต่ภาระผูกพันดังกล่าวมีกำหนดจ่ายทั้งจำนวนเกินกว่า 12 เดือน นับจากวันสิ้นงวดที่พนักงานให้บริการ

(2) ผลประโยชน์หลังออกจากงานประเภทโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ (Defined Benefit Plans) หมายถึง โครงการผลประโยชน์หลังออกจากงานที่มีใช้โครงการสมทบเงิน ทั้งนี้โครงการผลประโยชน์อาจไม่ได้จัดตั้งเป็นกองทุน หรืออาจจัดตั้งเป็นกองทุนที่กิจการจ่ายเงินสมทบทั้งหมด หรือบางส่วน และบางครั้งพนักงานอาจร่วมสมทบด้วยโดยจ่ายสมทบเข้าไปในกิจการ

หรือกองทุนนั้นก็ได้ อย่างไรก็ตามการจ่ายผลประโยชน์จากกองทุนเมื่อครบกำหนดไม่ได้ขึ้นอยู่กับฐานะการเงินและผลการลงทุนของกองทุนเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับความสามารถและความตั้งใจของกิจการที่จะชดเชยเงินทุนส่วนที่ขาดไปของสินทรัพย์ในกองทุนด้วย ดังนั้นกิจการจึงเป็นผู้รับประกันความเสี่ยงจากการประมาณการตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัยและความเสี่ยงจากการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับโครงการนั้น โดยมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์โครงการจะถูกนำไปหักออกจากมูลค่าปัจจุบันของภาระผูกพันตามโครงการผลประโยชน์ ณ วันสิ้นรอบระยะเวลารายงาน

โดยการวัดมูลค่าผลประโยชน์หลังออกจากงานประเภทผลประโยชน์ที่กำหนดไว้เนื่องจากมีความซับซ้อนจากการใช้ข้อสมมติในการประมาณการตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัยเพื่อวัดมูลค่าของภาระผูกพันและค่าใช้จ่าย รวมถึงมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดผลกำไรและขาดทุนจากการประมาณการตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัย รวมถึงกิจการอาจชำระภาระผูกพันหลังจากพนักงานให้บริการแล้วเป็นเวลาหลายปี ดังนั้นกิจการจะต้องวัดมูลค่าของภาระผูกพันตามหลักเกณฑ์การคิดลดโดยเรียกวิธีกำหนดมูลค่าจากการประมาณการตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัยนี้ว่า วิธีคิดลดแต่ละหน่วยที่ประมาณการไว้ (Projected Unit Credit Method) และกำไรขาดทุนที่เกิดขึ้นตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัย มาตรฐานการบัญชีฉบับนี้กำหนดให้กิจการสามารถเลือกรับรู้ได้โดยใช้วิธีขอบเขต (Corridor Approach) หรืออาจรับรู้ในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น²

² สภาวิชาชีพบัญชี ได้ปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เพิ่มเติมหลังจากที่บังคับใช้ในปี 2554 อีกสองครั้ง ประกอบด้วย ฉบับปรับปรุงปี 2555 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นโดยมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 19 เรื่อง ผลประโยชน์ของพนักงาน ซึ่งเป็นฉบับปรับปรุงของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชี ระหว่างประเทศที่สิ้นสุดในวันที่ 31 ธันวาคม 2554 (IAS 19 : Employee Benefits (Bound volume 2012 Consolidate without early application)) โดยเป็นการปรับปรุงเพียงเล็กน้อย กล่าวคือ มีการปรับปรุงบางย่อหน้า และยกเลิกย่อหน้าที่ไม่ใช่ โดยให้ใช้บังคับสำหรับการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2557 เป็นต้นไป สำหรับฉบับปรับปรุงปี 2557 ซึ่งเป็นฉบับปรับปรุงของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศที่สิ้นสุดในวันที่ 31 ธันวาคม 2555 (IAS 19: Employee Benefits (Bound volume 2013 Consolidate without early application)) โดยเนื้อหาสำคัญได้ยกเลิกทางเลือกที่ให้รับรู้กำไรขาดทุนที่เกิดขึ้นตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัยภายใต้วิธีขอบเขต (Corridor Approach) และเหลือเฉพาะวิธีที่ให้รับรู้กำไรขาดทุนดังกล่าวในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นเท่านั้น โดยมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 (ปรับปรุง 2557) นี้ให้ถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2558 เป็นต้นไป

2.3.3 ผลประโยชน์ระยะยาวอื่นของพนักงาน

ผลประโยชน์ระยะยาวอื่นของพนักงาน หมายถึง ผลประโยชน์ของพนักงานที่มีใช้ผลประโยชน์หลังออกจากงานและผลประโยชน์เมื่อเลิกจ้าง ซึ่งมีกำหนดจ่ายชำระเกินกว่า 12 เดือน นับจากวันสิ้นสุดเวลาที่พนักงานได้ให้บริการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การลางานระยะยาวที่ยังได้รับผลตอบแทน เช่น การให้ลางานระยะยาวหลังจากทำงานเป็นระยะเวลานาน การลาในปีที่เว้นจากการทำงาน ผลประโยชน์จากการทำงานครบ 50 ปี หรือผลประโยชน์จากการทำงานเป็นระยะเวลานานอื่นๆ ผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับความทุกข์ผลภพระยะยาว ส่วนแบ่งกำไรและโบนัสที่จะจ่ายเป็นเวลา 12 เดือน หรือมากกว่าหลังจากสิ้นสุดเวลาที่พนักงานได้ให้บริการที่เกี่ยวข้อง และผลตอบแทนที่จะจ่ายเป็นเวลา 12 เดือน หรือมากกว่าหลังจากสิ้นสุดเวลาที่ให้มีสิทธิได้รับ

สำหรับการวัดมูลค่าผลประโยชน์ระยะยาวอื่นของพนักงาน มักไม่มีปัญหาเรื่องระดับของความไม่แน่นอนเหมือนกรณีการวัดมูลค่าผลประโยชน์หลังออกจากงาน กิจการจะต้องรับรู้เป็นหนี้สินด้วยยอดรวมสุทธิของมูลค่าปัจจุบันของภาระผูกพันของผลประโยชน์ ณ วันสิ้นรอบระยะเวลารายงาน และหักด้วยมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์โครงการ ณ วันสิ้นรอบระยะเวลารายงาน (ถ้ามี) โดยกิจการต้องใช้วิธีคิดลดแต่ละหน่วยที่ประมาณการไว้ในกาหนดมูลค่าปัจจุบันของภาระผูกพันของผลประโยชน์เช่นเดียวกับผลประโยชน์หลังออกจากงานประเภทโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้

2.3.4 ผลประโยชน์เมื่อเลิกจ้าง

ผลประโยชน์เมื่อเลิกจ้าง หมายถึง ผลประโยชน์ของพนักงานที่จะจ่ายซึ่งเป็นผลจากข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้

- (1) การตัดสินใจของกิจการที่จะเลิกจ้างพนักงานก่อนวันออกจากงานตามปกติ
- (2) การตัดสินใจของพนักงานที่ยอมรับจะออกจากงานโดยสมัครใจเพื่อแลกเปลี่ยนกับผลประโยชน์จากเรื่องดังกล่าว

สำหรับผลประโยชน์เมื่อเลิกจ้างกิจการจะต้องรับรู้หนี้สินและค่าใช้จ่ายเมื่อกิจการมีข้อผูกพันที่จะยกเลิกพนักงานหรือกลุ่มพนักงานก่อนวันเกษียณตามปกติ โดยจะมีการให้ผลประโยชน์เมื่อเลิกจ้างซึ่งเป็นผลมาจากการให้ข้อเสนอเพื่อสนับสนุนให้มีการออกจากงานโดยสมัครใจ และถ้าผลประโยชน์เมื่อเลิกจ้างครบกำหนดจ่ายมากกว่า 12 เดือนหลังจากรอบระยะเวลารายงานให้กิจการคิดลดผลประโยชน์ดังกล่าวด้วย โดยการเปิดเผยข้อมูลให้เปิดเผยเช่นเดียวกับผลประโยชน์ระยะยาวอื่นของพนักงาน และในกรณีที่มีความไม่แน่นอนเกี่ยวกับจำนวนพนักงานที่จะรับข้อเสนอผลประโยชน์เมื่อเลิกจ้างให้เปิดเผยตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 37 (ปรับปรุง 2552) เรื่องประมาณการหนี้สิน

หนี้สินที่อาจเกิดขึ้น และสินทรัพย์ที่อาจเกิดขึ้น ดังนั้นผลประโยชน์เมื่อเลิกจ้างจึงแตกต่างจากผลประโยชน์หลังออกจากงาน กล่าวคือ ผลประโยชน์เมื่อเลิกจ้างจะเกิดขึ้นก่อนวันออกจากงานตามปกติ ในขณะที่ผลประโยชน์หลังออกจากงานจะเกิดขึ้นหลังจากการจ้างงานสิ้นสุด

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเฉพาะผลประโยชน์หลังออกจากงานประเภทโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ (Defined Benefit Plans) เท่านั้น เนื่องจากเป็นรายการหนี้สินที่มีผลกระทบต่องบการเงินของกิจการ รวมทั้งมีผลกระทบต่อทุกบริษัทในวงกว้าง (Taesiriphet, 2012; วราพร ประภาศิริกุล และ กิตติพันธ์ เกียรติสมภพ, 2554) ทั้งนี้ข้อแตกต่างที่สำคัญระหว่างมาตรฐานการบัญชีไทยและมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เรื่องผลประโยชน์ของพนักงาน คือ การกำหนดทางเลือกสำหรับการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มสำหรับโครงการผลประโยชน์ในช่วงการเปลี่ยนแปลงจากการนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้เป็นครั้งแรก โดยรายละเอียดการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 19 เป็นครั้งแรกในแต่ละทางเลือกจะได้กล่าวในหัวข้อถัดไป

2.4 ทางเลือกในการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเมื่อปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เป็นครั้งแรก

ในปีแรกที่กิจการนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เรื่อง ผลประโยชน์ของพนักงานมาใช้ มาตรฐานได้กำหนดให้กิจการต้องรับรู้มูลค่าหนี้สินในช่วงการเปลี่ยนแปลงสำหรับโครงการผลประโยชน์ ณ วันนั้น ถ้าหนี้สินในช่วงการเปลี่ยนแปลงมากกว่าหนี้สินที่จะรับรู้ ณ วันที่เดียวกันตามนโยบายบัญชีเดิมของกิจการ กิจการต้องเลือกแนวทางที่จะเพิ่มหนี้สินตามโครงการผลประโยชน์โดยเพิกถอนไม่ได้ ประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 17/2554 เรื่อง การปฏิบัติในช่วงเปลี่ยนแปลงสำหรับผลประโยชน์ระยะยาวอื่นของพนักงาน ได้กำหนดทางเลือกให้กิจการสามารถเลือกรับรู้มูลค่าหนี้สินส่วนเพิ่ม เมื่อนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้ครั้งแรก โดยระบุให้กิจการต้องกำหนดมูลค่าหนี้สินในช่วงการเปลี่ยนแปลงสำหรับผลประโยชน์ระยะยาวของพนักงานโดยหักมูลค่าปัจจุบันของภาระผูกพันที่เกิดจากผลประโยชน์ระยะยาวอื่นของพนักงาน ณ วันที่นำมาตรฐานการบัญชีมาใช้ครั้งแรก ด้วยผลรวมของมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์โครงการ (ถ้ามี) ณ วันที่นำมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้มาใช้ โดยกิจการสามารถเลือกรับรู้มูลค่าหนี้สินส่วนเพิ่มโดยใช้วิธีการตามข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้

1. รับรู้โดยทันทีที่ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 8 (ปรับปรุง 2552) เรื่อง นโยบายบัญชี การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางบัญชี และข้อผิดพลาด

ถ้าหากกิจการเลือกวิธีนี้จะสอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IAS 19) โดยผลกระทบจากการเลือกรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายทันทีที่ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้จะทำให้ค่าใช้จ่าย และหนี้สินเพิ่มขึ้นเต็มจำนวน ในขณะที่ส่วนของผู้ถือหุ้นจะลดลงจากกำไรสุทธิที่ลดลงจากการบันทึกค่าใช้จ่ายผลประโยชน์พนักงานดังกล่าว ฉะนั้นทางเลือกวิธีนี้โดยสรุปส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานในงวดที่นำมาตราฐานการบัญชีฉบับนี้มาใช้เป็นครั้งแรกโดยทำให้กำไรสุทธิ และส่วนของผู้ถือหุ้นลดลง ในขณะที่หนี้สินระยะยาวผลประโยชน์พนักงานจะเพิ่มขึ้นเต็มจำนวน

2. รับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี นับจากวันที่นำมาตราฐานการบัญชีนี้มาใช้

การเลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เป็นทางเลือกที่เหมือนกับที่มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 19 (IAS 19) กำหนด โดยทางเลือกภายใต้วิธีนี้จะส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิ หนี้สินระยะยาว และส่วนของผู้ถือหุ้นในงวดปัจจุบันที่นำมาตราฐานฉบับนี้มาใช้ น้อยกว่าวิธีแรก กล่าวคือ กิจการสามารถทยอยรับรู้หนี้สินในช่วงการเปลี่ยนแปลงเป็นค่าใช้จ่ายและหนี้สินระยะยาวได้ภายในระยะเวลา 5 ปี ดังนั้นผลการดำเนินงานและฐานะการเงินในงวดปัจจุบันจึงถูกกระทบน้อยกว่า อย่างไรก็ตามผลที่ตามมาจากการเลือกวิธีนี้คือ กิจการต้องบันทึกค่าใช้จ่ายที่ยังรับรู้ไม่หมดจากงวดแรกต่อไปอีกจนครบระยะเวลาตัดจำหน่าย ซึ่งหมายถึงกำไรสุทธิในอนาคตจะลดลงเท่ากันทุกงวดจากมูลค่าการตัดจำหน่ายหนี้สินส่วนเพิ่มนี้ตลอดช่วงระยะเวลาที่กิจการเลือกซึ่งไม่เกิน 5 ปี

3. รับรู้โดยปรับกับกำไรสะสม ณ วันต้นงวด ของรอบระยะเวลาบัญชีปี 2554 (ใช้เฉพาะกรณีที่กิจการนำมาตราฐานการบัญชีฉบับนี้มาใช้เป็นครั้งแรกในปี 2554)

การเลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มภายใต้วิธีนี้เป็นวิธีที่สภาวิชาชีพบัญชีฯ กำหนดขึ้นมาใช้เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น ดังนั้นจึงไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ซึ่งผลกระทบที่มีต่องบการเงินจากการเลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มโดยปรับกับกำไรสะสมต้นงวดจะมีเฉพาะแต่บแสดงฐานะการเงินเท่านั้น กล่าวคือ จะทำให้หนี้สินระยะยาวเพิ่มขึ้น และส่วนของผู้ถือหุ้นลดลงเป็นจำนวนมาก และจะไม่มีผลต่อกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จของกิจการ อย่างไรก็ตามทางเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มโดยปรับกับกำไรสะสมต้นงวดนั้น มาตรฐานกำหนดให้ใช้ได้เฉพาะปี 2554 ซึ่งเป็นปีแรกที่มาตรฐานการบัญชีฉบับนี้มีผลบังคับเท่านั้น และถ้าหนี้สินในช่วงการเปลี่ยนแปลงนี้หากปรากฏว่าน้อยกว่า

หนี้สินที่ควรรับรู้ ณ วันเดียวกันตามนโยบายการบัญชีเดิมของกิจการ กิจการจะต้องรับรู้การลดลงนั้นโดยทันทีตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 8 (ปรับปรุง 2552)

4. รับรู้โดยใช้วิธีปรับย้อนหลัง

การเลือกรับรู้โดยใช้วิธีปรับย้อนหลัง แม้จะเป็นวิธีที่ไม่ได้ระบุไว้ในมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 19 (IAS 19) แต่เมื่อพิจารณาจากมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 8 เรื่อง นโยบายบัญชี การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางบัญชี และข้อผิดพลาด (IAS 8 : Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors) ซึ่งระบุไว้ว่าหากกิจการได้เปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชีอันเป็นผลจากการเริ่มนำมาตราฐานการรายงานทางการเงินมาถือปฏิบัติ แต่มาตรฐานการรายงานทางการเงินนั้นไม่ได้กำหนดวิธีปฏิบัติในช่วงเปลี่ยนแปลงหรือกิจการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชีด้วยความสมัครใจ กิจการต้องปรับงบการเงินย้อนหลังสำหรับการเปลี่ยนแปลงนั้น ฉะนั้นทางเลือกวิธีนี้จึงถือว่ามีผลสอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ โดยผลกระทบต่อการเลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีนี้จะทำให้หนี้สินของกิจการเพิ่มขึ้นและส่วนของผู้ถือหุ้นลดลง โดยผลจากการปรับปรุงงบการเงินย้อนหลังจะช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินตัดสินใจได้ดีขึ้นเนื่องจากงบการเงินของกิจการสามารถเปรียบเทียบกันได้

นอกเหนือจากผลกระทบต่องบการเงินที่จะมีต่อผลการดำเนินงาน และฐานะการเงินของกิจการแล้ว สิ่งหนึ่งที่ผู้ใช้งบการเงินควรให้ความสำคัญคือ อัตราส่วนทางการเงินที่เกี่ยวข้องที่จะได้รับผลกระทบจากการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มของกิจการ โดยเฉพาะอัตราส่วนที่คำนวณจากหนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้นของกิจการ จากทางเลือกที่มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 (ปรับปรุง 2552) ได้กำหนดไว้ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ จึงเหลือทางเลือกสำหรับการเลือกรับรู้มูลค่าหนี้สินส่วนเพิ่ม เมื่อนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้ครั้งแรก 3 ทางเลือก ตามที่อธิบายไว้แล้วในตารางที่ 2 ดังนี้

1. รับรู้โดยทันทีตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 8 (ปรับปรุง 2552) เรื่อง นโยบายบัญชี การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางบัญชี และข้อผิดพลาด
2. รับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี นับจากวันที่นำมาตราฐานการบัญชีนี้มาใช้
3. วิธีรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสม ซึ่งเป็นการรวมทางเลือกวิธีรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสม ณ วันต้นงวดของรอบระยะเวลาบัญชีปี 2554 และวิธีรับรู้โดยใช้วิธีปรับย้อนหลัง ไว้ด้วยกัน

โดยสรุป มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 ได้ระบุให้กิจการที่กำหนดผลประโยชน์หลังจากออกจากงานประเภทโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ต้องบันทึกหนี้สินในช่วงการเปลี่ยนแปลงสำหรับโครงการผลประโยชน์ที่ไม่เคยรับรู้มาก่อน หรือมีหนี้สินในช่วงการเปลี่ยนแปลงมากกว่าหนี้สินที่เคยรับรู้ไว้แล้ว โดยการคำนวณมูลค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงานให้คำนวณโดยใช้วิธีคิดลดแต่ละหน่วยที่ประมาณการไว้ซึ่งเป็นวิธีที่ต้องอาศัยข้อสมมติทางการเงิน และข้อสมมติจากการประมาณการตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัยมาช่วยในการคำนวณ และได้กำหนดให้กิจการสามารถเลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มในช่วงการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ 4 วิธี ฉะนั้นหากกิจการใดไม่ได้กำหนดผลประโยชน์ประเภทนี้ไว้ หรือมีแต่เฉพาะโครงการผลประโยชน์ประเภทสมทบเงินก็ไม่มี ความจำเป็นต้องบันทึกหนี้สินส่วนเพิ่มดังกล่าว แต่ในทางปฏิบัติพบว่าแม้กิจการจะไม่มีกำหนดโครงการผลประโยชน์พนักงานประเภทโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ กิจการยังคงมีภาระที่จะต้องบันทึกหนี้สินผลประโยชน์พนักงานประเภทผลประโยชน์ที่กำหนดไว้อยู่ เนื่องจากพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ได้กำหนดให้นายจ้างต้องจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้างเมื่อเลิกจ้างตามสัดส่วนระยะเวลาที่ลูกจ้างได้ให้บริการแก่นายจ้าง โดยการเลิกจ้างรวมถึงการที่นายจ้างไม่จ้างลูกจ้างต่อเนื่องจากสิ้นสุดสัญญาจ้างหรือการเกษียณอายุด้วย ในหัวข้อถัดไปผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับรายการหนี้สินผลประโยชน์พนักงานในประเทศไทย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ

2.5 งานวิจัยเกี่ยวกับหนี้สินผลประโยชน์พนักงานในประเทศไทย

การศึกษาเรื่องหนี้สินผลประโยชน์พนักงานในประเทศไทย พบว่าได้เริ่มมีการศึกษาในปี 2554 เป็นปีแรก เนื่องจากเป็นปีที่มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มีผลบังคับใช้ โดยการศึกษาส่วนใหญ่ที่พบเป็นการศึกษาวิธีที่แต่ละกิจการเลือกใช้ในการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ซึ่งพบว่ากิจการส่วนใหญ่จะเลือกวิธีปรับกับกำไรสะสมต้นงวดมากที่สุด ในขณะที่เลือกวิธีรับรู้โดยทันทีเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จน้อยที่สุด (วรศักดิ์ ทูมมานนท์ และ วิภาดา ตันติประภา, 2554; วราพร ประภาศิริกุล และ กิตติพันธ์ เกียรติสมภพ, 2554; วันชัย ธนากรกิจกุล และ ชารี สาทรกิจ, 2554) นอกจากนี้พบว่ามี การสำรวจความเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องถึงผลกระทบของการนำมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้มาใช้ในประเทศไทย 1 ฉบับ (Taesiriphet, 2012) และมีการศึกษาถึงผลกระทบของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 ต่อสภาพหนี้และความสามารถในการทำกำไรของบริษัท 1 ฉบับ (กิตติมา อัครนุพงศ์ และ นิยะดา วิเศษบริสุทธิ์, 2557) โดยรายละเอียดสรุปได้ดังต่อไปนี้

วันชัย ธนากรกิจกุล และ ชารี สาทรกิจ (2554) พบว่าสถาบันการเงินบางแห่งได้มีการนำมาตรฐานการบัญชีที่ 19 มาใช้ก่อนมีผลบังคับใช้ในปี 2553 และได้เลือกบันทึกหนี้สินส่วนเพิ่ม 2 วิธี

โดยวิธีแรกเลือกที่จะปรับปรุงกับกำไรสะสมต้นปีและรับรู้ผลประโยชน์ของพนักงานสำหรับปีเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุน ส่วนวิธีที่ 2 เลือกรับรู้ผลประโยชน์พนักงานเป็นค่าใช้จ่ายข้างงบกำไรขาดทุนทั้งจำนวน และพบว่าสำหรับสถาบันการเงินที่รับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มในปี 2554 เป็นปีแรก ส่วนใหญ่เลือกวิธีปรับหนี้สินส่วนเพิ่มในช่วงการเปลี่ยนแปลงกับกำไรสะสม ณ วันต้นปี 2554 ซึ่งภายใต้ทางเลือกวิธีนี้ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจมีต่อรายงานทางการเงินของสถาบันการเงินว่าจะทำให้กำไรสะสมต้นงวดลดลง และทำให้เงินกองทุนและอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (BIS Ratio) ลดลง รวมทั้งอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นจะเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ผู้ศึกษายังได้กล่าวถึงภาระของสถาบันการเงินที่จะต้องใช้หลักคณิตศาสตร์ประกันภัยในการประเมินค่าใช้จ่ายสำหรับผลประโยชน์พนักงานที่เปลี่ยนแปลงทุกปีจากการเปลี่ยนแปลงจำนวนพนักงาน และเกณฑ์ในการจ่ายผลตอบแทนที่เปลี่ยนไป

ในขณะที่ วราพร ประภาศิริกุล และ กิตติพันธ์ เกียรติสมภพ (2554) ได้สำรวจผลกระทบจากการปรับใช้มาตรฐานการบัญชีใหม่สำหรับงบการเงินไตรมาสที่ 1 ปี 2554 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และบริษัทจดทะเบียนในตลาด MAI พบว่ามาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เรื่อง ผลประโยชน์ของพนักงาน เป็นมาตรฐานที่มีผลกระทบทำให้กำไรสะสมต้นงวดของบริษัทจดทะเบียนปี 2554 ลดลงมากที่สุด โดยคิดเป็นจำนวนเงินรวมทั้งสิ้นถึง 4.89 หมื่นล้านบาท โดยกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน บริการ และทรัพยากร เป็น 3 กลุ่มอุตสาหกรรมแรกที่ได้รับผลกระทบทำให้กำไรสะสมลดลงมากที่สุดเนื่องจากกิจการในกลุ่มนี้เป็นกิจการขนาดใหญ่ ดำเนินธุรกิจมาเป็นระยะเวลานาน และมีพนักงานจำนวนมาก และได้เสนอให้ผู้ใช้งบการเงินควรใช้ข้อมูลจากตัวเลขในงบการเงิน และอัตราส่วนทางการเงินด้วยความระมัดระวัง ซึ่งเป็นผลมาจากการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีดังกล่าว

ต่อมา วรศักดิ์ ทูมมานนท์ และ วิภาดา ดันติประภา (2554) ได้ศึกษาผลกระทบของการนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เรื่อง ผลประโยชน์พนักงานมาใช้กับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีปี 2554 ของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย โดยได้แบ่งกลุ่มบริษัทจดทะเบียนเป็นกลุ่ม SET50 บริษัทจดทะเบียนนอกกลุ่ม SET50 แต่อยู่ในกลุ่ม SET100 บริษัทจดทะเบียนในกลุ่มธุรกิจขนาดกลาง (MAI) และบริษัทที่อยู่ในกลุ่มที่แก้ไขการดำเนินงานไม่ได้ตามกำหนด (REHABCO) พบว่ามีบริษัทบางส่วนได้นำเอามาตรฐานการบัญชีฉบับนี้มาปฏิบัติก่อนมีผลบังคับใช้ โดยพบว่าบริษัทในกลุ่ม SET50 มากที่สุด สำหรับบริษัทที่ปฏิบัติหลังการประกาศใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 พบว่าบริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่เลือกที่จะปรับหนี้สินในช่วงการเปลี่ยนแปลงกับกำไรสะสม ณ วันต้นงวดมากที่สุด รองลงมาคือเลือกบันทึกเป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี เลือกปรับโดยวิธีปรับ

ย้อนหลังเป็นลำดับ 3 และเลือกวิธีบันทึกเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนเป็นลำดับสุดท้าย และจากการทดสอบวิธีการบันทึกหนี้สินที่รับรู้ ณ วันเดียวกันตามนโยบายของแต่ละกลุ่มว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่โดยใช้วิธี Chi-Square Test พบว่า บริษัทจดทะเบียนในแต่ละกลุ่มมีการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินในช่วงการเปลี่ยนแปลงนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการกำหนดทางเลือกในการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มในช่วงการเปลี่ยนแปลง 4 วิธีของสภาวิชาชีพฯ เป็นสิ่งจำเป็น

งานวิจัยซึ่งเป็นการสำรวจผลกระทบของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 ต่อการรับรู้หนี้สินของกิจการ และการสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เป็นของ Taesiriphet (2012) ซึ่งพบว่ามาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เรื่อง ผลประโยชน์ของพนักงาน เป็นมาตรฐานการบัญชีที่ส่งผลกระทบต่อภาระงานทางการเงินมากที่สุด โดยกลุ่มพลังงานและกลุ่มการเงินเป็นกลุ่มที่มีการนำมาตรฐานฉบับที่ 19 มาปฏิบัติก่อนมีผลบังคับใช้มากที่สุด 2 อันดับแรก ส่วนบริษัทที่ยังไม่ได้นำมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้มาใช้พบว่าร้อยละ 93.65 คาดว่าจะได้รับกระทบเมื่อมาตรฐานการบัญชี มีผลบังคับใช้ โดยผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมอยู่ระหว่าง 3,000 – 7,900 ล้านบาท และรวมเป็นมูลค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นประมาณ 35.9 หมื่นล้านบาท โดยกลุ่มสถาบันการเงินเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด

ทั้งนี้ผลที่ได้จากการสอบถามความเห็นและการคาดการณ์จากผู้ที่เกี่ยวข้อง Taesiriphet (2012) ได้สรุปความเห็นของผู้บริหารว่าการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 ทำให้บริษัทต้องบันทึกหนี้สิน และค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น โดยการประมาณการหนี้สินผลประโยชน์ระยะยาวนั้นทำได้ยาก และการคำนวณภายใต้ข้อสมมติด้านคณิตศาสตร์ประกันภัยคาดว่าจะเกิดปัญหาและมีค่าใช้จ่ายที่สูง ซึ่งความเห็นนี้สอดคล้องกับคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชีที่ได้แสดงข้อควรพิจารณาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 นี้ว่าจะทำให้ค่าใช้จ่าย และการประมาณการหนี้สินผลประโยชน์ของพนักงานเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นที่อาจทำให้เกิดผลกระทบต่อกิจการได้ สำหรับคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ แสดงความเห็นด้วยกับการนำมาตรฐานการบัญชีที่สอดคล้องกับนานาชาติมาใช้ แต่ให้ข้อสังเกตว่าการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีใหม่ ๆ อาจไม่สะท้อนถึงผลการดำเนินงานที่แท้จริง เช่น การปฏิบัติตามมาตรฐานฉบับที่ 19 ที่กิจการจะต้องบันทึกค่าใช้จ่ายผลตอบแทนให้แก่พนักงาน ซึ่งทำให้กำไรของกิจการลดลง ในขณะที่การดำเนินงานตามปกติของกิจการยังคงเป็นเหมือนเดิม นอกจากนี้ยังแสดงความคิดเห็นว่าการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีถือเป็นความเสี่ยงอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะการตั้งประมาณการหนี้สิน เพราะกิจการต้องคำนวณโดยอาศัยข้อสมมติหลายประการ ดังนั้นผู้บริหารจะต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและมีการกำหนดกลยุทธ์เพื่อให้สอดคล้องกับรายงานทางการเงินที่จะเปลี่ยนไป ส่วน

มุมมองของที่ปรึกษาทางการเงินสำหรับการวิเคราะห์การลงทุน ได้แสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เป็นครั้งแรกอาจทำให้กำไรของกิจการต่ำลง ฉะนั้นการอบรมให้ความรู้กับนักวิเคราะห์จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพราะเนื้อหาของรายงานทางการเงินจะมีรายละเอียดที่เพิ่มขึ้นซึ่งส่งผลให้นักวิเคราะห์มีความลำบากในการนำข้อมูลดังกล่าวไปวิเคราะห์มากขึ้น

สำหรับความเห็นของผู้สอบบัญชีจากสำนักงานขนาดใหญ่ได้แสดงให้เห็นว่าน่าจะมีผลต่อกิจการเป็นอย่างมาก และได้แสดงความเป็นห่วงต่อผู้สอบบัญชีขนาดเล็ก (Non-Big4) ว่าอาจจะได้รับผลกระทบจากการวัดมูลค่าด้วยวิธีมูลค่ายุติธรรมที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญที่มากขึ้น สำหรับกลุ่มสุดท้าย คือ คณาจารย์ผู้สอนวิชาบัญชีและวิชาที่เกี่ยวข้องโดยได้แสดงให้เห็นที่จะต้องมีการพัฒนาหลักสูตรเนื้อหาให้ก้าวทันกับมาตรฐานการบัญชีที่เปลี่ยนไปจากเดิม และเห็นว่ามาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เป็นฉบับที่มีผลกระทบมาก เนื่องจากการรับรู้และการคำนวณจะต้องอาศัยความรู้ด้านการเงินเข้ามาช่วย ฉะนั้นการอบรมความรู้เพิ่มเติมจึงเป็นสิ่งจำเป็นแก่บุคลากรในสายอาชีพนี้ ซึ่งจากการสำรวจความเห็นนี้เองจึงสามารถสรุปได้ว่าผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต่างก็คำนึงถึงผลกระทบที่จะมีต่อการเงิน และความพร้อมในการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 19 เป็นครั้งแรก

งานวิจัยที่เกี่ยวกับผลประโยชน์พนักงานในประเทศไทยล่าสุดเป็นของ กิตติมา อัครนุพงศ์ และ นิยะดา วิเศษบริสุทธ์ (2557) ซึ่งได้ศึกษาถึงผลกระทบของมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 19 ที่มีต่อสภาพหนี้และความสามารถในการทำกำไรของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่าบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เลือกใช้วิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีการปรับกับกำไรสะสมต้นงวดเช่นเดียวกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ และพบว่าอัตราส่วนที่แสดงสภาพหนี้หลังการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มสูงกว่าก่อนรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับอัตราส่วนแสดงความสามารถในการทำกำไรที่รวมผลกระทบของมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 19 พบว่าต่ำกว่าอัตราส่วนแสดงความสามารถในการทำกำไรที่เอาผลกระทบของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 ออกอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าภาระหนี้สิน และค่าใช้จ่ายผลประโยชน์พนักงานมีความสัมพันธ์เป็นบวกกับขนาดกิจการ และจำนวนพนักงานอีกด้วย

จะเห็นได้ว่างานวิจัยส่วนใหญ่ในประเทศไทยที่เกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เรื่องผลประโยชน์ของพนักงาน ยังไม่มีการศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้แต่ละกิจการเลือกใช้วิธีการบันทึกหนี้สินในช่วงการเปลี่ยนแปลงมากกว่าหนี้สินที่จะรับรู้ ณ วันที่เดียวกันตามนโยบายการบัญชีเดิมของกิจการที่แตกต่างกัน และยังไม่พบการศึกษาที่เกี่ยวกับตลาดทุนที่มีการตอบสนองต่อข้อมูลทางบัญชีสำหรับหนี้สินผลประโยชน์พนักงานหรือไม่ ทั้ง ๆ ที่มาตรฐานการบัญชีฉบับนี้มีผลกระทบที่สำคัญต่อ

งบการเงินและกิจการในประเทศไทย สำหรับหัวข้อถัดไปผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทางเลือกทางการบัญชี และการตอบสนองของตลาดทุนเมื่อกิจการต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่มีผลบังคับใช้ตามลำดับ

2.6 ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อทางเลือกทางการบัญชี และส่วนที่ 2 เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตอบสนองของตลาดทุนเมื่อกิจการต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่

2.6.1 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกทางการบัญชี

การศึกษาเกี่ยวกับทางเลือกทางการบัญชีได้มีการศึกษาอย่างแพร่หลายมาตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1970 โดย Fields, Lys และ Vincent (2001) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า ทางเลือกทางการบัญชี (Accounting Choices) ไว้อย่างกว้าง ๆ ว่า “เป็นการเลือกวิธีการทางบัญชีที่ผู้มีอำนาจตัดสินใจเลือกทางเลือกนั้น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงข้อมูลบัญชีทั้งรูปแบบและเนื้อหาให้เป็นไปตามที่ตนต้องการ และไม่เพียงแต่นำเสนอรายงานทางบัญชีที่ต้องเป็นไปตามหลักมาตรฐานการบัญชีที่รับรองทั่วไปเท่านั้น แต่ผู้บริหารยังคำนึงถึงผลทางภาษี และข้อบังคับอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย” โดยทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับทางเลือกทางการบัญชีคือ ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ใช้อธิบายแรงจูงใจของผู้บริหารที่มีต่อการเลือกใช้วิธีการทางบัญชีที่แตกต่างกัน ทั้งในมุมมองที่ผู้บริหารเป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้น และในฐานะที่ผู้บริหารเป็นผู้ถือหุ้นของกิจการเอง ซึ่งเป็นผลมาจากผู้บริหารซึ่งเป็นตัวแทนมีข้อมูลมากกว่าตัวการ (Information Asymmetries) โดยภายใต้ทฤษฎีตัวแทนสามารถนำมาใช้อธิบายการตัดสินใจเลือกวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานในครั้งนีของผู้บริหารได้ เนื่องจากมาตรฐานการบัญชีได้กำหนดวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มไว้หลายวิธี และแต่ละวิธีก็มีผลกระทบต่องบการเงินที่แตกต่างกัน ดังนั้นหัวข้อถัดไปจะอธิบายถึงทฤษฎีตัวแทน และปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีนี้

ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory)

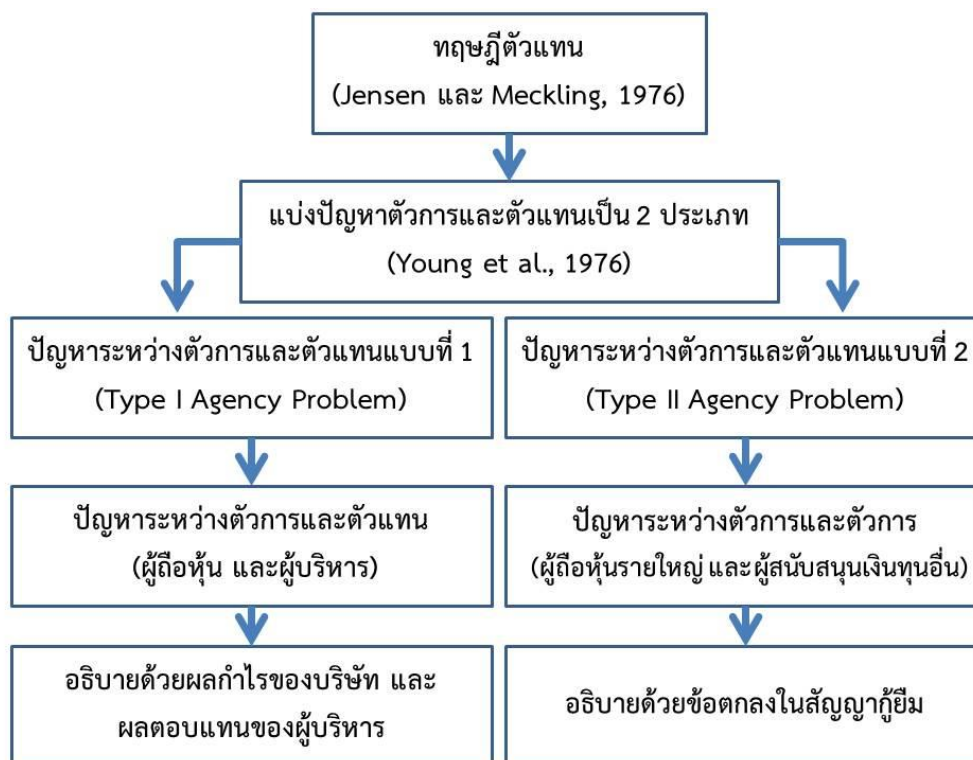
ทฤษฎีตัวแทน คือ ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกัน โดยฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ตัวการ (Principal) หรือเจ้าของ และอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ตัวแทน (Agent) ซึ่งทั้งสองฝ่ายได้ตกลงทำสัญญา ร่วมกัน (Contracting) โดยตัวการได้มอบหมายอำนาจในการตัดสินใจของตัวเองให้แก่ตัวแทนในการบริหารงานแทนตน ในขณะที่เดียวกันตัวแทนก็ได้ให้สัญญาในการปฏิบัติงานแทนเจ้าของ Jensen และ

Meckling (1976) ซึ่งภายใต้ข้อสมมติของทฤษฎีตัวแทน คือ คนทุกคนย่อมมีแรงผลักดันที่จะทำทุกอย่างเพื่อผลประโยชน์ของตัวเอง ดังนั้นผลประโยชน์ระหว่างตัวการและตัวแทนจึงแตกต่างกัน กล่าวคือตัวการต้องการเพิ่มความมั่งคั่งให้แก่ตนเองในขณะที่ตัวแทนซึ่งมาปฏิบัติหน้าที่แทนตัวการก็ต้องการผลตอบแทนโดยไม่ได้คำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของตัวการ ซึ่งจากความไม่เท่าเทียมของข้อมูล (Information Asymmetries) ระหว่างตัวการและตัวแทนที่ตัวแทนจะมีข้อมูลที่ใช้สำหรับการบริหารงานในแต่ละวันในขณะที่ตัวการไม่ทราบข้อมูลดังกล่าว ตัวแทนจึงใช้ความได้เปรียบในความไม่เท่าเทียมของข้อมูลนี้เพื่อผลประโยชน์ของตัวเอง และผลประโยชน์ของตัวแทนนี้จึงนำมาซึ่งต้นทุนของตัวการ ดังนั้นตัวการซึ่งต้องการรักษาผลประโยชน์ของตัวเองจึงพยายามที่จะลดความแตกต่างด้านผลประโยชน์ระหว่างกันนี้ด้วยวิธีการกำหนดผลตอบแทนที่ขึ้นกับผลการดำเนินงานของกิจการ รวมถึงการตรวจสอบการทำงานเพื่อลดหรือจำกัดการแสวงหาผลประโยชน์ของตัวแทนลง ทั้งนี้การลดปัญหาความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ระหว่างตัวการและตัวแทนนี้ สามารถเกิดขึ้นทางฝ่ายของตัวแทนได้เช่นเดียวกัน โดยตัวแทนอาจมีการรับประกันว่าจะไม่ปฏิบัติงานที่ทำให้ตัวการเสียผลประโยชน์สูงสุดที่จะได้รับ หรือให้สัญญากับตัวการว่าจะได้รับการชดเชยถ้าหากการปฏิบัติงานของตนไม่สามารถทำให้ตัวการได้รับผลประโยชน์สูงสุด โดย Jensen และ Meckling (1976) ได้เรียกต้นทุนของตัวแทนว่า Bonding Costs และเรียกผลรวมของกิจกรรมในการลดความแตกต่างของผลประโยชน์ระหว่างตัวการและตัวแทนที่เกิดขึ้นทั้งหมดว่าต้นทุนตัวแทน (Agency Costs)

ทั้งนี้ในมุมมองของตัวการและตัวแทนนี้สามารถแยกพิจารณาจากปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็น 2 แบบ โดยแบบที่ 1 เป็นปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทน (Type I Agency Problem) กล่าวคือ เป็นลักษณะที่ผู้บริหารซึ่งเป็นบุคคลภายนอก (ตัวแทน) ได้รับอำนาจจากตัวการหรือผู้ถือหุ้น (ตัวการ) ในการบริหารงาน ผู้บริหารจึงมีอำนาจตัดสินใจและควบคุมการดำเนินธุรกิจของกิจการได้ทั้งหมด ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารซึ่งต้องการหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองจึงแสวงหาผลประโยชน์จากกิจการ โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของผู้ถือหุ้น และเรียกปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ว่าเป็นความขัดแย้งระหว่างตัวการและตัวแทน (Principal-agent Conflict) (Young et al., 2008) ในขณะที่ปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 2 (Type II Agency Problem) เป็นปัญหาระหว่างผู้ถือหุ้นเสียงข้างมากกับบุคคลภายนอกอื่นๆ เช่น ผู้ถือหุ้นส่วนน้อย นักลงทุน และเจ้าหนี้ เป็นต้น เนื่องจากการบริหารงานของกิจการที่มีผู้ถือหุ้นครองเสียงข้างมากจะบริหารกิจการด้วยตนเองมากกว่าการจ้างผู้บริหารจากภายนอก ฉะนั้นผู้ถือหุ้นใหญ่ก็จะบริหารงานด้วยตนเองหรือถ้ามีการแต่งตั้งบุคคลภายนอกมาบริหารงานแทน ผู้ถือหุ้นใหญ่ก็จะใช้อำนาจบังคับผู้บริหารที่จ้างมาเพื่อผลประโยชน์ของตน และเรียกปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ว่าเป็นความขัดแย้งระหว่างตัวการกับตัวการ (Principal-principal Conflict)

(Bebchuk และ Hamdani, 2009; Young et al., 2008) โดยทฤษฎีตัวแทน และปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแสดงได้ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 ทฤษฎีตัวแทน ปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 1 และ แบบที่ 2

ในหัวข้อถัดไปผู้วิจัยจะได้อธิบายถึงปัจจัยที่ใช้อธิบายปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 1 และแบบที่ 2 ตามลำดับ

2.6.1.1 ปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 1

ภายใต้ปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 1 สามารถสรุปปัจจัยที่อธิบายเกี่ยวกับทางเลือกทางการบัญชีได้ 2 ปัจจัยคือ ผลตอบแทนผู้บริหารที่ขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงานของกิจการ และผู้บริหารบุคคลภายนอก ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.6.1.1.1 ผลตอบแทนผู้บริหารที่ขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงาน

เพื่อเป็นการป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์ของตัวแทนในปัญหาตัวการและตัวแทนแบบที่ 1 ผู้ถือหุ้นและผู้บริหารจึงได้ตกลงทำสัญญาขึ้นมาโดยอาศัยข้อมูลทางบัญชี ซึ่งก็คือข้อตกลงในการจ่ายผลตอบแทนแก่ผู้บริหารที่ขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงานของกิจการเพื่อทำให้

ผลประโยชน์ของตัวการและตัวแทนสอดคล้องกันกล่าวคือผู้บริหารก็จะได้รับผลตอบแทนจากกำไรที่เพิ่ม และตัวการก็จะมั่งคั่งขึ้นจากเงินปันผลหรือราคาหุ้นที่เพิ่มขึ้นจากผลกำไรดังกล่าว และเมื่อผลกำไรถูกใช้เป็นเกณฑ์ในการวัดผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ผู้บริหารจึงมีโอกาที่จะเลือกใช้ทางเลือกทางการบัญชีที่ทำให้ผลการดำเนินงานเพิ่มขึ้น ฉะนั้นการเลือกวิธีการทางบัญชีที่ทำให้กำไรของกิจการเพิ่มขึ้นจึงเป็นผลดีทั้งต่อผู้ถือหุ้น และผู้บริหารที่จะได้รับผลตอบแทนทั้งในรูปเงินเดือน โบนัส และชื่อเสียงมากขึ้น ทั้งนี้เมื่อพิจารณาประกอบกับสมมติฐานเรื่องผลตอบแทนแก่ผู้บริหาร (Watts และ Zimmerman, 1986) ที่ระบุว่าหากกิจการกำหนดผลตอบแทน เช่น การขึ้นเงินเดือน โบนัส หรือส่วนแบ่งกำไรให้แก่ผู้บริหารของกิจการ ผู้บริหารซึ่งต้องการได้รับผลตอบแทนสูงสุดจะพยายามหาวิธีการทางบัญชีที่ทำให้ผลการดำเนินงานของกิจการสูงขึ้นเพื่อหวังผลตอบแทนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผลตอบแทนดังกล่าวขึ้นอยู่กับผลดำเนินงานของกิจการ เช่น กำไรต่อหุ้น กำไรสุทธิ หรือกำไรจากการดำเนินงาน เป็นต้น

ตัวอย่างงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่ากำไรของกิจการมักถูกใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาผลตอบแทนให้แก่ผู้บริหาร และผู้บริหารมักใช้ทางเลือกทางการบัญชีเพื่อให้ได้ผลตอบแทนสูงสุด ได้แก่ การศึกษาของ Bushman และ Smith (2001) ที่ระบุว่าการจ่ายโบนัสประจำปีของกิจการถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งของแผนการจ่ายผลตอบแทนของผู้บริหารในระยะยาว และเครื่องมือวัดผลกำไรที่ใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานของผู้บริหารยังถูกพบว่ามีความสัมพันธ์กับการจ่ายผลตอบแทนของผู้บริหารในหลายรูปแบบ ทั้งนี้ Watts และ Zimmerman (1986) เชื่อว่าหากกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่ผู้บริหารของกิจการที่กำหนดโบนัสเป็นผลตอบแทนมีแนวโน้มที่จะเลือกวิธีการบัญชีที่จะรับรู้ผลกำไรในอนาคตมากขึ้นเป็นกำไรในงวดปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับ Hagerman และ Zmijewski (1979) ที่สรุปว่าหากชื่อเสียงของผู้บริหารวัดจากการได้รับผลตอบแทนที่ผูกติดกับผลประกอบการของกิจการ ผู้บริหารจะมีแรงจูงใจที่จะเลือกใช้วิธีการบัญชีเพื่อเป็นการเพิ่มกำไรให้กับกิจการ

อย่างไรก็ตามภายใต้สมมติฐานเรื่องผลตอบแทนแก่ผู้บริหารข้างต้น ผู้บริหารอาจจะไม่มีแรงจูงใจที่จะสร้างกำไรให้สูงขึ้นเสมอไป กล่าวคือหากไม่พิจารณาถึงเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางบัญชีแล้ว ในปีใดถ้ากำไรของกิจการออกมาต่ำกว่าระดับที่ได้มีการตกลงไว้สำหรับการจ่ายผลตอบแทน ก็อาจมีแนวโน้มที่ผู้บริหารจะลดกำไรในปีนั้นลงโดยเลือกใช้วิธีการทางบัญชีเพื่อทำให้กิจการรับรู้รายได้ต่ำลง หรือบันทึกค่าใช้จ่ายของกิจการเพิ่มมากขึ้น หรือรับรู้ผลขาดทุนมากขึ้นกว่าปกติ ซึ่งเรียกพฤติกรรมนี้ว่าพฤติกรรมล้างบาง (Big Bath) ซึ่งภายหลังจากปีที่กิจการมีการล้างบาง ผู้บริหารมักจะได้รับเงินโบนัสหรือผลตอบแทนตามที่มุ่งหวังด้วยการแสดงกำไรที่สูงขึ้นในปีถัดไป ทั้งนี้ในทำนองเดียวกันในปีใดที่กำไรของกิจการแสดงสูงเกินกว่าระดับสูงสุดที่ผู้บริหารจะได้รับภายใต้สัญญา

ผลตอบแทนที่ทำได้กับกิจการ ผู้บริหารย่อมไม่มีแรงจูงใจที่จะแสดงกำไรให้สูงขึ้นกว่าระดับสูงสุดที่ผู้บริหารจะได้รับ ดังนั้นผู้บริหารก็จะเลือกใช้วิธีการลดกำไรในงวดนี้ และนำไปแสดงเป็นกำไรในงวดถัดไปเพื่อชดเชยกับผลขาดทุนที่อาจเกิดขึ้นในงวดหน้า ซึ่งพฤติกรรมนี้เรียกว่าการเกลี้ยกำไร Healy (1985) โดยงานวิจัยที่สนับสนุนแนวคิดของ Healy (1985) ได้แก่ Guidry, Leone และ Rock (1999) สำหรับ Holthausen, Larcker และ Sloan (1995) สนับสนุนเฉพาะการเลือกลดกำไรในงวดปัจจุบันเมื่อผลประกอบการสูงกว่าระดับสูงสุดเท่านั้น โดยงานวิจัยของ Elliott และ Shaw (1988) Chen และ Lee (1995) และ Strong และ Meyer (1987) ต่างก็สนับสนุนแนวคิดเรื่องการล้างบางอย่างไรก็ตามมีงานวิจัยที่ได้ผลในทิศทางตรงข้าม เช่น Gaver, Gaver และ Austin (1995) พบว่าในปีที่กำไรต่ำกว่าเป้าหมายขั้นต่ำ (Lower Bound) กิจการยังคงเลือกวิธีการบัญชีที่จะช่วยให้กิจการมีกำไรสูงขึ้นกล่าวคือสนับสนุนแนวคิดในเรื่องการเกลี้ยกำไรมากกว่าการล้างบางนั่นเอง นอกจากนี้ยังพบว่าจากงานวิจัยของ Francis, Hanna และ Vincent (1996) และ Pourciau (1993) ได้สรุปว่าพฤติกรรมการล้างบางนี้มักพบในงวดบัญชีที่มีการเปลี่ยนกรรมการบริหาร (CEO) ของกิจการ ในขณะที่ Dechow และ Sloan (1991) พบว่าผู้บริหารที่ทำหน้าที่บริหารงานเป็นปีสุดท้ายจะเลือกการลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับต้นทุนในการวิจัยและพัฒนาเพื่อหวังผลตอบแทนที่มากขึ้น

งานวิจัยที่สนับสนุนสมมติฐานเรื่องผลตอบแทนผู้บริหารได้แก่ Zmijewski และ Hagerman (1981) ได้ตรวจสอบการเลือกใช้นโยบายบัญชีที่ทำให้กำไรของกิจการเพิ่มขึ้นหรือลดลงจากกลุ่มนโยบายการบัญชี (Portfolio of Accounting Choices) ซึ่งประกอบด้วยนโยบายเกี่ยวกับสินค้าคงเหลือ ค่าเสื่อมราคา ผลประโยชน์ทางภาษีจากการลงทุน และการตัดจำหน่ายต้นทุนบริการในอดีตผลประโยชน์พนักงานจากตัวอย่างในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่ากิจการที่จ่ายผลตอบแทนแก่ผู้บริหารซึ่งขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงานจะเลือกนโยบายบัญชีที่ทำให้กำไรของกิจการสูงขึ้น ในขณะที่ Missonier-Piera (2004) ได้ศึกษาการเลือกนโยบายการบัญชีของกิจการซึ่งประกอบด้วยหลาย ๆ นโยบาย (Multiple Accounting Method Choices) ซึ่งงานวิจัยในอดีตส่วนใหญ่จะศึกษาเฉพาะผลกระทบของนโยบายการบัญชีเพียงนโยบายเดียว (Single Accounting Method Choice) และศึกษาเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา

โดยนโยบายที่ Missonier-Piera (2004) เลือกศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วย สัญญาเช่า การประเมินมูลค่าสินทรัพย์ ค่าความนิยม ค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนา ผลประโยชน์พนักงาน หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด สินค้าคงเหลือ ต้นทุนการกู้ยืม และภาษีเงินได้ จากตัวอย่างในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ พบว่านอกจากกิจการจะเลือกนโยบายเพื่อช่วยลดปัญหาเรื่องหนี้สิน และ

ต้นทุนทางการเงินแล้ว กิจการยังเลือกนโยบายการบัญชีที่ช่วยเพิ่มกำไรให้กับกิจการเพื่อประโยชน์ในการเพิ่มผลตอบแทนแก่ผู้บริหารด้วย ซึ่งผลจากงานวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Graham, Harvey และ Rajgopal (2005) ซึ่งสำรวจและสัมภาษณ์ผู้บริหาร พบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่เชื่อว่ากำไรเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการวัดผลการดำเนินงานของกิจการ ฉะนั้นการรายงานกำไรให้ได้ตามเป้าหมายจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือและจะช่วยเพิ่มราคาหุ้นของกิจการ รวมทั้งยังเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับตัวผู้บริหารอีกด้วย

อย่างไรก็ตามนอกเหนือจากที่ผู้บริหารจะคำนึงถึงผลกำไรของกิจการแล้ว ผู้บริหารยังคำนึงถึงระดับการจ่ายเงินปันผล (Dividend Level) และอัตราส่วนการจ่ายเงินปันผล (Dividend Payout Ratio) อีกด้วยโดยงานวิจัยของ Brav et al. (2005) ซึ่งสำรวจความเห็นและสัมภาษณ์ผู้บริหารทางการเงิน (Financial Executive) จากบริษัทที่จ่ายเงินปันผลพบว่า 88.1% ผู้บริหารมีความเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งว่ากิจการจะได้รับผลกระทบทางลบหากกิจการลดอัตราการจ่ายเงินปันผล และ 80.0% แสดงความเห็นว่าการจ่ายปันผลจะช่วยสื่อสารข้อมูลของกิจการไปยังนักลงทุน โดย 93.8% ยังแสดงความเห็นด้วยว่าผู้บริหารจะพยายามหลีกเลี่ยงการลดเงินปันผลต่อหุ้น และ 89.6% เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าผู้บริหารจะพยายามรักษาระดับการจ่ายเงินปันผลให้สม่ำเสมอในแต่ละงวด ซึ่งผู้บริหารจำนวน 84.1% แสดงความเห็นว่าจะพยายามรักษาระดับการจ่ายเงินปันผลให้สม่ำเสมอกับที่จ่ายเงินปันผลในอดีต ซึ่งความสำคัญของการพยายามรักษานโยบายการจ่ายเงินปันผลอย่างสม่ำเสมอได้รับการสนับสนุนจากการวิจัยในอดีต ซึ่งพบว่าตลาดหุ้นจะตอบสนองด้านลบต่อบริษัทที่จ่ายเงินปันผลต่างจากที่นักลงทุนคาดการณ์หรือไม่จ่ายเงินปันผล (Healy และ Palepu, 1988; Michaely, Thaler และ Womack, 1995; ธัญวรรณ์ สุวรรณะ, สิทธิพร อินทวงศ์ และ ชาติรัจันทรโคสิกา, 2557)

ทั้งนี้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผลประโยชน์พนักงาน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการเลือกทางเลือกทางการบัญชีเพื่อเพิ่มผลกำไรและผลตอบแทนของผู้บริหาร ได้แก่งานวิจัยของ Scott (1991), Langer และ Lev (1993), Ali และ Kumar (1994), Smith (1994), Amir และ Ziv (1997) และ Cheng et al. (2007) โดยงานวิจัยเหล่านี้ได้ข้อสรุปในทิศทางเดียวกัน คือ ผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะเลือกปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีผลประโยชน์พนักงานล่วงหน้าก่อนที่จะมีผลบังคับใช้ และจะเลือกวิธีการรับรู้รายการเหล่านั้นทันทีหรือจะทยอยรับรู้ขึ้นอยู่กับการเลือกปฏิบัตินั้นจะต้องเพิ่มกำไรให้กิจการ หรือนำมาใช้แล้วจะไม่ส่งผลกระทบต่อกำไรของกิจการ โดยงานวิจัยดังกล่าวสามารถสรุปได้ดังนี้

Scott (1991) ศึกษาตัวอย่างกิจการที่มีนโยบายการจ่ายผลตอบแทนที่ผูกติดกับผลกำไรกับการเลือกนำ SFAS No. 87 Employers' Accounting for Pensions มาปฏิบัติใช้ก่อนครบกำหนด โดยพบว่ากิจการเหล่านี้จะนำ SFAS No. 87 มาใช้ก่อนมีผลบังคับเนื่องจากการปฏิบัติตาม SFAS No. 87 ล่วงหน้าจะทำให้กำไรของกิจการสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีเดิมที่กิจการใช้อยู่ ส่วน Langer และ Lev (1993) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกิจการที่จะนำ SFAS No. 87 และ No. 88 Employers' Accounting for Settlements and Curtailments of Defined Benefit Pension Plans and for Termination Benefits มาปฏิบัติในช่วงเวลาก่อนที่มาตรฐานการบัญชีจะมีผลบังคับใช้ พบว่าหากการนำมาตรฐานมาปฏิบัติก่อนมีผลบังคับใช้จะทำให้กำไรเพิ่มขึ้นตามที่นักลงทุนคาดหวัง เป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้บริหารจะตัดสินใจเลือกมาตรฐานการบัญชีมาใช้ก่อนที่จะถึงกำหนดเวลาบังคับใช้จริง ในขณะที่งานวิจัยของ Ali และ Kumar (1994) พบว่าเมื่อนำผลกระทบขนาดของรายการปรับปรุงที่มีต่อกำไรมาพิจารณาร่วมกับนโยบายผลตอบแทนแก่ผู้บริหาร จะสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของการนำ SFAS No.87 มาปฏิบัติก่อนที่มาตรฐานจะมีผลบังคับใช้ได้ดีขึ้น สำหรับ Smith (1994) ได้ศึกษาการตัดสินใจของผู้บริหารที่มีต่อการรับรู้ผลประโยชน์พนักงานอื่นที่นอกเหนือจากเงินบำเหน็จบำนาญ SFAS No. 106 Employers' Accounting for Postretirement Benefits Other Than Pensions โดยแบ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกปฏิบัติตาม SFAS No. 106 ก่อนและหลังมีผลบังคับใช้ และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกวิธีการบัญชีในการบันทึกหนี้สินผลประโยชน์พนักงานอื่นระหว่างวิธีบันทึกทันทีในงบกำไรขาดทุน หรือการทยอยบันทึกตามระยะเวลาที่พนักงานให้บริการในอนาคต ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารจะเลือกเวลาและวิธีการบันทึกบัญชีโดยมีความสัมพันธ์กับผลกำไรของกิจการ

ในขณะที่ Amir และ Ziv (1997) ศึกษาระยะเวลาและวิธีการที่กิจการใช้ในการปฏิบัติตาม SFAS No. 106 Employers' Accounting for Postretirement Benefits Other Than Pensions โดยแบ่งกิจการออกเป็นกลุ่มประกอบด้วย กลุ่มที่นำมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้มาใช้ก่อนมีผลบังคับใช้โดยเลือกรับรู้รายการนี้ทันทีในงบการเงิน กลุ่มที่เลือกเปิดเผยข้อมูลผลกระทบที่เกิดขึ้นในหมายเหตุประกอบงบ และกลุ่มที่ปฏิบัติตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการบัญชี พบว่ากิจการที่เลือกวิธีรับรู้รายการดังกล่าวในงบการเงินก่อนที่มาตรฐานมีผลบังคับใช้มีผลกำไรเฉลี่ยสูงกว่ากิจการที่เลือกปฏิบัติตามเมื่อมาตรฐานการบัญชีมีผลบังคับใช้ นอกจากนี้ Cheng et al. (2007) ยังพบว่าผู้บริหารจะเลือกบันทึกค่าใช้จ่ายผลประโยชน์พนักงานที่นอกเหนือจากเงินบำเหน็จบำนาญตาม SFAS No. 106 ด้วยวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายทันทีในงวดที่มีผลการดำเนินงานและฐานะการเงินที่มากพอ เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกประเมินกำไรที่ต่ำเกินไปในอนาคตหากกิจการเลือกใช้วิธีตัดจำหน่าย

ดังนั้นจากปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนภายใต้ทฤษฎีตัวแทนแบบที่ 1 และสมมติฐานเรื่องผลตอบแทนผู้บริหาร รวมทั้งผลการศึกษาในอดีต สรุปได้ว่าผู้บริหารมีแรงจูงใจที่จะพยายามแสวงผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง และเมื่อผลตอบแทนของผู้บริหารผูกติดกับผลการดำเนินงาน ผู้บริหารก็จะมีแรงจูงใจที่จะทำกำไรให้สูงขึ้นโดยผ่านการเลือกวิธีการบัญชีต่าง ๆ และรวมถึงการจัดการกำไรเพื่อให้ตนได้รับผลประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้วิธีการที่ใช้เพิ่มกำไรได้แก่ การนำมาตรฐานการบัญชีที่ยังไม่มีผลบังคับมาปฏิบัติใช้ก่อน หรือการเลือกนโยบายการบัญชีที่ช่วยเพิ่มกำไรให้แก่กิจการ เช่น การตีราคาสินค้าคงเหลือ วิธีการคิดค่าเสื่อมราคา และระยะเวลาการตัดจำหน่ายต้นทุนบริการในอดีตของผลประโยชน์พนักงาน เป็นต้น ทั้งนี้อาจรวมถึงการจัดการกำไรผ่านเกณฑ์คงค้าง (Accrual Earnings Management) และการจัดการกำไรแท้จริง (Real Earnings Management) (Graham et al., 2005) หัวข้อถัดไปจะได้กล่าวถึงปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 1 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารซึ่งเป็นบุคคลภายนอกต่อไป

2.6.1.1.2 ผู้บริหารซึ่งไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการ

เนื่องจากผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นของกิจการ และผู้บริหารซึ่งไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการ (บุคคลภายนอก) มีเป้าหมายแตกต่างกันในการหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง หัวข้อนี้จะกล่าวถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นของกิจการ และผู้บริหารที่ไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการ (บุคคลภายนอก) โดยผู้บริหารบุคคลภายนอกมีโอกาสที่จะเลือกใช้วิธีการบัญชีเพื่อผลประโยชน์ของตน ซึ่งได้แก่ เพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่ตนเอง เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการถูกเลิกจ้าง จากการถูกซื้อหรือถูกควบรวมกิจการ และเพื่อผลตอบแทนในรูปแบบผลตอบแทนต่าง ๆ (Graham et al., 2005) มากกว่าผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นของกิจการ ดังนั้นภายใต้การบริหารงานโดยผู้บริหารที่ไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการจึงมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้วิธีการทางบัญชีเพื่อเพิ่มกำไรของกิจการ (Hunt, 1985) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Demsetz (1983) ที่สนับสนุนความสัมพันธ์ด้านลบระหว่างทางเลือกทางการบัญชีและระดับการถือหุ้นของผู้บริหารที่ถูกสร้างบนข้อสมมติที่ว่าผู้บริหารที่ต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนในตำแหน่งทั้งจากการออกเสียงของผู้ถือหุ้น และการถูกซื้อกิจการ จะเลือกวิธีทางการบัญชีที่จะเพิ่มกำไรให้กับกิจการเพื่อป้องกันการถูกปรับออกจากตำแหน่ง Astami และ Tower (2006) ได้ระบุว่ากิจการตัวอย่างในเอเชียแปซิฟิกที่ผู้บริหารที่ไม่ได้ถือหุ้นของกิจการหรือถือในระดับต่ำมีแนวโน้มที่จะเลือกนโยบายการบัญชีที่เพิ่มกำไรให้กับกิจการ

ในขณะที่ Lemmon และ Lins (2003) ได้ระบุถึงความแตกต่างของโครงสร้างการถือหุ้นของกิจการ (Firm-Ownership Structure) ว่าสามารถอธิบายผลประกอบการของกิจการได้ ในขณะที่ Fan และ Wong (2002) สรุปว่ากิจการใดที่มีผู้บริหารเป็นผู้ถือหุ้นของกิจการจะช่วยลด

ปัญหาตัวแทน (Agency Problem) ซึ่งมีผลต่อการรายงานผลประกอบการของกิจการ ทั้งนี้ Fan และ Wong (2002) ได้ระบุว่ากรณีที่ผู้บริหารเป็นผู้ถือหุ้นของกิจการหมายถึงการที่ผู้ถือหุ้นสามารถเข้ามามีอำนาจควบคุมและกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องในรายงานทางการเงินของกิจการได้ นอกจากนี้กิจการที่มีผู้บริหารเป็นผู้ถือหุ้น (Ownership Control) จะมีวิธีการบริหารงานที่แตกต่างกับกิจการที่ผู้บริหารไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้น (Management Control) กล่าวคือ ผู้บริหารซึ่งเป็นบุคคลภายนอกจะคำนึงถึงผลกำไรของกิจการมากกว่า เนื่องจากผลตอบแทนของตนผูกติดกับผลกำไรของกิจการ ในขณะที่ผู้บริหารที่เป็นผู้ถือหุ้นด้วย จะไม่ได้คำนึงแต่ผลตอบแทนของตนในฐานะผู้บริหารเท่านั้น แต่จะคำนึงถึงผลประโยชน์ของตนในฐานะของการเป็นผู้ถือหุ้นด้วย ซึ่งจากผลการศึกษาของ Dhaliwal et al. (1992) และ Ayres (1986) พบว่ากิจการที่บริหารงานโดยผู้บริหารที่เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการด้วยจะมีแนวโน้มที่จะใช้ทางเลือกทางการบัญชีที่จะเพิ่มกำไรน้อยกว่ากิจการที่บริหารงานโดยผู้บริหารภายนอก

ด้วยเหตุผลที่กล่าวข้างต้นการศึกษาครั้งนี้จึงนำปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 1 มาใช้อธิบายแรงจูงใจของผู้บริหารต่อการตัดสินใจเลือกวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานซึ่งมีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของกิจการที่แตกต่างกัน โดยปัจจัยด้านผลตอบแทน และผู้บริหารที่ไม่ได้ถือหุ้นของกิจการ จะเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริหารเลือกวิธีการทางบัญชีที่ช่วยให้กำไรของกิจการเพิ่มขึ้น หรือไม่เลือกวิธีที่จะทำให้กิจการแสดงกำไรลดลง ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ของผู้บริหารเอง ซึ่งนอกจากปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนซึ่งเป็นบุคคลภายนอกแล้ว ปัญหาระหว่างผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่กับบุคคลอื่น ก็สามารถนำมาใช้อธิบายการตัดสินใจเลือกวิธีการบัญชีที่แตกต่างกันได้เช่นกัน ซึ่งปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 2 จะอธิบายในหัวข้อถัดไป

2.6.1.2 ปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 2

นอกเหนือจากปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 1 แล้ว ยังมีปัญหาระหว่างตัวการซึ่งเป็นผู้สนับสนุนเงินทุนให้แก่กิจการเช่นเดียวกันด้วย ซึ่งปัญหาระหว่างตัวการ 2 ฝ่ายที่เป็นผู้สนับสนุนเงินทุนให้กับกิจการ ได้แก่ ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้บริหารกิจการกับผู้ถือหุ้นรายย่อยอื่น ๆ ที่ไม่มีอำนาจควบคุม หรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ซึ่งเป็นผู้บริหารกิจการกับผู้ให้กู้ เช่น สถาบันการเงิน ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนแหล่งเงินทุนจากภายนอก ทั้งนี้ปัญหาระหว่างตัวการด้วยกันนี้สามารถเรียกอีกชื่อหนึ่งได้ว่าปัญหาระหว่างตัวการและตัวการ (Young et al., 2008)

อย่างไรก็ตามจากโครงสร้างทุนของกิจการในประเทศไทยพบว่ากิจการส่วนใหญ่จะจัดหาเงินผ่านการกู้ยืมจากสถาบันการเงินและการจำหน่ายหุ้นกู้ มากกว่าการระดมทุนจากผู้ถือหุ้นของกิจการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริลักษณ์ ศุภรัชย์ (2551) ที่ระบุว่าโครงสร้างทุนภายหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศไทยปี 2541 บริษัทจดทะเบียนได้พึ่งพาแหล่งเงินทุนจากภายนอกมากขึ้นจึงทำให้ผู้บริหารมีแรงจูงใจที่จะใช้นโยบายการบัญชีที่ทำให้กิจการสามารถระดมเงินทุนจากแหล่งภายนอกได้ง่ายขึ้น และยังคงสอดคล้องกับลำดับขั้นในการจัดหาเงินทุน (Pecking Order) ที่กล่าวว่ากิจการมีการเลือกใช้เครื่องมือในการจัดหาเงินทุนจากแหล่งเงินทุนภายใน (ผลการดำเนินงาน) หนี้สินจากการกู้ยืมจากธนาคาร หนี้สินจากการกู้ยืมระยะยาว และการออกหุ้นสามัญใหม่ ตามลำดับ ฉะนั้นการศึกษาค้นคว้าจึงเน้นปัญหาระหว่างผู้ถือหุ้นของกิจการกับผู้ให้กู้ยืมมากกว่าระหว่างผู้ถือหุ้นรายใหญ่กับผู้ถือหุ้นที่ไม่มีอำนาจควบคุม ซึ่งมีความสอดคล้องกับสมมติฐานเรื่องสัญญาการกู้ยืม (Watts และ Zimmerman, 1986)

ข้อตกลงในสัญญาการกู้ยืม (Debt Covenant) เป็นสัญญาที่เกิดขึ้นระหว่างคู่สัญญา เช่น สัญญาการกู้ยืม (Loan Contract) ที่ทำขึ้นระหว่างกิจการ (ผู้ถือหุ้น) และสถาบันการเงิน (ผู้ให้กู้) จะถูกจัดทำขึ้นเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของผู้ให้กู้ โดยมีการกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ที่กิจการจะต้องดำรงไว้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการโอนผลประโยชน์ที่พึงได้จากผู้ให้กู้ไปยังผู้ถือหุ้น (Smith และ Warner, 1979) ซึ่งภายใต้สมมติฐานเรื่องสัญญาการกู้ยืมระบุว่ากิจการที่มีการจัดหาเงินโดยการกู้ยืมเงิน จะต้องทำสัญญาข้อตกลงกับผู้ให้กู้ เช่น ธนาคาร สถาบันการเงิน และผู้ถือหุ้นผู้ที่จะรักษาประโยชน์ของผู้ให้กู้ เช่น การรักษาระดับอัตราส่วนทางการเงินที่สำคัญ การไม่เลือกลงทุนในโครงการที่มีความเสี่ยงที่ไม่เหมาะสม การกู้ยืมเงินเพิ่มเติมจากแหล่งทุนอื่นหรือแม้กระทั่งข้อจำกัดในการจ่ายเงินปันผล โดยอัตราส่วนทางการเงินที่สำคัญที่ผู้ให้กู้ต้องให้ความสำคัญ คือ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt to Equity Ratio) ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่สะท้อนถึงความสามารถในการจ่ายชำระหนี้ที่สำคัญของกิจการ (Bryan et al., 2007; Lynch, 2007; Watts และ Zimmerman, 1986)

ดังนั้นเมื่อพิจารณาทางเลือกทางการบัญชีเพื่อเป็นการรักษาเงื่อนไขตามสัญญาที่ตกลงกันระหว่างกิจการและผู้ให้กู้แล้วจะพบว่า ผู้บริหารของกิจการจะเลือกใช้ทางเลือกทางการบัญชีที่ทำให้กำไรของกิจการสูงขึ้น หรือพยายามไม่บันทึกหนี้สินเพิ่มเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการละเมิดข้อตกลงที่ได้กำหนดไว้ในสัญญาการกู้ยืม (Debt Covenant) ทั้งนี้เพราะต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการไม่สามารถรักษาอัตราส่วนทางการเงิน หรือข้อตกลงในสัญญาเงินกู้ไว้ได้จะส่งผลกระทบต่อกิจการ เช่น ต้นทุนทางการเงินที่สูงขึ้น การเพิ่มหลักประกันการกู้ยืม และการกำหนดระยะเวลาการจ่ายชำระหนี้ที่สั้นลง อย่างไรก็ตามผู้บริหารอาจจะเลือกทางเลือกที่เพิ่มหนี้สินของกิจการให้สูงขึ้นเพื่อ

ส่งสัญญาณไปยังผู้ให้กู้ถึงโอกาสในการผิดเงื่อนไขสัญญาการกู้ยืม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขอเจรจาเงื่อนไขสัญญาการกู้ยืมใหม่ (Renegotiation) ซึ่งการเจรจาเงื่อนไขสัญญาเงินกู้ใหม่นี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ให้กู้มากกว่าการฟ้องล้มละลายกิจการ (Smith และ Warner, 1979) โดยงานวิจัยที่สนับสนุนว่าผู้บริหารจะเลือกวิธีการบัญชีเพื่อลดความเสี่ยงจากการผิดเงื่อนไขการกู้ยืม สามารถสรุปได้เป็นสองวิธีดังนี้

2.6.1.2.1 วิธีบัญชีที่ช่วยลดอัตราส่วนหนี้สินโดยตรง

งานวิจัยที่สนับสนุนว่าผู้บริหารจะเลือกวิธีการทางบัญชีเพื่อลดความเสี่ยงจากการผิดเงื่อนไขในสัญญาการกู้ยืมเงินสำหรับกิจการที่มีอัตราส่วนหนี้สินสูงโดยเลือกวิธีการบัญชีที่ส่งผลกระทบต่ออัตราส่วนหนี้สินในงบแสดงฐานะการเงิน ได้แก่ งานวิจัยของ Dhaliwal (1980) , Bowen et al. (1995), Zmijewski และ Hagerman (1981), Dhaliwal et al. (1982) และ Cazavan-Jeny et al. (2011) ซึ่งรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

Dhaliwal (1980) ศึกษาทางเลือกทางการบัญชีของธุรกิจพลังงานระหว่างการบันทึกต้นทุนด้วยวิธีต้นทุนเต็ม (Full Cost Method) และวิธีขึ้นความสำเร็จ (Successful Efforts Method) จากตัวอย่างกลุ่มบริษัทพลังงาน พบว่ากิจการที่มีหนี้สินเป็นจำนวนมากจะไม่สนับสนุนวิธีการบัญชีที่ทำให้กำไรและส่วนของผู้ถือหุ้นลดลง รวมถึงวิธีที่ทำให้กำไรของกิจการมีความผันผวน เพราะวิธีการดังกล่าวทำให้กิจการต้องเผชิญปัญหาการผิดข้อตกลงในสัญญาเงินกู้ ในขณะที่ Bowen et al. (1995) ศึกษาทางเลือกสำหรับการบันทึกต้นทุนการกู้ยืมระหว่างการบันทึกเป็นค่าใช้จ่าย และการบันทึกเป็นส่วนหนึ่งของสินทรัพย์ ซึ่งพบว่ากิจการที่ใกล้เข้าสู่การผิดเงื่อนไขสัญญาการกู้ยืมมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้วิธีบันทึกดอกเบี้ยเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุน (Capitalization) มากกว่ากิจการที่ไม่มีปัญหาเรื่องหนี้สิน

สำหรับ Zmijewski และ Hagerman (1981) ศึกษาถึงผลกระทบร่วมจากการเลือกใช้วิธีการทางบัญชีหลาย ๆ นโยบายมากกว่างานวิจัยของ Dhaliwal (1980) และ Bowen et al. (1995) ที่ศึกษาการเลือกนโยบายบัญชีเดียว โดยนโยบายที่ Zmijewski และ Hagerman (1981) ได้ศึกษาประกอบด้วย สินค้าคงเหลือ (Inventory) ค่าเสื่อมราคา (Depreciation) ผลประโยชน์ทางภาษีจากการลงทุน (Investment Tax Credit) และผลประโยชน์พนักงาน (Pension) โดยพบว่าข้อจำกัดด้านหนี้สิน (Debt Covenant Constraints) ซึ่งแทนด้วยอัตราส่วนหนี้สินมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการเลือกวิธีการทางบัญชี กล่าวคือกิจการที่มีหนี้สินสูงจะเลือกนโยบายการบัญชีที่เพิ่มกำไรให้กับกิจการ

Dhaliwal et al. (1982) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจเลือกใช้วิธีคิดค่าเสื่อมราคาของผู้บริหาร โดยตัวแปรที่สนใจศึกษานอกจากอัตราส่วนหนี้สิน และขนาดกิจการ ยังได้พิจารณาปัจจัยเรื่องผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นและไม่ใช่มือถือหุ้นของกิจการ (Owner or Management Controlled) ประกอบด้วย โดยผลจากการศึกษาพบว่ากิจการที่มีอัตราส่วนหนี้สินสูง และผู้บริหารไม่ใช่ผู้ถือหุ้นของกิจการมีแนวโน้มที่จะเลือกวิธีการคิดค่าเสื่อมราคาวิธีเส้นตรงมากกว่าวิธีอัตราเร่ง เพราะการคำนวณค่าเสื่อมราคาวิธีเส้นตรงจะแสดงค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่าด้วยวิธีอัตราเร่ง ในขณะที่ Cazavan-Jeny et al. (2011) ศึกษาทางเลือกทางการบัญชี สำหรับการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับต้นทุนในการวิจัยและพัฒนาในประเทศฝรั่งเศส ภายใต้สถานการณ์ที่กิจการสามารถเลือกบันทึกค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนหรือเลือกบันทึกเป็นต้นทุนของสินทรัพย์ได้ พบว่ากิจการที่ตัดสินใจเลือกบันทึกต้นทุนในการวิจัยและพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งของสินทรัพย์เป็นกิจการที่มีหนี้สินมากกว่ากิจการที่เลือกบันทึกเป็นค่าใช้จ่าย และยังพบอีกว่ากิจการที่เลือกบันทึกต้นทุนในการวิจัยและพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งของสินทรัพย์ต้องการที่จะมีผลการดำเนินงานที่ได้ตามหรือสูงกว่าเป้าหมาย (Meet or Beat Thresholds)

2.6.1.2.2 วิธีบัญชีที่ช่วยลดอัตราส่วนหนี้สินโดยผ่านการบริหารกำไร

Watts และ Zimmerman (1986) สรุปรว่าผู้บริหารที่มีอัตราส่วนหนี้สินสูงมักจะแสดงกำไรที่สูงเกินจริงเพื่อใช้เป็นอำนาจต่อรองเกี่ยวกับเงื่อนไขการกู้ยืมเงิน เพราะกิจการที่มีกำไรสูงจะช่วยลดความเสี่ยงที่ผู้ให้กู้กลัวว่าจะไม่ได้รับชำระหนี้คืน และเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการผิดสัญญาเงื่อนไขการกู้ยืม ซึ่งเป็นที่รู้จักกันภายใต้สมมติฐานหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt to Equity Hypothesis) โดยภายใต้สมมติฐานนี้ได้อธิบายความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระหว่างอัตราส่วนหนี้สินและโอกาสที่ผู้บริหารจะเลือกใช้ทางเลือกทางการบัญชีเพื่อรับรู้กำไรในงวดหน้ามาบันทึกในงวดนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ DeFond และ Jiambalvo (1994), Sweeney (1994), Dichev และ Skinner (2002) และ Beatty และ Weber (2003) ซึ่งพบว่ากิจการมีการตกแต่งกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการผิดสัญญาเงื่อนไขการกู้ยืม ซึ่งรายละเอียดสามารถสรุปได้ดังนี้

DeFond และ Jiambalvo (1994) ศึกษาการผิดสัญญาเงื่อนไขสัญญาเงินกู้กับการตัดสินใจของผู้บริหารในการเลือกใช้ทางเลือกทางการบัญชีเพื่อทำให้กำไรสูงขึ้น จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 94 บริษัท ที่รายงานว่าได้ผิดเงื่อนไขสัญญาเงินกู้ในรายงานประจำปี ระหว่างปี ค.ศ. 1985 – 1988 พบว่าในปีก่อนที่กิจการจะมีการผิดสัญญาเงินกู้ ผู้บริหารได้เลือกใช้ทางเลือกทางการบัญชีที่ทำให้กำไรเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการผิดสัญญาเงินกู้ อย่างไรก็ตามในปีที่การผิดสัญญาเกิดขึ้นผู้ศึกษากลับไม่พบว่าผู้บริหารมีการเลือกใช้ทางเลือกทางการบัญชีที่จะเพิ่มกำไร ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะผู้สอบบัญชีได้รายงานว่ากิจการกำลังประสบปัญหาการดำรงอยู่ของกิจการ (Going Concern Opinion) หรือกิจการอาจมีการเปลี่ยนตัวผู้บริหารคนใหม่

Sweeney (1994) ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ได้รายงานการผิดเงื่อนไขสัญญาเงินกู้ในรายงานประจำปี พบว่าผู้บริหารของกิจการที่กำลังจะเข้าสู่การผิดสัญญาเงื่อนไขการกู้ยืมจะเปลี่ยนวิธีการบัญชีโดยเลือกทางเลือกทางการบัญชีที่ทำให้กำไรของกิจการสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยที่สำคัญคือ ต้นทุนที่จะเกิดขึ้นหากกิจการผิดสัญญา นอกจากนี้ผู้ศึกษายังได้รายงานว่าสัญญาเงินกู้ยืมที่กิจการทำกับสถาบันการเงินมักจะผิดเงื่อนไขเป็นลำดับแรก และสถาบันการเงินมักกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการรักษาระดับเงินทุนหมุนเวียน (Working Capital) และส่วนของผู้ถือหุ้น (Net Worth) ที่เข้มงวด อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่า 52% ของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้กู้มีการประนีประนอมหนึ่งและให้โอกาสแก่ผู้กู้ในการแก้ไขปัญหาการผิดเงื่อนไข

Dichev และ Skinner (2002) ได้ใช้ฐานข้อมูล Dealscan ซึ่งเป็นฐานข้อมูลที่เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสัญญาการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน (Private Lending Agreement) ของแต่ละบริษัท จึงทำให้การศึกษาในครั้งนี้สามารถคำนวณหาส่วนเผื่อข้อตกลงในสัญญาการกู้ยืม (Debt Covenant Slack) ได้โดยตรงโดยไม่ต้องหาตัวแปรอื่นมาแทน โดยงานวิจัยในอดีตส่วนใหญ่จะใช้อัตราส่วนทางการเงิน เช่น อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น หรืออัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์เป็นตัวแทนโอกาสในการผิดเงื่อนไขสัญญาการกู้ยืม ซึ่งจากผลการศึกษาที่ใช้ข้อมูลจริงจากฐานข้อมูล Dealscan ได้สนับสนุนสมมติฐานเรื่องข้อตกลงในสัญญาการกู้ยืม (Debt Covenant Hypothesis) กล่าวคือ พบว่าผู้บริหารมีพฤติกรรมที่จะหลีกเลี่ยงการผิดสัญญาการกู้ยืม และยังพบว่าสถาบันการเงินมักกำหนดข้อตกลงในสัญญาการกู้ยืมค่อนข้างเข้มงวด และการผิดสัญญาเป็นเรื่องปกติสำหรับกิจการ ซึ่งจากตัวอย่างที่ศึกษาพบว่าประมาณร้อยละ 30 มีการผิดสัญญาเงินกู้อย่างน้อย 1 ครั้ง

Beatty และ Weber (2003) ศึกษาผลกระทบของเงื่อนไขสัญญาเงินกู้และการเปลี่ยนวิธีการทางบัญชี จากกลุ่มตัวอย่างบริษัทจดทะเบียนในสหรัฐอเมริกา จำนวน 125 บริษัท ที่มีสัญญาการกู้ยืมเงินระหว่างปี ค.ศ. 1995 – 2000 ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่ากิจการที่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในสัญญาเงินกู้มีแนวโน้มที่จะเลือกใช้ทางเลือกทางการบัญชีเพื่อเพิ่มกำไรให้กิจการมากกว่ากิจการที่ไม่มีปัญหาเรื่องเงื่อนไขในสัญญาเงินกู้ อย่างไรก็ตามผลจากการเลือกใช้วิธีการทางบัญชีเพื่อเพิ่มกำไรจะน้อยลงหากผู้ให้กู้ของกิจการมีเพียงรายเดียว ซึ่งจะทำให้ต้นทุนการผิดเงื่อนไขสัญญาเงินกู้จะต่ำลง นอกจากนี้งานวิจัยของ Beatty, Ramesh และ Weber (2002) ยังแสดงให้เห็นว่ากิจการยอมจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่สูงขึ้นแก่ผู้ให้กู้เพื่อให้ได้มาซึ่งความสามารถในการเปลี่ยนวิธีการบัญชี ซึ่ง

การเปลี่ยนวิธีการบัญชีนี้จะช่วยให้กิจการสามารถลดโอกาสที่จะผิดเงื่อนไขในสัญญาเงินกู้ และช่วยลดต้นทุนอื่นที่จะตามมาได้อีกด้วย

สำหรับงานวิจัยทางบัญชีที่เกี่ยวกับผลประโยชน์พนักงานนั้นพบว่าหนี้สินเป็นปัจจัยสำคัญที่กิจการคำนึงถึงเมื่อต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี เนื่องจากการรับรู้รายการผลประโยชน์พนักงานซึ่งประกอบด้วยผลประโยชน์หลังออกจากงาน และผลประโยชน์ระยะยาวอื่น ๆ จะส่งผลโดยตรงทำให้หนี้สินของกิจการเพิ่มขึ้น และมีผลที่สำคัญต่ออัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น โดยงานวิจัยของ Bryan et al. (2007) ซึ่งศึกษาผลกระทบของมาตรฐานการบัญชี SFAS No. 158 ที่มีต่องบแสดงฐานะการเงินเฉลี่ยของ 30 บริษัทอุตสาหกรรมดาวนโจนส์ในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าการปฏิบัติตาม SFAS 158 ทำให้ส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัทตัวอย่างลดลง 14% และหนี้สินผลประโยชน์พนักงานเพิ่มขึ้น 4% ซึ่งมีผลให้อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูงขึ้น 19% นอกจากนี้ Lynch (2007) ได้สรุปผลศึกษา เรื่องผลกระทบของการบังคับใช้ IAS 19 ในปี 2005 สำหรับประเทศสหราชอาณาจักร และประเทศออสเตรเลียที่มีต่ออัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น พบว่ากิจการที่ต้องปฏิบัติตาม IAS 19 ส่วนใหญ่ทำให้หนี้สินเพิ่มขึ้น และส่วนของผู้ถือหุ้นลดลงอย่างเป็นสาระสำคัญ ซึ่งการบันทึกรายการดังกล่าวส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของกิจการ

งานวิจัยในอดีตได้แสดงให้เห็นว่าอัตราส่วนหนี้สินมีผลต่อการนำมาตราฐานการบัญชีเรื่องผลประโยชน์พนักงานมาปฏิบัติก่อนมีผลบังคับใช้ ถ้าการนำมาตราฐานการบัญชีมาปฏิบัติก่อนสามารถช่วยลดโอกาสในการผิดเงื่อนไขข้อตกลงในสัญญากู้ยืมได้ เช่น งานวิจัยของ Ghicas (1990), Sami และ Welsh (1992), Ali และ Kumar (1994), Tung และ Weygandt (1994) ได้สรุปว่ากิจการที่มีหนี้สินจำนวนมากมีการนำ SFAS No. 87 มาใช้ก่อนมีผลบังคับใช้เพื่อช่วยลดความเสี่ยงต่อการผิดเงื่อนไขในสัญญากู้ยืม โดยรายละเอียดการศึกษาแต่ละฉบับสรุปได้ดังนี้

Ghicas (1990) ได้ศึกษาบริษัทที่มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกบัญชีจากการรับรู้หนี้สินหลังออกจากงานของพนักงาน จากวิธีเดิมที่กิจการเลือกใช้วิธี Cost Allocation Method มาเป็นวิธี Benefit Allocation Method ซึ่งสอดคล้องกับวิธีที่กำหนดใน SFAS No. 87 ที่กำหนดให้รับรู้หนี้สินหลังออกจากงานภายใต้วิธีการหนี้สินผลประโยชน์ที่ประมาณไว้ (Projected Benefit Obligation, PBO) ระหว่างปี 1980 ถึงปี 1983 โดยเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงการบันทึกบัญชีในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกัน ซึ่งพบว่ากิจการที่มีการลงทุนในสินทรัพย์กองทุนที่สูง (High Funding Ratio) กิจการที่มีอัตราส่วนหนี้สินเป็นจำนวนมาก (High Leverage) และมีอัตราส่วนทุน

หมุนเวียนต่ำ (Low Working Capital) จะมีการเปลี่ยนวิธีการวัดมูลค่าหนี้สินผลประโยชน์ระยะยาวของพนักงาน เพราะการเปลี่ยนมารู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานภายใต้วิธีการหนี้สินผลประโยชน์ที่ประมาณไว้ (Projected Benefit Obligation, PBO) จะทำให้กิจการบันทึกหนี้สินผลประโยชน์พนักงานต่ำลง ฉะนั้นผลการศึกษาก็สอดคล้องกับแนวความคิดเรื่องข้อจำกัดด้านการเงิน (Financial Constraint) ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อกิจการที่จะเปลี่ยนวิธีการทางบัญชีเพื่อทำให้กิจการมีกำไรเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์เรื่องขนาดของกิจการซึ่งเป็นตัวแทนด้านต้นทุนทางการเมือง (Political Cost) อีกด้วย

Sami และ Welsh (1992) ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะทางการเงินของกิจการที่นำ SFAS No. 87 มาถือปฏิบัติก่อนและตามระยะเวลาที่กำหนด และได้สรุปว่ากิจการที่ถือปฏิบัติตาม SFAS No. 87 ก่อนที่จะมีผลบังคับใช้คือกิจการขนาดใหญ่ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาก่อนหน้านี้ ฉะนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงไม่สนับสนุนแนวความคิดเรื่องต้นทุนทางการเมือง แต่สนับสนุนแนวคิดว่าการขนาดใหญ่จะมีต้นทุนในการผลิตข้อมูล (Information Production Costs) ที่ต่ำกว่ากิจการขนาดเล็ก อย่างไรก็ตามผลการศึกษายังคงสนับสนุนแนวความคิดเรื่องข้อจำกัดด้านหนี้สินทางบัญชี (Accounting-based Debt Covenant) โดยพบว่าบริษัทที่มีข้อจำกัดด้านหนี้สินจะนำเอามาตรฐานฉบับนี้มาใช้ก่อนเพราะช่วยเพิ่มกำไรให้กับกิจการ

Ali และ Kumar (1994) ได้สรุปว่าสมมติฐานเรื่องหนี้สิน และสมมติฐานเรื่องผลตอบแทนแต่เพียงอย่างเดียวจะไม่มีผลต่อการนำ SFAS No. 87 มาใช้ล่วงหน้า แต่เมื่อนำสมมติฐานดังกล่าวมาพิจารณาพร้อม (Interaction) กับขนาดของรายการปรับปรุงที่มีผลกระทบกำไรของกิจการพบว่าผลกระทบระหว่างขนาดของรายการปรับปรุงและข้อจำกัดด้านหนี้สินมีความสัมพันธ์กับการนำ SFAS No. 87 มาปฏิบัติก่อนที่มาตรฐานฯ ฉบับนี้จะมีผลบังคับใช้ โดยต่อมา Tung และ Weygandt (1994) ได้ศึกษาว่าสัญญาการกู้ยืม (Debt Contracting) และต้นทุนทางการเมือง (Political Costs) จะมีผลต่อกิจการในการนำ SFAS No. 87 มาใช้ก่อนมีผลบังคับใช้หรือไม่ จากการสุ่มตัวอย่างจำนวน 1,011 บริษัท โดยผลการศึกษสนับสนุนสมมติฐานเรื่องสัญญาการกู้ยืม กล่าวคือกิจการที่นำมาตรฐานฯ ฉบับนี้มาใช้ก่อนมีอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (D/E Ratio) ที่สูง ฉะนั้นการนำมาตรฐานฯ ฉบับนี้มาใช้ก่อนจะช่วยเพิ่มกำไรและช่วยลดอัตราส่วนหนี้สินนี้ให้ต่ำลง นอกจากนี้ยังพบว่ากิจการที่มีอัตราส่วนความสามารถในการจ่ายชำระดอกเบี้ย (Interest Coverage Ratio) ต่ำก็จะเลือกนำ SFAS No. 87 มาใช้ก่อนเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามผลการศึกษาไม่สนับสนุนสมมติฐานเรื่องต้นทุนทางการเมือง

จากงานวิจัยข้างต้นจึงสรุปได้ว่ากิจการมีการเลือกใช้นโยบายบัญชีเกี่ยวกับผลประโยชน์พนักงาน (SFAS No.87) เพื่อช่วยลดโอกาสในการผิดเงื่อนไขข้อตกลงในสัญญาคุ้ม และนอกจากการนำมาตราฐานการบัญชีมาปฏิบัติก่อนบังคับใช้เพื่อช่วยลดความเสี่ยงในการผิดเงื่อนไขสัญญาคุ้มแล้ว ยังพบว่ากิจการได้ใช้ทางเลือกที่กำหนดในมาตรฐานการบัญชีมาใช้เพื่อช่วยลดโอกาสการผิดข้อตกลงสัญญาคุ้มด้วย เช่น การเลือกวิธีรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานเป็นค่าใช้จ่ายทั้งจำนวนทันที หรือการเลือกทยอยรับรู้ด้วยวิธีเส้นตรงตามที่กำหนดไว้ใน SFAS No. 106 Employers' Accounting for Postretirement Benefits Other Than Pensions เช่นงานวิจัยของ Amir และ Livnat (1997) และ D'Souza, Jacob และ Ramesh (2000) ซึ่งสรุปว่ากิจการที่มีอัตราส่วนหนี้สินสูงจะเลือกใช้วิธีตัดจำหน่ายสำหรับการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานอื่นนอกเหนือจากเงินบำเหน็จบำนาญ และกิจการที่มีต้นทุนตามสัญญาคุ้มสูงมีจำนวนน้อยที่จะเลือกใช้วิธีรับรู้โดยทันที ในขณะที่ Cheng et al. (2007) ได้สรุปว่าบริษัทที่ฐานการเงินที่ดีเท่านั้นที่จะเลือกใช้วิธีรับรู้ทันที ได้ผลการศึกษาของ Amir และ Livnat (1997), D'Souza et al. (2000) และ Cheng et al. (2007) สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

Amir และ Livnat (1997) ได้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่ามัธยฐานของกิจการที่ต้องปฏิบัติตาม SFAS No. 106 และพบว่ากิจการที่เลือกใช้วิธีรับรู้โดยทันทีเป็นกิจการที่มีขนาดใหญ่ที่มีสินทรัพย์จำนวนมาก และกิจการที่มีอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมสูงจะเลือกใช้วิธีตัดจำหน่าย และสรุปว่าปัจจัยเรื่องการละเมิดข้อตกลงในสัญญาคุ้มเป็นสาเหตุที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกทางเลือกทางการบัญชีตาม SFAS No. 106 โดยต่อมา D'Souza et al. (2000) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกปฏิบัติตาม SFAS No. 106 สำหรับกิจการที่ไม่ได้รับการกำกับดูแล (Non-Regulated Firms) พบว่ากิจการที่มีสภาพแรงงานมีแนวโน้มที่จะใช้วิธีการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานอื่นนอกเหนือจากเงินบำเหน็จบำนาญทันทีในงบการเงิน ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดต้นทุนการต่อรองกับสภาพแรงงานในอนาคต และยังพบว่ากิจการที่มีต้นทุนตามสัญญาคุ้มสูงมีจำนวนน้อยที่จะเลือกใช้วิธีรับรู้โดยทันที ในขณะที่กิจการที่นิยมใช้วิธีรับรู้โดยทันทีเป็นกิจการที่มีแนวโน้มจะมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการให้ผลประโยชน์อื่นในภายหลังที่มาตรฐานฯ มีผลบังคับ และเป็นกิจการที่มีภาระหนี้สินผลประโยชน์อื่นเป็นจำนวนมาก ฉะนั้นการใช้วิธีรับรู้โดยทันทีจะทำให้กิจการประเภทนี้มีผลขาดทุนในปีที่มีการรับรู้ และจะมีกำไรเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต

ในขณะที่ Cheng et al. (2007) ได้ตรวจสอบผลกระทบของ SFAS No. 106 ที่มีต่อมูลค่ากิจการและคุณภาพกำไรจากตัวอย่าง 50 บริษัทที่ใช้วิธีรับรู้โดยทันที (Immediately) ด้วยการบันทึกภาระหนี้สินในช่วงการเปลี่ยนแปลงเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับงวดทั้งจำนวน และ 50 บริษัท ที่

ใช้วิธีเปลี่ยนทันที (Prospectively) ด้วยวิธีการตัดจำหน่าย โดยพบว่าผู้บริหารของกิจการที่งบการเงินมีมูลค่ามากพอที่จะบันทึกรับรู้ค่าใช้จ่ายและหนี้สินระยะยาวผลประโยชน์อื่นนอกเหนือจากเงินบำเหน็จบำนาญได้จะเลือกใช้วิธีรับรู้โดยทันทีในงบการเงินมากกว่าวิธีตัดจำหน่าย ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารต้องการจะหลีกเลี่ยงการถูกประเมินกำไรที่ต่ำเกินไปตลอดช่วงระยะเวลาของการตัดจำหน่าย

ฉะนั้นภายใต้ทฤษฎีตัวแทน และผลการศึกษาในอดีตจึงสรุปได้ว่าผู้บริหารมีการเลือกใช้ทางเลือกทางการบัญชีและวิธีการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มผลตอบแทนให้แก่ตนเอง และเพื่อป้องกันการผิดเงื่อนไขข้อตกลงในสัญญากู้ยืม ทั้งนี้ผู้บริหารอาจเลือกวิธีการทางบัญชีผ่านมาตรฐานการบัญชีเดียว หรืออาจเลือกใช้มาตรฐานการบัญชีหลายฉบับในครั้งเดียวกันเพื่อเพิ่มผลตอบแทนแก่ตนเองให้สูงขึ้น หรือเพื่อป้องกันการผิดเงื่อนไขข้อตกลงการกู้ยืมซึ่งถ้าหากกิจการไม่สามารถปฏิบัติตามได้จะนำมาซึ่งต้นทุนที่เพิ่มสูงขึ้นแก่กิจการ นอกจากนี้การเลือกทางเลือกทางการบัญชีที่เพิ่มกำไรให้กิจการจะเพิ่มขึ้นหากผลตอบแทนของผู้บริหารผูกติดกับผลการดำเนินงานของกิจการ และผู้บริหารของกิจการไม่ได้ถือหุ้นของกิจการ และในขณะที่ปัญหาระหว่างผู้ถือหุ้นและผู้กู้ก็จะมากขึ้นหากกิจการกำลังอยู่ในช่วงการเติบโตเนื่องจากต้องจัดหาเงินมาเพื่อการลงทุน ฉะนั้นกิจการจะต้องยิ่งแสดงผลกำไรให้มากขึ้น และต้องลดความเสี่ยงการผิดเงื่อนไขสัญญากู้ยืมเพื่อเพิ่มโอกาสในการลงทุนในอนาคต

2.6.2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตอบสนองของตลาดทุนเมื่อกิจการต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่มีผลบังคับใช้

จากงานวิจัยในอดีตที่ศึกษาเรื่องการตอบสนองของตลาดทุนต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีพบว่าตลาดทุนมีการตอบสนองต่อข้อมูลทางการบัญชีที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี ทั้งนี้ทฤษฎีที่ใช้อธิบายการตอบสนองของตลาดทุนต่อข้อมูลทางบัญชี คือ ทฤษฎีผลสืบเนื่องทางเศรษฐกิจ (Economic Consequences Theory) ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีผลสืบเนื่องทางเศรษฐกิจ (Economic Consequences Theory)

Zeff (1978) ได้อธิบายว่าผลสืบเนื่องทางเศรษฐกิจ (Economic Consequences) หมายถึงผลกระทบของรายงานทางบัญชีที่มีต่อพฤติกรรมการตัดสินใจของธุรกิจ รัฐบาล สหภาพ นักลงทุน และเจ้าหนี้ โดยที่การตัดสินใจของแต่ละบุคคล หรือกลุ่มบุคคลหนึ่งสามารถก่อให้เกิดผลกระทบต่อผลประโยชน์ของบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ Scott (2003) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าผลกระทบของนโยบายบัญชี หรือการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชีจะมีผลต่อมูลค่าของกิจการแม้ว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นจะไม่มีผลกระทบต่อกระแสเงินสดของกิจการ เนื่องจากหากนโยบายบัญชีนั้นมีผลต่อกิจการ ก็จะมีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร และนักลงทุนตามลำดับ โดย Scott (2003) ได้ยกตัวอย่างการเปลี่ยน

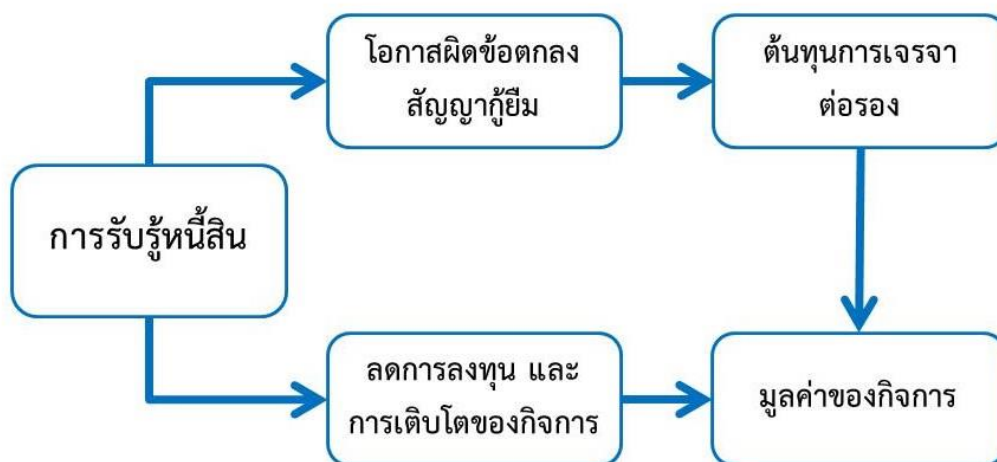
นโยบายบัญชีของต้นทุนการสำรวจ (Exploration Costs) ในธุรกิจพลังงานจากวิธี Full-cost เป็น Successful-Efforts พบว่าการเปลี่ยนแปลงนโยบายดังกล่าวจะมีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริหารต่อกิจกรรมการสำรวจและพัฒนาของธุรกิจพลังงานที่จะลดลง ซึ่งการสำรวจที่น้อยลงนี้จะส่งผลกระทบต่อมูลค่าของกิจการ และในที่สุดก็นำมาซึ่งการเรียกร้องให้ผู้มีหน้าที่กำหนดมาตรฐานการบัญชีต้องทบทวนหรือเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชี เนื่องจากมาตรฐานการบัญชีดังกล่าวมีผลกระทบต่อมูลค่าทางเศรษฐกิจของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้นภายใต้ผลสืบเนื่องทางเศรษฐกิจ การเลือกนโยบายการบัญชี หรือการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชีของกิจการแม้จะไม่มีผลกระทบต่อกระแสเงินสดโดยตรงแต่ผู้ใช้งบการเงินไม่ว่าจะเป็นนักลงทุน ผู้บริหาร หรือรัฐบาล ต่างก็ให้ความสนใจเนื่องจากการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชียุคนั้นมีผลกระทบต่อมูลค่าของกิจการ โดย Holthausen และ Leftwich (1983) ได้ตรวจทานงานวิจัยเกี่ยวกับผลสืบเนื่องทางเศรษฐกิจกับการเลือกหรือต้องปฏิบัติตามทางเลือกทางการบัญชี และมาตรฐานการบัญชี โดยได้สรุปว่าทางเลือกทางการบัญชีจะมีผลสืบเนื่องทางเศรษฐกิจเมื่อการเปลี่ยนแปลงทางการบัญชียุคนั้นมีผลต่อการคำนวณตัวเลขทางการบัญชี หรือมีผลกระทบต่อความมั่งคั่งของผู้ใช้ตัวเลขจากงบการเงินทั้งในกรณีเป็นคู่สัญญาต่อกับกิจการและเป็นผู้ใช้ข้อมูลนั้นเพื่อการตัดสินใจ โดยงานวิจัยของ Leftwich (1980) และ Collins, Rozeff และ Dhaliwal (1981) ได้สนับสนุนแนวคิดที่ว่า การเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชียุคนั้นมีผลกระทบต่อมูลค่าหุ้นของกิจการโดยผ่านกระบวนการทางสัญญา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Holthausen (1981) และ Watts และ Zimmerman (1990) ซึ่งสรุปว่าเมื่อมาตรฐานการบัญชีมีการเปลี่ยนแปลง ย่อมมีผลกระทบต่อรายงานทางการเงินของกิจการ แต่กิจการอาจไม่สามารถเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขข้อตกลงในสัญญาที่ทำไว้ได้ เช่น ข้อตกลงผลตอบแทนผู้บริหาร ข้อตกลงการกู้ยืม และข้อบังคับของภาครัฐ เป็นต้น และโดยเฉพาะการผิดเงื่อนไขข้อตกลงในสัญญากู้ยืม เนื่องจากต้นทุนของการทำผิดสัญญา และต้นทุนของการเจรจาต่อรอง (Renegotiation Cost) ที่เกิดขึ้นจากการเจรจาหลังผิดเงื่อนไขข้อตกลงอาจจะเข้มงวดขึ้น เช่น อัตราดอกเบี้ยการกู้ยืมที่สูงขึ้น การต้องการหลักประกันเพิ่มเติม การเข้มงวดเกี่ยวกับระยะเวลาการจ่ายคืนดอกเบี้ยและเงินต้น และการเข้มงวดเกี่ยวกับนโยบายด้านการเงินของบริษัท ดังนั้นผู้บริหารจึงพยายามหลีกเลี่ยงต้นทุนที่อาจเกิดขึ้นนี้ด้วยการใช้ทางเลือกทางการบัญชีต่าง ๆ เช่น การนำมาตราฐานการบัญชีที่ยังไม่มีผลบังคับมาปฏิบัติก่อนล่วงหน้า การเปลี่ยนข้อสมมติสำหรับการวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สิน เป็นต้น นอกจากนี้อาจมีการตกแต่งตัวเลขกำไรให้สูงขึ้นผ่านรายการคงค้างและรายการที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งรวมถึงการปรับเปลี่ยนนโยบายการลงทุนและการจัดหาเงิน ทั้งนี้เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการผิดเงื่อนไขสัญญาที่ได้ตกลงไว้ โดยผลของการกระทำดังกล่าวจึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้กิจการไม่สามารถบรรลุเป้าหมายการเพิ่มมูลค่าสูงสุดให้แก่กิจการซึ่งจะมีผลกระทบ

ต่อมูลค่าของกิจการในที่สุด (Cai และ Zhang, 2011; Myers, 1977) โดยทฤษฎีการตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินของกิจการสามารถแสดงได้ดังรูปที่ 2 ดังนี้

รูปที่ 2 ทฤษฎีการตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินของกิจการ

(El-Gazzar, 1993; Houmes et al., 2011; Zang, 2008)

(Ahn et al., 2006; Aivazian et al., 2005; Cai & Zhang, 2011)

จากงานวิจัยในอดีตส่วนใหญ่การศึกษาการตอบสนองของตลาดหุ้นต่อข้อมูลทางการบัญชีจะศึกษาเกี่ยวกับการตอบสนองของตลาดหุ้นที่มีต่อผลการดำเนินงานของกิจการ โดยงานวิจัยของ Ball และ Brown (1968) และ Beaver (1968) ถือว่าเป็นต้นแบบของการศึกษาความมีคุณค่าของข้อมูลทางบัญชี (Information Content) ด้วยการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทางบัญชีและการตอบสนองของตลาดหุ้นต่อราคาหุ้น (Price) และปริมาณการซื้อขาย (Volume) ซึ่งพบว่านักลงทุนให้ความสนใจและตอบสนองต่อข้อมูลประกอบการของกิจการทั้งรายไตรมาส และประจำปี สำหรับการตอบสนองของตลาดหุ้นต่อกำไรของกิจการที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีพบว่า ตลาดหุ้นมีการตอบสนองต่อการบันทึกผลกำไรที่ต่ำกว่าที่คาดหวัง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ตลาดหุ้นมีการตอบสนองต่อการรับรู้ค่าใช้จ่ายที่มากกว่าที่คาดหวังนั่นเอง โดยจากการศึกษาของ Chao (2006) ซึ่งได้ศึกษาผลกระทบของการรับรู้ผลขาดทุนจากการด้อยค่า ตาม SFAS No. 35 Accounting for Impairment of Assets ด้วยการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบสนองของตลาดหุ้นกับผลขาดทุนจากการด้อยค่า พบว่าตลาดหุ้นมีการตอบสนองด้านลบต่อผลขาดทุนจากการด้อยค่าของสินทรัพย์ทั้งที่คาดและไม่คาดหวังสำหรับกิจการที่มีการรับรู้ผลขาดทุนจากการด้อยค่าก่อนที่ SFAS No. 35 จะมีผลบังคับใช้ ทั้งนี้เนื่องจากนักลงทุนมองว่าการรับรู้ผลขาดทุนจากการด้อยค่าของสินทรัพย์นั้นเป็นสิ่งที่นักลงทุนไม่คาดว่าจะเกิดขึ้น และโดยคาดการณ์ว่าผลขาดทุนนี้จะสะท้อน

ถึงผลประกอบการในอนาคตของกิจการที่ต่ำลง แต่สำหรับกิจการที่ปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้เมื่อมีผลบังคับใช้กลับพบว่าตลาดทุนไม่ตอบสนองต่อการรับรู้ผลขาดทุนจากการด้อยค่าตามที่ตลาดทุนคาดไว้ แต่จะมีการตอบสนองในด้านลบที่สำคัญต่อผลขาดทุนจากการด้อยค่าที่ไม่คาดหวังเท่านั้น เนื่องจากนักลงทุนเห็นว่ากิจการที่มีผลขาดทุนจากการด้อยค่าของสินทรัพย์ที่มากกว่าความคาดหวังนั้นได้สะท้อนให้เห็นถึงข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับมูลค่าของกิจการที่เปลี่ยนแปลงไป

กรณีการตอบสนองของตลาดทุนต่อหนี้สินของกิจการมักเป็นการศึกษาถึงผลกระทบของอัตราส่วนการกู้ยืมของกิจการที่มีต่อเหตุการณ์สำคัญของกิจการ เช่น การซื้อหุ้นคืน และการออกหุ้นใหม่ (Kim, Chen และ Nance, 1992; Schipper และ Smith, 1986) เป็นต้น อย่างไรก็ตามผลการศึกษาถึงระดับหนี้สินที่มีต่อเหตุการณ์ดังกล่าวยังมีความไม่ชัดเจน โดย Kim et al. (1992) อธิบายว่าการตอบสนองของตลาดทุนต่อหนี้สินอาจเกิดขึ้นจากสาเหตุอื่น ๆ ในช่วงของการศึกษา เช่น การเปลี่ยนโครงสร้างผู้ถือหุ้น การเปลี่ยนโครงสร้างสินทรัพย์ของกิจการ ผลกระทบจากการสื่อสารข้อมูลภายในขององค์กร และรวมถึงผลกระทบทางด้านภาษี และสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ตลาดทุนมีมุมมองต่อหนี้สินที่แตกต่างกัน โดยหนี้สินที่เพิ่มขึ้นอาจถูกมองว่าเป็นประโยชน์ต่อกิจการ เช่น ดอกเบี้ยจ่ายที่เกิดขึ้นจากการกู้ยืมจะช่วยลดค่าใช้จ่ายทางภาษีได้ หรือกิจการที่มีการกู้ยืมเพิ่มแสดงถึงความสามารถในการจัดหาเงิน และนักลงทุนอาจคาดว่ากิจการกำลังจะมีการลงทุนใหม่ซึ่งจะนำมาซึ่งผลประกอบการที่สูงขึ้นในอนาคต ซึ่งแนวความคิดนี้ตลาดจะต้องสนองในด้านบวกต่อหนี้สินที่เพิ่มขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในขณะที่เดียวกันหนี้สินที่เพิ่มขึ้นก็อาจถูกพิจารณาในด้านลบต่อกิจการ กล่าวคือ เป็นการเพิ่มความเสี่ยงของกิจการเกี่ยวกับความสามารถในการจ่ายคืนดอกเบี้ยและเงินต้น รวมถึงการต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืม เช่น ข้อจำกัดในด้านการกู้ยืมเพิ่ม และการจ่ายเงินปันผล ซึ่งหนี้สินที่เพิ่มขึ้นอาจนำไปสู่การไม่สามารถรักษาเงื่อนไขในสัญญากู้ยืมได้ ซึ่งในกรณีนี้ตลาดทุนจะตอบสนองด้านลบต่อหนี้สินที่เพิ่มขึ้น ฉะนั้นการตอบสนองของตลาดทุนจึงขึ้นอยู่กับมุมมองของตลาดทุนที่มีต่อหนี้สินของกิจการ โดย Hull (1999) ได้สนับสนุนเรื่องมุมมองของนักลงทุนที่มีต่อระดับหนี้สินนี้ โดยศึกษาการเปลี่ยนแปลงของอัตราส่วนของหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของกิจการและของอุตสาหกรรม ซึ่งพบว่ากิจการที่มีอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นใกล้เคียงกับอุตสาหกรรมตลาดทุนจะตอบสนองเป็นบวกเมื่อเปรียบเทียบกับกิจการที่มีอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นห่างจากค่าเฉลี่ยของอุตสาหกรรม

ในขณะที่ Dhaliwal, Heitzman และ Zhen (2006) ได้สนับสนุนแนวความคิดที่ว่าหนี้สินช่วยเพิ่มมูลค่าให้กิจการ โดยพบว่าความเสี่ยงของเงินทุนจะลดลงเนื่องจากผลประโยชน์ด้านภาษีจากหนี้สิน ฉะนั้นกิจการที่มีหนี้สินจะได้รับผลประโยชน์ทางด้านภาษี ซึ่งจะส่งผลให้ต้นทุนเงินทุนลดลงได้ ซึ่งตรงกันข้ามกับ Penman, Richardson และ Tuna (2007) ซึ่งได้แยกองค์ประกอบของอัตราส่วนราคาตามบัญชีต่อราคาตลาด (Book to Market Ratio) ออกมาเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วยส่วนที่อธิบายถึงการดำเนินงานของธุรกิจ และส่วนที่เป็นการจัดหาเงินของกิจการ และพบว่าหนี้สินของกิจการมีความสัมพันธ์ด้านลบกับผลตอบแทนของหุ้นซึ่งเป็นผลมาจากนักลงทุนที่มองว่าหนี้สินนำมาซึ่งความเสี่ยงต่อกิจการ

ตัวอย่างงานวิจัยที่แสดงว่าการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีจะส่งผลทำให้หนี้สินของกิจการสูงขึ้นจนอาจทำให้กิจการต้องเผชิญกับปัญหาการไม่สามารถรักษาข้อตกลงในสัญญากู้ยืมได้ และตลาดทุนจะมีการตอบสนองในด้านลบต่อหนี้สินที่เพิ่มขึ้น เช่น งานวิจัยของ El-Gazzar (1993), Zang (2008) และ Houmes, Boylan และ Chira (2011) ซึ่งสรุปได้ดังนี้

El-Gazzar (1993) ศึกษาการตอบสนองของตลาดทุนต่อข้อจำกัดในข้อตกลงสัญญากู้ยืม (Debt Covenant Restrictions) ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการบันทึกปรับปรุงย้อนหลังรายการหนี้สินตามสัญญาเช่าการเงิน (SFAS No. 13) ที่กิจการไม่เคยบันทึกมาก่อนในอดีตซึ่งรับรู้กันว่าเป็นรายการนอกงบดุล (Off-balance Sheet) และพบว่าขนาดของการลดลงในผลตอบแทนของตลาดทุนมีความสัมพันธ์กับการปรับปรุงรายการหนี้สินตามสัญญาเช่าการเงินซึ่งทำให้กิจการต้องปฏิบัติตามข้อตกลงสัญญากู้ยืมเข้มงวดขึ้น

Zang (2008) ศึกษาการตัดสินใจของผู้บริหารเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม SFAS No. 142 เรื่อง ค่าความนิยมและสินทรัพย์ไม่มีตัวตนอื่น (Goodwill and Other Intangible Assets) และศึกษาการตอบสนองของตลาดทุนต่อการบันทึกผลขาดทุนจากการด้อยค่าของค่าความนิยมจากตัวอย่างบริษัทจดทะเบียนในประเทศสหรัฐอเมริกา โดย SFAS No. 142 ระบุให้กิจการต้องพิจารณาผลขาดทุนจากการด้อยค่าของค่าความนิยมและสินทรัพย์ไม่มีตัวตนอื่น แทนวิธีการตัดจำหน่ายค่าความนิยมแบบเดิม โดยผลการศึกษาพบว่ากิจการที่มีอัตราส่วนหนี้สินสูงจะรายงานผลขาดทุนจากการด้อยค่าน้อย เนื่องจากผู้บริหารพยายามจะหลีกเลี่ยงปัญหาเรื่องการผิดข้อตกลงในสัญญากู้ยืม และพบว่ากิจการที่เริ่มมีการเปลี่ยนผู้บริหารจะรายงานผลขาดทุนจากการด้อยค่าเป็นจำนวนมากซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานเรื่องการล้างบาง และพบว่าตลาดทุนมีการตอบสนองในด้านลบต่อจำนวนผลขาดทุนจากการด้อยค่าที่เกินกว่าที่คาดหมาย (Unexpected Initial Impairment Loss) นอกจากนี้ผลของการ

ทดสอบการตอบสนองต่อกำไรที่เพิ่มขึ้นหลังจากที่กิจการไม่ต้องบันทึกการตัดจำหน่ายค่าความนิยมพบว่านักลงทุนไม่ตอบสนองต่อการยกเลิกการตัดจำหน่ายดังกล่าว

Houmes et al. (2011) ศึกษาระดับความเสี่ยงทางการเงิน (Financial Risk) จากผลกระทบของการปฏิบัติตาม SFAS No. 158 Employers' Accounting for Defined Benefit Pension and Other Postretirement Plans ที่มีผลต่อการวัดมูลค่าของกิจการ พบว่ากิจการที่ได้รับรู้ผลกระทบจากการบันทึกหนี้สินผลประโยชน์หลังออกจากงานในงบการเงินมีแนวโน้มที่จะเลือกอัตราคิดลดที่สูงขึ้น เพื่อให้หนี้สินที่คำนวณได้มีจำนวนน้อยลงจะได้ลดความรุนแรงของผลกระทบจากการต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับดังกล่าว นอกจากนี้ยังพบว่ากิจการที่มีความเสี่ยงทางการเงินสูง เช่น มีอัตราส่วนหนี้สินสูง และมีสภาพคล่องต่ำมีโอกาสที่จะใช้อัตราคิดลดที่สูงขึ้น และจากการทดสอบการตอบสนองของตลาดหุ้นในช่วงที่มีประกาศ SFAS No. 158 พบว่ากิจการที่มีความเสี่ยงทางการเงินสูง (ต่ำ) ตลาดหุ้นจะตอบสนองในด้านลบ (บวก)

นอกเหนือจากปัญหาการไม่สามารถรักษาข้อตกลงในสัญญากู้ยืมได้และตลาดหุ้นจะมีการตอบสนองในด้านลบแล้ว ยังพบว่าผลสืบเนื่องทางเศรษฐกิจของกิจการที่มีการกู้ยืมสูงมักจะมีผลต่อความสามารถในการจัดหาเงินเพิ่มเติม จึงส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงของกิจการ ต้นทุนการจัดหาเงิน การลงทุนในอนาคต และการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ของกิจการ ซึ่งสุดท้ายย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่งคั่งของผู้ถือหุ้น โดย Cai และ Zhang (2011) พบผลกระทบด้านลบระหว่างการเปลี่ยนแปลงในอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (Leverage Ratio) กับราคาหุ้นของกิจการ และผลกระทบทางลบจะมากขึ้นสำหรับกิจการที่มีอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมสูง กิจการที่มีโอกาสจะผิดเงื่อนไขข้อตกลงในสัญญากู้ยืมและกิจการที่มีข้อจำกัดทางการเงินสูง นอกจากนี้กิจการที่มีอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมสูงมีแนวโน้มที่จะลดการลงทุนในอนาคต ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับ Myers (1977) ที่กล่าวว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมสูงนำไปสู่การลดการลงทุนในอนาคต เนื่องจากผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุนในโครงการที่แม้จะมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เป็นบวก แต่เมื่อกิจการต้องจ่ายชำระหนี้ที่สูงขึ้นให้แก่เจ้าหนี้ ผลตอบแทนคงเหลือที่เป็นของผู้ถือหุ้นจึงเหลือน้อยมากหรืออาจไม่เหลือเลย ดังนั้นกิจการจึงเลือกที่จะไม่ลงทุนเพิ่มเติมจึงทำให้มูลค่าของกิจการลดลง เพราะการลงทุนจะมีผลตอบแทนโตของกิจการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมูลค่ากิจการ ซึ่งจากผลการศึกษาของ Cai และ Zhang (2011) ระบุว่ากิจการที่มีอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้น 10% ในไตรมาสปัจจุบันส่งผลให้อัตราการลงทุนของกิจการลดลง 6.23% และรายจ่ายฝ่ายทุนจะลดลงใน 4 ไตรมาสถัดไป

นอกจากนี้จากผลการศึกษาของ Dimitrov และ Jain (2008) ก็พบความสัมพันธ์ทางลบระหว่างการเปลี่ยนแปลงในอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมสำหรับปีกับอัตราผลตอบแทนในปีเดียวกันและในอนาคตของกิจการ โดยผู้ศึกษายังพบด้วยว่าการเปลี่ยนแปลงในอัตราส่วนหนี้สินดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อกำไรในอนาคตของกิจการด้วย นอกจากนี้งานวิจัยที่สนับสนุนว่ากิจการที่มีหนี้สินจำนวนมากมีแนวโน้มที่ลดการลงทุนในอนาคต ได้แก่ ผลการศึกษาของ Aivazian, Ge และ Qiu (2005) และ Ahn, Denis และ Denis (2006) ซึ่งทดสอบความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างอัตราส่วนหนี้สินของกิจการการลงทุนในอนาคต และอัตราการเติบโตของกิจการ ผลการศึกษาพบว่าอัตราส่วนหนี้สินได้ส่งผลด้านลบต่อการลงทุนและการเติบโตในอนาคตของกิจการ

ดังนั้นภายใต้ทฤษฎีผลสืบเนื่องทางเศรษฐกิจ สามารถสรุปได้ว่าตลาดทุนจะมีการตอบสนองต่อข้อมูลทางการบัญชีแม้ว่าข้อมูล ณ ขณะนั้นจะไม่ได้ส่งผลกระทบต่อกระแสเงินสดโดยตรงของกิจการ แต่จากผลสืบเนื่องของการเปลี่ยนแปลงทางการบัญชี จะส่งผลต่อไปยังการตัดสินใจของผู้บริหาร ซึ่งจะมีผลกระทบต่อมูลค่าของกิจการในที่สุด โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นนี้อาจเกิดจากข้อตกลงหรือสัญญาที่กิจการได้ทำไว้กับบุคคลต่างๆ ทั้งผลกระทบโดยตรงที่กิจการไม่สามารถรักษาเงื่อนไขสัญญาไว้ได้ และผลจากความต้องการรักษาข้อตกลงของสัญญาโดยผ่านการเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านการลงทุน และจัดหาเงินของกิจการต่างก็ส่งผลกระทบต่อมูลค่าของกิจการในที่สุด โดยปัจจัยเรื่องหนี้สินที่เพิ่มขึ้นจากการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีก็ถือเป็นผลสืบเนื่องทางเศรษฐกิจอีกปัจจัยหนึ่ง ที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อกิจการ และตลาดน่าจะมีการตอบสนองต่อหนี้สินที่เพิ่มขึ้นนี้

บทที่ 3

ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม

3.1 บทนำ

การศึกษาส่วนแรกนี้จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกวิธีการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับผลประโยชน์พนักงานเฉพาะโครงการผลประโยชน์หลังออกจากงานประเภทผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ (Defined Benefit Plans) เมื่อต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เป็นครั้งแรก เนื่องจากผลประโยชน์ประเภทนี้มีมูลค่ามาก และคาดว่าจะมีผลกระทบที่สำคัญต่องบการเงินและอัตราส่วนทางการเงินของกิจการ (วราพร ประภาศิริกุล และ กิตติพันธ์ เกียรติสมภพ, 2554) ประกอบกับมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 ของไทย (TAS 19) ได้กำหนดวิธีให้กิจการเลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มในช่วงการเปลี่ยนแปลงที่มากกว่าที่มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IAS 19) กำหนด ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดทางเลือกสำหรับรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเมื่อนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้ครั้งแรก 3 ทางเลือก คือ วิธีรับรู้โดยทันทีตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 8 (ปรับปรุง 2552) วิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี และ วิธีรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสม ซึ่งเป็นการรวมทางเลือก วิธีรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสม ณ วันต้นงวดของรอบระยะเวลาบัญชีปี 2554 และวิธีรับรู้โดยใช้วิธีปรับย้อนหลัง ตามที่ได้กล่าวแล้วในบทที่ 2 และเนื่องจากการเลือกวิธีการบัญชีที่ต่างกันจะมีผลต่อการเปรียบเทียบรายงานทางการเงินและมูลค่าของกิจการที่แตกต่างกัน รวมถึงทางเลือกวิธีปรับกับกำไรสะสมเป็นทางเลือกที่กิจการส่วนใหญ่เลือกใช้ (วรศักดิ์ ทูมมานนท์ และ วิภาดา ตันติประภา, 2554; วราพร ประภาศิริกุล และ กิตติพันธ์ เกียรติสมภพ, 2554) ฉะนั้นการศึกษานี้จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเปรียบเทียบระหว่างทางเลือกวิธีรับรู้โดยทันที กับทางเลือกวิธีรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสม และทางเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี กับทางเลือกวิธีรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสม

โดยวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้เพื่อช่วยให้ทราบว่าปัจจัยใดเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริหารตัดสินใจเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่ต่างจากวิธีปรับกับกำไรสะสม และเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้รายงานทางการเงิน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาเปรียบเทียบฐานะการเงิน และผลการดำเนินงานของกิจการ เมื่อกิจการเลือกใช้วิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์หลังออกจากงานประเภทผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ต่างกัน ในเนื้อหาบทนี้จะได้กล่าวถึง การพัฒนาสมมติฐาน

งานวิจัย การออกแบบวิธีวิจัย กลุ่มตัวอย่างและการเก็บรวบรวมข้อมูล ค่าสถิติพรรณนาและค่า สหสัมพันธ์ของตัวแปร ผลการวิจัย และบทสรุป ตามลำดับ

3.2 การพัฒนาสมมติฐานงานวิจัย

จากปัญหาและความสำคัญของการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 และการทบทวน ทฤษฎี สมมติฐาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับทางเลือกทางการบัญชีในหัวข้อที่ 2.6.1 การศึกษา ครั้งนี้จึงเน้นศึกษาปัจจัยที่คาดว่าจะทำให้กิจการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มที่แตกต่างกัน โดยทฤษฎีที่จะใช้ใ้ การศึกษาครั้งนี้คือทฤษฎีตัวแทน โดยแบ่งเป็นปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 1 ซึ่ง ปัจจัยที่ ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย 1. ปัจจัยเรื่องผลการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วยกำไรจากการ ดำเนินงาน และกำไรสะสม 2. ปัจจัยเรื่องผลตอบแทนผู้บริหารที่ขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงาน และ 3. ปัจจัยเรื่องผู้บริหารบุคคลภายนอก สำหรับปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 2 มีปัจจัยที่ ต้องการศึกษาก่อนปัจจัยเดียว คือ ปัจจัยด้านหนี้สิน โดยมีปัจจัยควบคุมซึ่งประกอบด้วยการอัตราเติบโต ของกิจการ ขนาดของกิจการ การมีนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ติดตามกิจการ การนำมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 12 ภาษีเงินได้ มาปฏิบัติก่อนมีผลบังคับ และประเภทกลุ่มอุตสาหกรรม โดยปัญหาระหว่าง ตัวการและตัวแทนแบบที่ 1 จะอธิบายในหัวข้อ 3.2.1 และปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 2 จะอธิบายในหัวข้อ 3.2.2 ตามลำดับดังนี้

3.2.1 ปัจจัยด้านผลการดำเนินงาน

ปัจจัยด้านผลการดำเนินงานสามารถแบ่งเป็นกำไรจากการดำเนินงาน และกำไรสะสมของ กิจการ โดยจะอธิบายในข้อ 3.2.1.1 และ 3.2.1.2 ดังนี้

3.2.1.1 กำไรจากการดำเนินงาน

จากผลการสำรวจและสัมภาษณ์ผู้บริหารทางการเงิน Graham et al. (2005) ได้ สรุปลงการศึกษาว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับผลการดำเนินงานของกิจการโดยเฉพาะกำไรต่อหุ้น โดยผู้บริหารเชื่อว่าหากกิจการไม่สามารถรายงานผลการดำเนินงานได้ตามเป้าหมายที่ถูกกำหนดไว้ จากผลกำไรในงวดเดียวกันของปีที่แล้ว หรือจากการคาดการณ์ของนักวิเคราะห์ จะส่งผลด้านลบต่อ ราคาหุ้นของกิจการ ซึ่งจะมีผลต่อความมั่นคงและชื่อเสียงในอาชีพของตน ดังนั้นผู้บริหารจึงมี แรงจูงใจที่จะต้องแสดงผลกำไรให้ได้ตามการคาดการณ์ดังกล่าว นอกจากนี้จากผลการศึกษาของ Ali และ Kumar (1994), Amir และ Ziv (1997) และ Cheng et al. (2007) ได้สนับสนุนสมมติฐานที่ว่า ผู้บริหารจะเลือกวิธีการทางบัญชีที่เพิ่มกำไรให้กิจการ นอกจากนี้จากผลการศึกษาของ Burgstahler

และ Dichev (1997) และ Degeorge, Patel และ Zeckhauser (1999) ต่างก็สนับสนุนสมมติฐานที่ว่าผู้บริหารจะพยายามหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนจากการประกอบการ

จากทางเลือกสำหรับการเลือกรับรู้มูลค่าหนี้สินส่วนเพิ่มเมื่อนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้ครั้งแรก 3 ทางเลือก สามารถสรุปได้ว่าภายใต้วิธีรับรู้โดยทันที และวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เป็นวิธีที่ทำให้กำไรของกิจการลดลง ในขณะที่วิธีรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสมจะไม่มีผลกระทบต่อกำไรของกิจการ ฉะนั้นจึงมีแนวโน้มที่ผู้บริหารจะไม่เลือกวิธีรับรู้โดยทันทีเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสมซึ่งเป็นวิธีที่จะไม่มีผลกระทบต่อกำไรสุทธิของกิจการ โดยการศึกษาครั้งนี้จะใช้ค่าสมบูรณ์ของหนี้สินส่วนเพิ่มต่อหุ้นหารด้วยกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ปี 2554 ก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นตัวแปรที่ใช้แทนผลกระทบต่อกำไรต่อหุ้น สมมติฐานที่ 1 ในการศึกษาครั้งนี้จึงสามารถสรุปเป็นสมมติฐานทางเลือกได้ดังนี้

H1a: ขนาดของผลกระทบจากการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มต่อกำไรต่อหุ้นมีผลต่อแนวโน้มที่ผู้บริหารจะไม่เลือกวิธีรับรู้โดยทันทีเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม

H1b: ขนาดของผลกระทบจากการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มต่อกำไรต่อหุ้นมีผลต่อแนวโน้มที่ผู้บริหารจะไม่เลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม

3.2.1.2 กำไรสะสม

ความสำคัญของกำไรสะสมสามารถสรุปได้ 2 ประเด็นดังนี้ ประเด็นที่ 1 กำไรสะสมถูกใช้เป็นแหล่งเงินทุนภายในกิจการ (Internal Financing Source) ซึ่งกำไรสะสมถือเป็นแหล่งเงินทุนที่กิจการไม่ต้องจ่ายต้นทุนทางธุรกรรม (Transaction Cost) (ศิริลักษณ์ ศุภธชัย, 2551) และประเด็นที่ 2 กำไรสะสมเป็นแหล่งทุนที่กิจการใช้ในการกำหนดนโยบายการจ่ายเงินปันผล และอัตราการจ่ายปันผล (Dividend Payout Ratio) จากการศึกษาของ Brav et al. (2005) ได้สรุปความเห็นและสัมภาษณ์ผู้บริหารทางการเงิน (Financial Executive) พบว่าผู้บริหารมีความเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งว่ากิจการจะได้รับผลกระทบทางลบหากกิจการลดอัตราการจ่ายเงินปันผล และเห็นว่า การจ่ายปันผลจะช่วยสื่อสารข้อมูลของกิจการไปยังนักลงทุน นอกจากนี้ยังสรุปด้วยว่าผู้บริหารจะพยายามหลีกเลี่ยงการลดเงินปันผลต่อหุ้น และผู้บริหารจะพยายามรักษาระดับการจ่ายเงินปันผลให้สม่ำเสมอในแต่ละงวด ซึ่งความสำคัญของการพยายามรักษานโยบายการจ่ายเงินปันผลอย่างสม่ำเสมอได้รับการสนับสนุนจากการวิจัยในอดีต ซึ่งพบว่าตลาดทุนจะตอบสนองด้านลบต่อบริษัทที่

จ่ายเงินปันผลต่างจากที่นักลงทุนคาดการณ์หรือไม่จ่ายเงินปันผล (Healy และ Palepu, 1988; Michaely et al., 1995; ธัญวรัตน์ สุวรรณะ et al., 2557) ทั้งนี้การที่ผู้บริหารพยายามจ่ายเงินปันผลทุกปี หรือรักษาระดับการจ่ายปันผลให้สม่ำเสมอ สามารถอธิบายด้วย Dividend Signaling Theory ซึ่งอธิบายว่าการจ่ายปันผลเป็นการส่งสัญญาณเกี่ยวกับความสามารถทำกำไร และก่อให้เกิดกระแสเงินสดของกิจการ รวมถึงการคาดการณ์ของผู้บริหารไปยังนักลงทุน ฉะนั้นการลดการจ่ายเงินปันผลจะส่งสัญญาณด้านลบเกี่ยวกับผลประกอบการของกิจการในอนาคต (Bhattacharya, 1979; Miller และ Rock, 1985)

จากความสำคัญของกำไรสะสมข้างต้นจึงสรุปได้ว่า ไม่ว่าผู้บริหารจะใช้กำไรสะสมเพื่อวัตถุประสงค์ในการเป็นแหล่งเงินทุนภายใน หรือเพื่อรักษานโยบายการจ่ายเงินปันผลและอัตราการจ่ายเงินปันผลให้สม่ำเสมอ ผู้บริหารจะมีแรงจูงใจที่จะไม่เลือกนโยบายที่จะลดกำไรสะสม ฉะนั้นการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มจากการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เป็นครั้งแรก ด้วยวิธีรับรู้โดยทันที และวิธีรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสมเป็นการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มทั้งจำนวน จึงมีผลกระทบต่อการลดลงของกำไรสะสมไม่แตกต่างกัน ในขณะที่วิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี ซึ่งเป็นวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเพียงบางส่วน จะทำให้กำไรสะสมลดลงในจำนวนที่น้อยกว่าวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มทั้งจำนวน ฉะนั้นในหัวข้อนี้จะศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสมเท่านั้น และคาดว่าบริษัทที่มีขาดทุนสะสมยกมาหรือกำไรสะสมจะเปลี่ยนเป็นขาดทุนสะสมภายหลังการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มจะเลือกใช้วิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี โดยสมมติฐานทางเลือกที่ 2 สรุปได้ดังนี้

H2: ขาดทุนสะสมยกมาและขาดทุนสะสมที่เกิดขึ้นหลังจากการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มมีผลต่อแนวโน้มที่ผู้บริหารจะเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม

โดยการศึกษาครั้งนี้ จะใช้ตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) แทนขาดทุนสะสมที่เกิดขึ้นก่อนและหลังจากการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มโดยหากมีค่าเท่ากับ 1 หมายความว่าบริษัทตัวอย่างที่ศึกษามีขาดทุนสะสมยกมาก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม หรือกำไรสะสมยกมาจะเปลี่ยนเป็นขาดทุนสะสมภายหลังการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม และหากมีค่าเท่ากับ 0 หมายถึง อื่น ๆ

3.2.2 ปัจจัยเรื่องผลตอบแทนผู้บริหารที่ขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงาน

จากสมมติฐานเรื่องผลตอบแทนแก่ผู้บริหาร (Watts และ Zimmerman, 1986) ที่กล่าวว่าผู้บริหารที่ต้องการได้รับผลตอบแทนสูงสุดจะพยายามหาวิธีการทางบัญชีที่ทำให้ผลการดำเนินงานของกิจการสูงขึ้นเพื่อหวังผลตอบแทนที่มากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อผลตอบแทนผูกติดกับผลการดำเนินงาน และจากผลการศึกษาของ Zmijewski และ Hagerman (1981) และ Missonier-Piera (2004) พบว่าผู้บริหารจะเลือกนโยบายบัญชีที่ช่วยเพิ่มกำไรเมื่อผลตอบแทนของตนขึ้นอยู่กับผลกำไรของกิจการ ทำให้การศึกษาครั้งนี้คาดว่าผู้บริหารของกิจการที่ได้รับผลตอบแทนที่ขึ้นอยู่กับผลดำเนินงานของกิจการมีโอกาที่จะไม่เลือกวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้โดยทันที และวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เพราะสองวิธีนี้จะทำให้กำไรของกิจการลดลง ในขณะที่วิธีรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสม จะไม่มีผลกระทบต่อกำไรของกิจการ

เนื่องจากกิจการในประเทศไทยไม่ได้ถูกบังคับให้ต้องเปิดเผยข้อมูลลักษณะของการให้ผลตอบแทนของผู้บริหาร ฉะนั้นจึงไม่สามารถหาข้อมูลที่จะมาเป็นตัวแทนการให้ผลตอบแทนที่ขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงานได้โดยตรง ในการศึกษาครั้งนี้จึงได้ใช้ผลตอบแทนรวมของผู้บริหารปี 2553 ซึ่งเป็นปีก่อนที่มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 จะมีผลบังคับใช้และหารด้วยสินทรัพย์รวม ณ วันต้นปี 2554 มาเป็นตัวแทนสำหรับผลตอบแทนที่ขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงาน และคาดการณ์ว่าผู้บริหารที่ได้รับผลตอบแทนรวมมากจะมีแนวโน้มที่จะไม่เลือกนโยบายบัญชีที่ลดผลกำไร ซึ่งในที่นี้คือจะไม่เลือกวิธีรับรู้โดยทันที และวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสมซึ่งเป็นวิธีที่ไม่มีผลกระทบต่อกำไรของกิจการ สมมติฐานทางเลือกที่ 3 จึงสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

H3a: ผลตอบแทนรวมของผู้บริหารมีผลต่อแนวโน้มที่ผู้บริหารจะไม่เลือกวิธีรับรู้โดยทันที เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม

H3b: ผลตอบแทนรวมของผู้บริหารมีผลต่อแนวโน้มที่ผู้บริหารจะไม่เลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม

3.2.3 ปัจจัยเรื่องผู้บริหารที่ไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการ

สำหรับปัจจัยเรื่องผู้บริหารที่ไม่ได้ถือหุ้นของกิจการนั้น Hunt (1985) ได้อธิบายว่าผู้บริหารที่ไม่ได้ถือหุ้นของกิจการมีแนวโน้มที่จะเลือกนโยบายบัญชีที่จะเพิ่มกำไรเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ซึ่งได้แก่ ชื่อเสียง โบนัส การป้องกันการถูกยกเลิกสัญญาจ้าง หรือเพื่อป้องกันการถูกซื้อกิจการโดย

กิจการอื่น ในขณะที่ Fan และ Wong (2002) ได้สรุปว่าโครงสร้างการถือหุ้นสามารถช่วยลดปัญหาตัวแทนได้ โดยผลการศึกษาพบว่ากิจการที่มีผู้ถือหุ้นเป็นผู้บริหารและกิจการที่มีผู้บริหารเป็นบุคคลภายนอกมีเป้าหมายในการบริหารงานที่แตกต่างกัน โดยผู้บริหารที่ไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการจะคำนึงถึงผลกำไรของกิจการมากกว่าผู้บริหารที่เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Astami และ Tower (2006) ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกนโยบายการบัญชีที่เพิ่มกำไรกับการถือหุ้นในระดับต่ำของผู้บริหาร ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่าผู้บริหารที่ไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการมีแนวโน้มที่จะเลือกนโยบายบัญชีที่จะเพิ่มกำไรมากกว่าที่จะลดกำไร จึงนำมาสู่สมมติฐานในการศึกษาครั้งนี้ว่า ผู้บริหารที่ไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการมีแนวโน้มที่จะไม่เลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้โดยทันที และวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เนื่องจากเป็นวิธีที่จะทำให้กำไรของกิจการลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสม ดังนั้นสมมติฐานทางเลือกที่ 4 สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

H4a: ผู้บริหารที่ไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการมีแนวโน้มที่จะไม่เลือกวิธีรับรู้โดยทันที เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม

H4b: ผู้บริหารที่ไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการมีแนวโน้มที่จะไม่เลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม

การศึกษาครั้งนี้จะใช้ตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) เป็นตัวแทนสำหรับผู้บริหารที่ไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการ โดยหากมีค่าเท่ากับ 1 หมายความว่าผู้บริหารหรือบุคคลที่มีนามสกุลเดียวกับกับผู้บริหารไม่ได้ถือหุ้นของกิจการ และมีค่าเท่ากับ 0 หมายถึง อื่น ๆ

3.2.4 ปัจจัยด้านหนี้สิน

ปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 2 เป็นปัญหาระหว่างตัวการ 2 ฝ่ายซึ่งประกอบด้วยผู้ถือหุ้นรายใหญ่ซึ่งเป็นผู้บริหารกิจการกับผู้ให้กู้ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนแหล่งเงินทุนจากภายนอก Young et al. (2008) ซึ่งปัญหาระหว่างตัวการและตัวการนี้ สอดคล้องกับสมมติฐานที่เสนอโดย Watts และ Zimmerman (1986) เรื่องข้อตกลงในสัญญากู้ยืม (Debt Covenant Hypothesis) โดยจาก

การศึกษาในอดีตพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ใช้อัตราส่วนหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น³ (Debt to Equity Ratio) เป็นตัวแทนการละเมิดข้อตกลงสัญญากู้ยืม โดยหากอัตราส่วนหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นสูง แสดงถึงกิจการมีโอกาที่จะละเมิดข้อตกลงสัญญากู้ยืมนั่นเอง ฉะนั้นงานวิจัยในอดีตจึงพบว่าผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะเลือกนโยบายบัญชีที่จะเพิ่มกำไรเพื่อลดอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นให้ต่ำลง (Beatty และ Weber, 2003; Collins et al., 1981; Leftwich, 1980) และเนื่องจากต้นทุนจากการละเมิดเงื่อนไขข้อตกลงในสัญญากู้ยืมมีความสำคัญต่อกิจการ ฉะนั้นผู้บริหารของกิจการจึงเลือกทางเลือกทางการบัญชีเพื่อลดโอกาสที่จะผิดเงื่อนไขข้อตกลงในสัญญากู้ยืมด้วย (DeFond และ Jambalvo, 1994; Sweeney, 1994; Zang, 2008)

เมื่อนำปัจจัยเรื่องหนี้สินมาพิจารณากับการปฏิบัติตามมาตรฐานฉบับที่ 19 นี้พบว่าหากกิจการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้โดยทันทีและรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสมจะมีผลทำให้กิจการต้องรับรู้หนี้สินทั้งจำนวนเท่ากัน ซึ่งจะส่งผลต่ออัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นไม่แตกต่างกัน แต่หากถ้ากิจการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี จะทำให้อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้นเพียงบางส่วนเนื่องจากการทยอยรับรู้ ดังนั้นสมมติฐานที่ 5 และ 6 นี้จึงศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะทางเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี กับทางเลือกวิธีรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสมเท่านั้น โดยสมมติฐานทางเลือกที่ 5 คาดว่ากิจการที่มีอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูงก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มมีโอกาที่จะเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี และสมมติฐานทางเลือกที่ 6 คาดว่าหากขนาดของการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มสูง กิจการมีแนวโน้มจะเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เพื่อลดโอกาสการผิดเงื่อนไขข้อตกลงสัญญากู้ยืม สมมติฐานทางเลือกที่ 5 และ 6 สามารถสรุปได้ดังนี้

H5: ขนาดของหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มมีผลต่อแนวโน้มที่ผู้บริหารจะเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม

³ การใช้อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมาเป็นตัวแปรสำหรับปัจจัยด้านหนี้สินยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Lynch (2007) และ Bryan et al. (2007) ที่ระบุว่าปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีเรื่องผลประโยชน์ของพนักงานจะส่งผลให้อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้นอย่างมาก

H6: ขนาดของการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มมีผลต่อแนวโน้มที่ผู้บริหารจะเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม

การศึกษาครั้งนี้ ขนาดของการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม คือ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554 โดยการศึกษาทางเลือกระหว่างการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้โดยทันทีและวิธีปรับกับกำไรสะสมจะเป็นการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มทั้งจำนวนเหมือนกัน ฉะนั้นอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ณ ไตรมาส 1 ปี 2554 จึงเป็นเพียงปัจจัยควบคุมเท่านั้น ในขณะที่ทางเลือกรับรู้ด้วยวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เป็นวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเพียงบางส่วน และวิธีปรับกับกำไรสะสมเป็นการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มทั้งจำนวน ฉะนั้นทางเลือกทั้งสองวิธีจึงมีความแตกต่างกัน ดังนั้นอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ณ ไตรมาส 1 ปี 2554 จึงเป็นปัจจัยสำหรับการทดสอบสมมติฐานทางเลือก H5 ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น

3.2.5 ปัจจัยควบคุม

นอกเหนือจากปัจจัยที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยเรื่องผลการดำเนินงาน ปัจจัยเรื่องผลตอบแทนผู้บริหารที่ขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงาน ปัจจัยเรื่องผู้บริหารบุคคลภายนอก และปัจจัยเรื่องหนี้สินแล้ว การศึกษาครั้งนี้ยังได้ควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ที่คาดว่าจะมีผลต่อการเลือกวิธีการเลือกทางเลือกทางการบัญชี โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.5.1 ปัจจัยเรื่องการเติบโตของกิจการ

Skinner (1993) ได้ระบุว่าปัจจัยที่ผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกทางการบัญชี เช่น ผลตอบแทนแก่ผู้บริหาร และข้อตกลงในสัญญาเกษียณ จะสามารถอธิบายทางเลือกทางการบัญชีได้ดีขึ้นเมื่องานวิจัยนั้นได้มีการควบคุมโอกาสการเติบโตของกิจการ เนื่องจากกิจการที่มีอัตราการเติบโตสูงจะต้องมีการลงทุนมากขึ้นจากการกู้ยืม หรือระดมทุนเพื่อรองรับต่อการขยายตัว แต่ในมุมมองของนักลงทุนมองว่ากิจการที่มีการเติบโตเร็วมักมีผลประกอบการที่ไม่แน่นอนซึ่งเป็นผลมาจากกำไรที่มีความผันผวน (Smith และ Wakeman, 1985) ประกอบกับผู้ปล่อยกู้ก็ต้องระมัดระวังในการปล่อยกู้สำหรับกิจการที่กำลังเติบโตเพื่อป้องกันโอกาสที่กิจการจะหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้ให้กู้ (Jensen และ Meckling, 1976) ดังนั้นกิจการจึงต้องพยายามแสดงให้ผู้ให้ข้อมูลจากรายงานทางการเงินได้ทราบถึงความสามารถของกิจการผ่านข้อมูลทางบัญชีทั้งผลประกอบการ และฐานะการเงิน ฉะนั้นจึงคาดว่าปัจจัยเรื่องการเติบโตของกิจการจะมีผลต่อแนวโน้มที่

ผู้บริหารจะไม่เลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่ทำให้กำไรของกิจการลดลง โดยการศึกษาคั้งนี้จะใช้อัตราส่วนราคาตลาดต่อราคาตามบัญชี ณ วันต้นปี 2554 เป็นตัวแทนปัจจัยเรื่องการเติบโตของกิจการ

3.2.5.2 ปัจจัยด้านขนาดกิจการ

สมมติฐานเรื่องขนาดของกิจการ (Size Hypothesis) หรือเรียกอีกอย่างว่า สมมติฐานเรื่องต้นทุนทางการเมือง (Political Cost) ระบุว่า กิจการที่มีขนาดใหญ่มีโอกาสที่ผู้บริหารจะเลือกใช้วิธีการบัญชีเพื่อให้กำไรในงวดนี้ลดลง ทั้งนี้เป็นเพราะหน่วยงานที่กำกับดูแลและหน่วยงานภาครัฐมักให้ความสนใจต่อกิจการขนาดใหญ่มากกว่ากิจการขนาดเล็ก ฉะนั้นหากกิจการขนาดใหญ่รายงานกำไรจำนวนมากจึงอาจไม่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น มาตรการความช่วยเหลือต่าง ๆ ของภาครัฐที่มีต่อภาคเอกชน หรือแม้แต่ความช่วยเหลือทางด้านภาษี ดังนั้นกิจการขนาดใหญ่จึงมักจะเลือกวิธีการบัญชีที่ลดกำไรของกิจการลงเพื่อลดการเพ่งเล็งของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต่อกิจการ (Watts และ Zimmerman, 1986) อย่างไรก็ตามมีงานวิจัยหลายฉบับที่ได้ผลการศึกษาไม่สนับสนุนแนวความคิดเรื่องต้นทุนทางการเมือง เช่น Bowen et al. (1995) ได้ศึกษาวิธีการบัญชีเกี่ยวกับต้นทุนทางการเงินที่เกิดขึ้นของธุรกิจพลังงาน ซึ่งพบว่ากิจการที่มีขนาดใหญ่เลือกใช้วิธีการทางบัญชีเกี่ยวกับต้นทุนทางการเงินที่ทำให้กิจการมีกำไรสูงขึ้น Trombley (1989) ได้ศึกษาการนำมาตรฐานเกี่ยวกับการบันทึกต้นทุนการพัฒนาซอฟต์แวร์มาใช้ในอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ ซึ่งเป็นกิจการที่มีขนาดไม่ใหญ่ ซึ่งพบว่าแม้กิจการขนาดเล็กซึ่งไม่ได้ถูกเพ่งเล็งจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องหรือมีต้นทุนทางการเมืองต่ำก็เลือกใช้ทางเลือกทางการบัญชีเช่นเดียวกับกิจการขนาดใหญ่ นอกจากนี้ยังพบว่ากิจการขนาดใหญ่ที่มีความสัมพันธ์ทางการเมือง แม้จะรายงานกำไรสูงกิจการก็อาจไม่ถูกเพ่งเล็งจากรัฐบาลเนื่องจากได้รับความช่วยเหลือจากนักการเมืองที่เกี่ยวข้อง ฉะนั้นกิจการขนาดใหญ่เหล่านี้จึงเลือกใช้วิธีการทางบัญชีที่ช่วยเพิ่มกำไรให้กับกิจการ (Waweru, Ntui และ Mangena, 2011)

นอกจากนี้ขนาดของกิจการยังสามารถเป็นตัวแทนของปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกเหนือจากต้นทุนทางการเมือง เช่น ความเท่าเทียมของข้อมูล ซึ่งระบุว่ากิจการขนาดใหญ่จะเปิดเผยข้อมูลมากกว่ากิจการขนาดเล็ก ทำให้ผู้ใช้งบการเงินทราบถึงข้อมูลภายในของกิจการขนาดใหญ่ได้มากกว่ากิจการขนาดเล็กที่เปิดเผยข้อมูลน้อยกว่า และเมื่อพิจารณาจากงานวิจัยเรื่องการนำมาตรฐานการบัญชีมาปฏิบัติก่อนมีผลบังคับใช้พบว่า กิจการขนาดใหญ่มักนำมาตราฐานการบัญชีฉบับใหม่มาปฏิบัติก่อนบังคับใช้เพราะทรัพยากรของกิจการขนาดใหญ่ดีกว่าและมีความพร้อมมากกว่ากิจการขนาดเล็ก เช่น ความสามารถของพนักงาน การจัดอบรมพนักงานเพื่อเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง และระบบคอมพิวเตอร์ที่เอื้อประโยชน์แก่กิจการขนาดใหญ่มากกว่ากิจการขนาดเล็ก

(Langer และ Lev, 1993; Sami และ Welsh, 1992) ฉะนั้นกิจการขนาดใหญ่อาจไม่ได้พิจารณาเฉพาะต้นทุนทางการเมือง และเลือกใช้วิธีการบัญชีเพื่อลดกำไรแต่เพียงอย่างเดียวแต่อาจมีการพิจารณาถึงต้นทุนในการจัดทำข้อมูล (Production Cost) และต้นทุนในการปฏิบัติตามข้อบังคับ (Compliance Cost) ด้วย การศึกษาครั้งนี้จึงคาดว่าขนาดของกิจการจะมีความสัมพันธ์กับการเลือกวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานโดยไม่คาดการณ์ทิศทางความสัมพันธ์ โดยการศึกษาครั้งนี้จะใช้ค่าสื่อการธรรมชาติของมูลค่าตลาดของส่วนผู้ถือหุ้น ณ วันต้นปี 2554 เป็นตัวแทนขนาดของกิจการ

3.2.5.3 ปัจจัยเรื่องการติดตามโดยนักวิเคราะห์หลักทรัพย์

หน้าที่ของนักวิเคราะห์หลักทรัพย์สามารถแบ่งได้เป็น 2 หน้าที่สำคัญได้แก่ การเป็นผู้สื่อสารข้อมูลที่ได้จากกิจการไปยังนักลงทุน และหน้าที่ในการแปลความหรือวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้นำไปสู่การพยากรณ์กำไรหรือราคาหุ้นของกิจการ (Chen, Cheng และ Lo, 2010) ดังนั้นนักวิเคราะห์หลักทรัพย์จึงต้องการข้อมูลที่ช่วยให้สามารถพยากรณ์ผลประกอบการของกิจการให้มีความแม่นยำมากขึ้นเพราะจะนำมาซึ่งชื่อเสียง และความน่าเชื่อถือรวมถึงรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจากงานวิจัยในอดีตได้สรุปว่านักวิเคราะห์ฯ จะติดตามกิจการที่มีการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์มากกว่ากิจการที่ไม่เปิดเผยข้อมูลเพื่อช่วยเพิ่มความถูกต้องของการพยากรณ์ (Lang และ Lundholm, 1996) นอกจากนี้ยังพบว่านักวิเคราะห์ฯ มีความพึงพอใจกับกำไรที่ไม่มีความผันผวน (Non-volatility) เนื่องจากช่วยให้นักวิเคราะห์ฯ พยากรณ์ข้อมูลได้ถูกต้องมากขึ้น ดังนั้นกิจการที่ต้องการสื่อสารข้อมูลทางบัญชีไปสู่ตลาดทุนโดยผ่านนักวิเคราะห์ฯ ก็จะมีแรงจูงใจที่จะตัดสินใจเลือกใช้วิธีการทางบัญชีที่ไม่ทำให้กำไรเกิดความผันผวน เพื่อให้การพยากรณ์ของนักวิเคราะห์หลักทรัพย์มีความถูกต้องมากขึ้น ทั้งนี้ Dichev และ Tang (2009) ได้สรุปว่าความผิดพลาดที่เกิดจากการที่นักวิเคราะห์ฯ ไม่เข้าใจในเนื้อหาข้อมูลของกำไรที่มีความผันผวนจะมีผลกระทบต่อพยากรณ์ผลกำไรในอนาคตของกิจการ ดังนั้นการมีนักวิเคราะห์ฯ คอยติดตามจึงส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกวิธีการบัญชีของกิจการ ด้วยเหตุนี้กิจการที่มีนักวิเคราะห์ฯ คอยติดตามจึงมีแนวโน้มที่จะไม่เลือกวิธีรับรู้โดยทันที หรือรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เพราะจะทำให้กำไรของกิจการเกิดการผันผวน (Cheng et al., 2007) อย่างไรก็ตามกิจการอาจจะเลือกใช้วิธีรับรู้โดยทันทีเพื่อเป็นการแยกตัวเองออกมา (Screening) จากกิจการอื่นที่ใช้วิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเหมือน ๆ กัน ทั้งนี้กิจการที่เลือกใช้วิธีรับรู้โดยทันทีอาจมีเป้าหมายเพื่อต้องการสื่อสารข้อมูลทางบัญชีไปสู่ตลาดทุนโดยผ่านนักวิเคราะห์ฯ โดยแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการทำกำไรของกิจการในอนาคตที่มากพอจะนำมาชดเชยค่าใช้จ่ายที่กิจการรับรู้ได้ ดังนั้นการศึกษานี้จึงคาดว่า การติดตามโดยนักวิเคราะห์หลักทรัพย์จะมีความสัมพันธ์กับการเลือกวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานโดยไม่

คาดการณ์ทิศทางความสัมพันธ์ สำหรับการศึกษาคั้งนี้จะใช้ตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) เป็นตัวแทนการมีนักวิเคราะห์คอยติดตาม โดยถ้าตัวแปรหุ่นมีค่าเท่ากับ 1 หมายถึง บริษัทมีนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ติดตาม และถ้ามีค่าเท่ากับ 0 หมายถึง อื่น ๆ

3.2.5.4 ปัจจัยการนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 12 มาใช้ก่อนมีผลบังคับ

เหตุผลที่เลือกมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 12 เรื่อง ภาษีเงินได้ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นโดยมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 12 เรื่อง ภาษีเงินได้ พ.ศ. 2552 ซึ่งเป็นการแก้ไขของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศที่สิ้นสุดในวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2551 (IAS No. 12 Income Taxes (Bound volume 2009)) มาเป็นปัจจัยควบคุม เนื่องจากเป็นมาตรฐานการบัญชีที่มีผลบังคับกับทุกกิจการ และกิจการสามารถนำมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้มาใช้ก่อนมีผลบังคับใช้จริงในปี 2556 อย่างไรก็ตามแม้ว่าในปี 2554 สภาวิชาชีพบัญชีฯ จะได้ประกาศใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับอื่นอีกหลายฉบับ แต่เนื่องจากมาตรฐานการบัญชีดังกล่าวเป็นมาตรฐานที่บังคับใช้เฉพาะในบางกิจการ และในบางอุตสาหกรรมเท่านั้น (วราพร ประภาศิริกุล และ กิตติพันธ์ เกียรติสมภพ, 2554) ดังนั้นการศึกษาคั้งนี้จึงไม่ได้ศึกษาถึงผลกระทบของมาตรฐานการบัญชีฉบับอื่น นอกจากนี้การเลือกมาตรฐานการบัญชีเรื่องภาษีเงินได้มาเป็นปัจจัยควบคุมเนื่องจากการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานจะทำให้กิจการได้ประโยชน์จากการรับรู้รายได้ภาษีเงินได้รอดัตบัญชี เนื่องจากการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มจะทำให้เกิดผลต่างชั่วคราวระหว่างมูลค่าตามบัญชีของหนี้สินกับฐานภาษี ซึ่งจากผลการศึกษาของ Jeter, Chaney และ Daley (2008) พบว่ากิจการที่ต้องการลดผลกระทบจากการปฏิบัติตาม SFAS No. 106 ผลประโยชน์ระยะยาวพนักงานอื่นที่นอกเหนือจากเงินบำเหน็จบำนาญที่มีต่อผลการดำเนินงานของกิจการในปีที่มาตรฐานมีผลบังคับใช้ จะนำ SFAS No. 109 การบัญชีภาษีเงินได้มาใช้ปฏิบัติในปีเดียวกัน เพราะกิจการนั้นจะได้ผลประโยชน์จากภาษีเงินได้รอดัตบัญชีเมื่อเลือกรับรู้หนี้สินผลประโยชน์ระยะยาวอื่นเป็นค่าใช้จ่ายทันทีในงบกำไรขาดทุน ด้วยเหตุผลนี้จึงคาดว่ากิจการที่นำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 12 ภาษีเงินได้ มาใช้ล่วงหน้าจะมีแนวโน้มที่จะไม่เลือกใช้วิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม เนื่องจากภายใต้วิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี กิจการจะได้ประโยชน์จากรายได้ภาษีเงินได้รอดัตบัญชีน้อยกว่าการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มทั้งจำนวน โดยการศึกษาคั้งนี้จะใช้ตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) มาเป็นตัวแทนสำหรับการนำมาตรฐานการบัญชีเรื่อง ภาษีเงินได้ มาปฏิบัติก่อนมีผลบังคับใช้ โดยถ้าหากตัวแปรหุ่นมีค่าเท่ากับ 1 หมายถึง กิจการได้นำมาตรฐานการบัญชีเรื่อง ภาษีเงินได้ มาปฏิบัติในปี 2554 ก่อนมีผลบังคับใช้ และถ้าหากมีค่าเท่ากับ 0 หมายถึง อื่น ๆ

3.2.5.5 ประเภทอุตสาหกรรม

เนื่องจากแต่ละอุตสาหกรรมมีลักษณะการดำเนินธุรกิจ การถูกควบคุม และต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่แตกต่างกัน ฉะนั้นการได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีจึงมีความแตกต่างกันด้วย เช่น อุตสาหกรรมธุรกิจบริการ และสถาบันการเงินจะได้รับผลกระทบของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มากกว่าอุตสาหกรรมอื่น เนื่องจากมีความจำเป็นที่ต้องพึ่งพาบุคลากรเป็นจำนวนมาก ในขณะที่กลุ่มสื่อสารและเทคโนโลยีอาจได้รับผลกระทบน้อยกว่าเนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ เป็นต้น ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงได้นำปัจจัยเกี่ยวกับประเภทของอุตสาหกรรมมาเป็นตัวแปรควบคุม โดยไม่คาดการณ์ทิศทางของความสัมพันธ์

3.3 การออกแบบวิธีวิจัย

ในหัวข้อนี้จะประกอบด้วยหัวข้อ 3.3.1 การทดสอบสมมติฐาน และหัวข้อ 3.3.2 การแก้ไขปัญหาความลำเอียงจากการเลือกตัวอย่าง (Sample-selectivity Bias) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.1 การทดสอบสมมติฐาน

สำหรับการทดสอบสมมติฐานข้างต้น การศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งออกเป็นสองตัวแบบประกอบด้วยตัวแบบที่ 1 จะศึกษาทางเลือกระหว่างการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้โดยทันที เปรียบเทียบกับวิธีรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสม และตัวแบบที่ 2 จะศึกษาทางเลือกระหว่างการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เปรียบเทียบกับวิธีรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสม โดยใช้ตัวแบบการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic Regression) และใช้ข้อมูลตัวอย่างในลักษณะของการวิเคราะห์แบบภาพตัดขวาง (Cross-sectional) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่สนใจศึกษาต่อโอกาสที่จะเลือกวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มที่แตกต่างกัน ซึ่งตัวแบบการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติกส์ทั้ง 2 ตัวแบบ ของแต่ละบริษัท i แสดงได้ดังนี้

ตัวแบบที่ 1 ตัวแบบความถดถอยโลจิสติกส์สำหรับการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มวิธีรับรู้โดยทันที เปรียบเทียบกับวิธีรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสม ซึ่งจะใช้สำหรับทดสอบสมมติฐานทางเลือก H1a H3a และ H4a ดังนี้

$$\text{EXPCHOICE}_i = \beta_0 + \beta_1 \text{EPSEXP}_i + \beta_2 \text{MGTCOMP}_i + \beta_3 \text{CEO}_i + \beta_4 \text{DERATIO}_i + \beta_5 \text{GROWTH}_i + \beta_6 \text{SIZE}_i + \beta_7 \text{ANALYST}_i + \beta_{8-11} \text{INDUSTRY}_i + \varepsilon_i \quad (1)$$

โดยที่

EXPCHOICE _i	=	1 ถ้าบริษัท i เลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้โดยทันที 0 ถ้าบริษัท i เลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีปรับกับกำไรสะสม
EPSEXP _i	=	ค่าสมบูรณ์ของหนี้สินส่วนเพิ่มต่อหุ้นหากบริษัท i เลือกวิธีรับรู้โดยทันที หารด้วยกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม
MGTCOMP _i	=	ผลตอบแทนรวมของผู้บริหารปี 2553 ของบริษัท i หารด้วยสินทรัพย์รวม ณ วันต้นปี 2554
CEO _i	=	1 ถ้ากรรมการบริหารและบุคคลที่มีนามสกุลเดียวกันกับผู้บริหารไม่ได้ถือ หุ้นในบริษัท i 0 อื่น ๆ
DERATIO _i	=	อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554 ของบริษัท i
GROWTH _i	=	อัตราส่วนราคาตลาดต่อราคาตามบัญชี ณ วันต้นปี 2554 ของบริษัท i
SIZE _i	=	ค่าล็อกธรรมชาติของมูลค่าตลาดของส่วนผู้ถือหุ้น ณ วันต้นปี 2554 ของบริษัท i
ANALYST _i	=	1 ถ้าหากบริษัท i มีนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ติดตาม 0 อื่น ๆ
INDUSTRY _i	=	ตัวแปรหุ่นตามประเภทอุตสาหกรรม

ตัวแบบที่ 2 ตัวแบบความถดถอยโลจิสติกส์สำหรับการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธี
เส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เปรียบเทียบกับวิธีรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสม ซึ่งจะใช้ทดสอบ
สมมติฐานทางเลือก H1b H2 H4b H5 และ H6 ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{AMOCHOICE}_i = & \beta_0 + \beta_1 \text{EPSAMO}_i + \beta_2 \text{DEFICITS}_i + \beta_3 \text{MGTCOMP}_i + \beta_4 \text{CEO}_i + \\ & \beta_5 \text{DERATIO}_i + \beta_6 \text{DEEFT}_i + \beta_7 \text{GROWTH}_i + \beta_8 \text{SIZE}_i + \beta_9 \text{ANALYST}_i + \\ & \beta_{10} \text{TAS12}_i + \beta_{11-16} \text{INDUSTRY}_i + \varepsilon_i \end{aligned} \quad (2)$$

โดยที่		
AMOCHOICE _i	=	1 ถ้าบริษัท i เลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธี เส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี 0 ถ้าบริษัท i เลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีปรับกับกำไรสะสม
EPSAMO _i	=	ค่าสมบูรณ์ของหนี้สินส่วนเพิ่มต่อหุ้นหากบริษัท i เลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่าย ตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี หากด้วยกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ก่อน การรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม
DEFICITS _i	=	1 ถ้าบริษัท i มีผลขาดทุนสะสมยกมาต้นปี 2554 หรือจะมีผลขาดทุน สะสมภายหลังรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม 0 อื่น ๆ
MGTCOMP _i	=	ผลตอบแทนรวมของผู้บริหารปี 2553 ของบริษัท i หากด้วยสินทรัพย์รวม ณ วันต้นปี 2554
CEO _i	=	1 ถ้ากรรมการบริหารและบุคคลที่มีนามสกุลเดียวกันกับผู้บริหารไม่ได้ถือ หุ้นในบริษัท i 0 อื่น ๆ
DERATIO _i	=	อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554 ของบริษัท i
DEEFT _i	=	หนี้สินส่วนเพิ่มหารด้วยส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554 ของบริษัท i
GROWTH _i	=	อัตราส่วนราคาตลาดต่อราคาตามบัญชี ณ วันต้นปี 2554 ของบริษัท i
SIZE _i	=	ค่าลอการิธึมธรรมชาติของมูลค่าตลาดของส่วนผู้ถือหุ้น ณ วันต้นปี 2554 ของบริษัท i
ANALYST _i	=	1 ถ้าหากบริษัท i มีนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ติดตาม 0 อื่น ๆ

TAS12_i = 1 ถ้าบริษัท *i* นำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 12 มาปฏิบัติก่อนมีผลบังคับใช้
0 อื่น ๆ

INDUSTRY_i = ตัวแปรหุ่นตามประเภทอุตสาหกรรม

ปัจจัยที่แตกต่างกันระหว่างตัวแบบที่ 1 และตัวแบบที่ 2 คือ ปัจจัยเรื่องผลขาดทุนสะสมยกมาก่อนและหลังการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม (DEFICITS) และปัจจัยเรื่องการนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 12 ภาษีเงินได้ มาใช้ก่อนมีผลบังคับ (TAS12) ทั้งนี้เนื่องจากทั้งสองปัจจัยนี้มีความแตกต่างกันระหว่างทางเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี และวิธีปรับกับกำไรสะสมเท่านั้น กล่าวคือ วิธีรับรู้โดยทันที และวิธีปรับกับกำไรสะสมเป็นการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มทั้งจำนวนฉะนั้นจึงส่งผลต่อกำไรสะสม และรายได้ภาษีเงินได้รอดตัดบัญชีไม่แตกต่างกัน ในขณะที่วิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี จะรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเพียงบางส่วน ฉะนั้นจะมีผลต่อกำไรสะสมและรายได้ภาษีเงินได้รอดตัดบัญชีน้อยกว่าวิธีปรับกับกำไรสะสม

3.3.2 การแก้ไขปัญหาค่าเอียงจากการเลือกตัวอย่าง

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ได้เลือกศึกษาเฉพาะบริษัทที่ปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เมื่อมีผลบังคับใช้เท่านั้น และปรากฏว่ามีบางบริษัทที่ได้นำเอามาตรฐานการบัญชีฉบับนี้มาปฏิบัติก่อนมีผลบังคับในปี 2553 จึงทำให้เกิดปัญหาค่าเอียงจากการเลือกตัวอย่าง (Sample-selectivity Bias) ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อตัวแปรตามถูกจำกัดค่าสังเกตการณ์และไม่ได้เป็นตัวแปรที่ติดจากการสุ่มโดยทั่วไป ดังนั้นเพื่อขจัดปัญหาค่าเอียงจากการเลือกตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงได้คำนวณค่า Inverse Mills Ratio ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทางเลือกโพรบิท (Probit Selection Model) แล้วนำค่า Inverse Mills Ratio หรือค่า Lambda ที่คำนวณได้ดังกล่าวมาใส่เป็นตัวแปรควบคุมในตัวแบบที่สองเพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐานข้างต้น (Heckman, 1979)⁴

⁴ Heckman (1979) ได้เสนอวิธีการแก้ไขปัญหาค่าเอียงจากการเลือกตัวอย่างด้วยวิธี Two-Stage Method โดยขั้นที่ 1 เป็นการคำนวณค่า Inverse Mills Ratio ซึ่งคำนวณได้จากสมการโพรบิท (Probit Regression) และนำค่า Inverse Mills Ratio ที่คำนวณได้มาใส่เป็นตัวแปรควบคุมในสมการที่สองซึ่งเป็นสมการเชิงเส้น (Linear Regression) อย่างไรก็ตามการศึกษาครั้งนี้สมการที่สองที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานเป็นการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติกส์ซึ่งไม่ใช่สมการเชิงเส้น (Non-linear Regression) ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ปฏิบัติตามงานวิจัยของ Wu และ Zang (2009) และ Cohen และ Zarowin (2010) ซึ่งได้ปฏิบัติตามวิธี Two-Stage Method ของ Heckman (1979) แม้ว่าสมการที่สองจะไม่ใช่สมการเชิงเส้นตรงก็ตาม

โดยไม่ได้เป็นการทดสอบสมมติฐาน การศึกษาครั้งนี้จึงได้กำหนดตัวแบบเพื่อใช้สำหรับการแก้ไขปัญหาความลำเอียงจากการเลือกตัวอย่างจากการที่มีกิจการบางแห่งได้นำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 นี้มาปฏิบัติก่อนมีผลบังคับ ซึ่งปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการนำมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้มาปฏิบัติก่อนล่วงหน้าได้แก่ ขนาดกิจการเนื่องจากมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มีความยุ่งยากและซับซ้อนในการคำนวณหนี้สินผลประโยชน์พนักงานประเภทผลประโยชน์ที่กำหนดไว้เพราะเป็นประมาณการหนี้สินระยะยาวที่ต้องอาศัยข้อสมมติทางคณิตศาสตร์ประกันภัยมาใช้ในการคำนวณ ดังนั้นจึงคาดว่ากิจการที่มีขนาดใหญ่ย่อมมีความพร้อมในการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้มากกว่ากิจการขนาดเล็ก ในขณะที่เดียวกันกิจการขนาดใหญ่ก็อาจมีความยุ่งยากในการประเมินผลกระทบจากมาตรฐานดังกล่าวมากกว่ากิจการขนาดเล็ก ฉะนั้นขนาดกิจการจึงน่าจะมีโอกาสที่จะนำเอามาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้ก่อนมีผลบังคับ โดยไม่คาดการทิศทางการความสัมพันธ์

ปัจจัยถัดมาที่คาดว่าจะมีผลต่อการนำเอามาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาปฏิบัติก่อนมีผลบังคับ คือ อัตราส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติเนื่องจากนักลงทุนต่างชาติต้องการข้อมูลที่มีคุณภาพเพื่อใช้ในการตัดสินใจลงทุน ฉะนั้นการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีสากล (IFRS) ที่ทันเวลาจะช่วยเพิ่มคุณภาพของงบการเงิน ดังนั้นกิจการที่มีอัตราส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติสูงมีแนวโน้มที่จะนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้ล่วงหน้า ปัจจัยต่อมา คือ การนำมาตรฐานการบัญชีอื่นมาใช้ล่วงหน้า เนื่องจากหากกิจการมีแนวโน้มที่จะนำมาตรฐานการบัญชีฉบับอื่น ๆ มาใช้ล่วงหน้าก็มีแนวโน้มที่น่าจะนำเอามาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้ล่วงหน้าด้วย นอกจากนี้จากงานวิจัยในอดีตซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับการนำมาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวกับผลประโยชน์พนักงานมาใช้ก่อนมีผลบังคับใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกายังพบด้วยว่ามีความสัมพันธ์กับผลกำไรและขนาดของหนี้สินของกิจการ (Ali และ Kumar, 1994; Ghicas, 1990; Sami และ Welsh, 1992; Tung และ Weygandt, 1994) จึงคาดการณ์ว่ากิจการที่มีกำไรมากมีแนวโน้มที่จะนำมาตรฐานฉบับนี้มาปฏิบัติก่อนล่วงหน้า ในขณะที่กิจการที่มีหนี้สินสูงมีแนวโน้มที่จะไม่เลือกนำมาตรฐานฉบับนี้มาปฏิบัติก่อนล่วงหน้าเพราะจะทำให้หนี้สินของกิจการเพิ่มสูงขึ้น

จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นจึงนำมาสู่ตัวแบบที่ 3 เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาความลำเอียงจากการเลือกตัวอย่าง โดยใช้แบบจำลองทางเลือกโพรบิต (Probit Selection Model) เพื่อคำนวณหาค่า Inverse Mills Ratio และใช้เป็นปัจจัยควบคุมเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาความลำเอียงจากการเลือกตัวอย่างในการทดสอบสมมติฐานในตัวแบบที่ (1) และ ตัวแบบที่ (2) ดังนี้

ตัวแบบที่ 3 แบบจำลองโพรบิทเพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้บริษัทเลือกนำตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาปฏิบัติก่อนมีผลบังคับใช้

$$\text{EARLY}_i = \alpha_0 + \alpha_1 \text{LNMVE}_i + \alpha_2 \text{FRHOLD}_i + \alpha_3 \text{OTHERTAS}_i + \alpha_4 \text{PROFIT}_i + \alpha_5 \text{DEBT}_i + V_i \quad (3)$$

โดยที่

EARLY_i	=	1 ถ้าบริษัท i นำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้ในปี 2553 0 อื่น ๆ
LNMVE_i	=	ค่าลอการิธึมธรรมชาติของมูลค่าตลาดของส่วนผู้ถือหุ้น ณ วันต้นปี 2553 ของบริษัท i
FRHOLD_i	=	อัตราส่วนผู้ถือหุ้นต่างชาติต่อผู้ถือหุ้นรวม ณ วันต้นปี 2553 ของบริษัท i
OTHERTAS_i	=	1 ถ้าบริษัท i นำมาตรฐานการบัญชีฉบับอื่นมาใช้ปฏิบัติก่อนมีผลบังคับในปี 2553 0 อื่น ๆ
PROFIT_i	=	กำไรสุทธิสำหรับปี 2553 หารด้วยสินทรัพย์รวม ณ วันต้นปี 2553 ของบริษัท i
DEBT_i	=	อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ณ วันต้นปี 2553 ของบริษัท i

ภายหลังจากการแก้ไขปัญหาค่าเอียงจากการเลือกตัวอย่างด้วยการเพิ่มปัจจัยควบคุม (Inverse Mills Ratio) ที่คำนวณได้จากตัวแบบที่ (3) ลงในตัวแบบที่ (1) และตัวแบบที่ (2) จะได้ตัวแบบสำหรับทดสอบสมมติฐานในการศึกษาครั้งนี้หลังจากการแก้ไขปัญหาค่าเอียงจากการเลือกตัวอย่างแล้ว (Sample-selectivity Bias) ดังตัวแบบที่ (4) และตัวแบบที่ (5) ดังนี้

ตัวแบบที่ 4 ตัวแบบความถดถอยโลจิสติกส์สำหรับการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มวิธีรับรู้โดยทันที เปรียบเทียบกับวิธีรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสม ภายหลังจากการแก้ไขปัญหาค่าเอียงจากการเลือกตัวอย่าง ซึ่งจะใช้สำหรับทดสอบสมมติฐานทางเลือก H1a H3a และ H4a ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{EXPCHOICE}_i = & \beta_0 + \beta_1 \text{EPSEXP}_i + \beta_2 \text{MGTCOMP}_i + \beta_3 \text{CEO}_i + \beta_4 \text{DERATIO}_i + \\ & \beta_5 \text{GROWTH}_i + \beta_6 \text{SIZE}_i + \beta_7 \text{ANALYST}_i + \beta_{8-11} \text{INDUSTRY}_i + \\ & \beta_{12} \text{IMR}_i + \varepsilon_i \end{aligned} \quad (4)$$

ตัวแบบที่ 5 ตัวแบบความถดถอยโลจิสติกส์สำหรับการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เปรียบเทียบกับวิธีรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสม ภายหลังจากแก้ไขปัญหาความลำเอียงจากการเลือกตัวอย่าง โดยจะใช้ทดสอบสมมติฐานทางเลือก H1b H2 H4b H5 และ H6 ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{AMOCHOICE}_i = & \beta_0 + \beta_1 \text{EPSAMO}_i + \beta_2 \text{DEFICITS}_i + \beta_3 \text{MGTCOMP}_i + \beta_4 \text{CEO}_i + \\ & \beta_5 \text{DERATIO}_i + \beta_6 \text{DEEFT}_i + \beta_7 \text{GROWTH}_i + \beta_8 \text{SIZE}_i + \beta_9 \text{ANALYST}_i + \\ & \beta_{10} \text{TAS12}_i + \beta_{11-16} \text{INDUSTRY}_i + \beta_{17} \text{IMR}_i + \varepsilon_i \end{aligned} \quad (5)$$

โดยที่

$$\text{IMR}_i = \text{ค่า Inverse Mills Ratio ของบริษัท } i \text{ ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทางเลือกโพรบิตในตัวแบบที่ 3}$$

3.3.3 กลุ่มตัวอย่างและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อทางเลือกในการตัดสินใจของผู้บริหารต่อการบันทึกหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์หลังออกจากงานประเภทผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อมูลเพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาไว้ดังนี้

1. ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยไม่รวมตลาดหลักทรัพย์ใหม่ (MAI)
2. ผู้วิจัยเลือกใช้ตัวอย่างจากทุกกลุ่มอุตสาหกรรมยกเว้นกลุ่มสถาบันการเงินเนื่องจากมีการดำเนินงานและมีอัตราส่วนทางการเงินแตกต่างจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น
3. บริษัทตัวอย่างต้องจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยก่อนปี 2553 และบริษัทจะต้องมีรอบระยะเวลาดำเนินงานสำหรับปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม โดยจะต้องนำส่งงบการเงินไตรมาส 1 ปี 2554 ภายใต้นกำหนดเวลา
4. บริษัทตัวอย่างจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 โดยบันทึกและรายงานหนี้สินผลประโยชน์พนักงานในไตรมาส 1 ปี 2554 เป็นครั้งแรก

5. ผู้วิจัยเลือกแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนจาก SET Market Analysis and Reporting Tool (SETSMART)

ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง และการเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ได้แสดงไว้ในตารางที่ 5 ซึ่งแสดงที่มาของกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มตัวอย่างขั้นสุดท้ายที่ใช้ในการศึกษา โดยที่จำนวนบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่แสดงข้างต้นจะต้องนำส่งงบการเงินสำหรับไตรมาส 1 ปี 2554 ซึ่งมีจำนวน 441 บริษัท และจะหักด้วยบริษัทที่ไม่ได้ปิดบัญชี ณ วันสิ้นปี และบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน รวมทั้งบริษัทที่อยู่ในระหว่างฟื้นฟูกิจการ (Rehabilitation Company) และบริษัทที่มีส่วนของผู้ถือหุ้นติดลบ และบริษัทที่ยังอยู่ในระหว่างการประเมินผลกระทบจากการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 ซึ่งแสดงอยู่ในบริษัทที่แสดงข้อมูลไม่ครบ ทำให้คงเหลือกลุ่มตัวอย่างเบื้องต้นจำนวน 342 บริษัท หรือคิดเป็นร้อยละ 77.6 ของตัวอย่างทั้งหมด นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างเบื้องต้นยังถูกหักด้วยกลุ่มตัวอย่างที่มีความผิดปกติจากกลุ่มตัวอย่างทั่วไป (Outliers) ซึ่งพิจารณาจากวิธี Cook's Distance จำนวน 11 บริษัท สุดท้ายจึงเหลือจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 331 บริษัท และจากที่มีบริษัทจำนวน 22 บริษัทได้นำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้ก่อนมีผลบังคับใช้ จึงเหลือกลุ่มตัวอย่างขั้นสุดท้ายจำนวน 309 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 70.1 จากจำนวนตัวอย่างทั้งหมด นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ลดอิทธิพลจากค่าของตัวแปรเชิงปริมาณ (Continuous Variables) ที่จะมีต่อตัวแบบในการศึกษา ด้วยการปรับมูลค่าต่ำสุดและสูงสุด (Extreme Values) ด้วยการ Winsorized ค่าของตัวแปรที่ระดับ 1% และ 99%

ตารางที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม

รายการ	จำนวน	
	ตัวอย่าง	%
จำนวนบริษัทที่นำส่งงบการเงินไตรมาส 1 ปี 2554	441	100.0
<u>หัก</u> บริษัทที่ไม่ได้ปิดบัญชีวันที่ 31 ธันวาคม	(23)	(5.2)
บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน	(55)	(12.5)
บริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบ	(21)	(4.8)
จำนวนกลุ่มตัวอย่างเบื้องต้น	342	77.6
<u>หัก</u> ตัวอย่างที่มีความผิดปกติ (Outliers)	11	(2.5)
จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	331	(75.1)
<u>หัก</u> บริษัทที่นำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้ก่อนปี 2554	(22)	(5.0)
จำนวนกลุ่มตัวอย่างขั้นสุดท้าย	309	70.1

ตารางที่ 6 แสดงข้อมูลกลุ่มตัวอย่างแยกตามประเภทอุตสาหกรรมและวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างกระจายในทุกอุตสาหกรรม และมีการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มทั้ง 3 วิธี โดยวิธีปรับกับกำไรสะสมเป็นวิธีที่บริษัทส่วนใหญ่เลือกใช้ประมาณร้อยละ 85 รองลงเป็นวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 12 และวิธีรับรู้โดยทันทีเป็นวิธีที่มีบริษัทเลือกใช้น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 3 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรศักดิ์ ทุมมานนท์ และ วิภาดา ตันติประภา (2554) และ วราพร ประภาศิริกุล และ กิตติพันธ์ เกียรติสมภพ (2554) ซึ่งพบว่าวิธีปรับกับกำไรสะสม และวิธีรับรู้โดยทันทีเป็นวิธีที่บริษัทเลือกใช้มากที่สุด และน้อยที่สุดตามลำดับ

ตารางที่ 6 กลุ่มตัวอย่างแยกตามประเภทอุตสาหกรรมและวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม

กลุ่มอุตสาหกรรม	วิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม								
	รวม		รับรู้โดยทันที		รับรู้เป็นค่าใช้จ่ายไม่เกิน 5 ปี		ปรับกับกำไรสะสม		
	N	%	N	%	N	%	N	%	
เกษตรและ									
อุตสาหกรรมอาหาร	33	11	0	0	3	8	30	11	
สินค้าอุปโภคบริโภค	31	10	0	0	2	5	29	11	
สินค้าอุตสาหกรรม	59	19	2	22	8	21	49	19	
อสังหาริมทรัพย์และ									
ก่อสร้าง	69	22	2	22	11	29	56	21	
ทรัพยากร	20	6	2	22	2	5	16	6	
บริการ	65	21	2	22	11	29	52	20	
เทคโนโลยี	32	10	1	11	1	3	30	11	
รวม	309	100	9	100	38	100	262	100	
		(100%)		(3%)		(12%)		(85%)	
โดยที่									
N หมายถึง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง								

ตารางที่ 7 แสดงข้อมูลการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงาน ณ ไตรมาส 1 ปี 2554 ซึ่งเป็นงวดแรกที่กิจการจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานฉบับที่ 19 เป็นครั้งแรก พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 309 บริษัท รับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเฉลี่ย 133.5 ล้านบาทต่อบริษัท โดยบริษัทที่รับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มต่ำสุดมีมูลค่าเท่ากับ 0.1 ล้านบาท และบริษัทที่รับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มสูงสุดมีมูลค่าเท่ากับ 9,324.4 ล้านบาท โดยกลุ่มอุตสาหกรรมที่รับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเฉลี่ยต่อบริษัทสูงสุดคือกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร โดยรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเฉลี่ยเท่ากับ 455.6 ล้านบาท ในขณะที่กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเฉลี่ยต่อบริษัทต่ำสุดเท่ากับ 28.1 ล้านบาท อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณามูลค่ารวมของหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์แยกเป็นกลุ่มอุตสาหกรรม พบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมบริการเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่รับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะอุตสาหกรรมบริการต้องพึ่งพาบุคลากรจำนวนมากสำหรับการดำเนินงาน โดยอุตสาหกรรมที่รับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มมากเป็นอันดับต่อมา คือ กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร จากการที่ต้องใช้บุคลากรที่มีความชำนาญในสายงานโดยตรงจึงส่งผลให้อัตราค่าจ้างแรงงานในกลุ่มนี้สูง โดยผลการศึกษาที่ได้เป็นไปตามที่ วราพร ประภาศิริกุล และกิตติพันธ์ เกียรติสมภพ (2554) สำรวจว่ากลุ่มบริการ และกลุ่มทรัพยากร เป็นกลุ่มที่จะได้รับผลกระทบลำดับต้น ๆ จากการปฏิบัติตามมาตรฐานฉบับนี้

ตารางที่ 7 ข้อมูลการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานเป็นครั้งแรก

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวน ตัวอย่าง	ส่วน			ค่า		มูลค่า รวม
		ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	มัธยฐาน	ค่าสูงสุด	
(หน่วย : ล้านบาท)							
เกษตรและ							
อุตสาหกรรมอาหาร	33	191.62	576.39	0.22	38.79	3232.00	6323.39
สินค้าอุปโภคและบริโภค	31	64.63	98.37	0.56	21.82	383.70	2003.59
สินค้าอุตสาหกรรม	59	28.10	60.17	0.26	11.13	433.33	1657.82
อสังหาริมทรัพย์และ							
ก่อสร้าง	69	90.68	415.65	0.06	13.70	3387.00	6256.93
ทรัพยากร	20	455.61	1189.04	0.15	43.06	5147.73	9112.23
บริการ	65	205.63	1153.41	0.42	21.68	9324.44	13366.10
เทคโนโลยี	32	79.42	141.71	0.58	21.37	686.64	2541.45
รวม	309	133.53	671.92	0.06	19.65	9324.44	41261.50

3.4 ค่าสถิติพรรณนา ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร และการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรเดียว

เนื่องจากกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร และกลุ่มสินค้าอุปโภคและบริโภค เป็นสองกลุ่มอุตสาหกรรมที่ไม่เลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้โดยทันที จึงทำให้ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทางเลือกวิธีรับรู้โดยทันที และวิธีปรับกับกำไรสะสมในตัวแบบที่ (1) และตัวแบบที่ (4) คงเหลือจำนวน 212 บริษัท ซึ่งประกอบด้วยบริษัทที่เลือกวิธีรับรู้โดยทันที 9 บริษัท และรับรู้วิธีปรับกับกำไรสะสม 262 บริษัท และหักด้วยบริษัทในกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร และกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคจำนวนที่เลือกวิธีปรับกับกำไรสะสม 59 บริษัท สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาทางเลือกระหว่างวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสมมีจำนวน 300 บริษัท ซึ่งคำนวณโดยหักจำนวนตัวอย่างขั้นสุดท้าย 309 บริษัท ด้วยบริษัทที่เลือกวิธีรับรู้โดยทันที 9 บริษัท

ตารางที่ 8 แสดงค่าสถิติพรรณนาของปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม โดยตารางส่วนที่ 1 เป็นสถิติพรรณนาสำหรับตัวแปรที่ใช้ในตัวแบบที่ (1) และ (4) เปรียบเทียบระหว่างวิธีรับรู้โดยทันทีและวิธีปรับกับกำไรสะสม และตารางส่วนที่ 2 เป็นสถิติพรรณนาสำหรับตัวแปรที่ใช้ตัวแบบที่ (2) และ (5) เปรียบเทียบระหว่างวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี และวิธีปรับกับกำไรสะสม

ตารางที่ 8 ค่าสถิติพรรณนาของปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม

ตัวแปร	จำนวนตัวอย่าง	ส่วนเบี่ยงเบน				
		ค่าเฉลี่ย	มาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่ามัธยฐาน	ค่าสูงสุด
ส่วนที่ 1 ตัวแปรที่ใช้ในการทดสอบเปรียบเทียบระหว่างวิธีรับรู้โดยทันทีและวิธีปรับกับกำไรสะสม						
EPSEXP	212	1.0017	2.0222	0.0167	0.3675	15.2566
MGTCOMP	212	0.0110	0.0102	0.0005	0.0073	0.0477
CEO	212	0.3868	0.4882	0.0000	0.0000	1.0000
DERATIO	212	1.2963	1.4154	0.0162	1.0012	10.0206
GROWTH	212	1.6158	1.3206	0.3668	1.2020	9.8204
SIZE	212	21.7451	1.6509	18.5746	21.5095	25.9476
ANALYST	212	0.3066	0.4622	0.0000	0.0000	1.0000

ตารางที่ 8 ค่าสถิติพรรณนาของปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกวิธีรับหุ้นส่วนเพิ่ม (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน ตัวอย่าง	ส่วน เบี่ยงเบน				
		ค่าเฉลี่ย	มาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่ามัธยฐาน	ค่าสูงสุด
ส่วนที่ 2 ตัวแปรที่ใช้ในการทดสอบเปรียบเทียบระหว่างวิธีรับหุ้นเป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปีและวิธีปรับกับกำไรสะสม						
EPSAMO	300	0.0653	0.1201	0.0008	0.0277	0.7628
DEFICITS	300	0.1467	0.3544	0.0000	0.0000	1.0000
MGTCOMP	300	0.0123	0.0106	0.0005	0.0092	0.0477
CEO	300	0.3833	0.4870	0.0000	0.0000	1.0000
DERATIO	300	1.2552	1.5421	0.0162	0.8300	10.0206
DEEFT	300	0.0603	0.1023	0.0004	0.0305	0.6684
GROWTH	300	1.6457	1.4886	0.3668	1.1864	9.8204
SIZE	300	21.6212	1.6021	18.5746	21.4134	25.9476
ANALYST	300	0.2633	0.4412	0.0000	0.0000	1.0000
TAS12	300	0.1267	0.3332	0.0000	0.0000	1.0000
โดยที่						
EPSEXP	=	ค่าสมบูรณ์ของหนี้สินส่วนเพิ่มต่อหุ้นหากบริษัทเลือกวิธีรับหุ้นโดยทันที หารด้วยกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ก่อนการรับหุ้นส่วนเพิ่ม				
EPSAMO	=	ค่าสมบูรณ์ของหนี้สินส่วนเพิ่มต่อหุ้นหากบริษัทเลือกวิธีรับหุ้นเป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้น ตรงภายในระยะเวลา 5 ปี หารด้วยกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ก่อนการรับหุ้นส่วนเพิ่ม				
DEFICITS	=	1 ถ้าบริษัทมีผลขาดทุนสะสมยกมาต้นปี 2554 หรือจะมีผลขาดทุนสะสม ภายหลังรับหุ้นส่วนเพิ่ม 0 อื่น ๆ				
MGTCOMP	=	ผลตอบแทนรวมของผู้บริหารปี 2553 หารด้วยสินทรัพย์รวม ณ วันต้นปี 2554				
CEO	=	1 ถ้ากรรมการบริหารและบุคคลที่มีนามสกุลเดียวกันกับผู้บริหารไม่ได้ถือหุ้นในบริษัท 0 อื่น ๆ				
DERATIO	=	อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับหุ้นส่วนเพิ่ม ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554				
DEEFT	=	หนี้สินส่วนเพิ่มหารด้วยส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับหุ้นส่วนเพิ่ม ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554				
GROWTH	=	อัตราส่วนราคาตลาดต่อราคาตามบัญชี ณ วันต้นปี 2554				
SIZE	=	ค่าถือธรรมชาติของมูลค่าตลาดของส่วนผู้ถือหุ้น ณ วันต้นปี 2554				

ตารางที่ 8 ค่าสถิติพรรณนาของปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม (ต่อ)

โดยที่ (ต่อ)

ANALYST	=	1 ถ้าหากบริษัทมีนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ติดตาม
		0 อื่น ๆ
TAS12	=	1 ถ้ากิจการนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 12 มาปฏิบัติก่อนมีผลบังคับใช้
		0 อื่น ๆ

จากตารางที่ 8 แสดงสถิติพรรณนาในการศึกษาครั้งนี้ โดยตัวแปรที่สำคัญที่แสดงในส่วนที่ 1 เช่น EPSEXP ซึ่งแสดงค่าเฉลี่ยของอัตราผลตอบแทนต่อกำไรต่อหุ้นของเมื่อกิจการเลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้โดยทันที พบว่าผลกระทบของหนี้สินส่วนเพิ่มต่อกำไรต่อหุ้น จะมีค่าเฉลี่ยประมาณ 1.00 เท่า ในขณะที่ภายใต้วิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี (EPSAMO) ซึ่งแสดงในส่วนที่ 2 จะมีค่าเฉลี่ยประมาณ 0.07 เท่า ซึ่งต่ำกว่าวิธีรับรู้โดยทันที ในขณะที่ตัวแปรผู้บริหารบุคคลภายนอกพบว่า ประมาณร้อยละ 38 ของบริษัทจ้างผู้บริหารบุคคลภายนอกมาบริหารงานของกิจการ นอกจากนี้ค่าสถิติพรรณนาในส่วนที่ 2 ยังแสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีการนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 12 (TAS12) มาใช้ก่อนมีผลบังคับใช้ประมาณร้อยละ 13

สำหรับค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร เป็นการคำนวณค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) สำหรับการศึกษาทางเลือกระหว่างวิธีรับรู้โดยทันทีและวิธีปรับกับกำไรสะสมแสดงได้ดังตารางที่ 9 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าขนาดของกิจการ (SIZE) มีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับการเลือกวิธีรับรู้โดยทันที (EXPCHOICE) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 และมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับผลตอบแทนรวมของผู้บริหาร (MGTCOMP) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 อย่างไรก็ตามพบว่าขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์ในทางเดียวกับผู้บริหารที่ไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการ (CEO) การติดตามของนักวิเคราะห์ (ANALYST) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 เช่นเดียวกัน สำหรับปัจจัยเรื่องอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม (DERATIO) พบว่ามีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับผลตอบแทนรวมของผู้บริหาร (MGTCOMP) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 นอกจากนี้ยังพบว่าอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม (DERATIO) มีความสัมพันธ์ในทางเดียวกับอัตราส่วนราคาตลาดต่อราคาตามบัญชีซึ่งเป็นตัวแทนปัจจัยเรื่องความเติบโตของกิจการ (GROWTH) ด้วย

ในขณะที่ตารางที่ 10 แสดงค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรสำหรับทางเลือกระหว่างวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี กับวิธีปรับกับกำไรสะสม พบว่ากิจการที่มีผลขาดทุนสะสมยกมาก่อนหรือหลังจากรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม (DEFICITS) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี (AMOCHOICE) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ซึ่งทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปตามที่ผู้วิจัยคาดการณ์ นอกจากนี้ยังพบว่าการนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 12 (TAS12) มาใช้ล่วงหน้า และขนาดของกิจการ (SIZE) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปีที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สำหรับปัจจัยเรื่องระดับของหนี้สินส่วนเพิ่มหารด้วยส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม (DEEFT) พบว่ามีความสัมพันธ์ในทางเดียวกับผลกระทบต่อกำไรต่อหุ้น (EPSAMO) ผลขาดทุนสะสมยกมาหรือขาดทุนสะสมหลังจากรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม (DEFICITS) และผลตอบแทนรวมของผู้บริหาร (MGTCOMP) และพบว่าปัจจัยเรื่องหนี้สินส่วนเพิ่มหารด้วยส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม (DEEFT) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปัจจัยเรื่องอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม (DERATIO) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 เช่นเดียวกัน สำหรับปัจจัยเรื่องขนาดกิจการ (SIZE) พบว่ามีความสัมพันธ์ทางเดียวกับผู้บริหารที่ไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการ (CEO) การมีนักวิเคราะห์คอยติดตาม (ANALYST) และการนำเอามาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 12 (TAS12) มาใช้ล่วงหน้า นอกจากนี้ยังพบว่าขนาดกิจการ (SIZE) มีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับผลขาดทุนสะสมก่อนหรือหลังการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม (DEFICITS) และผลตอบแทนรวมผู้บริหาร (MGTCOMP) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ด้วย

ตารางที่ 9 ค่าสหสัมพันธ์สำหรับการเปรียบเทียบวิธีรับรัฐโดยทันทีและวิธีปรับกับกำไรสะสม

	EXPCHOICE	EPSEXP	MGTCOMP	CEO	DERATIO	GROWTH	SIZE
EPSEXP	-0.0746						
MGTCOMP	-0.0446	0.2008***					
CEO	0.0249	-0.0032	-0.1016				
DERATIO	-0.0425	0.0062	-0.1482**	-0.0448			
GROWTH	0.0081	-0.1600**	-0.0588	0.0006	0.1828***		
SIZE	-0.1295*	-0.0978	-0.4855***	0.2277***	0.0149	0.4841***	
ANALYST	-0.0385	-0.0226	-0.2982***	0.1441**	0.0247	0.3377***	0.7180***

*/**/*** มีความสัมพันธ์กัน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

โดยที่

EXPCHOICE คือตัวแปรหุ่นจะมีค่าเท่ากับ 1 ถ้ากิจการเลือกรับหุ้นส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรัฐโดยทันที และมีค่าเท่ากับ 0 ถ้ากิจการเลือกรับหุ้นส่วนเพิ่มด้วยวิธีปรับกับกำไรสะสม EPSEXP หมายถึง ค่าสมบุรณ์ของหุ้นส่วนเพิ่มต่อหุ้นหากกิจการเลือกรับรัฐโดยทันที หากด้วยกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ก่อนการรับหุ้นส่วนเพิ่ม MGTCOMP หมายถึงผลตอบแทนรวมของผู้บริหารปี 2553 หากด้วยสิ้นทรัพย์รวม ณ วันต้นปี 2554 CEO คือตัวแปรหุ่นจะมีค่าเท่ากับ 1 ถ้ากรรมการบริหารและบุคคลในครอบครัวไม่ได้ถือหุ้นในบริษัท และ 0 คืออื่น ๆ DERATIO หมายถึง อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่ม ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554 GROWTH หมายถึง อัตราส่วนราคาตลาดต่อราคาตามบัญชี ณ วันต้นปี 2554 SIZE หมายถึงค่าเฉลี่ยของมูลค่าตลาดของผู้ถือหุ้น ณ วันต้นปี 2554 ANALYST คือตัวแปรหุ่นจะมีค่าเท่ากับ 1 ถ้าหากกิจการมีนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ติดตาม และ 0 คือ อื่น ๆ

ตารางที่ 10 ค่าสหสัมพันธ์สำหรับตัวแปรการเปรียบเทียบวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปีและวิธีรับรู้กับกำไรสะสม

	AMO	EPSAMO	DEFICITS	MGT	CEO	DE	DEEFT	GROWTH	SIZE	ANALYST
CHOICE				COMP		RATIO				
EPSAMO	0.0327									
DEFICITS	0.2670***	0.0315								
MGTCOMP	0.0848	0.2301***	0.1103*							
CEO	0.0502	-0.1025*	0.0801	-0.1115*						
DERATIO	0.1026	-0.0173	0.5101***	-0.0988*	0.0155					
DEEFT	0.0907	0.2559***	0.3653***	0.2474***	-0.0736	-0.6452***				
GROWTH	0.0368	-0.1671***	0.0456	-0.0080	0.0180	0.3377***	0.2950***			
SIZE	-0.1315**	-0.1924***	-0.2397***	-0.5048***	0.2019***	-0.0067	-0.1487***	0.4401***		
ANALYST	-0.0457	-0.0942	-0.1837***	-0.2976***	0.1046*	0.0476	-0.0560	0.2872***	0.6799***	
TAS12	-0.1149**	-0.0082	-0.1012*	-0.0838	0.2563***	0.0339	0.0125	0.1419**	0.3664***	0.2729***

*/**/** มีความสัมพันธ์กัน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

โดยที่

AMOCHOICE คือตัวแปรหุ่น จะมีค่าเท่ากับ 1 ถ้าบริษัทเลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี และจะมีค่าเท่ากับ 0 ถ้าบริษัทเลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้กับกำไรสะสม EPSAMO หมายถึง ค่าสมบูรณ์ของหนี้สินส่วนเพิ่มต่อหุ้นหากกิจการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี ทหารด้วยกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม DEFICITS คือตัวแปรหุ่น จะมีค่าเท่ากับ 1 ถ้าบริษัทมีผลขาดทุนสะสมยกมาตั้งแต่ปี 2554 หรือจะมีผลขาดทุนสะสมภายใต้วิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม และ 0 คืออื่น ๆ MGTCOMP หมายถึงผลตอบแทนรวมของผู้ถือหุ้นด้วยสินทรัพย์รวม ณ วันต้นปี 2554 CEO คือตัวแปรหุ่นจะมีค่าเท่ากับ 1 ถ้า กรรมการบริหารและบุคคลในครอบครัวไม่ได้ถือหุ้นในบริษัท และ 0 คืออื่น ๆ DERATIO หมายถึง อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554 DEEFT หมายถึง หนี้สินส่วนเพิ่มหารด้วยส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554 GROWTH หมายถึง อัตราส่วนราคาตลาดต่อราคาตามบัญชี ณ วันต้นปี 2554 SIZE หมายถึงค่าเฉลี่ยของมูลค่าตลาดของส่วนผู้ถือหุ้น ณ วันต้นปี 2554 ANALYST คือตัวแปรหุ่นจะมีค่าเท่ากับ 1 ถ้าหากบริษัทมีนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ติดตาม และ 0 คืออื่น ๆ TAS12 คือตัวแปรหุ่น จะมีค่าเท่ากับ 1 ถ้ากิจการนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 12 มาปฏิบัติก่อนมีผลบังคับใช้ และ 0 คืออื่น ๆ

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรเดียว (Univariate Test) ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่ามัธยฐานของข้อมูล ด้วยวิธี t-test และ Mann-Whitney (z-test) แสดงได้ดังตารางที่ 11 โดยใน ส่วนที่ 1 แสดงเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ พบว่าค่าเฉลี่ยและค่ามัธยฐานของข้อมูลปัจจัยเรื่องผลกระทบต่อกำไรต่อหุ้น (EPSEXP) และขนาดของกิจการ (SIZE) ระหว่างกิจการที่เลือกวิธีรับรู้โดยทันทีและวิธีปรับกับกำไรสะสมมีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และ 0.10 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่าผลกระทบจากการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มจะมีผลต่อการเลือกวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มที่แตกต่างกัน สำหรับส่วนที่ 2 เป็นการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่ามัธยฐานของปัจจัยระหว่างกิจการที่เลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี และวิธีปรับกับกำไรสะสมพบว่า ค่าเฉลี่ยและค่ามัธยฐานเรื่องขนาดกิจการมีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ในขณะที่การทดสอบทดสอบไคสแควร์ (Chi-square Test) และการทดสอบของฟิชเชอร์ (Fisher's Exact Test) ซึ่งใช้ทดสอบในกรณีทีกลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็ก (น้อยกว่า 5 ตัวอย่าง) ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องผู้บริหารบุคคลภายนอก และปัจจัยเรื่องกิจการที่มีนักวิเคราะห์คอยติดตามกับทางเลือกสำหรับวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ทั้งวิธีรับรู้โดยทันทีและวิธีปรับกับกำไรสะสม และวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี และวิธีปรับกับกำไรสะสม อย่างไรก็ตามพบว่าปัจจัยเรื่องกำไรสะสมมีความสัมพันธ์กับการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และปัจจัยเรื่องการนำมาตรฐานการบัญชี เรื่อง ภาษีเงินได้ (TAS12) มีความสัมพันธ์กับการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 ระหว่างกิจการที่เลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี และวิธีปรับกับกำไรสะสม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้คาดการณ์ไว้

ตารางที่ 11 การวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรเดียว (Univariate Test)

ส่วนที่ 1 สำหรับการเปรียบเทียบวิธีรับรู้โดยทันทีและวิธีปรับกับกำไรสะสม								
ตัวแปร	วิธีรับรู้โดยทันที			วิธีปรับกับกำไรสะสม			p-value	
	N	ค่าเฉลี่ย	ค่ามัธยฐาน	N	ค่าเฉลี่ย	ค่ามัธยฐาน	t-test	z-test
EPSEXP	9	0.2869	0.0949	203	1.0333	0.3855	0.0054	0.0046
MGTCOMP	9	0.0089	0.0087	203	0.0111	0.0073	0.5179	0.9006
DERATIO	9	1.0111	0.9333	203	1.3089	1.0020	0.2509	0.8264
GROWTH	9	1.6666	0.7195	203	1.6136	1.2159	0.9070	0.3669
SIZE	9	20.7325	20.7175	203	21.7900	21.5423	0.0599	0.0648
ตัวแปร	วิธีรับรู้โดยทันที			วิธีปรับกับกำไรสะสม			p-value	
	N	เลือก	ไม่เลือก	N	เลือก	ไม่เลือก	Chi ²	Fisher
CEO	9	4	5	203	78	125	n/a	0.7370
ANALYST	9	2	7	203	63	140	n/a	0.7250

ตารางที่ 11 การวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรเดียว (Univariate Test) (ต่อ)

ส่วนที่ 2 สำหรับการเปรียบเทียบวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปีและวิธีปรับกับกำไรสะสม

ตัวแปร	วิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธี เส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี			วิธีปรับกับกำไรสะสม			p-value	
	N	ค่าเฉลี่ย	ค่ามัธยฐาน	N	ค่าเฉลี่ย	ค่ามัธยฐาน	t-test	z-test
EPSAMO	38	0.0756	0.0282	262	0.0637	0.0277	0.5722	0.4434
MGTCOMP	38	0.0146	0.0127	262	0.0119	0.0086	0.1430	0.0576
DERATIO	38	1.6700	1.0759	262	1.1950	0.8146	0.1681	0.2595
DEEFT	38	0.0846	0.0355	262	0.0568	0.0297	0.2761	0.2133
GROWTH	38	1.7891	1.1895	262	1.6249	1.1864	0.6358	0.9386
SIZE	38	21.0688	20.8020	262	21.7014	21.4476	0.0227	0.0146

ตัวแปร	วิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธี เส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี			วิธีปรับกับกำไรสะสม			p-value	
	N	เลือก	ไม่เลือก	N	เลือก	ไม่เลือก	Chi ²	Fisher
DEFICITS	38	15	29	262	23	233	0.0000	n/a
CEO	38	17	21	262	98	164	0.3850	n/a
ANALYST	38	8	30	262	71	191	0.4290	n/a
TAS12	38	1	37	262	37	225	n/a	0.0630

โดยที่

N หมายถึง จำนวนตัวอย่าง EPSEX หมายถึง ค่าสมบูรณ์ของหนี้สินส่วนเพิ่มต่อหุ้นหากกิจการเลือกวิธีรับรู้โดยทันทีหารด้วยกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม EPSAMO หมายถึง ค่าสมบูรณ์ของหนี้สินส่วนเพิ่มต่อหุ้นหากกิจการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี หารด้วยกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม DEFICITS คือตัวแปรหุ่น จะมีค่าเท่ากับ 1 ถ้าบริษัทมีผลขาดทุนสะสมยกมาต้นปี 2554 หรือจะมีผลขาดทุนสะสมภายหลังรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม และ 0 คืออื่น ๆ MGTCOMP หมายถึงผลตอบแทนรวมของผู้บริหารปี 2553 หารด้วยสินทรัพย์รวม ณ วันต้นปี 2554 CEO คือตัวแปรหุ่นจะมีค่าเท่ากับ 1 ถ้ากรรมการบริหารและบุคคลที่มีนามสกุลเดียวกันกับผู้บริหารไม่ได้ถือหุ้นในบริษัท และ 0 คืออื่น ๆ DERATIO หมายถึง อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554 DEEFT หมายถึง หนี้สินส่วนเพิ่มหารด้วยส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554 GROWTH หมายถึง อัตราส่วนราคาตลาดต่อราคาตามบัญชี ณ วันต้นปี 2554 SIZE หมายถึงค่าถือกรรมชาติของมูลค่าตลาดของส่วนผู้ถือหุ้น ณ วันต้นปี 2554 ANALYST คือตัวแปรหุ่นจะมีค่าเท่ากับ 1 ถ้าหากบริษัทมีนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ติดตาม และ 0 คือ อื่น ๆ TAS12 คือตัวแปรหุ่น จะมีค่าเท่ากับ 1 ถ้าบริษัทนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 12 มาปฏิบัติก่อนมีผลบังคับใช้ และ 0 คืออื่น ๆ

3.5 ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถอธิบายด้วยทฤษฎีตัวแทน โดยแบ่งเป็นปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 1 (Type I Agency problem) และปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 2 (Type II Agency Problem) อย่างไรก็ตามจากปัญหาความลำเอียงจากการเลือกตัวอย่างที่การวิจัยครั้งนี้เลือกศึกษาเฉพาะกิจการที่นำมาตราฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้ในปี 2554 เท่านั้น ผู้วิจัยจึงได้แก้ไขปัญหาการนำมาตราฐานฉบับนี้มาปฏิบัติก่อนมีผลบังคับด้วยการคำนวณค่า Inverse Mills Ratio ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทางเลือกโพรบิต (Probit Selection Model) ตามที่อธิบายไว้ในหัวข้อ 3.3.2 การแก้ไขปัญหาความลำเอียงจากการเลือกตัวอย่าง ซึ่งผลการวิจัยแสดงในตารางที่ 12

3.5.1 การแก้ไขปัญหาความลำเอียงจากการเลือกตัวอย่าง

โดยไม่ได้เป็นการทดสอบสมมติฐาน ตารางที่ 12 แสดงค่าสถิติที่ได้จากแบบจำลองทางเลือกโพรบิตสำหรับพยากรณ์โอกาสที่กิจการจะนำมาตราฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาปฏิบัติก่อนมีผลบังคับ โดยปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการนำมาตราฐานการบัญชีฉบับนี้มาใช้ล่วงหน้า ได้แก่ ขนาดกิจการ อัตราส่วนผู้ถือหุ้นต่างชาติ การนำมาตราฐานการบัญชีฉบับอื่นมาใช้ก่อนมีผลบังคับ กำไรของกิจการ และอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น โดยจากการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 331 บริษัท พบว่า ขนาดกิจการ (LNMVE) และอัตราส่วนผู้ถือหุ้นต่างชาติ (FRHOLD) มีโอกาสที่จะนำมาตราฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้ล่วงหน้าที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และกำไรของกิจการ (PROFIT) มีโอกาสที่จะนำมาตราฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้ล่วงหน้าที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 ทั้งนี้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดกิจการ (LNMVE) และอัตราส่วนหนี้สิน (DEBT) ที่มีต่อการนำมาตราฐานฉบับนี้มาใช้ล่วงหน้า

อย่างไรก็ตามแบบจำลองโพรบิตที่ใช้ในการคำนวณค่า Inverse Mills Ratio เพื่อแก้ไขปัญหาความลำเอียงจากการเลือกตัวอย่างครั้งนี้แสดงค่าสัมประสิทธิ์ในการตัดสินใจแบบเทียม (Pseudo R-square) ซึ่งแสดงด้วยค่า Nagelkerke R-square ได้เท่ากับ 50.8% ซึ่งสามารถอธิบายโดยรวมได้ว่าตัวแปรอิสระจากตัวแบบดังกล่าวมีความสัมพันธ์ต่อการนำมาตราฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้ล่วงหน้า โดยที่ VIF เฉลี่ย (Mean VIF) มีค่าเท่ากับ 1.16 แสดงว่าตัวแบบไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) นอกจากนี้พบว่าเปอร์เซ็นต์ของการพยากรณ์ความถูกต้องโดยรวม (Overall Prediction Correct) เท่ากับ 94.0% ซึ่งถือว่าโมเดลโดยรวมสามารถพยากรณ์ความถูกต้องได้เป็นอย่างดี ดังนั้นแบบจำลองโพรบิตตามตัวแบบที่ (3) นี้ถือว่ามีความเหมาะสมในการ

นำมาใช้ในการคำนวณหาค่า Inverse Mills Ratio เพื่อแก้ไขปัญหาความลำเอียงจากการเลือกตัวอย่างในครั้งนี้

ตารางที่ 12 ค่าสถิติจากแบบจำลองทางเลือกโพรบิทสำหรับพยากรณ์โอกาสที่กิจการจะนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาปฏิบัติก่อนมีผลบังคับใช้

$$\text{EARLY}_i = \alpha_0 + \alpha_1 \text{LNMVE}_i + \alpha_2 \text{FRHOLD}_i + \alpha_3 \text{OTHERTAS}_i + \alpha_4 \text{PROFIT}_i + \alpha_5 \text{DEBT}_i + V_i \quad (3)$$

ตัวแปร	เครื่องหมายที่คาด	ค่าสัมประสิทธิ์	p-value
Intercept	ไม่มี	-2.7054	0.1324
LNMVE	ไม่มี	-0.0177	0.8390
FRHOLD	+	3.0661***	<0.0001
OTHERTAS	+	1.9045***	<0.0001
PROFIT	+	3.7135*	0.0792
DEBT	-	-0.1486	0.4743
Chi-square		72.4000***	<0.0001
Nagelkerke R-square			0.5080
Overall Prediction Correct			94.00%
Mean VIF			1.16
Observation			331

*/**/** มีความสัมพันธ์กัน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

โดยที่

EARLY	=	1 ถ้าบริษัทนำเอามาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้ในปี 2553 0 อื่น ๆ
LNMVE	=	ค่าถือกรรมชาติของมูลค่าตลาดของส่วนผู้ถือหุ้น ณ วันต้นปี 2553
FRHOLD	=	อัตราส่วนผู้ถือหุ้นต่างชาติต่อผู้ถือหุ้นรวม ณ วันต้นปี 2553
OTHERTAS	=	1 ถ้าบริษัทนำมาตรฐานการบัญชีฉบับอื่นมาใช้ก่อนมีผลบังคับในปี 2553 0 อื่น ๆ
PROFIT	=	กำไรสุทธิสำหรับปี 2553 หารด้วยสินทรัพย์รวม ณ วันต้นปี 2553
DEBT	=	อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ณ วันต้นปี 2553

3.5.2 ผลการทดสอบสมมติฐานทางเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม

ผลการทดสอบสมมติฐานทางเลือกทางการบัญชีเกี่ยวกับวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ตัวแบบการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติกส์ และใช้ข้อมูลตัวอย่างในลักษณะของการวิเคราะห์ภาคตัดขวางเพื่อทดสอบสมมติฐาน ซึ่งตารางที่ 13 แสดงค่าสถิติจากแบบจำลองโลจิสติกส์สำหรับแนวโน้มที่กิจการจะเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้โดยทันทีเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม และตารางที่ 14 แสดงค่าสถิติจากแบบจำลองโลจิสติกส์สำหรับแนวโน้มที่กิจการจะเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี กับวิธีปรับกับกำไรสะสม ดังนี้

ตารางที่ 13 ค่าสถิติจากแบบจำลองโลจิสติกส์สำหรับแนวโน้มที่กิจการจะเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้โดยทันทีเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม

$$\text{EXPCHOICE}_i = \beta_0 + \beta_1 \text{EPSEXP}_i + \beta_2 \text{MGTCOMP}_i + \beta_3 \text{CEO}_i + \beta_4 \text{DERATIO}_i + \beta_5 \text{GROWTH}_i + \beta_6 \text{SIZE}_i + \beta_7 \text{ANALYST}_i + \beta_{8-11} \text{INDUSTRY}_i + \varepsilon_i \quad (1)$$

$$\text{EXPCHOICE}_i = \beta_0 + \beta_1 \text{EPSEXP}_i + \beta_2 \text{MGTCOMP}_i + \beta_3 \text{CEO}_i + \beta_4 \text{DERATIO}_i + \beta_5 \text{GROWTH}_i + \beta_6 \text{SIZE}_i + \beta_7 \text{ANALYST}_i + \beta_{8-11} \text{INDUSTRY}_i + \beta_{12} \text{IMR}_i + \varepsilon_i \quad (4)$$

ตัวแปร	เครื่องหมาย ที่คาดหวัง	ตัวแบบที่ (1)		ตัวแบบที่ (4)	
		ค่าสัมประสิทธิ์	p-value	ค่าสัมประสิทธิ์	p-value
Intercept	ไม่มี	53.6848***	0.0019	51.4583***	0.0059
EPSEXP	-	-1.8815**	0.0466	-1.8719**	0.0373
MGTCOMP	-	-166.7757*	0.0628	-172.3029*	0.0507
CEO	-	0.4972	0.5944	0.8721	0.3886
DERATIO	-	-0.9544*	0.0559	-1.2001**	0.0338
GROWTH	-	0.4842	0.1174	0.4671	0.1519
SIZE	ไม่มี	-2.6388***	0.0015	-2.6974***	0.0032
ANALYST	ไม่มี	4.1952**	0.0320	5.1508**	0.0250
INDUSTRY	ไม่มี	✓		✓	
IMR	ไม่มี			1.1084	0.2320

ตารางที่ 13 ค่าสถิติจากแบบจำลองโลจิสติกส์สำหรับแนวโน้มที่กิจการจะเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วน
เพิ่มด้วยวิธีรับรู้โดยทันทีเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม (ต่อ)

ตัวแปร	ตัวแบบที่ (1)		ตัวแบบที่ (4)		
	เครื่องหมาย ที่คาดหวัง	ค่าสัมประสิทธิ์ p-value	ค่าสัมประสิทธิ์ p-value		
Chi-square		27.7904***	0.0035	29.4260***	0.0034
Nagelkerke R-square		0.4150		0.4370	
Overall Prediction Correct		96.23%		96.23%	
Mean VIF		1.67		1.74	
Observations		212		212	

*/**/*** มีความสัมพันธ์กัน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

โดยที่

EXPCHOICE	=	1 ถ้าบริษัทเลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้โดยทันที 0 ถ้าบริษัทเลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีปรับกับกำไรสะสม
EPSEXP	=	ค่าสมบูรณ์ของหนี้สินส่วนเพิ่มต่อหุ้นหากกิจการเลือกวิธีรับรู้โดยทันทีหารด้วยกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม
MGTCOMP	=	ผลตอบแทนรวมของผู้บริหารปี 2553 หารด้วยสินทรัพย์รวม ณ วันต้นปี 2554
CEO	=	1 ถ้ากรรมการบริหารและบุคคลที่มีนามสกุลเดียวกันกับผู้บริหารไม่ได้ถือหุ้นในบริษัท 0 อื่น ๆ
DERATIO	=	อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554
GROWTH	=	อัตราส่วนราคาตลาดต่อราคาตามบัญชี ณ วันต้นปี 2554
SIZE	=	ค่าถือกรรมชาติของมูลค่าตลาดของส่วนผู้ถือหุ้น ณ วันต้นปี 2554
ANALYST	=	1 ถ้าหากบริษัทมีนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ติดตาม 0 อื่น ๆ
INDUSTRY	=	ตัวแปรหุ่นของกลุ่มอุตสาหกรรม
IMR	=	ค่า Inverse Mills Ratio ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทางเลือกโพรบิทใน ตัวแบบที่ 3

3.5.2.1 ผลการทดสอบการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้โดยทันทีเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม

ตารางที่ 13 แสดงค่าสถิติจากแบบจำลองโลจิสติกส์สำหรับแนวโน้มที่กิจการจะเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้โดยทันทีเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม โดยแสดงเปรียบเทียบระหว่างตัวแบบที่ (1) ก่อนการแก้ไขปัญหาค่าความเสี่ยงจากการเลือกตัวอย่าง และตัวแบบที่ (4) ที่ได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการเพิ่มตัวแปรควบคุม Inverse Mills Ratio (IMR) ซึ่งคำนวณได้จากตัวแบบที่ (3) จากกลุ่มตัวอย่าง 212 บริษัท พบว่าตัวแบบทั้งสองตัวแบบแสดงค่าสัมประสิทธิ์ในการตัดสินใจแบบเทียม (Pseudo R-square) ซึ่งแสดงด้วยค่า Nagelkerke R-square ได้เท่ากับ 41.5% และ 43.7% โดยที่ VIF เฉลี่ย (Mean VIF) มีค่าเท่ากับ 1.67 และ 1.74 แสดงว่าทั้งสองตัวแบบไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) นอกจากนี้เปอร์เซ็นต์ของการพยากรณ์ความถูกต้องโดยรวม (Overall Prediction Correct) เท่ากับ 96.23% ซึ่งถือว่าแบบจำลองโดยรวมสามารถพยากรณ์ความถูกต้องได้เป็นอย่างดี

ผลการศึกษาจากตารางที่ 13 พบว่าขนาดผลกระทบของการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มต่อกำไรต่อหุ้น (EPSEXP) มีผลต่อแนวโน้มที่ผู้บริหารจะไม่เลือกวิธีรับรู้โดยทันทีเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสมที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ทั้งตัวแบบก่อนและหลังการแก้ไขปัญหาค่าความเสี่ยงจากการเลือกตัวอย่าง ซึ่งเป็นไปตามที่ผู้วิจัยได้คาดการณ์ไว้ในสมมติฐานทางเลือก (H1a) สำหรับผลตอบแทนรวมของผู้บริหารที่ขึ้นกับผลการดำเนินงาน (MGTCOMP) พบว่ามีผลต่อแนวโน้มที่ผู้บริหารจะไม่เลือกวิธีรับรู้โดยทันที เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสมที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 ทั้งตัวแบบก่อนและหลังการแก้ไขปัญหาค่าความเสี่ยงจากการเลือกตัวอย่างซึ่งเป็นไปตามที่ผู้วิจัยได้คาดการณ์ความสัมพันธ์ไว้ในสมมติฐานทางเลือก (H3a) อย่างไรก็ตามไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารที่ไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการกับการเลือกวิธีรับรู้โดยทันทีเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม (H4a) ที่ผู้วิจัยคาดการณ์ว่าผู้บริหารที่ไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการมีแนวโน้มที่จะไม่เลือกวิธีรับรู้โดยทันที เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม ซึ่งผลที่ได้สอดคล้องกับผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรเดียว (Univariate Test) ในตารางที่ 10 ซึ่งไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารซึ่งเป็นบุคคลภายนอกกับวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้โดยทันทีกับวิธีปรับกับกำไรสะสมซึ่งคำนวณจาก Fisher's Exact Test นอกจากนี้อาจเป็นเพราะการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) เป็นตัวแทนผู้บริหารที่ไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ทดสอบเพิ่มเติม (Additional Test) ด้วยการเปลี่ยนวิธีการวัดค่าตัวแปรผู้บริหารที่ไม่ได้ถือหุ้นของกิจการจากตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) เป็นสัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหาร (โดยไม่ได้แสดงผลในงานวิจัยฉบับนี้) ซึ่งผลการศึกษา ยังคงไม่สนับสนุนปัจจัยเรื่องผู้บริหารบุคคลภายนอกทั้งนี้อาจเนื่องจากการข้อจำกัดเรื่อง

การเปิดเผยข้อมูลการถือหุ้นของผู้บริหารและบุคคลที่เกี่ยวข้องกันของบริษัทในประเทศไทย ซึ่งพบว่ามีความซับซ้อน เช่น การถือหุ้นในนามบริษัท โครงสร้างลักษณะการถือหุ้นที่มีหลายระดับ ซึ่งรวมถึงการแต่งตั้งตัวแทนหรือบุคคลอื่นมาถือหุ้นแทนตน เป็นต้น ฉะนั้นข้อมูลการถือหุ้นในเบื้องต้นจึงอาจมีข้อจำกัดในการนำมาใช้ศึกษา (มีนา ภัทรนาวิก, 2556)

สำหรับตัวแปรควบคุมในตัวแบบที่ (1) และ (4) พบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม (DERATIO) มีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับการเลือกวิธีรับรู้โดยทันที เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตที่พบว่ากิจการที่มีอัตราส่วนหนี้สินสูงจะเลือกนโยบายการบัญชีที่ไม่ทำให้กำไรลดลง (Bowen et al., 1995; Cazavan-Jeny et al., 2011; Zmijewski และ Hagerman, 1981) นอกจากนี้ยังพบว่าขนาดกิจการ (SIZE) มีความสัมพันธ์กับวิธีการเลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม โดยพบว่ากิจการขนาดใหญ่จะไม่เลือกวิธีที่ทำให้กำไรของกิจการลดลง สำหรับปัจจัยการมีนักวิเคราะห์ติดตาม (ANALYST) พบว่าบริษัทที่มีนักวิเคราะห์คอยติดตามมีโอกาสที่จะเลือกวิธีรับรู้โดยทันทีมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม

อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติกส์ในหัวข้อนี้อาจมีความลำเอียง (Bias) เนื่องจากจำนวนตัวอย่างที่เลือกวิธีรับรู้โดยทันทีมีจำนวน 9 บริษัท เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสมจำนวน 203 บริษัท ซึ่งการที่มีขนาดตัวอย่างที่เลือกวิธีรับรู้โดยทันทีน้อยนี้จึงอาจส่งผลกระทบต่อการศึกษาทดสอบสมมติฐาน กล่าวคือขนาดตัวอย่างที่ต่างกันจะทำให้ค่า Standard Error ที่คำนวณได้สูง จะทำให้ค่าสถิติ t (t-stat) ที่คำนวณได้ต่ำ และจะทำให้ค่า p-value สูงขึ้นตามลำดับ ซึ่ง p-value ที่สูงจะทำให้โอกาสการปฏิเสธสมมติฐานหลักเกิดขึ้นได้ยาก อย่างไรก็ตามผลการทดสอบครั้งนี้พบว่าค่า p-value ที่คำนวณได้ต่ำจึงทำให้สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักได้ ฉะนั้นปัญหาความลำเอียงที่เกิดขึ้นจากตัวอย่างที่สนใจมีจำนวนน้อยจึงไม่มีผลต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

3.5.2.2 ผลการทดสอบการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี กับวิธีปรับกับกำไรสะสม

สำหรับการทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มระหว่างวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี กับวิธีปรับกับกำไรสะสมตามตัวแบบที่ (2) และ (5) ซึ่งเป็นตัวแบบก่อนและหลังการแก้ไขปัญหาความลำเอียงจากการเลือกตัวอย่าง แสดงในตารางที่ 14 จากกลุ่มตัวอย่าง 300 บริษัท พบว่าตัวแบบทั้งสองตัวแบบแสดงค่าสัมประสิทธิ์ในการตัดสินใจแบบเทียม (Pseudo R-square) ซึ่งแสดงด้วยค่า Nagelkerke R-square ได้เท่ากับ 18.8% และ 19.8% ตามลำดับซึ่งไม่สูงนัก แต่เปอร์เซ็นต์ของการพยากรณ์ความถูกต้องโดยรวม (Overall Prediction

Correct) เท่ากับ 87.0% ซึ่งถือว่าแบบจำลองโดยรวมสามารถพยากรณ์ความถูกต้องได้เป็นอย่างดี โดยที่ VIF เฉลี่ย (Mean VIF) มีค่าเท่ากับ 2.05 และ 2.10 แสดงว่าทั้งสองตัวแบบไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity)

โดยผลการศึกษาพบว่าขนาดของผลกระทบของการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มต่อกำไรต่อหุ้น (EPSAMO) ไม่มีความสัมพันธ์กับการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสมทั้งนี้อาจเป็นเพราะผลกระทบของการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มที่มีต่อกำไรต่อหุ้นระหว่างวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี กับวิธีปรับกับกำไรสะสมไม่แตกต่างกัน ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรเดียว (Univariate Test) ในตารางที่ 10 ได้แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ย และ ค่ามัธยฐาน ของผลกระทบระหว่างวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี (0.0756 และ 0.0282) และวิธีปรับกับกำไรสะสม (0.0637 และ 0.0277) ไม่มีความแตกต่างกันจริง ฉะนั้นสมมติฐานทางเลือก (H1b) จึงไม่เป็นไปตามที่ผู้วิจัยคาดว่าผู้บริหารจะไม่เลือกรับรู้วิธีที่จะลดกำไรของกิจการ เพราะผลกระทบของการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายภายในระยะเวลา 5 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสมไม่มีความแตกต่างกันสำหรับสมมติฐาน (H2) ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าขาดทุนสะสมยกมาและขาดทุนสะสมที่เกิดขึ้นหลังจากการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มมีผลต่อแนวโน้มที่ผู้บริหารจะเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม พบว่าผลการศึกษาเป็นไปตามที่ผู้วิจัยคาดการณ์ กล่าวคือพบความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระหว่างบริษัทที่มีผลขาดทุนสะสมยกมาต้นปี 2554 หรือจะมีขาดทุนสะสมหลังจากรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม (DEFICITS) กับการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสมที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ทั้งตัวแบบก่อนและหลังการแก้ไขปัญหาคามลำเอียงจากการเลือกตัวอย่าง อย่างไรก็ตามไม่พบว่าสมมติฐานทางเลือก (H3b) ผลตอบแทนรวมของผู้บริหาร (MGTCOMP) จะมีผลต่อแนวโน้มที่ผู้บริหารจะไม่เลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม ทั้งที่วิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี จะทำให้กำไรของกิจการลดลง ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ตามผลการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรเดียว (Univariate Test) ในตารางที่ 11 ที่พบว่าค่าเฉลี่ย และ ค่ามัธยฐาน ของผลตอบแทนรวมของผู้บริหารระหว่างวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี (0.0146 และ 0.0127) และวิธีปรับกับกำไรสะสม (0.0119 และ 0.0086) ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 นอกจากนี้อาจเนื่องมาจากตัวแปรผลตอบแทนรวมของผู้บริหารมีข้อจำกัดในการใช้เป็นตัวแทนผลตอบแทนของผู้บริหารที่ขึ้นอยู่กับผลกำไร

ตารางที่ 14 ค่าสถิติจากแบบจำลองโลจิสติกส์สำหรับแนวโน้มที่กิจการจะเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วน
เพิ่มด้วยวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี กับวิธีปรับกับกำไรสะสม

$$\text{AMOCHOICE}_i = \beta_0 + \beta_1\text{EPSAMO}_i + \beta_2\text{DEFICITS}_i + \beta_3\text{MGTCOMP}_i + \beta_4\text{CEO}_i + \beta_5\text{DERATIO}_i + \beta_6\text{DEEFT}_i + \beta_7\text{GROWTH}_i + \beta_8\text{SIZE}_i + \beta_9\text{ANALYST}_i + \beta_{10}\text{TAS12}_i + \beta_{11-16}\text{INDUSTRY}_i + \varepsilon_i \quad (2)$$

$$\text{AMOCHOICE}_i = \beta_0 + \beta_1\text{EPSAMO}_i + \beta_2\text{DEFICITS}_i + \beta_3\text{MGTCOMP}_i + \beta_4\text{CEO}_i + \beta_5\text{DERATIO}_i + \beta_6\text{DEEFT}_i + \beta_7\text{GROWTH}_i + \beta_8\text{SIZE}_i + \beta_9\text{ANALYST}_i + \beta_{10}\text{TAS12}_i + \beta_{11-16}\text{INDUSTRY}_i + \beta_{17}\text{IMR}_i + \varepsilon_i \quad (5)$$

ตัวแปร	เครื่องหมาย ที่คาดหวัง	ตัวแบบที่ (2)		ตัวแบบที่ (5)	
		ค่าสัมประสิทธิ์	p-value	ค่าสัมประสิทธิ์	p-value
Intercept	ไม่มี	6.5259	0.2099	8.1169	0.1346
EPSAMO	-	0.9776	0.5314	0.9629	0.5424
DEFICITS	+	1.4016***	0.0058	1.5398***	0.0033
MGTCOMP	-	-6.2754	0.7808	-5.8736	0.7952
CEO	-	0.4892	0.2190	0.4641	0.2446
DERATIO	-	-0.1103	0.5431	-0.0163	0.9324
DEEFT	-	-0.0527	0.9822	-0.3897	0.8691
GROWTH	-	0.2330	0.1247	0.2221	0.1417
SIZE	ไม่มี	-0.4407*	0.0655	-0.4647*	0.0546
ANALYST	ไม่มี	0.9104	0.1665	0.8138	0.2208
TAS12	-	-1.5190	0.1600	-1.9692*	0.0861
INDUSTRY	ไม่มี		✓		✓
IMR	ไม่มี			-0.3924	0.2114
Chi-square		31.6838**	0.0110	33.3311**	0.0102
Nagelkerke R-square		0.1880		0.1980	
Overall Prediction Correct		87.00%		87.00%	

ตารางที่ 14 ค่าสถิติจากแบบจำลองโลจิสติกส์สำหรับแนวโน้มที่กิจการจะเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วน
เพิ่มด้วยวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี กับวิธีปรับกับกำไรสะสม
(ต่อ)

ตัวแปร	เครื่องหมาย		ตัวแบบที่ (2)		ตัวแบบที่ (5)	
	ที่คาดหวัง	ค่าสัมประสิทธิ์	p-value	ค่าสัมประสิทธิ์	p-value	
Mean VIF			2.05		2.10	
Observations			300		300	

*/**/*** มีความสัมพันธ์กัน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

โดยที่

AMOCHOICE	=	1 ถ้าบริษัทเลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายใน ระยะเวลา 5 ปี 0 ถ้าบริษัทเลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีปรับกับกำไรสะสม
EPSAMO	=	ค่าสมบูรณ์ของหนี้สินส่วนเพิ่มต่อหุ้นหากกิจการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้น ตรงภายในระยะเวลา 5 ปี ทหารด้วยกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม
DEFICITS	=	1 ถ้าบริษัทมีผลขาดทุนสะสมยกมาต้นปี 2554 หรือจะมีผลขาดทุนสะสม ภายหลังรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม 0 อื่น ๆ
MGTCOMP	=	ผลตอบแทนรวมของผู้บริหารปี 2553 ทหารด้วยสินทรัพย์รวม ณ วันต้นปี 2554
CEO	=	1 ถ้ากรรมการบริหารและบุคคลที่มีนามสกุลเดียวกันกับผู้บริหารไม่ได้ถือหุ้นในบริษัท 0 อื่น ๆ
DERATIO	=	อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554
DEEFT	=	หนี้สินส่วนเพิ่มหารด้วยส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554
GROWTH	=	อัตราส่วนราคาตลาดต่อราคาตามบัญชี ณ วันต้นปี 2554
SIZE	=	ค่าถือกรรมชาติของมูลค่าตลาดของส่วนผู้ถือหุ้น ณ วันต้นปี 2554
ANALYST	=	1 ถ้าหากกิจการมีนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ติดตาม 0 อื่น ๆ
TAS12	=	1 ถ้าบริษัทนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 12 มาปฏิบัติก่อนมีผลบังคับใช้ 0 อื่น ๆ
INDUSTRY	=	ตัวแปรหุ่นของกลุ่มอุตสาหกรรม
IMR	=	ค่า Inverse Mills Ratio ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทางเลือกโพรบิทใน ตัวแบบที่ 3

สำหรับสมมติฐานทางเลือก (H4b) ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าผู้บริหารที่ไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการมีแนวโน้มที่จะไม่เลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม ซึ่งผลการศึกษาที่ได้ไม่แตกต่างจากสมมติฐานทางเลือก (H4a) กล่าวคือไม่พบว่าผู้บริหารที่ไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการ (CEO) จะไม่เลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี ซึ่งผลที่ได้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรเดียว (Univariate Test) ในตารางที่ 11 ซึ่งไม่พบความสัมพันธ์ซึ่งคำนวณจากค่า Chi-square test ระหว่างผู้บริหารซึ่งไม่ได้เป็นผู้ถือหุ้นของกิจการกับวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มระหว่างวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี กับวิธีปรับกับกำไรสะสม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบด้วยการเปลี่ยนตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ด้วยสัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหาร ซึ่งผลที่ได้ยังคงไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถือหุ้นซึ่งไม่ได้ถือหุ้นของกิจการกับวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี โดยเหตุผลที่ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าวได้อธิบายแล้วในหัวข้อ 3.5.2.1 ข้างต้น

สำหรับผลการศึกษาปัจจัยเรื่องอัตราส่วนหนี้สินที่มีต่อการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ซึ่งแสดงในตารางที่ 14 ไม่พบว่าหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม (DERATIO) และการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม (DEEFT) มีความสัมพันธ์กับเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี ซึ่งผลการศึกษาที่ได้ไม่เป็นไปตามที่ผู้วิจัยคาดการณ์ ในสมมติฐานทางเลือก H5 ซึ่งคาดว่าขนาดของหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มมีผลต่อแนวโน้มที่ผู้บริหารจะเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม และสมมติฐานทางเลือก H6 ที่คาดว่าขนาดของการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มมีผลต่อแนวโน้มที่ผู้บริหารจะเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสมทั้งนี้สามารถอธิบายได้ด้วยสองเหตุผลที่อาจเป็นไปได้ดังนี้

เหตุผลแรกจากการศึกษาของ ศิริลักษณ์ ศุทธชัย (2551) ได้สรุปลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทในประเทศไทยกับสถาบันการเงินว่า ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นของกิจการในประเทศไทย โดยส่วนใหญ่มักมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับสถาบันการเงินที่ให้กู้ ฉะนั้นการผิดเงื่อนไขสัญญาการกู้ยืม อาจเป็นไปได้ในรูปแบบของการประนีประนอมมากกว่าการยกเลิกสัญญาการกู้ยืม ดังนั้นการผิดเงื่อนไขสัญญาการกู้ยืมอาจจะไม่ใช่ปัญหาที่สำคัญสำหรับกิจการในประเทศไทย เหตุผลที่สองอาจเนื่องมาจากหนี้สินที่เพิ่มขึ้นในการศึกษาครั้งนี้เป็นหนี้สินผลประโยชน์พนักงานซึ่งถือเป็นหนี้สินภายใน (Inside Debt) หรือเรียกว่าเป็นหนี้ที่เกิดจากพนักงาน ฉะนั้นหนี้สินประเภทนี้จึงมีลักษณะไม่เหมือนกับหนี้สินที่เกิดจากการกู้ยืมเงิน (Financing Debt) ซึ่งจากผลการศึกษาของ Anantharaman, Fang และ

Gong (2013) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหนี้สินที่กิจการมีต่อผู้บริหาร (Executive Debt-like Compensation) กับเงื่อนไขการกู้ยืมพบว่า เงื่อนไขการกู้ยืมสำหรับบริษัทที่มีการประมาณการหนี้สิน เช่น ผลประโยชน์ให้แก่ผู้บริหารหลังออกจากงานถ้ามากจะมีความสัมพันธ์กับอัตราการกู้ยืมต่ำและมีเงื่อนไขของสัญญาการกู้ยืมที่เข้มงวดน้อยลง ทั้งนี้ Anantharaman et al. (2013) ได้ให้เหตุผลว่าผู้บริหารซึ่งจะได้รับผลตอบแทนในรูปของผลประโยชน์ในอนาคตมีสถานะเหมือนกับเป็นเจ้าของกิจการ ดังนั้นจึงมีเป้าหมายที่เหมือนกับเจ้าหนี้ (Incentive Alignment) ฉะนั้นจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานจึงอาจจะไม่ใช่หนี้สินที่ผู้บริหารคำนึงถึงมากนัก

สำหรับตัวแปรควบคุม ผลการศึกษาพบว่าขนาดกิจการ (SIZE) มีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับการเลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายภายในระยะเวลา 5 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสมที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 ทั้งในตัวแบบก่อนและหลังการแก้ไขปัญหาความลำเอียงจากการเลือกตัวอย่าง ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่ากิจการขนาดใหญ่จะไม่เลือกวิธีที่ทำให้กำไรของกิจการลดลง สำหรับปัจจัยเรื่องการนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 12 เรื่อง ภาษีเงินได้ (TAS12) มาใช้ล่วงหน้า พบว่ากิจการที่นำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 12 มาใช้ล่วงหน้า มีความสัมพันธ์ทางตรงข้ามกับการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เนื่องจากการเลือกวิธีปรับกับกำไรสะสมกิจการจะได้ประโยชน์จากรายได้ภาษีเงินได้รอดัตถบัญญัติซึ่งมากกว่าการใช้วิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี ซึ่งเป็นการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเพียงบางส่วน

ในการแก้ไขปัญหาความลำเอียงจากการเลือกตัวอย่างด้วยวิธี Two-Stage Method (Heckman, 1979) พบว่าค่า Inverse Mills Ratio (IMR) ที่ผู้วิจัยได้ใส่เข้าไปในตัวแบบที่ (4) และตัวแบบที่ (5) เพื่อแก้ไขปัญหาความลำเอียงจากการเลือกตัวอย่างไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มดังที่แสดงในตารางที่ 13 และตารางที่ 14 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะตัวแบบที่ใช้ในขั้นที่สอง (Second Stage) ไม่ได้อยู่ในรูปของสมการเชิงเส้น อย่างไรก็ตามการศึกษาในอดีตที่ได้มีการแก้ไขปัญหาความลำเอียงจากการเลือกตัวอย่างนี้ด้วยวิธี Two-Stage Method เช่น งานวิจัยของ Wu และ Zang (2009) และ Cohen และ Zarowin (2010) ก็พบว่า Inverse Mills Ratio บางตัวก็ไม่พบความสัมพันธ์ในตัวแบบขั้นที่สอง ตามที่กล่าวไว้แล้วในหัวข้อ 3.3.2 การแก้ไขปัญหาความลำเอียงจากการเลือกตัวอย่าง นอกจากนี้ยังเป็นเพราะลักษณะของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ อาจไม่มีความแตกต่างกันระหว่างกิจการที่เลือกนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 นี้มาปฏิบัติก่อนหรือหลังจากที่มีผลบังคับในปี 2554

3.6 บทสรุป

การศึกษาในบทที่ 3 นี้ เป็นการศึกษาส่วนแรกของงานวิจัยฉบับนี้ โดยศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ซึ่งมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 ของไทย (TAS 19) ได้กำหนดวิธีให้กิจการเลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มในช่วงการเปลี่ยนแปลงที่มากกว่าหนี้สินที่จะรับรู้ ณ วันที่เดียวกัน ตามนโยบายการบัญชีเดิมของกิจการไว้ ซึ่งมากกว่าวิธีที่มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IAS 19) กำหนด โดยการศึกษาครั้งนี้ได้จัดกลุ่มการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม 3 ทางเลือก คือ (1) รับรู้โดยทันทีตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 8 (ปรับปรุง 2552) (2) รับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี และ (3) วิธีรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสม ซึ่งเป็นวิธีที่กิจการส่วนใหญ่เลือกปฏิบัติ

ฉะนั้นการศึกษาคั้งนี้จะศึกษาเปรียบเทียบระหว่างวิธีรับรู้โดยทันที และวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เปรียบเทียบกับวิธีรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสม โดยการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ทราบว่าปัจจัยใดเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริหารตัดสินใจเลือกวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ผลประโยชน์พนักงานที่ต่างกัน และจะได้เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้รายงานทางการเงิน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาเปรียบเทียบฐานะการเงิน และผลการดำเนินงานของกิจการ เมื่อกิจการเลือกใช้วิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์หลังจากออกจากงานประเภทผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ต่างกัน

จากผลการศึกษาพบหลักฐานที่สนับสนุนทฤษฎีตัวแทน ซึ่งอธิบายได้ด้วยปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 1 (Type I agency problem) โดยพบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกำไรของกิจการ และผลตอบแทนของผู้บริหารที่ขึ้นอยู่กับผลกำไรมีผลต่อแนวโน้มที่ผู้บริหารจะไม่เลือกวิธีการรับรู้โดยทันที ซึ่งเป็นวิธีที่ทำให้กำไรของกิจการลดลง และจะมีผลต่อผลตอบแทนที่น้อยลงของผู้บริหาร นอกจากนี้ยังพบว่าขาดทุนสะสมยกมาหรือเมื่อกิจการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 แล้วจะทำให้กำไรสะสมเปลี่ยนเป็นขาดทุนสะสมมีผลต่อแนวโน้มที่ผู้บริหารจะเลือกวิธีการรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เพื่อช่วยลดผลกระทบด้านลบต่อกำไรสะสมของกิจการ ซึ่งกำไรสะสมมีความสำคัญต่อกิจการเนื่องจากเป็นแหล่งเงินทุนภายในของกิจการที่มีต้นทุนต่ำ และเป็นแหล่งสำหรับใช้ในการจ่ายปันผลของกิจการ

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยไม่พบหลักฐานสนับสนุนปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 2 (Type II agency problem) โดยในที่นี้คือปัญหาระหว่างตัวการและตัวการ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานเรื่องการหลีกเลี่ยงการผิดเงื่อนไขสัญญาคุ้มยืม เนื่องจากการปฏิบัติตามมาตรฐานฉบับนี้คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นของกิจการ การศึกษาคั้งนี้จึงใช้อัตราส่วน

หนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นตัวแทนของการผิดเงื่อนไขการชำระหนี้ ทั้งนี้เหตุผลที่สามารถอธิบายถึงการไม่พบว่าผู้บริหารของกิจการคำนึงถึงเรื่องอัตราส่วนหนี้สินของกิจการที่เกิดขึ้นจากการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานเป็นผลเพราะผู้บริหารของกิจการในประเทศไทยส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสถาบันการเงิน ฉะนั้นการผิดเงื่อนไขสัญญากู้ยืมจึงมีลักษณะเป็นการประนีประนอมระหว่างกิจการกับสถาบันการเงินมากกว่าการผิดชำระหนี้อย่างจริงจัง นอกจากนี้เจ้าหนี้อาจมองว่าการบันทึกประมาณการหนี้สินผลประโยชน์พนักงานเป็นหนี้ภายใน (Inside Debt) ซึ่งมีลักษณะไม่เหมือนกับการกู้ยืมเงินจากบุคคลภายนอก (Financial Debt) และโดยเฉพาะการที่บริษัทต้องตั้งประมาณการหนี้ผลประโยชน์พนักงานให้กับผู้บริหาร จึงทำให้ผู้บริหารมีสถานะเป็นเจ้าหนี้เช่นเดียวกับเจ้าหนี้ภายนอก (ผู้ให้กู้) และมีเป้าหมายร่วมกันกับเจ้าหนี้ภายนอก ฉะนั้นจึงพบว่าอัตราการกู้ยืม และสัญญาการกู้ยืมจึงมักมีความเข้มงวดน้อยกว่าหนี้สินที่เกิดจากการกู้ยืม ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารจึงอาจไม่มีความกังวลเกี่ยวกับการเลือกวิธีในการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานนี้

บทที่ 4

การตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม

4.1 บทนำ

หลังจากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานหลังออกจากงานประเภทโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 แล้ว บทที่ 4 นี้จะเป็นการศึกษาส่วนที่ 2 ซึ่งจะศึกษาการตอบสนองของตลาดต่อการบันทึกหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานในช่วงการเปลี่ยนแปลง โดยคาดการณ์ว่าตลาดจะมีการตอบสนองด้านลบต่อการบันทึกหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่เกินกว่ามูลค่าที่ตลาดคาดหวัง วิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี และผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่ไม่คาดหวังกับวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี โดยผลการศึกษานี้จะช่วยเพิ่มงานวิจัยเกี่ยวกับการตอบสนองของตลาดต่อข้อมูลทางบัญชีที่นอกเหนือจากผลการดำเนินงานของกิจการ และยังช่วยให้ผู้บริหารกิจการสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกนโยบายเกี่ยวกับการรับรู้หนี้สินในงบการเงินได้เหมาะสมมากขึ้น

การศึกษานี้จะใช้สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนที่ไม่ปกติสะสม (Cumulative Abnormal Returns, CAR) ซึ่งเกิดขึ้นในช่วง 3 วัน ประกอบด้วย 1 วันก่อนวันประกาศผลการดำเนินงาน วันประกาศผลการดำเนินงาน และ 1 วันหลังจากวันประกาศผลการดำเนินงาน ณ ไตรมาส 1 ปี 2554 (Event) ซึ่งเป็นไตรมาสแรกที่มาตราฐานการบัญชีฉบับนี้มีผลบังคับใช้ กับหนี้สินผลประโยชน์หลังออกจากงานประเภทโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ที่แตกต่างจากที่คาดหวังซึ่งคำนวณได้จากตัวแบบทางสถิติ และวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี และผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังกับวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี

รายละเอียดของบทนี้จะกล่าวถึง การพัฒนาสมมติฐานงานวิจัย การออกแบบวิธีวิจัย กลุ่มตัวอย่างและการเก็บรวบรวมข้อมูล ค่าสถิติพรรณนาและค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร ผลการวิจัยสำหรับการตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเกี่ยวกับผลประโยชน์หลังออกจากงาน เมื่อนำมาตราฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เรื่อง ผลประโยชน์ของพนักงานมาใช้เป็นครั้งแรกในไตรมาส 1 ปี 2554 และบทสรุป ตามลำดับ

4.2 การพัฒนาสมมติฐานงานวิจัย

การศึกษาในบทนี้เป็นการศึกษาส่วนที่ 2 ต่อจากการศึกษาส่วนที่ 1 ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเมื่อนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้เป็นครั้งแรก ในขณะที่ส่วนที่ 2 นี้จะศึกษาถึงการตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้รายการหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์หลังออกจากงานประเภทผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นรายการที่ปรากฏอยู่ในงบแสดงฐานะการเงินของกิจการ และจะมีผลกระทบต่องบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จสำหรับกิจการที่เลือกวิธีบันทึกหนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้โดยทันที หรือวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี สำหรับหนี้สินผลประโยชน์พนักงานประเภทผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ถือเป็นหนี้สินระยะยาวประเภทหนึ่งที่แม้ว่าหนี้สินดังกล่าวจะไม่ได้มีลักษณะเป็นการจัดหาเงินมาเพื่อใช้ในการดำเนินงานหรือการลงทุนของกิจการเช่นเดียวกับการกู้ยืมจากสถาบันการเงินหรือการออกจำหน่ายหุ้นกู้ แต่ก็เป็นที่สินที่กิจการจะต้องจ่ายให้แก่พนักงานเมื่อเกษียณอายุหรือถูกเลิกจ้างที่ได้ทำงานครบตามกำหนดเงื่อนไขที่กิจการได้กำหนดไว้ (Anantharaman et al., 2013) ดังนั้นการศึกษาการตอบสนองของตลาดต่อการบันทึกหนี้สินผลประโยชน์พนักงานจึงมีความน่าสนใจ เพราะมีลักษณะเหมือนกับการศึกษาการตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินที่เกิดจากการกู้ยืมเงินของกิจการกล่าวคือทำให้กิจการมีหนี้สินระยะยาวเพิ่มสูงขึ้น แต่มีความแตกต่างเพราะผู้มีสิทธิเรียกร้องจากกิจการคือพนักงานไม่ใช่สถาบันการเงินหรือบุคคลภายนอกกิจการ

ปัจจัยที่ผู้วิจัยสนใจและคาดว่าจะมีผลต่อการตอบสนองของตลาดที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานเมื่อต้องนำมาตราฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้เป็นครั้งแรก คือ ปัจจัยหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง ปัจจัยการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้ค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี และปัจจัยผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังและวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี ซึ่งสามารถสรุปได้ในหัวข้อ 4.2.1 4.2.2 และ 4.2.3 ตามลำดับดังนี้

4.2.1 ปัจจัยหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง

ภายใต้ทฤษฎีผลสืบเนื่องทางเศรษฐกิจ (Economic Consequences Theory) และผลการศึกษาในอดีตที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อ 2.6.2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตอบสนองของตลาดทุนเมื่อกิจการต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่มีผลบังคับใช้ สามารถสรุปได้ว่าตลาดทุนจะตอบสนองต่อข้อมูลทางการบัญชีแม้ว่าข้อมูลนั้นจะไม่ได้ส่งผลกระทบต่อกระแสเงินสดของกิจการ สำหรับการตอบสนองต่อหนี้สินพบว่าตลาดทุนจะมีการตอบสนองในด้านลบต่ออัตราส่วน

หนี้สินของกิจการ เพราะกิจการที่มีภาระหนี้สินจำนวนมากอาจจะนำมาซึ่งความเสี่ยงต่อกิจการจากโอกาสการผิดข้อตกลงในสัญญากู้ยืม และสุดท้ายจะนำมาซึ่งต้นทุนของกิจการที่สูงขึ้นหากกิจการไม่สามารถรักษาเงื่อนไขตามสัญญา หรือไม่สามารถเจรจากับเจ้าหนี้ได้ (El-Gazzar, 1993; Houmes et al., 2011; Zang, 2008) นอกจากนี้กิจการที่มีอัตราส่วนหนี้สูงพบว่ามีความโน้มที่จะลดการลงทุนและการเติบโตในอนาคตซึ่งจะส่งผลให้มูลค่าของกิจการลดลง (Ahn et al., 2006; Aivazian et al., 2005; Cai และ Zhang, 2011) รวมทั้งยังพบว่าการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่มีผลทำให้หนี้สินของกิจการเพิ่มสูงขึ้นตลาดทุนจะตอบสนองด้านลบ (Collins et al., 1981)

ดังนั้นจากทฤษฎีและผลการศึกษาในอดีตเรื่องหนี้สินและการตอบสนองของตลาดทุนจึงนำไปสู่สมมติฐานทางเลือกที่ 7 (H7) ของการศึกษาครั้งนี้ โดยคาดว่า การบันทึกหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง⁵ จะส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (CAR) ดังนี้

H7: ผลตอบแทนไม่ปกติสะสมจะมีความสัมพันธ์ด้านลบต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง

4.2.2 ปัจจัยวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี

เนื่องจากมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 ได้กำหนดทางเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานประเภทผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ 4 วิธี ซึ่งสามารถแบ่งตามวิธีการรับรู้ตามผลกระทบที่มีต่อหนี้สินได้ 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่บันทึกหนี้สินส่วนเพิ่มหมดทั้งจำนวนในครั้งเดียว ซึ่งได้แก่วิธีรับรู้โดยทันที วิธีปรับกับกำไรสะสมต้นงวด และวิธีปรับย้อนหลัง โดยภายใต้วิธีเหล่านี้จะมีผลกระทบสำคัญที่ทำให้หนี้สินในงวดปัจจุบันเพิ่มขึ้นและส่วนของผู้ถือหุ้นลดลงทั้งจำนวน ในขณะที่วิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี จะส่งผลทำให้หนี้สินเพิ่มขึ้น กำไรและส่วนของผู้ถือหุ้นของกิจการลดลงเพียงบางส่วน แต่จะมีผลต่อเนื่องไม่เฉพาะในงวดปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อหนี้สิน กำไรและส่วนของผู้ถือหุ้นในอนาคตตลอดช่วงระยะเวลาที่ทยอยรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มดังกล่าวด้วย และจากการศึกษาของ Cheng et al. (2007) ที่ระบุว่าตลาดจะสนใจผลกระทบของกิจการที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมากกว่ารายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นครั้งเดียว ดังนั้นการที่กิจการรับรู้หนี้สินเพียงบางส่วนในงวดปัจจุบัน จึงอาจทำให้กำไรในอนาคตเกิดความผันผวนจากการ

⁵ หนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง หมายถึง หนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่กิจการคำนวณและรับรู้ในงบการเงินภายใต้วิธีคิดลดแต่ละหน่วยที่ประมาณการไว้ (Projected Unit Credit Method) ตามที่มาตรฐานการบัญชีฉบับนี้กำหนด ที่แตกต่างไปจากการประมาณการด้วยตัวแบบสมการถดถอย (ตัวแบบที่ 6)

ทยอยรับรู้หนี้สินเพิ่มในอนาคต จึงคาดว่าผลกระทบของการเลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีทยอยรับรู้ภายใน 5 ปี ตลาดทุนจะตอบสนองด้านลบต่อการเลือกรับรู้หนี้สินด้วยวิธีดังกล่าว จึงนำมาสู่สมมติฐานทางเลือกข้อ 8 (H8) การตอบสนองของตลาดต่อวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี ดังนี้

H8: ผลตอบแทนไม่ปกติสะสมจะมีความสัมพันธ์ด้านลบต่อวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี

4.2.3 ปัจจัยผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง และวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี

เนื่องจากในหัวข้อ 4.2.1 และหัวข้อ 4.2.2 ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าตลาดจะตอบสนองด้านลบต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มโดยเฉพาะหากหนี้สินส่วนเพิ่มนั้นมีจำนวนมากว่าที่คาดหวัง และวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี ซึ่งเป็นวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเพียงบางส่วน และทำให้กิจการมีภาระที่จะต้องรับรู้หนี้สิน และค่าใช้จ่ายเพิ่มในอนาคต ฉะนั้นหากกิจการมีหนี้สินส่วนเพิ่มที่มากกว่าที่คาดหวังและได้เลือกใช้วิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี จึงคาดว่า จะมีผลกระทบที่สำคัญต่อกำไรและหนี้สินในอนาคตของกิจการ จึงนำมาสู่การคาดการณ์เกี่ยวกับการตอบสนองของตลาดต่อผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง และวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี ว่าตลาดทุนจะตอบสนองด้านลบต่อผลกระทบร่วมดังกล่าว โดยสามารถกำหนดเป็นสมมติฐานทางเลือกข้อ 9 (H9) ได้ดังนี้

H9: ผลตอบแทนไม่ปกติสะสมจะมีความสัมพันธ์ด้านลบต่อผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังและวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี

4.2.4 ปัจจัยควบคุม

นอกจากปัจจัยที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาดังกล่าวข้างต้นแล้ว การศึกษาครั้งนี้ได้ควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ที่คาดว่าจะมีผลต่อการตอบสนองของตลาด ซึ่งได้แก่ กำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (Unexpected Earnings) และปัจจัยเรื่องความเสี่ยง ซึ่งประกอบด้วย ขนาดกิจการ อัตราส่วนมูลค่าตามบัญชีต่อมูลค่าตลาด และค่าเบต้า (Beta) ของกิจการ รวมถึงปัจจัยเรื่องโมเมนตัม (Momentum) ซึ่งสามารถอธิบายได้ในหัวข้อต่อไป

4.2.4.1 กำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวัง

จากงานวิจัยในอดีตพบว่ากำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวังมีความสัมพันธ์โดยตรงกับผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (Ball และ Brown, 1968; Foster, 1986) และจากงานวิจัยของ Fama และ French (1992) และ Zang (2008) ซึ่งพบความสัมพันธ์ระหว่างกำไรที่แตกต่างที่คาดหวังกับราคาหุ้นของกิจการ รวมถึงการศึกษาของ Sloan (1996) ที่พบว่านักลงทุนตัดสินใจลงทุนโดยใช้ข้อมูลทางบัญชีเฉพาะกำไรของกิจการมากกว่าข้อมูลอื่น (Earnings Fixation Hypothesis) งานวิจัยครั้งนี้จึงนำกำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวังมาเป็นปัจจัยควบคุม ซึ่งคำนวณโดยนำกำไรต่อหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานสำหรับไตรมาส 1 ปี 2554 หักด้วยกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ปี 2553 และหารด้วยราคาหุ้น 2 วันก่อนการประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 โดยเหตุผลที่ใช้กำไรสำหรับงวดเดียวกันของปีก่อนเป็นไปตามผลการศึกษาของ Graham et al. (2005) ซึ่งสรุปว่าเป้าหมายกำไรที่ผู้บริหารให้ความสำคัญมากที่สุดสำหรับการวัดผลการดำเนินงานคือ กำไรในไตรมาสเดียวกันของปีก่อน

4.2.4.2 ความเสี่ยงของกิจการ

Chao (2006) และ Zang (2008) ได้สรุปว่า ความเสี่ยงของกิจการเกิดจาก ขนาดของกิจการ อัตราส่วนมูลค่าตามบัญชีต่อมูลค่าตลาด และค่าเบต้า ซึ่งปัจจัยทั้งสามตัวสามารถสะท้อนถึงเรื่องปัจจัยเรื่องความเสี่ยงของกิจการได้ และมีความสำคัญต่อการอธิบายผลตอบแทนการลงทุนในหุ้นของกิจการ ดังนั้นการศึกษานี้จึงได้พิจารณาผลกระทบเรื่องความเสี่ยงของกิจการ โดยกำหนดให้เป็นปัจจัยควบคุมในตัวแบบที่ใช้ทดสอบการตอบสนองของตลาด โดยจะใช้ค่าล็อกธรรมชาติของมูลค่าตลาดส่วนของผู้ถือหุ้น ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554 (Market Value of Equity) เป็นตัวแทนขนาดของกิจการ และอัตราส่วนมูลค่าตามบัญชีต่อมูลค่าตลาด ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554 (Book To Market Ratio) และค่าเบต้า (Beta) ซึ่งประมาณจากอัตราผลตอบแทนรายวันสำหรับระยะเวลา 250 วันทำการ ก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 จากตัวแบบตลาด (Market Model) เป็นตัวแทนสำหรับควบคุมปัจจัยเรื่องความเสี่ยงของกิจการตามลำดับ

4.2.4.3 โมเมนตัม

ในขณะที่โมเมนตัม (Momentum) เป็นตัวแปรที่ใช้ควบคุมเกี่ยวกับผลตอบแทนในอดีตของหุ้น โดย Jegadeesh และ Titman (1993) ระบุว่าผลตอบแทนในอดีตจะมีผลกระทบต่อผลตอบแทนในอนาคตที่แตกต่างกันของหุ้นนั้น กล่าวคือกลยุทธ์สำหรับการซื้อขายหุ้นที่มีผลตอบแทนดีในอดีตและขายหุ้นที่ผลตอบแทนไม่ดีจะสามารถก่อให้เกิดผลตอบแทนเป็นบวกสำหรับช่วงระยะเวลา 3 ถึง 12 เดือน และเรียกผลกระทบนี้ว่า Momentum Anomaly การศึกษานี้จึงได้

ควบคุมผลกระทบของโมเมนตัมที่มีต่อผลตอบแทนของหุ้น โดยค่าโมเมนตัมคำนวณจากอัตราผลตอบแทนของหุ้นที่ปรับปรุงด้วยผลตอบแทนของตลาด (Market-adjusted Stock Return) สำหรับระยะเวลา 6 เดือนก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 ตามการศึกษาของ Zang (2008)

4.2.4.4 Inverse Mills Ratio

ดังที่อธิบายไว้ในหัวข้อ 3.3.2 เนื่องจากการศึกษาการตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มครั้งนี้เลือกศึกษาเฉพาะบริษัทที่ปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 ในปีที่มีผลบังคับใช้เท่านั้น โดยไม่ได้พิจารณาถึงบริษัทที่มีการนำมาตราฐานการบัญชีฉบับนี้มาใช้ล่วงหน้า จึงทำให้เกิดปัญหาความลำเอียงจากการเลือกตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการคำนวณค่า Inverse Mills Ratio ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทางเลือกโพรบิท (Probit Selection Model) ตามตัวแบบ (3) แล้วนำค่า Inverse Mills Ratio ที่คำนวณได้ดังกล่าวมาใส่เป็นตัวแปรควบคุมในสมการถดถอยเพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐาน H7 H8 และ H9 ตามลำดับ

4.3 การออกแบบวิธีวิจัย

ในหัวข้อนี้จะประกอบด้วยหัวข้อ 4.3.1 การคำนวณหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง และหัวข้อ 4.3.2 การทดสอบสมมติฐาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.3.1 การคำนวณหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง

เนื่องจากสภาวิชาชีพฯ ได้ออกประกาศสภาวิชาชีพบัญชีฯ ฉบับที่ 52/2553 เรื่อง มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เรื่อง ผลประโยชน์ของพนักงาน มาตั้งแต่วันที่ 24 พฤศจิกายน 2553 โดยให้ถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2554 เป็นต้นไป จึงทำให้นักลงทุนได้รับทราบล่วงหน้า และได้ประเมินถึงผลกระทบที่จะตามมาจากการบันทึกหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานในช่วงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับหนี้สินที่กิจการจะต้องรับรู้จริงในไตรมาส 1 ปี 2554 ซึ่งเป็นงวดบัญชีแรกที่กิจการจะต้องรับรู้รายการหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน การศึกษาครั้งนี้จึงได้ประมาณหนี้สินส่วนเพิ่มที่กิจการจะต้องรับรู้ โดยการสร้างตัวแบบสมการถดถอย (Multiple Regression) เพื่อประเมินมูลค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน จากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

ผู้วิจัยได้ประมาณตัวแบบเพื่อใช้ในการคำนวณหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่คาดหวังจากปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งคาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับการคำนวณหนี้สินผลประโยชน์พนักงานประเภทผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ ซึ่งได้แก่ เงินเดือนของพนักงาน (SALARY) ขนาดกิจการ (FIRMSIZE) อัตราการเติบโตของกิจการ (FIRMGROWTH) อายุของกิจการ (FIRMAGES) และค่า Inverse Mills Ratio (IMR) เพื่อแก้ไขปัญหาความลำเอียงจากการเลือกตัวอย่าง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ประเมินหนี้สินผลประโยชน์พนักงานจากเงินเดือนของพนักงาน เนื่องจากกิจการมีภาระต้องจ่ายผลตอบแทนพนักงานเมื่อเลิกจ้างด้วยค่าจ้างเดือนสุดท้ายของพนักงานคุณด้วยสัดส่วนระยะเวลาที่พนักงานทำงานตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ปัจจัยถัดมาคือขนาดกิจการ เนื่องจากกิจการที่มีขนาดใหญ่สะท้อนถึงการจ้างพนักงานจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติมา อัครนุพงศ์ และ นิยะดา วิเศษบริสุทธิ์ (2557) ที่พบว่าหนี้สินผลประโยชน์ของพนักงานมีความสัมพันธ์เป็นบวกกับขนาดและจำนวนพนักงานอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ประเมินหนี้สินส่วนเพิ่มจากอัตราการเติบโตของกิจการซึ่งคาดว่าจะมีผลต่อการจ้างงานและการเพิ่มเงินเดือนของพนักงาน รวมทั้งคำนึงถึงอายุของกิจการเนื่องจากกิจการที่ตั้งมานานจะมีระยะเวลาการจ้างงานพนักงานที่ยาวกว่ากิจการที่เพิ่งเริ่มดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Lynch (2007) ซึ่งพบว่าอายุของกิจการมีผลต่อมูลค่าการบันทึกหนี้สินผลประโยชน์หลังจากงานของพนักงาน ดังนั้นตัวแบบที่ใช้ในการประมาณหนี้สินผลประโยชน์พนักงานสามารถสรุปได้ตามตัวแบบที่ 6 ดังนี้

ตัวแบบที่ 6 ตัวแบบสำหรับการประมาณหนี้สินผลประโยชน์พนักงานของแต่ละบริษัท (i)

$$\text{PENSION}_i = \delta_0 + \delta_1 \text{SALARY}_i + \delta_2 \text{FIRMSIZE}_i + \delta_3 \text{FIRMGROWTH}_i + \delta_4 \text{FIRMAGES}_i + \delta_5 \text{IMR}_i + \zeta_i \quad (6)$$

โดยที่

PENSION_i = หนี้สินส่วนเพิ่มที่รับรู้ในไตรมาส 1 ปี 2554 ทหารด้วยหนี้สินรวม ณ ต้นปี 2554 ของบริษัท i

SALARY_i = ค่าลี้กกรรมชาติของผลตอบแทนพนักงานสำหรับปี 2553 ของบริษัท i

FIRMSIZE_i = ค่าลี้กกรรมชาติของสินทรัพย์รวม ณ วันต้นปี 2554 ของบริษัท i

FIRMGROWTH_i = อัตราการเติบโตของยอดขายจากปี 2552 ถึง ปี 2553 ของบริษัท i

FIRMAGES_i = ค่าลี้กกรรมชาติอายุของบริษัท i นับตั้งแต่ตั้งวันเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จนถึงสิ้นปี 2553

IMR_i = ค่า Inverse Mills Ratio ของบริษัท i ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทางเลือกโพรบิตในตัวแบบที่ 3

ดังนั้นการประมาณหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานจะคำนวณโดยใช้ค่าสัมพัทธ์ของตัวแปรที่คำนวณได้จากตัวแบบข้างต้นมาคำนวณค่าคาดหวังของหนี้สินผลตอบแทนพนักงานของกิจการ ดังต่อไปนี้

$$\widehat{PENSION}_i = \delta_0 + \delta_1 SALARY_i + \delta_2 FIRMSIZE_i + \delta_3 FIRMGROWTH_i + \delta_4 FIRMAGES_i + \delta_5 IMR_i$$

โดยที่

$$\widehat{PENSION}_i = \text{ค่าคาดหวังหนี้สินผลประโยชน์พนักงานของบริษัท } i$$

โดยหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากค่าคาดหวัง (UEPENSION_i) จะเท่ากับผลต่างระหว่างหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่กิจการรับรู้จริง (PENSION_i) กับค่าคาดหวังหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน ($\widehat{PENSION}_i$) ของแต่ละบริษัท (i) ดังนี้

$$UEPENSION_i = PENSION_i - \widehat{PENSION}_i$$

4.3.2 การทดสอบสมมติฐาน

สำหรับตัวแบบที่ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนไม่ปกติสะสมต่อจำนวนหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (สมมติฐานทางเลือกที่ 7) ต่อวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี (สมมติฐานทางเลือกที่ 8) และต่อผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังกับวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี (สมมติฐานทางเลือกที่ 9) ของแต่ละบริษัท (i) สามารถสรุปได้ดังตัวแบบที่ 7 ดังนี้

$$\begin{aligned} CAR_i = & \gamma_0 + \gamma_1 UEPENSION_i + \gamma_2 CHOICE_i + \gamma_3 UEPENSION_i * CHOICE_i \\ & \gamma_4 UEEARNINGS_i + \gamma_5 BTM_i + \gamma_6 SIZE_i + \gamma_7 BETA_i + \\ & \gamma_8 MOMENTUM_i + \gamma_9 IMR_i + \omega_i \end{aligned} \quad (7)$$

โดยที่

$$CAR_i = \text{ผลตอบแทนไม่ปกติสะสมของบริษัท } i \text{ สำหรับระยะเวลา 3 วัน ในช่วงวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 ซึ่งคำนวณด้วยวิธี Market-adjusted Model}$$

$$UEPENSION_i = \text{หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังของบริษัท } i$$

$CHOICE_i$	=	1 หากบริษัท i เลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี 0 อื่น ๆ
$UEPENSION_i$ $*CHOICE_i$	=	ผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังกับวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปีของบริษัท i
$UEEARNINGS_i$	=	กำไรต่อหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานสำหรับไตรมาส 1 ปี 2554 หักกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ปี 2553 หารด้วยราคาปิดหุ้น 2 วันก่อนวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 ของบริษัท i
BTM_i	=	อัตราส่วนราคาตามบัญชีต่อราคาตลาด ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554 ของบริษัท i
$SIZE_i$	=	ค่าถือกรรมชาติมูลค่าตลาดส่วนของผู้ถือหุ้น ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554 ของบริษัท i
$BETA_i$	=	ค่าเบต้าของบริษัท i ซึ่งประมาณจากอัตราผลตอบแทนของหุ้นสำหรับระยะเวลา 250 วัน ก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 จากตัวแบบตลาด (Market Model)
$MOMENTUM_i$	=	อัตราผลตอบแทนของหุ้นที่ปรับปรุงด้วยผลตอบแทนของตลาด (Market-adjusted Stock Return) สำหรับระยะเวลา 6 เดือน ก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 ของบริษัท i
IMR_i	=	ค่า Inverse Mills Ratio ของบริษัท i ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทางเลือกโพรบิตในตัวอย่างที่ 3

เนื่องจากนักลงทุนจะทราบเรื่องวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มหนี้สินผลประโยชน์พนักงานก็ต่อเมื่อบริษัทประกาศผลการดำเนินงาน ณ ไตรมาส 1 ปี 2554 ฉะนั้นผลตอบแทนเกินปกติสะสมจะคำนวณสำหรับช่วงเวลาประกาศผลการดำเนินงาน 3 วัน (Event Period) ประกอบด้วยหนึ่งวันก่อน

ประกาศผลการดำเนินงาน วันประกาศผลการดำเนินงาน และหลังวันประกาศผลการดำเนินงานหนึ่งวัน โดยหนึ่งวันก่อนการประกาศสำหรับการตรวจจ้บราคาหุ้นในกรณีกิจการมีข่าวรั่วก่อนวันประกาศผลการดำเนินงานจริง และหนึ่งวันหลังประกาศเพื่อตรวจจ้บการตอบสนองของตลาดหลังจากทราบผลการดำเนินงานและวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มแล้ว นอกจากนี้การเลือกระยะเวลาสำหรับคำนวณผลตอบแทนเกินปกติสะสมโดยใช้ระยะเวลาสั้นจะช่วยลดปัญหาเรื่องปัจจัยภายนอกต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อการคำนวณผลตอบแทนของตลาดได้ดีกว่าการเลือกใช้ช่วงเวลาที่นานเกินไป (McFarland, Pang และ Warshawsky, 2009) สาเหตุที่เลือกใช้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (UEPENSION)ในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากสภาวิชาชีพบัญชีฯ ได้ประกาศการใช้นาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาล่วงหน้าก่อนที่จะมีการบังคับใช้จริงในปี 2554 ฉะนั้นตลาดทุนจึงมีความคาดหวังเกี่ยวกับมูลค่าการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานซึ่งจะมีผลกระทบต่อรายงานทางการเงินของกิจการ ฉะนั้นหากหนี้สินที่กิจการรับรู้มีมูลค่ามากกว่าความคาดหวังของตลาดทุนย่อมส่งผลกระทบต่อมูลค่าหุ้นของกิจการ

วิธีการคำนวณผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (CAR) สำหรับช่วงเวลาประกาศผลการดำเนินงาน 3 วัน โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ก่อนประกาศผลการดำเนินงาน (p) วันประกาศผลการดำเนินงาน และวันหลังวันประกาศผลการดำเนินงาน (q) โดยคำนวณได้ดังนี้

$$CAR_{(p,q)i} = \sum_{t=p}^q AR_{it}$$

โดยที่

$CAR_{(p,q)i}$ = ผลตอบแทนไม่ปกติสะสมของบริษัท i จากวันที่ p ถึงวันที่ q

AR_{it} = ผลตอบแทนไม่ปกติของบริษัท i ณ วันที่ t

โดยที่ผลตอบแทนไม่ปกติของบริษัท i ณ วันที่ t (Abnormal Returns_{it}, AR_{it}) สำหรับการศึกษานี้จะคำนวณโดยใช้ตัวแบบ Market-adjusted Model ซึ่งคำนวณด้วยการหักผลตอบแทนของบริษัท i ณ วันที่ t ด้วยผลตอบแทนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET Returns) ณ วันที่ t

$$AR_{it} = CORETURNS_{it} - SETRETURNS_t$$

โดยที่

AR_{it} = ผลตอบแทนไม่ปกติของบริษัท i ณ วันที่ t

$CORETURNS_{it}$ = ผลตอบแทนของบริษัท i ณ วันที่ t

$SETRETURNS_t$ = ผลตอบแทนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ณ วันที่ t

โดยเหตุผลที่ใช้ตัวแบบ Market-adjusted Model เนื่องจากเป็นตัวแบบที่การศึกษาเกี่ยวกับการตอบสนองของตลาดต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีในอดีตเลือกใช้ (Armstrong et al., 2010; Calvi และ Galdi, 2014; Houmes et al., 2011; Zang, 2008) และเป็นเพราะแต่ละบริษัทนำส่งงบการเงินให้กับตลาดหลักทรัพย์ในวันที่แตกต่างกัน ดังนั้นตัวแบบ Market-adjusted Model จึงมีความเหมาะสมสำหรับการศึกษาครั้งนี้

4.3.3 กลุ่มตัวอย่างและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาถึงการตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์หลังจากออกจากรายงานประเภทโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ที่มีต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง ต่อวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี และต่อผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังกับวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อมูลเพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาไว้เช่นเดียวกับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเมื่อนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้เป็นครั้งแรก ตามที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อ 3.3.3 ดังนี้

1. ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) โดยไม่รวมตลาดหลักทรัพย์ใหม่ (MAI)
2. ผู้วิจัยเลือกใช้ตัวอย่างจากทุกกลุ่มอุตสาหกรรมยกเว้นกลุ่มสถาบันการเงินเนื่องจากมีการดำเนินงานและมีอัตราส่วนทางการเงินแตกต่างจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น
3. บริษัทตัวอย่างต้องจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยก่อนปี 2553 และบริษัทจะต้องมีรอบระยะเวลาดำเนินงานสำหรับปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม โดยจะต้องนำส่งงบการเงินไตรมาส 1 ปี 2554 ภายในกำหนดเวลา
4. บริษัทตัวอย่างจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 โดยบันทึกและรายงานหนี้สินผลประโยชน์พนักงานในไตรมาส 1 ปี 2554 เป็นครั้งแรก
5. ผู้วิจัยเลือกแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนจาก SET Market Analysis and Reporting Tool (SETSMART) สำหรับข้อมูลราคาหุ้นใช้ข้อมูลจาก DataStream

ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง และการเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาใน ส่วนที่ 2 นี้ แสดงในตารางที่ 14 โดยเริ่มต้นจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการศึกษาใน ส่วนที่ 1 จำนวน 309 บริษัท หักด้วยบริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบจำนวน 2 บริษัท และตัวอย่างที่มีความผิดปกติ (Outliers) จำนวน 24 บริษัท ซึ่งคำนวณด้วยวิธี Cooks' Distance คงเหลือจำนวนตัวอย่างขั้นสุดท้ายจำนวน 283 บริษัท หรือคิดเป็นร้อยละ 91.6 จากตัวอย่างทั้งหมดที่ศึกษาใน ส่วนที่ 1 นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ลดอิทธิพลจากค่าของตัวแปรเชิงปริมาณ (Continuous Variables) ที่จะมีต่อตัวแบบในการศึกษา ด้วยการปรับมูลค่าต่ำสุด และสูงสุด (Extreme Value) ด้วยการ Winsorized ค่าของตัวแปรเชิงปริมาณดังกล่าวที่ระดับ 1% และ 99%

จากจำนวนตัวอย่างขั้นสุดท้าย 283 บริษัท ซึ่งผู้วิจัยได้จัดกลุ่มตัวอย่างเป็นบริษัทที่เลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มทั้งจำนวน และบริษัทที่เลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีทยอยรับรู้ พบว่ามีบริษัทที่เลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มทั้งจำนวนในครั้งเดียว ซึ่งประกอบด้วยวิธีรับรู้โดยทันที และรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสมรวมกันจำนวน 246 บริษัท หรือคิดเป็นร้อยละ 86.9 และมีบริษัทที่เลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยการทยอยรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี จำนวน 37 บริษัท หรือคิดเป็นร้อยละ 13.1 จากจำนวนตัวอย่างขั้นสุดท้าย 283 บริษัท ซึ่งจำนวนตัวอย่างแสดงในตารางที่ 15 ดังนี้

ตารางที่ 15 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาการตอบสนองของตลาดต่อการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม

รายการ	จำนวน ตัวอย่าง	%
จำนวนบริษัทที่ใช้สำหรับการศึกษาส่วนที่ 1	309	100.0
หัก บริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบ	(2)	(0.6)
จำนวนกลุ่มตัวอย่างเบื้องต้น	307	99.4
หัก ตัวอย่างที่มีความผิดปกติ (Outliers)	(24)	(7.8)
จำนวนตัวอย่างขั้นสุดท้าย	283	91.6
จำนวนบริษัทที่เลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มภายในครั้งเดียว	246	86.9
จำนวนบริษัทที่เลือกรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีทยอยรับรู้	37	13.1
จำนวนตัวอย่างขั้นสุดท้าย	283	100.0

4.3.4 หนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง

โดยไม่ได้เป็นการทดสอบสมมติฐานการวิจัย หัวข้อ 4.3.4 นี้ จะกล่าวถึงวิธีการคำนวณหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง ซึ่งสืบเนื่องจากสภาวิชาชีพบัญชี ได้ประกาศการใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาล่วงหน้าก่อนที่จะมีการบังคับใช้จริงในปี 2554 ฉะนั้นจึงคาดว่านักลงทุนจะมีความคาดหวังเกี่ยวกับมูลค่าหนี้สินผลประโยชน์ของพนักงาน งานวิจัยครั้งนี้จึงได้สร้างตัวแบบสำหรับประเมินมูลค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน ซึ่งภายหลังการประมาณการหนี้สินผลประโยชน์พนักงานตามตัวแบบสมการถดถอย (ตัวแบบที่ 6) แล้ว ผู้วิจัยจะคำนวณหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังด้วยการนำค่าที่ได้จากการประมาณการมาหักออกจากหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานจริงที่กิจการรับรู้ในไตรมาส 1 ปี 2554 ตามที่ได้อธิบายไว้แล้วในหัวข้อ 4.3.1 โดยหัวข้อถัดไปจะได้อธิบายค่าสถิติพรรณนา และค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการประมาณค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน และตัวแบบที่ได้จากสมการถดถอยตามลำดับ

4.3.4.1 ค่าสถิติพรรณนา และค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร

จากจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 283 บริษัท ตารางที่ 16 แสดงค่าสถิติพรรณนาสำหรับตัวแปรที่ใช้ในการคำนวณหนี้สินผลประโยชน์ของพนักงาน และตารางที่ 17 จะแสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันของตัวแปรที่ใช้สำหรับการประมาณการหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน ซึ่งพบว่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน (PENSION) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอายุของกิจการ (FIRMAGES) และมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับขนาดของกิจการ (SIZE) ซึ่งแทนค่าด้วยค่าสถิติของของสินทรัพย์รวม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจการที่มีสินทรัพย์รวมสูง อาจเป็นกิจการที่มีการลงทุนในสินทรัพย์ดำเนินงาน เช่น ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ มากกว่าการใช้แรงงาน ทั้งนี้พบด้วยว่าขนาดกิจการ (SIZE) และอายุของกิจการ (FIRMAGES) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับเงินเดือนของพนักงาน (SALARY) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 เช่นเดียวกัน

ตารางที่ 16 ค่าสถิติพรรณนาของตัวแปรที่ใช้ประมาณค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน

ตัวแปร	จำนวน ตัวอย่าง	ส่วน เบี่ยงเบน				
		ค่าเฉลี่ย	มาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่ามัธยฐาน	ค่าสูงสุด
PENSION	283	0.0490	0.0702	0.0001	0.0216	0.3460
SALARY	283	5.3260	1.2075	2.2534	5.2825	9.1138
FIRMSIZE	283	2.5235	0.6503	0.3483	2.7726	3.5742
FIRMGROWTH	283	15.0931	1.3201	11.9403	14.8787	18.8033
FIRMAGES	283	0.1464	0.2538	-0.8406	0.1216	1.0706
IMR	283	2.8065	0.7551	0.4875	2.9843	4.6850

ตารางที่ 17 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ประมาณการหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน

	PENSION	SALARY	FIRM SIZE	FIRM GROWTH	FIRM AGES
SALARY	0.0281				
FIRMSIZE	-0.3083***	0.6629***			
FIRMGROWTH	-0.1071*	-0.0458	0.0169		
FIRMAGES	0.3173***	0.2165***	0.0221	-0.0627	
IMR	-0.1171**	-0.3375***	-0.3281***	-0.0978	-0.1304**

*/**/*** มีความสัมพันธ์กัน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

โดยที่

PENSION	=	หนี้สินส่วนเพิ่มที่รับรู้ในไตรมาส 1 ปี 2554 ทหารด้วยหนี้สินรวม ณ ต้นปี 2554
SALARY	=	ค่าสื่อธรรมชาติของผลตอบแทนพนักงานสำหรับปี 2553
FIRMSIZE	=	ค่าสื่อธรรมชาติของสินทรัพย์รวม ณ วันต้นปี 2554
FIRMGROWTH	=	อัตราการเติบโตของยอดขายจากปี 2552 ถึง ปี 2553
FIRMAGES	=	ค่าสื่อธรรมชาติของอายุของบริษัทนับตั้งแต่ตั้งวันเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จนถึงสิ้นปี 2553
IMR	=	ค่า Inverse Mills Ratio ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทางเลือกโพรบิท ในตัวแบบที่ 3

4.3.4.2 การทดสอบตัวแบบที่ใช้ประมาณการหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน

สำหรับการทดสอบตัวแบบที่ใช้สำหรับการประมาณการหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน (PENSION) แสดงในตารางที่ 18 ซึ่งพบว่าเรื่องเงินเดือนของพนักงาน (SALARY) และอายุของกิจการ (FIRMAGES) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับหนี้สินผลตอบแทนพนักงานที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจการที่มีการจ่ายเงินเดือนของพนักงานสูง และกิจการที่ตั้งมานานจะมีหนี้สินผลประโยชน์พนักงานมาก ในขณะที่ขนาดของกิจการ (SIZE) และอัตราการเติบโตของกิจการ (FIRMGROWTH) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และ 0.10 ตามลำดับ ทั้งนี้ตามที่ได้กล่าวในหัวข้อ 4.3.4.1 ข้างต้นแล้วว่าอาจเป็นเพราะการศึกษาครั้งนี้ใช้สินทรัพย์รวมเป็นตัวแทนขนาดกิจการ จึงอาจเป็นไปได้ที่กิจการที่มีสินทรัพย์รวมจำนวนมากมีการพึ่งพาการลงทุนในสินทรัพย์ดำเนินงานมากกว่าการใช้แรงงาน รวมถึงรายได้ที่เติบโตขึ้นอาจเป็นผลมาจากการลงทุนในสินทรัพย์รวมมากกว่าการจ้างแรงงาน จึงทำให้พบความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามระหว่างหนี้สินผลประโยชน์พนักงานและขนาดกิจการ และอัตราการเติบโตของกิจการตามลำดับ

นอกจากนี้พบว่า Inverse Mill's Ratio (IMR) มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.01 หมายความว่าสมการตัวแบบดังกล่าวเกิดปัญหาความลำเอียงจากการเลือกกลุ่มตัวอย่าง และสำหรับค่าเฉลี่ยของ VIF (Mean VIF) พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.43 ซึ่งไม่เกิน 10 จึงไม่มีปัญหาความสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) อย่างไรก็ตามค่า Adjusted R-Square ที่ได้จากตัวแบบสมการถดถอยพบว่าตัวแปรที่ใช้ในตัวแบบสามารถอธิบายหนี้สินผลประโยชน์พนักงานได้ประมาณ 27.4% ทั้งนี้อาจเป็นเพราะตัวแบบที่ใช้มีข้อจำกัดหลายประการ กล่าวคือ เป็นตัวแบบที่ผู้วิจัยใช้สำหรับคาดการณ์ความคาดหวังของตลาดในการศึกษาครั้งนี้โดยเฉพาะ (Ad hoc) ซึ่งประมาณค่าจากปัจจัยที่ผู้วิจัยได้ตรวจทานเอกสารต่าง ๆ และคาดว่าจะมีผลต่อการวัดมูลค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงานดังกล่าว ซึ่งความจริงแล้วปัจจัยที่ใช้ในการคำนวณหนี้สินผลประโยชน์พนักงานจะต้องอาศัยข้อสมมติทางการเงิน ข้อสมมติทางประชากรศาสตร์ และคณิตศาสตร์ประกันภัยที่มีความซับซ้อน และแตกต่างกัน รวมทั้งยังเป็นข้อมูลภายในของแต่ละบริษัท นอกจากนี้การคำนวณหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลของบริษัทที่เกิดขึ้นจริงมาคำนวณค่าคาดหวังของบริษัทเองจึงอาจทำให้เกิดความลำเอียงจากการใช้ข้อมูลของตัวเองมาประเมินค่า (In Sample Bias) ดังนั้นการนำตัวแบบที่ 6 ไปใช้ในการประมาณค่าคาดหวังหนี้สินผลประโยชน์พนักงานของตลาดจึงมีข้อจำกัดตามที่กล่าวมาข้างต้น

ตารางที่ 18 การทดสอบตัวแปรที่ใช้ประมาณการหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน

$$\text{PENSION}_i = \delta_0 + \delta_1 \text{SALARY}_i + \delta_2 \text{FIRMSIZE}_i + \delta_3 \text{FIRMGROWTH}_i + \delta_4 \text{FIRMAGES}_i + \delta_5 \text{IMR}_i + \zeta_i \quad (6)$$

ตัวแปร	เครื่องหมาย ที่คาดหวัง	ก่อนใส่ตัวแปร IMR		หลังใส่ตัวแปร IMR	
		ค่าสัมประสิทธิ์	p-value	ค่าสัมประสิทธิ์	p-value
Intercept	ไม่มี	0.3033***	<0.0001	0.3962***	<0.0001
SALARY	+	0.0184***	<0.0001	0.0163***	0.0001
FIRMSIZE	+	-0.0278***	<0.0001	-0.0297***	<0.0001
FIRMGROWTH	+	-0.0188	0.1924	-0.0243*	0.0885
FIRMAGES	+	0.0277***	<0.0001	0.0259***	<0.0001
IMR	ไม่มี			-0.0170***	0.0010
F-test		24.2151***	<0.0001	22.2722***	<0.0001
Adjusted R-Square		0.2477		0.2739	
Mean VIF		1.47		1.43	
Observations		283		283	

*/**/*** มีความสัมพันธ์กัน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

โดยที่

PENSION	=	หนี้สินส่วนเพิ่มที่รับรู้ในไตรมาส 1 ปี 2554 ทหารด้วยหนี้สินรวม ณ ต้นปี 2554
SALARY	=	ค่าสื่อธรรมชาติของผลตอบแทนพนักงานสำหรับปี 2553
FIRMSIZE	=	ค่าสื่อธรรมชาติของสินทรัพย์รวม ณ วันต้นปี 2554
FIRMGROWTH	=	อัตราการเติบโตของยอดขายจากปี 2552 ถึง ปี 2553
FIRMAGES	=	ค่าสื่อธรรมชาติของอายุของบริษัทนับตั้งแต่ตั้งวันเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จนถึงสิ้นปี 2553
IMR	=	ค่า Inverse Mills Ratio ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทางเลือกโพรบิท ในตัวแปรที่ 3

ตัวแบบที่ใช้ในการประมาณหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน

$$\widehat{PENSION}_i = 0.3962 + 0.0163(SALARY_i) - 0.0297(FIRMSIZE_i) - 0.0243(FIRMGROWTH_i) + 0.0259(FIRMAGES_i) - 0.0170(IMR_i)$$

โดยที่

$$\widehat{PENSION}_i = \text{หนี้สินผลประโยชน์พนักงานตามที่คาดหวังของบริษัท } i$$

จากตัวแบบข้างต้น ผู้วิจัยได้นำไปใช้ในการประมาณหนี้สินผลประโยชน์พนักงานตามที่คาดหวังของแต่ละบริษัท และนำค่าประมาณที่ได้ไปหักออกจากหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แต่ละบริษัทรับรู้จริงเพื่อคำนวณหาค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (UEPENSION) ซึ่งจะใช้ในการทดสอบสมมติฐานในการศึกษาส่วนที่ 2 ในหัวข้อต่อไป

4.4 ค่าสถิติพรรณนา และค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร

สำหรับการศึกษาการตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่เป็นส่วนที่ 2 ของการศึกษาในครั้งนี้ จากตัวอย่างจำนวน 283 บริษัท สามารถสรุปค่าสถิติพรรณนา และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันได้ในตารางที่ 19 และตารางที่ 20 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 19 ค่าสถิติพรรณนาของตัวแปรที่มีผลต่อการตอบสนองของตลาด

ตัวแปร	จำนวนตัวอย่าง	ส่วน				
		ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่ามัธยฐาน	ค่าสูงสุด
CAR	283	0.0100	0.0578	-0.1028	0.0018	0.2451
UEPENSION	283	-0.0001	0.0589	-0.0834	-0.0132	0.2356
CHOICE	283	0.1307	0.3377	0.0000	0.0000	1.0000
UEPENSION *CHOICE	283	-0.0016	0.0165	-0.0726	0.0000	0.0883
UEEARNINGS	283	-0.0065	0.0901	-0.4750	0.0007	0.4950
BTM	283	1.0086	0.7080	0.0387	0.8501	4.1954
SIZE	283	21.5772	1.5658	18.6113	21.3756	25.9147
BETA	283	0.4756	0.3344	-0.2585	0.4374	1.4368
MOMENTUM	283	0.0039	0.2717	-0.5312	-0.0391	1.3304
IMR	283	2.8069	0.7486	0.6897	2.9843	4.5198

ตารางที่ 19 ค่าสถิติพรรณนาของตัวแปรที่มีผลต่อการตอบสนองของตลาด (ต่อ)

โดยที่		
CAR	=	ผลตอบแทนไม่ปกติสะสมของบริษัทสำหรับระยะเวลา 3 วัน ในช่วงวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 ซึ่งคำนวณด้วยวิธี Market-adjusted Model
UEPENSION	=	หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง
CHOICE	=	1 วิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี 0 อื่น ๆ
UEPENSION *CHOICE	=	ผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังกับวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี
UEEARNINGS	=	กำไรต่อหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานสำหรับไตรมาส 1 ปี 2554 หักกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ปี 2553 หารด้วยราคาปิดหุ้น 2 วันก่อนวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554
BTM	=	อัตราส่วนราคาตามบัญชีต่อราคาตลาด ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554
SIZE	=	ค่าล็อกธรรมชาติมูลค่าตลาดส่วนของผู้ถือหุ้น ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554
BETA	=	ค่าเบต้าซึ่งประมาณจากอัตราผลตอบแทนของหุ้นสำหรับระยะเวลา 250 วันก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 จากตัวแบบตลาด (Market Model)
MOMENTUM	=	อัตราผลตอบแทนของหุ้นที่ปรับปรุงด้วยผลตอบแทนของตลาด (Market-adjusted Stock Return) สำหรับระยะเวลา 6 เดือนก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554
IMR	=	ค่า Inverse Mills Ratio ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทางเลือกโพรบิทในตัวแบบที่ 3

ตารางที่ 20 แสดงค่าสหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างการตอบสนองของตลาดต่อตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งจากตารางไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สนใจศึกษาซึ่งได้แก่ หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (UEPENSION) วิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี (CHOICE) และผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังกับวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี (UEPENSION*CHOICE) อย่างไรก็ตามพบความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระหว่างการตอบสนองต่อตลาดกับกำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (UEEARNINGS) และค่าโมเมนตัม (MOMENTUM) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ในขณะที่การตอบสนองของตลาดมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับค่าเบต้า (BETA) ซึ่งสะท้อนถึงความเสี่ยงของกิจการซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในอดีต (Zang, 2008)

ตารางที่ 20 ค่าสหสัมพันธ์สำหรับการเลือกของตลาดต่อการรับรู้ที่สินส่วนเพิ่ม

	CAR	UEPENSION	CHOICE	*CHOICE	EARNINGS	BTM	SIZE	BETA	MOMEN
UEPENSION	-0.0138								TUM
CHOICE	-0.0776	-0.0310							
UEPENSION*CHOICE	0.0841	0.3765***	-0.2456***						
UEEARNINGS	0.2132***	0.0317	-0.0058	0.1462**					
BTM	0.0766	0.0505	0.0209	0.0862	-0.0363				
SIZE	-0.1120*	0.0913	-0.1356**	0.0877	0.0509	-0.5020***			
BETA	-0.1339**	-0.1860***	0.0847	-0.0816	-0.1087*	-0.1527**	0.3546***		
MOMENTUM	0.1561***	-0.1263**	0.0343	-0.1826***	0.1359**	-0.1948***	0.1052*	0.0003	
IMR	0.0356	-0.0006	0.1488**	-0.0067	0.0668	0.1557***	-0.4584***	0.0133	-0.0409

*/**/*** มีความสัมพันธ์กัน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

โดยที่ CAR หมายถึง ผลตอบแทนไม่ปกติสะสมของบริษัทสำหรับระยะเวลา 3 วัน ในช่วงวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 ซึ่งคำนวณด้วยวิธี Market-adjusted Model UEPENSION หมายถึง หนี้สินส่วนเพิ่มเฉลี่ยรายไตรมาสของธุรกิจรับรู้ที่สินส่วนเพิ่มใน 5 ปี และมีค่าเท่ากับ 0 หากบริษัทเลือกวิธีรับรู้ที่สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีอื่น ๆ UEPENSION หมายถึงผลรวมระหว่างหนี้สินเฉลี่ยรายไตรมาสที่แตกต่างจากที่คาดหวังกับวิธีรับรู้ที่สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี UEEARNINGS หมายถึงกำไรต่อหุ้นก่อนการรับรู้ที่สินส่วนเพิ่มของหน่วยงานสำหรับไตรมาส 1 ปี 2554 ที่กำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ปี 2553 ทหารด้วยราคาเปิดหุ้น 2 วันก่อนวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 BTM หมายถึงอัตราส่วนราคาตามบัญชีต่อราคาคาด ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554 SIZE หมายถึงค่าถือกรรมชามูลค่าตลาดส่วนของผู้ถือหุ้น ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554 BETA หมายถึงค่าเบี่ยงเบนจากอัตราผลตอบแทนของหุ้นสำหรับระยะเวลา 250 วันก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 จากตัวแบบตลาด (Market Model) MOMENTUM หมายถึงอัตราผลตอบแทนของหุ้นที่ปรับปรุงด้วยผลตอบแทนของตลาด (Market-adjusted Stock Return) สำหรับระยะเวลา 6 เดือนก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 และ IMR หมายถึง ค่า Inverse Mills Ratio ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทางเลือกโพรบิตในตัวแบบที่ 3

4.5 ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในส่วนที่ 2 นี้ ประกอบด้วย การทดสอบสมมติฐาน H7 H8 และ H9 ซึ่งเป็น การศึกษาการตอบสนองตลาดต่อการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง ต่อวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี และต่อผลกระทบร่วมระหว่างการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง และวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี

4.5.1 การทดสอบสมมติฐานการตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม

ผลการทดสอบสมมติฐาน H7 การตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง ผลการทดสอบสมมติฐาน H8 การตอบสนองของตลาดต่อวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี และผลการทดสอบสมมติฐาน H9 การตอบสนองของตลาดต่อผลกระทบร่วมระหว่างการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังและวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี แสดงในตารางที่ 20 ซึ่งผลการทดสอบไม่พบหลักฐานที่สนับสนุนสมมติฐาน H7 H8 และ H9 ดังนี้

ตารางที่ 21 คอลัมน์ที่ (1) ผู้วิจัยได้ทดสอบการตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง โดยต่อมาผู้วิจัยได้เพิ่มตัวแปรวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี และผลกระทบร่วมระหว่างการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังและวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี ในคอลัมน์ที่ (2) และคอลัมน์ที่ (3) ตามลำดับ ซึ่งถึงแม้ว่าเครื่องหมายจะเป็นไปตามที่คาดการณ์คือตลาดจะตอบสนองด้านลบต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง และวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี แต่ผลการศึกษาไม่พบว่าตลาดมีการตอบสนองต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังอย่างมีนัยสำคัญ ต่อวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี และต่อผลกระทบร่วมระหว่างการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังและวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี

ในคอลัมน์ที่ (4) ผู้วิจัยได้เพิ่มตัวแปรกำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (UEEARNINGS) ในตัวแบบ ซึ่งผลการศึกษายังคงไม่พบว่าตลาดมีการตอบสนองต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง ต่อวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี และต่อผลกระทบร่วมดังกล่าว อย่างไรก็ตามพบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระหว่างผลตอบแทนไม่ปกติสะสม

ของบริษัท (CAR) กับกำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (UEEARNINGS) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 โดยต่อมาในคอลัมน์ที่ (5) ผู้วิจัยได้เพิ่มปัจจัยควบคุมเกี่ยวกับความเสี่ยงซึ่งได้แก่ อัตราส่วนราคาตามบัญชีต่อราคาตลาด (BTM) ขนาดกิจการ (SIZE) และค่าเบต้า (BETA) ของกิจการ รวมทั้งได้เพิ่มปัจจัยควบคุมเกี่ยวกับผลตอบแทนในอดีตของหุ้น (MOMENTUM) ซึ่งผลการศึกษายังคงไม่พบว่าตลาดมีการตอบสนองต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง ต่อวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี และต่อผลกระทบร่วมดังกล่าว ในขณะที่พบว่าตลาดมีการตอบสนองต่อกำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (UEEARNINGS) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และยังคงพบว่าผลตอบแทนไม่ปกติสะสมของบริษัท (CAR) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับผลตอบแทนในอดีตของหุ้น (MOMENTUM) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

ต่อมาในคอลัมน์ที่ (6) ผู้วิจัยได้แก้ไขปัญหาความลำเอียงจากการเลือกตัวอย่าง ด้วยการเพิ่มตัวแปร Inverse Mills Ratio (IMR) ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทางเลือกโพรบิต (Probit Selection Model) ตามตัวแบบ (3) เข้ามาในตัวแบบเพื่อใช้ทดสอบสมมติฐาน ซึ่งผลการศึกษาไม่พบว่า IMR มีระดับนัยสำคัญ จึงอาจสรุปได้ว่าอาจเป็นเพราะลักษณะของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างกิจการที่เลือกนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 นี้มาใช้ก่อนหรือหลังจากที่มีผลบังคับ จึงอาจทำให้ไม่มีปัญหาความลำเอียงจากการเลือกตัวอย่าง อย่างไรก็ตามผลจากการทดสอบสมมติฐานยังไม่พบว่าตลาดมีการตอบสนองต่อตัวแปรที่สนใจศึกษา แต่ยังคงพบว่าตลาดมีการตอบสนองต่อกำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (UEEARNINGS) และผลตอบแทนในอดีตของหุ้น (MOMENTUM) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ทั้งนี้ค่า Adjusted R-square ของตัวแบบในคอลัมน์ที่ 6 มีค่าเท่ากับ 7.20% และไม่พบว่ามีปัญหาตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีความสัมพันธ์กัน (Multicollinearity) เนื่องจากไม่พบว่าค่า VIF ของตัวแปรอิสระตัวใดมีค่าเกิน 10 โดยค่าเฉลี่ย VIF ของตัวแปรทุกตัว (Mean VIF) เท่ากับ 1.36

ทั้งนี้ในคอลัมน์สุดท้ายผู้วิจัยได้ทำการทดสอบสมการถดถอยจากตัวแปรที่ปรากฏอยู่ในคอลัมน์ที่ (6) ด้วยการ Robust Standard Errors เพื่อแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากข้อสมมติเกี่ยวกับค่าความคลาดเคลื่อน (Errors) ซึ่งจะต้องมีความเป็นอิสระกันและมีการแจกแจงเหมือนกัน (Independent and Identical Distribution, iid) รวมทั้งช่วยลดปัญหาเรื่อง Heteroskedasticity (Hamilton, 2013) ซึ่งผลการศึกษาที่ได้ไม่แตกต่างจากคอลัมน์ที่ (6) กล่าวคือยังไม่พบว่าตลาดมีการตอบสนองต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังอย่างมีนัยสำคัญ ต่อวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี และต่อผลกระทบร่วมจากสองปัจจัยดังกล่าว แต่

ยังคงพบว่าตลาดมีการตอบสนองต่อกำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (UEARNINGS) และผลตอบแทนในอดีตของหุ้น (MOMENTUM) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

ดังนั้นจากผลการทดสอบการตอบสนองของตลาดหุ้นต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานในตารางที่ 21 จึงสรุปได้ว่าตลาดหุ้นไม่มีการตอบสนองต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง ต่อวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี และต่อผลกระทบร่วมจากสองปัจจัยดังกล่าว ทั้งจากตัวแบบที่ควบคุมปัญหาความลำเอียงจากการเลือกตัวอย่าง และตัวแบบที่ได้มีการ Robust Standard Error อย่างไรก็ตามพบว่า ตลาดหุ้นมีการตอบสนองด้านบวกต่อกำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (UEARNINGS) และผลตอบแทนในอดีตของหุ้น (MOMENTUM)

อย่างไรก็ตามการไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (CAR) กับการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง กับวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี และกับผลกระทบร่วมจากสองปัจจัยดังกล่าว อาจเป็นเพราะตลาดหุ้นได้รับรู้และตอบสนองต่อรายการหนี้สินผลประโยชน์พนักงานนี้แล้วก่อนการประกาศผลการดำเนินงานของบริษัทในไตรมาส 1 ปี 2554 กล่าวคือ สภาวิชาชีพบัญชีฯ ได้มีการชี้แจงและการทำความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ และได้ออกประกาศสภาวิชาชีพบัญชีฯ ฉบับที่ 52/2553 เรื่อง มาตรฐานบัญชี ฉบับที่ 19 เรื่อง ผลประโยชน์ของพนักงาน โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตั้งแต่วันที่ 24 พฤศจิกายน 2553 และรวมถึงนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ได้มีการออกการคาดการณ์เกี่ยวกับประมาณการผลกระทบของมาตรฐานฉบับนี้มาก่อนแล้ว นอกจากนี้สาเหตุที่ไม่พบการตอบสนองดังกล่าวอาจเป็นเพราะความเหมาะสมของตัวแบบที่ใช้ในการทดสอบ ซึ่งผู้วิจัยจะได้ทดสอบความแกร่ง (Robustness Test) ของตัวแบบที่ใช้ทดสอบในบทที่ 5 ต่อไป

ตารางที่ 21 ความสัมพันธ์ระหว่างการตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้ที่เปลี่ยนแปลง

$$CAR_i = \gamma_0 + \gamma_1 UEPENSION_i + \gamma_2 CHOICE_i + \gamma_3 UEPENSION_i * CHOICE_i + \gamma_4 UEEARNINGS_i + \gamma_5 BTM_i + \gamma_6 SIZE_i + \gamma_7 BETA_i + \gamma_8 MOMENTUM_i + \gamma_9 IMR_i + \omega_i \quad (7)$$

ตัวแปร	เครื่องหมาย ที่คาดหวัง	(1) ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	(2) ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	(3) ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	(4) ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	(5) ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	(6) ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust SE ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)
Intercept	ไม่มี	0.0100*** (0.0038)	0.0118*** (0.0015)	0.0118*** (0.0015)	0.0126*** (0.0005)	0.0978 (0.1038)	0.1106 (0.1478)	0.1106* (0.0745)
UEPENSION	-	-0.0135 (0.8176)	-0.0159 (0.7861)	-0.0479 (0.4487)	-0.0419 (0.4992)	-0.0364 (0.5630)	-0.0348 (0.5825)	-0.0348 (0.4893)
CHOICE	-	-	-0.0134 (0.1910)	-0.0098 (0.3513)	-0.0110 (0.2865)	-0.0124 (0.2295)	-0.0122 (0.2388)	-0.0122 (0.1575)
UEPENSION*CHOICE	-	-	-	0.3089 (0.1841)	0.1894 (0.4109)	0.2938 (0.2030)	0.2965 (0.2000)	0.2965 (0.1648)
UEEARNINGS	+	-	-	-	0.1323*** (0.0006)	0.1151*** (0.0027)	0.1164*** (0.0026)	0.1164*** (0.0028)
BTM	-	-	-	-	-	0.0040 (0.4720)	0.0038 (0.4962)	0.0038 (0.4620)

ตารางที่ 21 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้ที่สั้นส่วนเพิ่ม (ต่อ)

ตัวแปร	เครื่องหมาย	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	Robust S.E.
ที่คาด		ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)
SIZE	-	0.0533 (0.8176)	0.8858 (0.4136)	1.1832 (0.3164)	3.9774*** (0.0037)	3.8634*** (0.0002)	3.4308*** (0.0005)	2.7961*** (0.0037)
BETA	-	-0.0034 (1.00)	-0.0008 (1.00)	0.0019 (1.16)	0.0405 (1.13)	0.0751 (1.26)	0.0720 (1.36)	0.0720 (1.36)
MOMENTUM	+					0.0352*** (0.0064)	0.0352*** (0.0065)	0.0352*** (0.0386)
IMR	ไม่มี						-0.0014 (0.7852)	-0.0014 (0.7501)
F-test		0.0533 (0.8176)	0.8858 (0.4136)	1.1832 (0.3164)	3.9774*** (0.0037)	3.8634*** (0.0002)	3.4308*** (0.0005)	2.7961*** (0.0037)
Adjusted R-square		-0.0034	-0.0008	0.0019	0.0405	0.0751	0.0720	0.0720
Mean VIF		1.00	1.00	1.16	1.13	1.26	1.36	1.36
Observations		283	283	283	283	283	283	283

*/**/*** มีความสัมพันธ์กัน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

ตารางที่ 21 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตอบสนองของตลาดต่อการปรับขึ้นหุ้นส่วนเพิ่ม (ต่อ)

(ต่อ)

โดยที่ CAR หมายถึง ผลตอบแทนไม่ปกติสะสมของบริษัทสำหรับระยะเวลา 3 วัน ในช่วงวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 ซึ่งคำนวณด้วยวิธี Market-adjusted Model UEPENSION หมายถึง หุ้นส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง CHOICE มีค่าเท่ากับ 1 หากบริษัทเลือกวิธีปรับขึ้นหุ้นส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี และมีค่าเท่ากับ 0 หากบริษัทเลือกวิธีปรับขึ้นหุ้นส่วนเพิ่ม ด้วยวิธีอื่น ๆ UEPENSION หมายถึงผลกระทบบรรยากาศการลงทุนระหว่างปี 2553-2554 ซึ่งคำนวณโดยชดเชยต้นทุนที่แตกต่างจากที่คาดหวังกับวิธีปรับขึ้นหุ้นส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี UEEARNINGS หมายถึงกำไรต่อหุ้นก่อนการปรับขึ้นผลประโยชน์พนักงานสำหรับไตรมาส 1 ปี 2554 หักกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ปี 2553 การด้วยราคาปิดหุ้น 2 วันก่อนวัน ประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 BTM หมายถึงอัตราส่วนราคาตามบัญชีต่อราคาตลาด ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554 SIZE หมายถึงค่าถือกรรมขงเดิมมูลค่าตลาด ของส่วนของผู้ถือหุ้น ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554 BETA หมายถึงค่าเบต้าซึ่งประมาณจากอัตราผลตอบแทนของหุ้นสำหรับระยะเวลา 250 วัน ก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 จากตัวแบบตลาด (Market Model) MOMENTUM หมายถึงอัตราผลตอบแทนของหุ้นที่ปรับปรุงด้วยผลตอบแทนของตลาด (Market-adjusted Stock Return) สำหรับระยะเวลา 6 เดือนก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 และ IMR หมายถึง ค่า Inverse Mills Ratio ที่คำนวณได้จากแบบจำลองการเลือกโพธิ์ในตัวอย่างที่ 3

4.6 บทสรุป

การศึกษาในบทที่ 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการตอบสนองของตลาดต่อการบันทึกหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานในช่วงการเปลี่ยนแปลง โดยผู้วิจัยคาดว่าตลาดจะมีการตอบสนองด้านลบต่อการบันทึกหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์หลังออกจากงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง ต่อวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี และต่อผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังกับวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี จากการใช้สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนที่ไม่ปกติสะสม (Cumulative Abnormal Returns, CAR) ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงวันประกาศผลการดำเนินงาน (Event) ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554 กับหนี้สินผลประโยชน์หลังออกจากงานประเภทโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ที่แตกต่างจากที่คาดหวังซึ่งคำนวณได้จากตัวแบบทางสถิติ และวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี และผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังกับวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี จากการศึกษาพบว่าตลาดไม่มีการตอบสนองต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (H7) ต่อวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี (H8) และต่อผลกระทบร่วมจากสองปัจจัยดังกล่าว (H9) แต่พบว่าตลาดมีการตอบสนองต่อกำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (UEEARNINGS) และผลตอบแทนในอดีตของหุ้น (MOMENTUM) นอกจากนี้เหตุผลที่ไม่พบการตอบสนองด้านลบต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานอาจเป็นเพราะตลาดหุ้นได้รับรู้และตอบสนองต่อรายการหนี้สินผลประโยชน์พนักงานนี้แล้วก่อนการประกาศผลการดำเนินงานของบริษัทในไตรมาส 1 ปี 2554

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยจะได้ทดสอบความแกร่ง (Robustness Test) เพื่อเป็นการยืนยันผลการทดสอบที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ในบทที่ 5 ได้แก่ การใช้วิธีการคำนวณหาผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (CAR) ด้วยตัวแบบตลาด (Market Model) เพิ่มเติมจาก Market-adjusted Model การแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีหนี้สินส่วนเพิ่มสูงกว่าที่คาดหวัง และกลุ่มที่มีหนี้สินส่วนเพิ่มต่ำกว่าที่คาดหวัง การใช้ตัวแปรเครื่องมือ (Instrumental Variable) ที่ได้จากตัวแบบที่ 5 จากการศึกษาในส่วนที่ 1 มาใช้แทนค่าตัวแปรหุ่นสำหรับวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี เพื่อแก้ปัญหา Endogeneity การนำหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่กิจการรับรู้ทั้งหมดมาเป็นตัวแปรสำหรับหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังโดยไม่ใช้ตัวแบบสถิติในการประมาณการค่า การเพิ่มอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นปัจจัยควบคุมรวมทั้งลดจำนวนวันคำนวณผลตอบแทนไม่ปกติสะสมต่อไป

บทที่ 5

การทดสอบความแกร่ง (Robustness Test)

5.1 บทนำ

สำหรับบทที่ 5 ผู้วิจัยจะทำการทดสอบความแกร่ง (Robustness Test) สำหรับผลการทดสอบสมมติฐานการศึกษาในส่วนที่ 2 การตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเมื่อนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้เป็นครั้งแรก ซึ่งผลการศึกษาในบทที่ 4 ไม่พบว่าตลาดมีการตอบสนองต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (H7) ต่อวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี (H8) และผลกระทบรวมจากสองปัจจัยดังกล่าว (H9) แต่พบว่าตลาดมีการตอบสนองต่อกำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (UEEARNINGS) และผลตอบแทนในอดีตของหุ้น (MOMENTUM)

เพื่อเป็นการยืนยันผลการทดสอบที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ ในบทนี้ผู้วิจัยจะทำการทดสอบความแกร่ง (Robustness Test) ของตัวแบบสำหรับการทดสอบการตอบสนองของตลาด โดยแบ่งเป็นหัวข้อต่าง ๆ ได้ดังนี้ หัวข้อ 5.2 ผู้วิจัยจะใช้ตัวแบบตลาด (Market Model) คำนวณหาผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (CAR) หัวข้อ 5.3 ผู้วิจัยจะแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นสองกลุ่มประกอบด้วยกลุ่มที่มีหนี้สินผลประโยชน์พนักงานสูงกว่าที่คาดหวัง และกลุ่มที่มีหนี้สินผลประโยชน์พนักงานต่ำกว่าที่คาดหวัง หัวข้อ 5.4 ผู้วิจัยจะใช้ตัวแปรเครื่องมือ (Instrumental Variable) ที่ได้จากตัวแบบที่ 5 ในการศึกษาส่วนที่ 1 มาใช้แทนค่าตัวแปรหุ่นสำหรับวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี เพื่อแก้ไขปัญหา Endogeneity หัวข้อ 5.5 ผู้วิจัยจะนำหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่กิจการรับรู้ทั้งหมดมาเป็นตัวแทนสำหรับหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังโดยไม่ใช้ตัวแบบสถิติในการประมาณการค่า และหัวข้อ 5.6 ผู้วิจัยจะเพิ่มอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นปัจจัยควบคุม นอกจากนี้ในหัวข้อ 5.7 ผู้วิจัยได้ลดจำนวนวันคำนวณผลตอบแทนไม่ปกติสะสม ซึ่งแต่ละหัวข้อสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

5.2 การคำนวณหาผลตอบแทนไม่ปกติสะสมด้วยตัวแบบตลาด (Market Model)

จากการทดสอบที่ผู้วิจัยใช้ Market-adjusted Model สำหรับการคำนวณผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (CAR) ของบริษัทในช่วงระยะเวลาการนำส่งงบการเงินไตรมาส 1 ปี 2554 อาจไม่เหมาะสมสำหรับบางบริษัทที่นำส่งงบการเงินวันเดียวกัน เนื่องจากอัตราผลตอบแทนของตลาดอาจจะ

ไม่สะท้อนผลตอบแทนของบริษัทที่นำส่งงบการเงินวันเดียวกันดังกล่าว ฉะนั้นในบทนี้ผู้วิจัยจะได้ใช้ตัวแบบตลาด (Market Model) สำหรับการคำนวณผลตอบแทนไม่ปกติสะสม ซึ่งจากการศึกษาของ Brown และ Warner (1980, 1985) และ Binder (1998) ได้สนับสนุนการใช้ตัวแบบตลาด (Market Model) เนื่องจากเป็นวิธีที่ง่าย และมีความเหมาะสมในการคำนวณผลตอบแทนที่คาดหวังของตลาด ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square) นอกจากนี้ Ahern (2009) ได้สนับสนุนว่าตัวแบบตลาดมีความเหมาะสมหากตัวอย่างที่ศึกษาเป็นตัวอย่างสุ่ม (Random Samples) เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการคำนวณผลตอบแทนที่คาดหวังด้วยตัวแบบที่มีการพัฒนาขึ้นมาใหม่ เช่น Fama French Three-Factor และ Carhart Four-Factor Models และเนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ไม่ได้เลือกศึกษาตัวอย่างที่มีลักษณะใดเฉพาะ ดังนั้นการใช้ตัวแบบตลาดในการทำการทดสอบความแกร่ง (Robustness Test) จึงมีความเหมาะสม

ตารางที่ 22 แสดงค่าสถิติพรรณนาของผลตอบแทนไม่ปกติสะสมของบริษัท (CAR) สำหรับระยะเวลา 3 วัน ในช่วงวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 ซึ่งคำนวณด้วยวิธี Market Model โดยพบว่าค่าเฉลี่ยของผลตอบแทนไม่ปกติสะสมซึ่งคำนวณด้วยวิธี Market Model มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.32% ซึ่งต่ำกว่าวิธี Market-adjusted Model ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1% ซึ่งแสดงในตารางที่ 18

ตารางที่ 22 ค่าสถิติพรรณนาของผลตอบแทนไม่ปกติสะสมจากตัวแบบตลาด (Market Model)

ตัวแปร	จำนวนตัวอย่าง	ส่วนเบี่ยงเบน				
		ค่าเฉลี่ย	มาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่ามัธยฐาน	ค่าสูงสุด
CAR_{MKT}	283	0.0032	0.0583	-0.1368	-0.0020	0.2401

โดยที่

$$CAR_{MKT} = \text{ผลตอบแทนไม่ปกติสะสมของบริษัทสำหรับระยะเวลา 3 วัน ในช่วงวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 ซึ่งคำนวณด้วยวิธี Market Model}$$

สำหรับผลการศึกษาที่ใช้ตัวแบบตลาด (Market Model) แสดงในตารางที่ 23 พบว่าไม่แตกต่างจากผลที่ได้จากการศึกษาในบทที่ 4 ยกเว้นการตอบสนองของตลาดที่มีต่อวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี (H8) ซึ่งในตัวแบบที่ผู้วิจัยได้ Robust Standard Errors พบว่าตลาดมีการตอบสนองด้านลบต่อวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี แต่ด้วยระดับนัยสำคัญ 0.10 สำหรับการตอบสนองของตลาดต่อกำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (UEEARNINGS) และผลตอบแทนในอดีตของหุ้น (MOMENTUM) ผู้วิจัยพบความสัมพันธ์ ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 และ 0.10 สำหรับตัวแบบก่อนและหลังการทำ Robust Standard Errors ตามลำดับ

ตารางที่ 23 การตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มภายใต้ตัวแบบตลาด

$$\begin{aligned}
 CAR_{MKTi} = & \gamma_0 + \gamma_1 UEPENSION_i + \gamma_2 CHOICE_i + \gamma_3 UEPENSION_i * CHOICE_i + \\
 & \gamma_4 UEEARNINGS_i + \gamma_5 BTM_i + \gamma_6 SIZE_i + \gamma_7 BETA_i + \\
 & \gamma_8 MOMENTUM_i + \gamma_9 IMR_i + \omega_i
 \end{aligned}
 \tag{7}$$

ตัวแปร	เครื่องหมาย ที่คาดหวัง	ค่าสัมประสิทธิ์	p-value	Robust S.E.	
				ค่าสัมประสิทธิ์	p-value
Intercept	ไม่มี	0.0753	0.3375	0.0753	0.2295
UEPENSION	-	-0.0278	0.6702	-0.0278	0.5759
CHOICE	-	-0.0150	0.1620	-0.0150*	0.0838
UEPENSION*CHOICE	-	0.2647	0.2659	0.2647	0.2122
UEEARNINGS	+	0.0864**	0.0295	0.0864*	0.0933
BTM	-	0.0054	0.3450	0.0054	0.3093
SIZE	-	-0.0031	0.3360	-0.0031	0.2458
BETA	-	-0.0035	0.7661	-0.0035	0.7501
MOMENTUM	+	0.0307**	0.0209	0.0307*	0.0903
IMR	ไม่มี	-0.0023	0.6637	-0.0023	0.6336
F-test		2.1460**	0.0261	1.7185*	0.0847
Adjusted R-square		0.0353		0.0353	
Mean VIF		1.36		1.36	
Observations		283		283	

*/**/** มีความสัมพันธ์กัน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

โดยที่

CAR_{MKT}	=	ผลตอบแทนไม่ปกติสะสมของบริษัทสำหรับระยะเวลา 3 วัน ในช่วงวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 ซึ่งคำนวณด้วยวิธี Market Model
UEPENSION	=	หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง
CHOICE	=	1 วิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี 0 อื่น ๆ
UEPENSION * CHOICE	=	ผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังกับวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี
UEEARNINGS	=	กำไรต่อหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานสำหรับไตรมาส 1 ปี 2554 หักกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ปี 2553 หารด้วยราคาปิดหุ้น 2 วันก่อนวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554

ตารางที่ 23 การตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มภายใต้ตัวแบบตลาด (ต่อ)

โดยที่ (ต่อ)		
BTM	=	อัตราส่วนราคาตามบัญชีต่อราคาตลาด ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554
SIZE	=	ค่าล็อกธรรมชาติมูลค่าตลาดส่วนของผู้ถือหุ้น ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554
BETA	=	ค่าเบต้าซึ่งประมาณจากอัตราผลตอบแทนของหุ้นสำหรับระยะเวลา 250 วันก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 จากตัวแบบตลาด (Market Model)
MOMENTUM	=	อัตราผลตอบแทนของหุ้นที่ปรับปรุงด้วยผลตอบแทนของตลาด (Market-adjusted Stock Return) สำหรับระยะเวลา 6 เดือนก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554
IMR	=	ค่า Inverse Mills Ratio ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทางเลือกโพรบิทในตัวแบบที่ 3

5.3 การแบ่งกลุ่มตัวอย่างหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่สูงหรือต่ำกว่าที่คาดหวัง

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยได้ทดสอบสมมติฐานการตอบสนองของตลาดด้วยการแบ่งกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่มีหนี้สินผลประโยชน์พนักงานสูงและต่ำกว่าที่ตลาดคาดหวังอยู่รวมกันจำนวน 283 บริษัท เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีหนี้สินผลประโยชน์พนักงานสูงกว่าที่ตลาดคาดหวังจำนวน 96 บริษัท และกลุ่มตัวอย่างที่มีหนี้สินผลประโยชน์พนักงานต่ำกว่าที่ตลาดคาดหวังจำนวน 187 บริษัท โดยเหตุผลที่แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม เนื่องจากการทดสอบโดยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างที่มีหนี้สินผลประโยชน์พนักงานทั้งสูงและต่ำกว่าที่ตลาดคาดหวังอยู่รวมกันอาจจะไม่เหมาะสมเนื่องจากมีผลกระทบต่ออัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นต่างกัน ดังนั้นการแบ่งเป็นสองกลุ่มผู้วิจัยคาดว่าจะได้ผลการทดสอบที่ชัดเจนมากขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่มีหนี้สินผลประโยชน์พนักงานสูงกว่าที่ตลาดคาดหวัง สำหรับการตอบสนองของตลาดผู้วิจัยได้ใช้ผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (CAR) ซึ่งนำเสนอเปรียบเทียบด้วยวิธี Market-adjusted Model และ Market Model ทั้งนี้ผลการทดสอบสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีหนี้สินผลประโยชน์พนักงานสูงกว่าที่ตลาดคาดหวังนำเสนอในตารางที่ 24 และกลุ่มตัวอย่างที่มีหนี้สินผลประโยชน์พนักงานต่ำกว่าที่ตลาดคาดหวังนำเสนอในตารางที่ 25

ตารางที่ 24 แสดงการทดสอบการตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มที่สูงกว่าที่ตลาดคาดหวัง ต่อวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี และต่อผลกระทบร่วมระหว่าง 2 ปัจจัยดังกล่าว จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 96 บริษัท ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าตลาดน่าจะตอบสนองต่อหนี้สินส่วนเพิ่มที่สูงกว่าที่ตลาดคาดหวัง

ตารางที่ 24 การตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่สูงกว่าที่คาดหวัง

$$\begin{aligned}
 CAR_i = & \gamma_0 + \gamma_1 UEPENSION_i + \gamma_2 CHOICE_i + \gamma_3 UEPENSION_i * CHOICE_i + \\
 & \gamma_4 UEEARNINGS_i + \gamma_5 BTM_i + \gamma_6 SIZE_i + \gamma_7 BETA_i + \\
 & \gamma_8 MOMENTUM_i + \gamma_9 IMR_i + \omega_i
 \end{aligned}
 \tag{7}$$

ตัวแปร	เครื่องหมาย ที่คาดหวัง	Market-adjusted Model		Market Model	
		ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่า สัมประสิทธิ์ (p-value)
Intercept	ไม่มี	0.0113 (0.8778)	0.0113 (0.8681)	-0.0271 (0.7040)	-0.0271 (0.6613)
UEPENSION	-	0.0443 (0.4589)	0.0443 (0.4734)	0.0253 (0.6634)	0.0253 (0.6569)
CHOICE	-	-0.0282* (0.0822)	-0.0282* (0.0731)	-0.0349** (0.0276)	-0.0349** (0.0312)
UEPENSION*CHOICE	-	0.6552** (0.0305)	0.6552** (0.0302)	0.6615** (0.0247)	0.6615** (0.0402)
UEEARNINGS	+	0.0619 (0.1200)	0.0619 (0.1203)	0.0628 (0.1045)	0.0628 (0.1340)
BTM	-	0.0011 (0.8276)	0.0011 (0.8435)	0.0012 (0.8109)	0.0012 (0.8383)
SIZE	-	-0.0004 (0.8990)	-0.0004 (0.8960)	0.0010 (0.7349)	0.0010 (0.7124)
BETA	-	-0.0196* (0.0990)	-0.0196* (0.0620)	-0.0174 (0.1306)	-0.0174* (0.0838)
MOMENTUM	+	0.0274 (0.1348)	0.0274 (0.2380)	0.0199 (0.2617)	0.0199 (0.3872)
IMR	ไม่มี	0.0024 (0.6757)	0.0024 (0.6554)	0.0035 (0.5219)	0.0035 (0.4919)

ตารางที่ 24 การตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่สูงกว่าที่คาดหวัง (ต่อ)

ตัวแปร	เครื่องหมาย ที่คาดหวัง	Market-adjusted Model		Market Model	
		ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่า สัมประสิทธิ์ (p-value)
F-test		2.5711**	3.1125***	2.2511**	2.8152***
Prob>F		(0.0114)	(0.0028)	(0.0259)	(0.0060)
Adjusted R-square			0.1296		0.1060
Mean VIF			1.65		1.65
Observations			96		96

*/**/** มีความสัมพันธ์กัน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

โดยที่

CAR	=	ผลตอบแทนไม่ปกติสะสมของบริษัทสำหรับระยะเวลา 3 วัน ในช่วงวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554
UEPENSION	=	หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง
CHOICE	=	1 วิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี 0 อื่น ๆ
UEPENSION *CHOICE	=	ผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังกับวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี
UEEARNINGS	=	กำไรต่อหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานสำหรับไตรมาส 1 ปี 2554 หักกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ปี 2553 หารด้วยราคาปิดหุ้น 2 วันก่อนวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554
BTM	=	อัตราส่วนราคาตามบัญชีต่อราคาตลาด ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554
SIZE	=	ค่าล็อกธรรมชาติมูลค่าตลาดส่วนของผู้ถือหุ้น ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554
BETA	=	ค่าเบต้าซึ่งประมาณจากอัตราผลตอบแทนของหุ้นสำหรับระยะเวลา 250 วันก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 จากตัวแบบตลาด (Market Model)
MOMENTUM	=	อัตราผลตอบแทนของหุ้นที่ปรับปรุงด้วยผลตอบแทนของตลาด (Market-adjusted Stock Return) สำหรับระยะเวลา 6 เดือนก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554
IMR	=	ค่า Inverse Mills Ratio ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทางเลือกโพรบิทในตัวแบบที่ 3

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยยังคงไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (CAR) ทั้งตัวแบบที่คำนวณด้วยวิธี Market-adjusted Model และ Market Model กับหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่สูงกว่าที่ตลาดคาดหวัง แต่พบว่าตลาดมีการตอบสนองด้านลบต่อการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี โดยผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (CAR) ที่คำนวณด้วยวิธี Market-adjusted Model พบว่ามีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 ในขณะที่ผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (CAR) ที่คำนวณด้วยวิธี Market Model พบว่ามีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สำหรับการตอบสนองของตลาดต่อผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินส่วนเพิ่มที่สูงกว่าที่ตลาดคาดหวังกับวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี ผลการศึกษาพบความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ทั้งตัวแบบที่คำนวณผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (CAR) ด้วยวิธี Market-adjusted Model และ Market Model ซึ่งผลไม่เป็นไปตามที่ผู้วิจัยคาดว่าตลาดจะตอบสนองด้านลบหากบริษัทมีหนี้สินผลประโยชน์พนักงานมากกว่าที่ตลาดคาดหวังและเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี ซึ่งอาจเป็นเพราะตลาดอาจจะตัดสินใจผิดพลาด (Mispriced) อันเนื่องมาจากหนี้สินผลประโยชน์พนักงานเป็นมาตรฐานการบัญชีใหม่ ซึ่งมีความซับซ้อนในการวัดมูลค่า และการเปิดเผยข้อมูล รวมทั้งมีทางเลือกในการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มหลายวิธีเมื่อต้องนำมาตราฐานมาปฏิบัติเป็นครั้งแรก นอกจากนี้สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีหนี้สินส่วนเพิ่มสูงกว่าที่ตลาดคาดหวัง ผลการศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (CAR) กับกำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (UEEARNINGS) อย่างไรก็ตามพบว่าตลาดมีการตอบสนองด้านลบกับค่า Beta ซึ่งเป็นตัวแปรที่วัดค่าความเสี่ยงของบริษัทที่ระดับนัยสำคัญ 0.10

สำหรับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 187 บริษัท ที่หนี้สินผลประโยชน์พนักงานมีมูลค่าต่ำกว่าที่ตลาดคาดหวัง แสดงในตารางที่ 25 พบว่าผลการศึกษาไม่ต่างจากผลการศึกษาที่ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 283 กล่าวคือ ไม่พบว่าตลาดสนองต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่ต่ำกว่าที่คาดหวัง วิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี และผลกระทบร่วมระหว่าง 2 ปัจจัยดังกล่าว อย่างไรก็ตามผลการศึกษา ยังคงพบว่าผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (CAR) ซึ่งคำนวณด้วยตัวแบบ Market-adjusted Model มีความสัมพันธ์กับกำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (UEEARNINGS) และผลตอบแทนในอดีตของหุ้น (MOMENTUM) สำหรับตัวแบบ Market Model ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนของตลาดกับตัวแปรใด ๆ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 25 การตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่ต่ำกว่าที่คาดหวัง

$$\begin{aligned}
 CAR_i = & \gamma_0 + \gamma_1 UEPENSION_i + \gamma_2 CHOICE_i + \gamma_3 UEPENSION_i * CHOICE_i + \\
 & \gamma_4 UEEARNINGS_i + \gamma_5 BTM_i + \gamma_6 SIZE_i + \gamma_7 BETA_i + \\
 & \gamma_8 MOMENTUM_i + \gamma_9 IMR_i + \omega_i
 \end{aligned}
 \tag{7}$$

ตัวแปร	เครื่องหมาย ที่คาดหวัง	Market-adjusted Model		Market Model	
		ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)
Intercept	ไม่มี	0.0906 (0.4699)	0.0906 (0.3992)	0.0786 (0.5461)	0.0786 (0.4949)
UEPENSION	-	-0.2712 (0.3468)	-0.2712 (0.4111)	-0.1839 (0.5389)	-0.1839 (0.6067)
CHOICE	-	0.0078 (0.7852)	0.0078 (0.7095)	0.0010 (0.9735)	0.0010 (0.9608)
UEPENSION*CHOICE	-	0.8115 (0.2579)	0.8115 (0.2415)	0.6619 (0.3741)	0.6619 (0.3415)
UEEARNINGS	+	0.1615*** (0.0039)	0.1615*** (0.0051)	0.1128* (0.0508)	0.1128 (0.1471)
BTM	-	0.0091 (0.2970)	0.0091 (0.2584)	0.0109 (0.2319)	0.0109 (0.1863)
SIZE	-	-0.0042 (0.3977)	-0.0042 (0.3138)	-0.0038 (0.4628)	-0.0038 (0.3924)
BETA	-	0.0023 (0.8917)	0.0023 (0.8769)	0.0108 (0.5402)	0.0108 (0.5231)
MOMENTUM	+	0.0349** (0.0396)	0.0349* (0.0823)	0.0325* (0.0645)	0.0325 (0.1409)
IMR	ไม่มี	-0.0005 (0.9472)	-0.0005 (0.9419)	-0.0034 (0.6769)	-0.0034 (0.6775)

ตารางที่ 25 การตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่ต่ำกว่าที่คาดหวัง (ต่อ)

ตัวแปร	เครื่องหมาย ที่คาดหวัง	Market-adjusted Model		Market Model	
		ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)
F-test		2.3599**	2.0637**	1.4656	1.5039
Prob>F		(0.0153)	(0.0351)	(0.1639)	(0.1496)
Adjusted R-square			0.0617		0.0220
Mean VIF			2.57		2.57
Observations			187		187

*/**/*** มีความสัมพันธ์กัน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

โดยที่

CAR	=	ผลตอบแทนไม่ปกติสะสมของบริษัทสำหรับระยะเวลา 3 วัน ในช่วงวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554
UEPENSION	=	หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง
CHOICE	=	1 วิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี 0 อื่น ๆ
UEPENSION *CHOICE	=	ผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังกับวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี
UEEARNINGS	=	กำไรต่อหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานสำหรับไตรมาส 1 ปี 2554 หักกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ปี 2553 หารด้วยราคาปิดหุ้น 2 วันก่อนวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554
BTM	=	อัตราส่วนราคาตามบัญชีต่อราคาตลาด ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554
SIZE	=	ค่าล็อกธรรมชาติมูลค่าตลาดส่วนของผู้ถือหุ้น ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554
BETA	=	ค่าเบต้าซึ่งประมาณจากอัตราผลตอบแทนของหุ้นสำหรับระยะเวลา 250 วันก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 จากตัวแบบตลาด (Market Model)
MOMENTUM	=	อัตราผลตอบแทนของหุ้นที่ปรับปรุงด้วยผลตอบแทนของตลาด (Market-adjusted Stock Return) สำหรับระยะเวลา 6 เดือนก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554
IMR	=	ค่า Inverse Mills Ratio ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทางเลือกโพรบิทในตัวแบบที่ 3

ทั้งนี้จากปัญหาที่ตลาดมีการตอบสนองในด้านบวกต่อผลกระทบร่วมระหว่างการรับรู้หนี้สิน ผลประโยชน์พนักงานมากกว่าที่ตลาดคาดหวังและการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี ซึ่งไม่เป็นไปตามที่ผู้วิจัยคาดการณ์นั้น นอกจากสาเหตุที่อาจเป็นเพราะนักลงทุนอาจจะตัดสินใจผิดพลาด (Mispriced) ตามที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว อีกสาเหตุหนึ่งอาจเป็นเพราะปัญหาเรื่อง Endogeneity ที่เกิดจากมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 นี้ให้ทางเลือกกับบริษัทในการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานเมื่อนำมาตรฐานมาใช้ครั้งแรก จึงทำให้โอกาสในการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี มีความสัมพันธ์กับปัจจัยอื่น และมีผลต่อค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแบบที่ใช้ในการศึกษา ดังนั้นในหัวข้อถัดไปผู้วิจัยจะได้อธิบายถึงวิธีการคำนวณค่าตัวแปรเครื่องมือ (Instrumental Variable) เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหา Endogeneity ต่อไป

5.4 การแก้ไขปัญหา Endogeneity ด้วยตัวแปรเครื่องมือ (Instrumental Variable)

จากปัญหา Endogeneity สำหรับการศึกษาค่าการตอบสนองของตลาดต่อวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม เกิดขึ้นจากการที่บริษัทได้เลือกวิธีในการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างกัน ซึ่งทางเลือกนี้ได้รับผลกระทบมาจากปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยศึกษาค่าการตอบสนองของตลาดต่อวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี ซึ่งการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มวิธีนี้ถูกผลักดันมาจากปัจจัยอื่น ๆ ดังนั้นในการแก้ไขปัญหา Endogeneity ผู้วิจัยจึงได้นำตัวแบบโลจิสติกส์ที่ใช้สำหรับพยากรณ์โอกาสที่กิจการจะเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี กับวิธีปรับกับกำไรสะสม (ตัวแบบที่ 5) ที่ใช้ในการศึกษาส่วนที่ 1 มาพิจารณาในลักษณะของตัวแบบทางเลือกแล้วหาความน่าจะเป็นในการเลือกใช้วิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี ดังกล่าว เพื่อใช้เป็นตัวแปรเครื่องมือในสมการทดสอบสมมติฐานในลักษณะของ Instrumental Variable

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์ (Coefficient Beta) แสดงในตารางที่ 13 ที่ได้จากตัวแบบที่ 5 ผู้วิจัยจะนำไปพยากรณ์หาความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี (PROB) มีสูตรในการคำนวณ ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned} \text{PROB} &= 1 - \text{Odds Ratio} \\ \text{Odds Ratio} &= \frac{1}{1 + \text{Exponential (W)}} \end{aligned}$$

โดยที่

$$W = 6.5259 + 0.9629(\text{EPSAMO}) + 1.5398(\text{DEFICITS}) - 5.8736(\text{MGTCOMP}) + 0.4641(\text{CEO}) - 0.0163(\text{DERATIO}) - 0.3897(\text{DEEFT}) + 0.2221(\text{GROWTH}) - 0.4647(\text{SIZE}) + 0.8138(\text{ANALYST}) - 1.9692(\text{TAS12}) - 0.9891(\text{INDUSTRY1}) + 0.1659(\text{INDUSTRY2}) + 0.2228(\text{INDUSTRY3}) + 0.6721(\text{INDUSTRY4}) + 0.5256(\text{INDUSTRY5}) - 1.0237(\text{INDUSTRY6}) - 0.3924(\text{IMR})$$

EPSAMO	=	ค่าสมบูรณ์ของหนี้สินส่วนเพิ่มต่อหุ้นหากกิจการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี ทหารด้วยกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม
DEFICITS	=	1 ถ้าบริษัทมีผลขาดทุนสะสมมาตั้งแต่ปี 2554 หรือจะมีผลขาดทุนสะสมภายหลังรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม 0 อื่น ๆ
MGTCOMP	=	ผลตอบแทนรวมของผู้บริหารปี 2553 ทหารด้วยสินทรัพย์รวม ณ วันต้นปี 2554
CEO	=	1 ถ้ากรรมการบริหารและบุคคลที่มีนามสกุลเดียวกันกับผู้บริหารไม่ได้ถือหุ้นในบริษัท 0 อื่น ๆ
DERATIO	=	อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554
DEEFT	=	หนี้สินส่วนเพิ่มทหารด้วยส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554
GROWTH	=	อัตราส่วนราคาตลาดต่อราคาตามบัญชี ณ วันต้นปี 2554
SIZE	=	ค่าถือกรรมชาติของมูลค่าตลาดของส่วนผู้ถือหุ้น ณ วันต้นปี 2554
ANALYST	=	1 ถ้าหากกิจการมีนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ติดตาม 0 อื่น ๆ
TAS12	=	1 ถ้าบริษัทนำมาตราฐานการบัญชีฉบับที่ 12 มาปฏิบัติก่อนมีผลบังคับใช้ 0 อื่น ๆ
INDUSTRY	=	ตัวแปรหุ่นของกลุ่มอุตสาหกรรม
IMR	=	ค่า Inverse Mills Ratio ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทางเลือกโพรบิทใน ตัวแบบที่ 3

ทั้งนี้ค่าความน่าจะเป็น ในการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี (PROB) จะถูกนำมาใช้แทนค่าตัวแปรหุ่นวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี (CHOICE) ในตัวแบบที่ 7 ดังนั้นตัวแบบที่จะใช้สำหรับทดสอบ

สมมติฐานที่ 7 การตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มที่แตกต่างจากที่คาดหวัง สมมติฐานที่ 8 การตอบสนองของตลาดต่อวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี และสมมติฐานที่ 9 การตอบสนองของตลาดต่อผลกระทบร่วมระหว่าง 2 ปัจจัยดังกล่าว สามารถนำเสนอในตัวแทนที่ 8 ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{CAR}_i = & \gamma_0 + \gamma_1 \text{UEPENSION}_i + \gamma_2 \text{PROB}_i + \gamma_3 \text{UEPENSION}_i * \text{PROB}_i + \\ & \gamma_4 \text{UEEARNINGS}_i + \gamma_5 \text{BTM}_i + \gamma_6 \text{SIZE}_i + \gamma_7 \text{BETA}_i + \\ & \gamma_8 \text{MOMENTUM}_i + \gamma_9 \text{IMR}_i + \omega_i \end{aligned} \quad (8)$$

โดยที่

CAR_i	=	ผลตอบแทนไม่ปกติสะสมของบริษัท i สำหรับระยะเวลา 3 วัน ในช่วงวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554
UEPENSION_i	=	หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังของบริษัท i
PROB_i	=	ความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี ของบริษัท i
$\text{UEPENSION}_i * \text{PROB}_i$	=	ผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังกับความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี ของบริษัท i
UEEARNINGS_i	=	กำไรต่อหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานสำหรับไตรมาส 1 ปี 2554 หักกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ปี 2553 ทหารด้วยราคาปิดหุ้น 2 วันก่อนวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 ของบริษัท i
BTM_i	=	อัตราส่วนราคาตามบัญชีต่อราคาตลาด ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554 ของบริษัท i
SIZE_i	=	ค่าล็อกธรรมชาติมูลค่าตลาดส่วนของผู้ถือหุ้น ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554 ของบริษัท i
BETA_i	=	ค่าเบต้าของบริษัท i ซึ่งประมาณจากอัตราผลตอบแทนของหุ้นสำหรับระยะเวลา 250 วันก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 จากตัวแทนตลาด (Market Model)
MOMENTUM_i	=	อัตราผลตอบแทนของหุ้นบริษัท i ที่ปรับปรุงด้วยผลตอบแทนของตลาด (Market-adjusted Stock Return) สำหรับระยะเวลา 6 เดือนก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554
IMR_i	=	ค่า Inverse Mills Ratio ของบริษัท i ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทางเลือกโพรบิตในตัวแทนที่ 3

ตารางที่ 26 แสดงค่าสถิติพรรณนาที่ได้จากการคำนวณความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เพื่อใช้เป็นตัวแปรเครื่องมือ (Instrumental Variable) ในการแก้ปัญหา Endogeneity

ตารางที่ 26 ค่าสถิติพรรณนาของตัวแปรเครื่องมือ (Instrumental Variable)

ตัวแปร	จำนวน		ส่วนเบี่ยงเบน			
	ตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ย	มาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่ามัธยฐาน	ค่าสูงสุด
PROB	283	0.1298	0.1229	0.0066	0.0921	0.6436

โดยที่

PROB = ความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี ของบริษัท i

การทดสอบสมมติฐานภายหลังการแก้ไขปัญหา Endogeneity แสดงในตารางที่ 27 ซึ่งเป็นการทดสอบสมมติฐานภายหลังแก้ไขปัญหา Endogeneity ด้วยการเปลี่ยนตัวแปรหุ่นวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี (CHOICE) ด้วย Instrumental Variable คือ ความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี (PROB) พบว่าผลการศึกษายังคงไม่เปลี่ยนแปลงไปจากการทดสอบสมมติฐานจากการใช้ตัวแปรหุ่น (CHOICE) อย่างเป็นสาระสำคัญ กล่าวคือไม่พบว่าตลาดมีการตอบสนองต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง แต่พบว่าตลาดมีการตอบสนองด้านลบต่อความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี (PROB) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 เมื่อใช้ Market-adjusted Model ในการคำนวณผลตอบแทนไม่ปกติสะสม สำหรับการตอบสนองของตลาดต่อผลกระทบร่วมจากหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง และความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี ผลการศึกษายังคงไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนไม่ปกติสะสมและผลกระทบร่วมดังกล่าว

ตารางที่ 27 การตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง
หลังจากแก้ปัญหา Endogeneity

$$\begin{aligned}
 CAR_i = & \gamma_0 + \gamma_1 UEPENSION_i + \gamma_2 PROB_i + \gamma_3 UEPENSION_i * PROB_i + \\
 & \gamma_4 UEEARNINGS_i + \gamma_5 BTM_i + \gamma_6 SIZE_i + \gamma_7 BETA_i + \\
 & \gamma_8 MOMENTUM_i + \gamma_9 IMR_i + \omega_i
 \end{aligned}
 \tag{8}$$

ตัวแปร	เครื่องหมาย ที่คาดหวัง	Market-adjusted Model		Market Model	
		ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)
Intercept	ไม่มี	0.1204 (0.1305)	0.1204* (0.0525)	0.0817 (0.3186)	0.0817 (0.1880)
UEPENSION	-	0.0184 (0.8503)	0.0184 (0.8132)	0.0216 (0.8297)	0.0216 (0.7786)
PROB	-	-0.0492 (0.1380)	-0.0492* (0.0861)	-0.0460 (0.1775)	-0.0460 (0.1316)
UEPENSION*PROB	-	-0.3476 (0.6452)	-0.3476 (0.5546)	-0.3364 (0.6652)	-0.3364 (0.5903)
UEEARNINGS	+	0.1258*** (0.0013)	0.1258*** (0.0022)	0.0949** (0.0183)	0.0949* (0.0769)
BTM	-	0.0043 (0.4501)	0.0043 (0.4078)	0.0059 (0.3073)	0.0059 (0.2612)
SIZE	-	-0.0047 (0.1526)	-0.0047* (0.0736)	-0.0033 (0.3266)	-0.0033 (0.2067)
BETA	-	-0.0096 (0.4108)	-0.0096 (0.3195)	-0.0035 (0.7725)	-0.0035 (0.7511)
MOMENTUM	+	0.0314** (0.0141)	0.0314* (0.0734)	0.0270** (0.0399)	0.0270 (0.1437)
IMR	ไม่มี	-0.0010 (0.8569)	-0.0010 (0.8332)	-0.0020 (0.7097)	-0.0020 (0.6814)

ตารางที่ 27 การตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง
หลังจากแก้ปัญหา Endogeneity (ต่อ)

ตัวแปร	เครื่องหมาย ที่คาดหวัง	Market-adjusted Model		Market Model	
		ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)
F-test		3.2116***	2.5352***	1.8665*	1.3853
Prob>F		0.0010	0.0083	0.0570	0.1944
Adjusted R-square		0.0659		0.0269	
Mean VIF		1.84		1.84	
Observations		283		283	

*/**/** มีความสัมพันธ์กัน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

โดยที่

CAR	=	ผลตอบแทนไม่ปกติสะสมของบริษัทสำหรับระยะเวลา 3 วัน ในช่วงวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554
UEPENSION	=	หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง
PROB	=	ความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายใน ระยะเวลา 5 ปี
UEPENSION *PROB	=	ผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังกับความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี
UEEARNINGS	=	กำไรต่อหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานสำหรับไตรมาส 1 ปี 2554 หักกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ปี 2553 หารด้วยราคาปิดหุ้น 2 วันก่อนวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554
BTM	=	อัตราส่วนราคาตามบัญชีต่อราคาตลาด ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554
SIZE	=	ค่าล็อกธรรมชาติมูลค่าตลาดส่วนของผู้ถือหุ้น ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554
BETA	=	ค่าเบต้าซึ่งประมาณจากอัตราผลตอบแทนสำหรับระยะเวลา 250 วันก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 จากตัวแบบตลาด (Market Model)
MOMENTUM	=	อัตราผลตอบแทนของหุ้นที่ปรับปรุงด้วยผลตอบแทนของตลาด (Market-adjusted Stock Return) สำหรับระยะเวลา 6 เดือนก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554
IMR	=	ค่า Inverse Mills Ratio ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทางเลือกโพรบิทในตัวแบบที่ 3

สำหรับปัจจัยควบคุมพบว่าตลาดมีการตอบสนองด้านบวกต่อกำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (UEEARNINGS) เมื่อใช้ Market-adjusted Model ในการคำนวณผลตอบแทนไม่ปกติสะสมที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ทั้งก่อนและหลังการ Robust Standard Errors และพบความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และ 0.10 สำหรับ Market Model สำหรับก่อนและหลัง Robust Standard Errors ตามลำดับ สำหรับปัจจัยควบคุมตัวอื่นพบว่าตลาดมีการตอบสนองด้านบวกต่อผลตอบแทนในอดีตของหุ้น (MOMENTUM) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ก่อนการ Robust Standard Errors ทั้งตัวแบบ Market-adjusted Model และ Market Model ซึ่งแสดงว่านักลงทุนจะตัดสินใจลงทุนโดยใช้ข้อมูลทางบัญชีเฉพาะกำไรของกิจการมากกว่าข้อมูลบัญชีด้านอื่น ๆ (Earnings Fixation Hypothesis)

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 283 บริษัท เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีหนี้สินผลประโยชน์พนักงานสูงกว่าที่ตลาดคาดหวังจำนวน 96 บริษัท และกลุ่มตัวอย่างที่มีหนี้สินผลประโยชน์พนักงานต่ำกว่าที่ตลาดคาดหวังจำนวน 187 บริษัท เช่นเดียวกับหัวข้อ 5.3 แต่ได้แก้ไขปัญหา Endogeneity ด้วยการเปลี่ยนตัวแปรหุ่นวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี (CHOICE) ด้วยตัวแปรเครื่องมือ Instrumental Variable (PROB) ตามที่อธิบายแล้วข้างต้น ซึ่งผลการทดสอบแสดงในตารางที่ 27 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีหนี้สินผลประโยชน์พนักงานสูงกว่าที่ตลาดคาดหวัง และตารางที่ 28 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีหนี้สินผลประโยชน์พนักงานต่ำกว่าที่ตลาดคาดหวัง สรุปได้ดังนี้

จากตารางที่ 28 แสดงผลการทดสอบการตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่สูงกว่าที่คาดหวังหลังจากเปลี่ยนตัวแปรความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี (PROB) จำนวน 96 บริษัท พบว่าได้ผลไม่แตกต่างจากที่ใช้ตัวแปรหุ่น (CHOICE) แทนวิธีการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี กล่าวคือไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (CAR) ที่คำนวณด้วยวิธี Market-adjusted Model และ Market Model กับหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่สูงกว่าที่ตลาดคาดหวัง อย่างไรก็ตามพบว่าตลาดมีการตอบสนองด้านลบต่อความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี สำหรับผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (CAR) ที่คำนวณด้วยวิธี Market Model ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10

ตารางที่ 28 การตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่สูงกว่าที่คาดหวังหลังจาก
แก้ปัญหา Endogeneity

$$\begin{aligned} \text{CAR}_i = & \gamma_0 + \gamma_1 \text{UEPENSION}_i + \gamma_2 \text{PROB}_i + \gamma_3 \text{UEPENSION}_i * \text{PROB}_i + \\ & \gamma_4 \text{UEEARNINGS}_i + \gamma_5 \text{BTM}_i + \gamma_6 \text{SIZE}_i + \gamma_7 \text{BETA}_i + \\ & \gamma_8 \text{MOMENTUM}_i + \gamma_9 \text{IMR}_i + \omega_i \end{aligned} \quad (8)$$

ตัวแปร	เครื่องหมาย ที่คาดหวัง	Market-adjusted Model		Market Model	
		ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)
Intercept	ไม่มี	0.0393 (0.6045)	0.0393 (0.5544)	0.0013 (0.9862)	0.0013 (0.9832)
UEPENSION	-	0.1034 (0.3045)	0.1034 (0.3756)	0.0480 (0.6226)	0.0480 (0.6598)
PROB	-	-0.0657 (0.1550)	-0.0657 (0.1109)	-0.0841* (0.0621)	-0.0841* (0.0541)
UEPENSION*PROB	-	-0.2244 (0.7890)	-0.2244 (0.7993)	0.0845 (0.9174)	0.0845 (0.9201)
UEEARNINGS	+	0.0885** (0.0282)	0.0885** (0.0345)	0.0836** (0.0326)	0.0836* (0.0562)
BTM	-	0.0015 (0.7757)	0.0015 (0.8088)	0.0016 (0.7504)	0.0016 (0.7991)
SIZE	-	-0.0015 (0.6199)	-0.0015 (0.5918)	0.0000 (0.9998)	0.0000 (0.9998)
BETA	-	-0.0173 (0.1420)	-0.0173* (0.0935)	-0.0168 (0.1425)	-0.0168* (0.0856)
MOMENTUM	+	0.0259 (0.1629)	0.0259 (0.2526)	0.0182 (0.3109)	0.0182 (0.4167)
IMR	ไม่มี	0.0024 (0.6678)	0.0024 (0.6432)	0.0029 (0.5922)	0.0029 (0.5568)

ตารางที่ 28 การตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่สูงกว่าที่คาดหวังหลังจาก
แก้ปัญหา Endogeneity (ต่อ)

ตัวแปร	เครื่องหมาย ที่คาดหวัง	Market-adjusted Model		Market Model	
		ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)
F-test		2.4004**	2.6954***	2.0992**	2.4635**
Prob>F		(0.0177)	(0.0082)	(0.0381)	(0.0150)
Adjusted R-square		0.1171		0.0943	
Mean VIF		2.00		2.00	
Observations		96		96	

*/**/*** มีความสัมพันธ์กัน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

โดยที่

CAR = ผลตอบแทนไม่ปกติสะสมของบริษัทสำหรับระยะเวลา 3 วัน ในช่วงวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554

UEPENSION = หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง

PROB = ความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายใน ระยะเวลา 5 ปี

UEPENSION = ผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังกับความ
*PROB น่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี

UEEARNINGS = กำไรต่อหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานสำหรับไตรมาส 1 ปี 2554
หักกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ปี 2553 หารด้วยราคาปิดหุ้น 2 วันก่อนวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554

BTM = อัตราส่วนราคาตามบัญชีต่อราคาตลาด ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554

SIZE = ค่าล็อกธรรมชาติมูลค่าตลาดส่วนของผู้ถือหุ้น ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554

BETA = ค่าเบต้าซึ่งประมาณจากอัตราผลตอบแทนของหุ้นสำหรับระยะเวลา 250 วันก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 จากตัวแบบตลาด (Market Model)

MOMENTUM = อัตราผลตอบแทนของหุ้นที่ปรับปรุงด้วยผลตอบแทนของตลาด (Market-adjusted Stock Return) สำหรับระยะเวลา 6 เดือนก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554

IMR = ค่า Inverse Mills Ratio ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทางเลือกโพรบิทในตัวแบบที่ 3

สำหรับการตอบสนองของตลาดต่อผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินส่วนเพิ่มที่สูงกว่าที่ตลาดคาดหวังกับความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี ผลการศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ทั้งตัวแบบที่คำนวณผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (CAR) ด้วยวิธี Market-adjusted Model และ Market Model ซึ่งผลที่ได้ต่างจากการใช้ตัวแปรหุ่น (CHOICE) แทนวิธีการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี (ตารางที่ 22) ที่พบว่าตลาดจะตอบสนองด้านบวกต่อผลกระทบร่วมดังกล่าว นอกจากนี้ผลการศึกษาจากการใช้ตัวแปรเครื่องมือ (Instrumental Variable) ยังแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ด้านลบระหว่างผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (CAR) ด้วยวิธี Market-adjusted Model กับความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี และผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินส่วนเพิ่มที่สูงกว่าที่ตลาดคาดหวังกับความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี ซึ่งเป็นไปตามที่ผู้วิจัยได้คาดการณ์ไว้ ถึงแม้จะไม่พบว่ามีระดับนัยสำคัญก็ตาม

นอกจากนี้ผลการศึกษา ยังคงพบความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (CAR) กับกำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (UEEARNINGS) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งต่างจากการใช้ตัวแปรหุ่น (CHOICE) ซึ่งผลการทดสอบไม่พบความสัมพันธ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะตัวแบบที่ใช้ตัวแปรหุ่น (CHOICE) มีปัญหา Endogeneity ซึ่งผู้วิจัยได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวแล้วด้วยตัวแปรเครื่องมือ (Instrumental Variable) ตามที่ได้อธิบายไว้แล้วในตอนต้น

จากตารางที่ 29 ซึ่งแสดงผลการทดสอบการตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่ต่ำกว่าที่คาดหวังจำนวน 187 บริษัท ผลการทดสอบไม่พบว่าตลาดมีการตอบสนองต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่ต่ำกว่าที่คาดหวัง ต่อความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี และต่อผลกระทบร่วมระหว่าง 2 ปัจจัยดังกล่าว อย่างไรก็ตามผลการศึกษา ยังคงยืนยันว่าตลาดมีการตอบสนองต่อผลกำไรของกิจการ (UEEARNINGS) โดยผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (CAR) ซึ่งคำนวณด้วยตัวแบบ Market-adjusted Model พบว่ามีความสัมพันธ์กับกำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (UEEARNINGS) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 แต่สำหรับตัวแบบ Market Model ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนของตลาดกับตัวแปรใด ๆ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้นในหัวข้อ 5.5 ผู้วิจัยจะทดสอบความแกร่ง (Robustness Test) ของตัวแบบด้วยการใช้หนี้สินส่วนเพิ่มที่กิจการรับรู้ทั้งจำนวนแทนการใช้ตัวแบบในการประมาณค่าความคาดหวังต่อไป

ตารางที่ 29 การตอบสนองของตลาดต่อหุ้นสินผลประโยชน์พนักงานที่ต่ำกว่าที่คาดหวังหลังจาก
แก้ปัญหา Endogeneity

$$\begin{aligned} \text{CAR}_i = & \gamma_0 + \gamma_1 \text{UEPENSION}_i + \gamma_2 \text{PROB}_i + \gamma_3 \text{UEPENSION}_i * \text{PROB}_i + \\ & \gamma_4 \text{UEEARNINGS}_i + \gamma_5 \text{BTM}_i + \gamma_6 \text{SIZE}_i + \gamma_7 \text{BETA}_i + \\ & \gamma_8 \text{MOMENTUM}_i + \gamma_9 \text{IMR}_i + \omega_i \end{aligned} \quad (8)$$

ตัวแปร	เครื่องหมาย ที่คาดหวัง	Market-adjusted Model		Market Model	
		ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)
Intercept	ไม่มี	0.0993 (0.4495)	0.0993 (0.3576)	0.0830 (0.5427)	0.0830 (0.4727)
UEPENSION	-	-0.4233 (0.3227)	-0.4233 (0.3473)	-0.2988 (0.5017)	-0.2988 (0.5190)
PROB	-	0.0140 (0.8407)	0.0140 (0.8307)	0.0094 (0.8969)	0.0094 (0.8926)
UEPENSION*PROB	-	1.8772 (0.3487)	1.8772 (0.2872)	1.5364 (0.4605)	1.5364 (0.4084)
UEEARNINGS	+	0.1571*** (0.0052)	0.1571*** (0.0079)	0.1108* (0.0564)	0.1108 (0.1607)
BTM	-	0.0087 (0.3240)	0.0087 (0.2757)	0.0106 (0.2477)	0.0106 (0.1944)
SIZE	-	-0.0048 (0.3615)	-0.0048 (0.2513)	-0.0041 (0.4469)	-0.0041 (0.3501)
BETA	-	0.0036 (0.8391)	0.0036 (0.8125)	0.0116 (0.5249)	0.0116 (0.4973)
MOMENTUM	+	0.0260 (0.1236)	0.0260 (0.2143)	0.0245 (0.1620)	0.0245 (0.2789)
IMR	ไม่มี	0.0003 (0.9710)	0.0003 (0.9691)	-0.0027 (0.7406)	-0.0027 (0.7453)

ตารางที่ 29 การตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่ต่ำกว่าที่คาดหวังหลังจากการแก้ปัญหา Endogeneity (ต่อ)

ตัวแปร	เครื่องหมาย ที่คาดหวัง	Market-adjusted Model		Market Model	
		ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)
F-test		2.1729***	1.7384*	1.2553	1.2168
Prob>F		0.0260	0.0834	0.2645	0.2873
Adjusted R-square		0.0537		0.0122	
Mean VIF		2.57		2.57	
Observations		187		187	

*/**/*** มีความสัมพันธ์กัน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

โดยที่

CAR	=	ผลตอบแทนไม่ปกติสะสมของบริษัทสำหรับระยะเวลา 3 วัน ในช่วงวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554
UEPENSION	=	หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง
PROB	=	ความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายใน ระยะเวลา 5 ปี
UEPENSION *PROB	=	ผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังกับความน่าจะเป็น ในการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี
UEEARNINGS	=	กำไรต่อหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานสำหรับไตรมาส 1 ปี 2554 หักกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ปี 2553 หารด้วยราคาปิดหุ้น 2 วันก่อนวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554
BTM	=	อัตราส่วนราคาตามบัญชีต่อราคาตลาด ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554
SIZE	=	ค่าลอการิทึมธรรมชาติมูลค่าตลาดส่วนของผู้ถือหุ้น ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554
BETA	=	ค่าเบต้าซึ่งประมาณจากอัตราผลตอบแทนของหุ้นสำหรับระยะเวลา 250 วันก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 จากตัวแบบตลาด (Market Model)
MOMENTUM	=	อัตราผลตอบแทนของหุ้นที่ปรับปรุงด้วยผลตอบแทนของตลาด (Market-adjusted Stock Return) สำหรับระยะเวลา 6 เดือนก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554
IMR	=	ค่า Inverse Mills Ratio ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทางเลือกโพรบิทในตัวแบบที่ 3

5.5 การรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานทั้งจำนวนของบริษัทแทนค่าคาดหวัง

เนื่องจากการใช้ตัวแบบทางสถิติตามที่ได้อธิบายไว้ในหัวข้อ 4.3.4 หนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง มาทดสอบสมมติฐานนั้นอาจจะไม่เหมาะสม เนื่องจากค่า Adjusted R-square ที่ได้จากตัวแบบสมการถดถอยที่ใช้ในการประมาณค่าคาดหวังผลประโยชน์พนักงานนั้น พบว่าตัวแปรที่ใช้ในตัวแบบสามารถอธิบายหนี้สินผลประโยชน์พนักงานได้ประมาณ 27.4% เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยที่ใช้สำหรับการคำนวณหนี้สินผลประโยชน์พนักงานในตัวแบบค่อนข้างมีลักษณะเฉพาะสำหรับในการศึกษาครั้งนี้ กล่าวคือ การคำนวณหนี้สินผลประโยชน์พนักงานตามความจริงนั้นมีความซับซ้อนจากการใช้ข้อสมมติทางคณิตศาสตร์ประกกันภัยซึ่งแตกต่างกันในแต่ละบริษัท ประกอบกับการใช้ค่าที่เกิดขึ้นจริงของตัวอย่างมาประมาณค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงานของของบริษัทเอง จึงทำตัวแบบค่อนข้างมีข้อจำกัดในการนำไปใช้ นอกจากนี้ นักลงทุนอาจไม่มีข้อมูลเพียงพอในการประมาณค่าหนี้สินส่วนเพิ่มดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ทำการทดสอบความแกร่ง (Robustness Test) ด้วยการใช้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่กิจการรับรู้จริงทั้งหมดมาเป็นตัวแทนหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังแทนค่าที่ได้จากการคำนวณจากตัวแบบทางสถิติ

ซึ่งจากการที่ไม่ต้องใช้ตัวแบบในการประมาณการค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง จึงทำให้จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเพิ่มขึ้นจาก 283 บริษัทเป็น 298 บริษัท โดยจากจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 309 บริษัท ที่แสดงในตารางที่ 14 ผู้วิจัยได้ตัดตัวอย่างที่มีข้อมูลไม่ครบตามเงื่อนไขจำนวน 2 บริษัท และตัดตัวอย่างบริษัทที่เลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายทันที จำนวน 9 บริษัท ฉะนั้นจึงเหลือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้นโดยไม่ได้ใช้ตัวแบบทางสถิติในการประมาณการค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังทั้งสิ้น 298 บริษัท ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานจะใช้ค่าความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี (PROB) ซึ่งเป็นตัวแปรเครื่องมือ (Instrumental Variable) แทนตัวแปรหุ่น (CHOICE) เพื่อแก้ไขปัญหา Endogeneity ในตัวแบบตามที่กล่าวแล้วในหัวข้อ 5.4 โดยผลการศึกษาสรุปได้ในตารางที่ 30

จากตารางที่ 30 พบว่าได้ผลไม่แตกต่างจากผลการศึกษาที่ใช้ตัวแปรหุ่น (CHOICE) สำหรับวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี กล่าวคือไม่พบความสัมพันธ์ด้านลบระหว่างผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (CAR) ซึ่งคำนวณด้วยวิธี Market-adjusted Model และ Market Model ต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (UEPENSION) ซึ่งใช้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่เกิดขึ้นจริงทั้งหมดแทนหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่ประมาณจากตัวแบบทางสถิติ ต่อค่าความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี (PROB) และต่อผลกระทบร่วมระหว่าง 2 ปัจจัย (UEPENSION*PROB)

ตารางที่ 30 การตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานทั้งจำนวนโดยไม่ใช้ตัวแบบ
สำหรับการประมาณค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน

$$\begin{aligned}
 CAR_i = & \gamma_0 + \gamma_1 UEPENSION_i + \gamma_2 PROB_i + \gamma_3 UEPENSION_i * PROB_i + \\
 & \gamma_4 UEEARNINGS_i + \gamma_5 BTM_i + \gamma_6 SIZE_i + \gamma_7 BETA_i + \\
 & \gamma_8 MOMENTUM_i + \gamma_9 IMR_i + \omega_i
 \end{aligned} \tag{8}$$

ตัวแปร	เครื่องหมาย ที่คาดหวัง	Market-adjusted Model		Market Model	
		ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E.	ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E.
			ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)		ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)
Intercept	ไม่มี	0.0999 (0.1808)	0.0999 (0.1129)	0.0709 (0.3519)	0.0709 (0.2577)
UEPENSION	-	-0.0282 (0.6116)	-0.0282 (0.4578)	-0.0287 (0.6122)	-0.0287 (0.4550)
PROB	-	-0.0419 (0.2268)	-0.0419 (0.2244)	-0.0369 (0.2965)	-0.0369 (0.3025)
UEPENSION*PROB	-	-0.0978 (0.8539)	-0.0978 (0.7956)	-0.1448 (0.7893)	-0.1448 (0.7118)
UEEARNINGS	+	0.1457*** (0.0008)	0.1457*** (0.0038)	0.1259*** (0.0042)	0.1259** (0.0213)
BTM	-	0.0039 (0.4778)	0.0039 (0.4595)	0.0059 (0.2905)	0.0059 (0.2707)
SIZE	-	-0.0038 (0.2111)	-0.0038 (0.1465)	-0.0028 (0.3662)	-0.0028 (0.2823)
BETA	-	-0.0124 (0.2611)	-0.0124 (0.2082)	-0.0058 (0.6035)	-0.0058 (0.5752)
MOMENTUM	+	0.0303** (0.0192)	0.0303* (0.0817)	0.0247* (0.0614)	0.0247 (0.1758)
IMR	ไม่มี	0.0008 (0.8693)	0.0008 (0.8517)	-0.0011 (0.8291)	-0.0011 (0.8087)

ตารางที่ 30 การตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานทั้งจำนวนโดยไม่ใช้ตัวแบบสำหรับการประมาณค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน (ต่อ)

ตัวแปร	เครื่องหมาย ที่คาดหวัง	Market-adjusted Model		Market Model	
		ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)
F-test		3.5519***	2.5483***	2.3818**	1.6877*
Prob>F		(0.0003)	0.0079	0.0130	0.0915
Adjusted R-square		0.0718		0.0402	
Mean VIF		1.99		1.99	
Observations		298		298	

*/**/** มีความสัมพันธ์กัน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

โดยที่

CAR = ผลตอบแทนไม่ปกติสะสมของบริษัทสำหรับระยะเวลา 3 วัน ในช่วงวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554

UEPENSION = หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่กิจการรับรู้ทั้งจำนวน

PROB = ความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายใน ระยะเวลา 5 ปี

UEPENSION = ผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่กิจการรับรู้ทั้งจำนวนกับ
*PROB ความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี

UEEARNINGS = กำไรต่อหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานสำหรับไตรมาส 1 ปี 2554
หักกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ปี 2553 หาดด้วยราคาปิดหุ้น 2 วันก่อนวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554

BTM = อัตราส่วนราคาตามบัญชีต่อราคาตลาด ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554

SIZE = ค่าถือกรรมชาติมูลค่าตลาดส่วนของผู้ถือหุ้น ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554

BETA = ค่าเบต้าซึ่งประมาณจากอัตราผลตอบแทนของหุ้นสำหรับระยะเวลา 250 วันก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 จากตัวแบบตลาด (Market Model)

MOMENTUM = อัตราผลตอบแทนของหุ้นที่ปรับปรุงด้วยผลตอบแทนของตลาด (Market-adjusted Stock Return) สำหรับระยะเวลา 6 เดือนก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554

IMR = ค่า Inverse Mills Ratio ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทางเลือกโพรบิทในตัวแบบที่ 3

อย่างไรก็ตามแม้จะไม่พบความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 แต่เครื่องหมายของหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (UEPENSION) ความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี (PROB) และ ผลกระทบร่วมระหว่าง 2 ปัจจัย (UEPENSION*PROB) ทั้งตัวแบบ Market-adjusted Model และ Market Model มีค่าเป็นลบตามที่ผู้วิจัยคาดการณ์

สำหรับปัจจัยควบคุม ผลการศึกษายังคงพบว่าผลตอบแทนไม่ปกติสะสมของบริษัทสำหรับระยะเวลา 3 วัน ในช่วงวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 (CAR) ซึ่งคำนวณด้วยวิธี Market-adjusted Model และ Market Model มีความสัมพันธ์เป็นบวกกับกำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (UEEARNINGS) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ทุกตัวแบบ และที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สำหรับตัวแบบ Market Model ที่ได้มีการ Robust Standard Errors แล้ว นอกจากนี้ยังพบว่าผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (CAR) มีความสัมพันธ์เป็นบวกกับผลตอบแทนในอดีตของหุ้น (MOMENTUM) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และ 0.10 สำหรับตัวแบบ Market-adjusted Model ก่อนและหลังการ Robust Standard Errors ตามลำดับ ในขณะที่ตัวแบบ Market Model พบความสัมพันธ์ที่ระดับ 0.10 ก่อนการ Robust Standard Errors

ในหัวข้อถัดไป ผู้วิจัยจะทดสอบความแกร่ง (Robustness Test) ของตัวแบบด้วยการเพิ่มอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นปัจจัยควบคุม เนื่องจากการทดสอบเฉพาะหนี้สินส่วนเพิ่มแต่เพียงอย่างเดียวอาจจะไม่สะท้อนถึงผลสืบเนื่องทางเศรษฐกิจที่แท้จริงของกิจการ ฉะนั้นการเพิ่มอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นปัจจัยควบคุมในตัวแบบ ผู้วิจัยคาดว่าตลาดหุ้นน่าจะตอบสนองต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มของกิจการได้ดีขึ้น

5.6 การควบคุมอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม

เนื่องจากหนี้สินส่วนเพิ่มที่บริษัทรับรู้ว่าจะไม่สะท้อนถึงโอกาสที่บริษัทอาจจะผิดเงื่อนไขสัญญากู้ยืมจากการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มดังกล่าว ฉะนั้นจากหัวข้อ 5.5 ก่อนหน้านี้ ผู้วิจัยจะได้เพิ่มตัวแปรควบคุมอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มนี้ในตัวแบบที่ (8) โดยคาดว่าตลาดทุนจะตอบสนองด้านลบต่อการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่เกิดขึ้นจริงทั้งหมด (UEPENSION) ต่อค่าความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี (PROB) และต่อผลกระทบร่วมระหว่าง 2 ปัจจัย (UEPENSION*PROB) รวมถึงต่ออัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วย โดยตัวแบบที่ใช้ในการศึกษาภายหลังการควบคุมอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นดังกล่าวแล้ว แสดงได้ดังตัวแบบที่ (9) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{CAR}_i = & \gamma_0 + \gamma_1 \text{UEPENSION}_i + \gamma_2 \text{PROB}_i + \gamma_3 \text{UEPENSION}_i * \text{PROB}_i + \\ & \gamma_4 \text{UEEARNINGS}_i + \gamma_5 \text{BTM}_i + \gamma_6 \text{SIZE}_i + \gamma_7 \text{BETA}_i + \\ & \gamma_8 \text{MOMENTUM}_i + \gamma_9 \text{IMR}_i + \gamma_{10} \text{DEBFPENSION}_i + \omega_i \end{aligned} \quad (9)$$

โดยที่

$$\text{DEBFPENSION}_i = \text{อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554 ของบริษัท } i$$

ตารางที่ 31 แสดงค่าสถิติพรรณนาของอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มของบริษัทตัวอย่างจำนวน 298 บริษัท โดยภายหลังการปรับมูลค่าต่ำสุด และสูงสุดด้วยการ Winsorized ที่ระดับต่ำสุด 1% และสูงสุด 99% แล้วพบอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.28 มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 0.84 โดยมีค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.01 และค่าสูงสุดเท่ากับ 11.65 ตามลำดับ สำหรับผลการทดสอบภายหลังควบคุมอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มจะแสดงในตารางที่ 32

ตารางที่ 31 ค่าสถิติพรรณนาของอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม

	จำนวน ตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน		
			มาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
DEBFPENSION	298	1.2785	1.6439	0.0144	11.6526

โดยที่

$$\text{DEBFPENSION} = \text{อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554}$$

ตารางที่ 32 การตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานภายหลังควบคุมอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม

$$\begin{aligned} \text{CAR}_i = & \gamma_0 + \gamma_1 \text{UEPENSION}_i + \gamma_2 \text{PROB}_i + \gamma_3 \text{UEPENSION}_i * \text{PROB}_i + \\ & \gamma_4 \text{UEEARNINGS}_i + \gamma_5 \text{BTM}_i + \gamma_6 \text{SIZE}_i + \gamma_7 \text{BETA}_i + \\ & \gamma_8 \text{MOMENTUM}_i + \gamma_9 \text{IMR}_i + \gamma_{10} \text{DEBFPENSION}_i + \omega_i \end{aligned} \quad (9)$$

ตัวแปร	เครื่องหมาย ที่คาดหวัง	Market-adjusted Model		Market Model	
		ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)
Intercept	ไม่มี	0.1056 (0.1590)	0.1056* (0.0981)	0.0783 (0.3049)	0.0783 (0.2171)
UEPENSION	-	-0.0276 (0.6195)	-0.0276 (0.4616)	-0.0279 (0.6220)	-0.0279 (0.4601)
PROB	-	-0.0344 (0.3333)	-0.0344 (0.3077)	-0.0271 (0.4556)	-0.0271 (0.4393)
UEPENSION*PROB	-	-0.1771 (0.7422)	-0.1771 (0.6357)	-0.2494 (0.6493)	-0.2494 (0.5170)
UEEARNINGS	+	0.1492*** (0.0006)	0.1492*** (0.0031)	0.1305*** (0.0031)	0.1305** (0.0158)
BTM	-	0.0026 (0.6486)	0.0026 (0.6349)	0.0042 (0.4685)	0.0042 (0.4458)
SIZE	-	-0.0041 (0.1812)	-0.0041 (0.1228)	-0.0032 (0.3074)	-0.0032 (0.2283)
BETA	-	-0.0103 (0.3597)	-0.0103 (0.3097)	-0.0031 (0.7877)	-0.0031 (0.7750)
MOMENTUM	+	0.0321** (0.0143)	0.0321** (0.0471)	0.0270** (0.0426)	0.0270 (0.1081)
IMR	ไม่มี	0.0019 (0.6989)	0.0019 (0.6661)	0.0004 (0.9321)	0.0004 (0.9244)
DEBFPENSION	-	-0.0022 (0.3555)	-0.0022 (0.3952)	-0.0029 (0.2317)	-0.0029 (0.2709)

ตารางที่ 32 การทดสอบของตลาดต่อหุ้นที่ลื่นผลประโยชน์พนักงานภายหลังควบคุมอัตราส่วน
หนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม (ต่อ)

ตัวแปร	Market-adjusted Model		Market Model		
	เครื่องหมาย ที่คาดหวัง	ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	
F-Test		3.2807***	2.4713***	2.2905**	1.7633*
Prob > F		0.0005	0.0075	0.0135	0.0670
Adjusted R-square		0.0713		0.0416	
Mean VIF		1.99		1.99	
Observations		298		298	

*/**/*** มีความสัมพันธ์กัน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

โดยที่

CAR	=	ผลตอบแทนไม่ปกติสะสมของบริษัทสำหรับระยะเวลา 3 วัน ในช่วงวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554
UEPENSION	=	หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่กิจการรับรู้ทั้งจำนวน
PROB	=	ความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายใน ระยะเวลา 5 ปี
UEPENSION	=	ผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่กิจการรับรู้ทั้งจำนวนกับ
*PROB	=	ความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี
UEEARNINGS	=	กำไรต่อหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานสำหรับไตรมาส 1 ปี 2554 หักกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ปี 2553 หารด้วยราคาปิดหุ้น 2 วันก่อนวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554
BTM	=	อัตราส่วนราคาตามบัญชีต่อราคาตลาด ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554
SIZE	=	ค่าล็อกธรรมชาติมูลค่าตลาดส่วนของผู้ถือหุ้น ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554
BETA	=	ค่าเบต้าซึ่งประมาณจากอัตราผลตอบแทนของหุ้นสำหรับระยะเวลา 250 วันก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 จากตัวแบบตลาด (Market Model)
MOMENTUM	=	อัตราผลตอบแทนของหุ้นที่ปรับปรุงด้วยผลตอบแทนของตลาด (Market-adjusted Stock Return) สำหรับระยะเวลา 6 เดือนก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554
IMR	=	ค่า Inverse Mills Ratio ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทางเลือกโพรบิทในตัวแบบที่ 3
DEBFPENSION	=	อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554

ตารางที่ 32 แสดงผลการทดสอบการตอบสนองของตลาดหุ้นต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน หลังควบคุมอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม โดยไม่ใช้ตัวแบบสำหรับ ประมาณการค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง และหลังจากการแก้ไขปัญหา Endogeneity ที่ได้กล่าวแล้วในหัวข้อ 5.5 โดยผลการทดสอบได้ผลไม่ต่างจากผลก่อนควบคุม อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มในตารางที่ 30 กล่าวคือ ไม่พบว่า ตลาดหุ้นมีการตอบสนองต่อการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่เกิดขึ้นจริงทั้งหมด (UEPENSION) ต่อค่าความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี (PROB) และต่อผลกระทบร่วมระหว่าง 2 ปัจจัย (UEPENSION*PROB) ทั้งตัวแบบ Market-adjusted Model และ Market Model อย่างไรก็ตามแม้จะไม่พบความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 แต่พบว่าเครื่องหมายของตัวแปรที่จะทดสอบ และตัวแปรควบคุม (DEBFPENSION) มีค่าเป็นลบตามที่ผู้วิจัยได้คาดการณ์ ทั้งนี้ยังคงพบว่าตลาดมีการตอบสนองต่อกำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (UEEARNINGS) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ทุกตัวแบบ และ สำหรับตัวแบบ Market Model ที่ได้มีการ Robust Standard Errors แล้ว ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 นอกจากนี้ยังพบว่าตลาดมีการตอบสนองกับผลตอบแทนในอดีตของหุ้น (MOMENTUM) เช่นเดียวกับก่อนการใส่ตัวแปรควบคุม (DEBFPENSION)

5.7 การลดจำนวนวันคำนวณผลตอบแทนไม่ปกติสะสม

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยได้คำนวณผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (CAR) ใหม่ โดยได้ลดจำนวนวันสำหรับการคำนวณผลตอบแทนไม่ปกติสะสมจากเดิม 3 วัน คือ วันก่อนวันประกาศผลการดำเนินงาน วันประกาศผลการดำเนินงาน และหนึ่งวันหลังวันประกาศผลการดำเนินงาน คงเหลือ 2 วัน ด้วยการลดวันก่อนวันประกาศผลการดำเนินงานออก เนื่องจากข้อมูลผลการดำเนินงานของกิจการอาจจะไม่มีการรั่วไหลออกมาก่อนวันประกาศผลการดำเนินงานจริง โดยค่าของสถิติพรรณนาของผลตอบแทนไม่ปกติสะสม ซึ่งคำนวณด้วยวิธี Market-adjusted Model และ Market Model แสดงได้ในตารางที่ 33 ดังนี้

ตารางที่ 33 ค่าสถิติพรรณนาของผลตอบแทนไม่ปกติสะสมหลังลดจำนวนวัน

ตัวแปร	จำนวนตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน			
			มาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่ามัธยฐาน	ค่าสูงสุด
CAR _{MKTADJ}	298	-0.0006	0.0488	-0.1215	-0.0052	0.2348
CAR _{MKT}	298	0.0049	0.0492	-0.1116	-0.0006	0.2436

โดยที่

CAR_{MKTADJ} = ผลตอบแทนไม่ปกติสะสมสำหรับระยะเวลา 2 วัน นับจากวันประกาศผลการดำเนินงาน และหนึ่งวันหลังวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 ซึ่งคำนวณด้วยวิธี Market-adjusted Model

CAR_{MKT} = ผลตอบแทนไม่ปกติสะสมสำหรับระยะเวลา 2 วัน นับจากวันประกาศผลการดำเนินงาน และหนึ่งวันหลังวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 ซึ่งคำนวณด้วยวิธี Market Model

การทดสอบสมมติฐานในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยยังคงคาดการณ์ว่าตลาดหุ้นจะตอบสนองด้านลบต่อการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่เกิดขึ้นจริงทั้งหมด (UEPENSION) ต่อค่าความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี (PROB) และต่อผลกระทบร่วมระหว่าง 2 ปัจจัย (UEPENSION*PROB) โดยจะใช้ตัวแบบที่ 9 ซึ่งเป็นตัวแบบภายหลังการควบคุมอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นแล้ว โดยผลการศึกษาแสดงได้ในตารางที่ 34 พบว่าภายหลังการเปลี่ยนวิธีการคำนวณผลตอบแทนไม่ปกติสะสมจากเดิม 3 วัน เป็น 2 วัน ผลการศึกษายังคงไม่เปลี่ยนไปจากการคำนวณผลตอบแทนไม่ปกติสะสมสำหรับระยะเวลา 3 วัน กล่าวคือ ไม่พบว่าตลาดมีการตอบสนองต่อการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่เกิดขึ้นจริงทั้งหมด (UEPENSION) ต่อค่าความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี (PROB) และต่อผลกระทบร่วมระหว่าง 2 ปัจจัย (UEPENSION*PROB) ทั้งตัวแบบ Market-adjusted Model และ Market Model

อย่างไรก็ตามเช่นเดียวกับผลการศึกษาที่แสดงในตารางที่ 32 ซึ่งคำนวณผลตอบแทนไม่ปกติสะสมสำหรับระยะเวลา 3 วัน ผลการศึกษาในตารางที่ 34 พบว่าแม้จะไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ แต่เครื่องหมายของตัวแปรที่จะทดสอบมีค่าเป็นลบตามที่ผู้วิจัยได้คาดการณ์ ทั้งนี้สำหรับปัจจัยควบคุมยังคงพบว่าตลาดมีการตอบสนองด้านบวกต่อกำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (UEEARNINGS) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ทุกตัวแบบ และยังพบว่าตลาดมีการตอบสนองด้านบวกกับผลตอบแทนในอดีตของหุ้น (MOMENTUM) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ทุกตัวแบบเช่นเดียวกัน นอกจากนี้พบว่าภายหลังเปลี่ยนการคำนวณผลตอบแทนไม่ปกติสะสมเป็น 2 วัน ค่า Adjusted R-square เพิ่มขึ้นประมาณ 2% จากการคำนวณผลตอบแทนไม่ปกติสะสมที่ใช้ระยะเวลา 3 วัน ซึ่งแสดงว่าตัวแปรที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาสามารถอธิบายผลตอบแทนไม่ปกติสะสมสำหรับระยะเวลา 2 วัน ได้ดีขึ้นเล็กน้อย

ตารางที่ 34 การตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานภายหลังลดจำนวนวัน
คำนวณผลตอบแทนไม่ปกติสะสม

$$\begin{aligned} \text{CAR}_i = & \gamma_0 + \gamma_1 \text{UEPENSION}_i + \gamma_2 \text{PROB}_i + \gamma_3 \text{UEPENSION}_i * \text{PROB}_i + \\ & \gamma_4 \text{UEEARNINGS}_i + \gamma_5 \text{BTM}_i + \gamma_6 \text{SIZE}_i + \gamma_7 \text{BETA}_i + \\ & \gamma_8 \text{MOMENTUM}_i + \gamma_9 \text{IMR}_i + \gamma_{10} \text{DEBFPENSION}_i + \omega_i \end{aligned} \quad (9)$$

ตัวแปร	เครื่องหมาย ที่คาดหวัง	Market-adjusted Model		Market Model	
		ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)
Intercept	ไม่มี	0.0954 (0.1412)	0.0954* (0.0864)	0.0727 (0.2648)	0.0727 (0.1925)
UEPENSION	-	-0.0137 (0.7762)	-0.0137 (0.6845)	-0.0103 (0.8318)	-0.0103 (0.7613)
PROB	-	-0.0263 (0.3921)	-0.0263 (0.3918)	-0.0240 (0.4385)	-0.0240 (0.4361)
UEPENSION*PROB	-	-0.2595 (0.5773)	-0.2595 (0.4541)	-0.2652 (0.5716)	-0.2652 (0.4568)
UEEARNINGS	+	0.1348*** (0.0003)	0.1348*** (0.0009)	0.1197*** (0.0015)	0.1197*** (0.0045)
BTM	-	0.0034 (0.4898)	0.0034 (0.4522)	0.0058 (0.2375)	0.0058 (0.1972)
SIZE	-	-0.0033 (0.2189)	-0.0033 (0.1590)	-0.0027 (0.3095)	-0.0027 (0.2384)
BETA	-	-0.0136 (0.1609)	-0.0136 (0.1140)	-0.0061 (0.5351)	-0.0061 (0.4989)
MOMENTUM	+	0.0325*** (0.0041)	0.0325** (0.0113)	0.0285** (0.0125)	0.0285** (0.0287)
IMR	ไม่มี	-0.0031 (0.4689)	-0.0031 (0.4205)	-0.0034 (0.4347)	-0.0034 (0.4058)
DEBFPENSION	-	-0.0011 (0.6015)	-0.0011 (0.5808)	-0.0015 (0.4793)	-0.0015 (0.4526)

ตารางที่ 34 การตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานภายหลังลดจำนวนวัน
คำนวณผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (ต่อ)

ตัวแปร	เครื่องหมาย ที่คาดหวัง	Market-adjusted Model		Market Model	
		ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)	Robust S.E. ค่าสัมประสิทธิ์ (p-value)
F-Test		3.8625***	3.6317***	2.8965***	2.7678***
Prob > F		0.0001	0.0001	0.0018	0.0028
Adjusted R-Squared			0.0879		0.0600
VIF			1.99		1.99
Observations			298		298

*/**/*** มีความสัมพันธ์กัน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.10 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

โดยที่

CAR	=	ผลตอบแทนไม่ปกติสะสมสำหรับระยะเวลา 2 วัน นับจากวันประกาศผลการดำเนินงาน และหนึ่งวันหลังวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554
UEPENSION	=	หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่กิจการรับรู้ทั้งจำนวน
PROB	=	ความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายใน ระยะเวลา 5 ปี
UEPENSION	=	ผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่กิจการรับรู้ทั้งจำนวนกับ
*PROB	=	ความน่าจะเป็นในการเลือกวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี
UEEARNINGS	=	กำไรต่อหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานสำหรับไตรมาส 1 ปี 2554 หักกำไรต่อหุ้นไตรมาส 1 ปี 2553 หารด้วยราคาปิดหุ้น 2 วันก่อนวันประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554
BTM	=	อัตราส่วนราคาตามบัญชีต่อราคาตลาด ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554
SIZE	=	ค่าถือกรรมชาติมูลค่าตลาดส่วนของผู้ถือหุ้น ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554
BETA	=	ค่าเบต้าซึ่งประมาณจากอัตราผลตอบแทนของหุ้นสำหรับระยะเวลา 250 วันก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 จากตัวแบบตลาด (Market Model)
MOMENTUM	=	อัตราผลตอบแทนของหุ้นที่ปรับปรุงด้วยผลตอบแทนของตลาด (Market-adjusted Stock Return) สำหรับระยะเวลา 6 เดือนก่อนประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554
IMR	=	ค่า Inverse Mills Ratio ที่คำนวณได้จากแบบจำลองทางเลือกโพรบิทในตัวแบบที่ 3
DEBFPENSION	=	อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่ม ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2554

5.8 บทสรุป

จากการทดสอบความแกร่ง (Robustness Test) ด้วยวิธีข้างต้นซึ่งประกอบด้วย หัวข้อ 5.2 การใช้ตัวแบบตลาด (Market Model) คำนวณผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (CAR) เพิ่มเติมนอกจากการใช้ Market-adjusted Model หัวข้อ 5.3 การแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาเป็นสองกลุ่มประกอบด้วย กลุ่มที่มีหนี้สินผลประโยชน์พนักงานสูงกว่าที่คาดหวัง และกลุ่มที่มีหนี้สินผลประโยชน์พนักงานต่ำกว่าที่คาดหวัง หัวข้อ 5.4 การแก้ไขปัญหา Endogeneity ด้วยตัวแปรเครื่องมือ (Instrumental Variable) ที่ได้จากตัวแบบที่ 5 ในการศึกษาส่วนที่ 1 มาใช้แทนค่าตัวแปรหุ่นสำหรับวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี หัวข้อ 5.5 การนำหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่กิจการรับรู้ทั้งหมดมาเป็นตัวแทนสำหรับหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังโดยไม่ใช้ตัวแบบสถิติในการประมาณการค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน หัวข้อ 5.6 การเพิ่มอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นปัจจัยควบคุม และหัวข้อ 5.7 การคำนวณผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (CAR) ด้วยการลดจำนวนวันก่อนการประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554

ผู้วิจัยพบว่า (1) ตลาดไม่มีการตอบสนองด้านลบอย่างมีนัยสำคัญต่อหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (UEPENSION) ทั้งที่ใช้ค่าที่ได้จากการคำนวณจากตัวแบบทางสถิติและจากการใช้ค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่บริษัทรับรู้จริงทั้งจำนวน (2) ตลาดไม่มีการตอบสนองด้านลบต่อวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี ทั้งที่ใช้ค่าตัวแปรหุ่น (CHOICE) และค่าความน่าจะเป็นที่ได้จากการคำนวณหาตัวแปรเครื่องมือ (Instrumental Variable) (PROB) และ (3) ตลาดไม่มีการตอบสนองด้านลบต่อผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังและวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี (UEPENSION*CHOICE) และผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังและความน่าจะเป็นในการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี (UEPENSION*PROB) แต่พบว่าตลาดมีการตอบสนองด้านบวกต่อกำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวัง (UEEARNINGS) และต่อผลตอบแทนในอดีตของหุ้น (MOMENTUM) ฉะนั้นผลที่ได้จึงไม่สนับสนุนทฤษฎีผลสืบเนื่องทางเศรษฐกิจ (Economic Consequences Theory) แต่สอดคล้องกับสมมติฐานเรื่องการยึดติดกับผลกำไร (Earnings Fixation Hypothesis) ที่เชื่อว่านักลงทุนยังคงยึดติดกับผลกำไรของกิจการมากกว่าข้อมูลด้านอื่น ๆ ของกิจการ (Chan et al., 2006; Shi และ Zhang, 2012; Sloan, 1996)

นอกจากนี้การที่ตลาดไม่ตอบสนองด้านลบต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มในช่วงการประกาศผลการดำเนินงานของกิจการอาจเป็นเพราะตลาดทุนได้รับรู้และตอบสนองต่อรายการหนี้สินผลประโยชน์พนักงานนี้แล้วก่อนการประกาศผลการดำเนินงานของบริษัทในไตรมาส 1 ปี 2554 เช่นจากการประชาสัมพันธ์ของสภาวิชาชีพบัญชี มาล่วงหน้าก่อนการบังคับใช้มาตรฐาน และจากบทวิเคราะห์ของนักวิเคราะห์ซึ่งได้คาดการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของหนี้สินผลประโยชน์พนักงานต่อบริษัทมาล่วงหน้าก่อนการรับรู้รายการหนี้สินผลประโยชน์พนักงานจริง หรืออาจเป็นเพราะตลาดยังมีความไม่เข้าใจในรายการหนี้สินผลประโยชน์พนักงานประเภทโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ซึ่งมีความซับซ้อนในการวัดมูลค่า รวมถึงลักษณะของหนี้สินผลประโยชน์พนักงานซึ่งเป็นหนี้สินภายในของกิจการ (Inside Debt) ซึ่งอาจมีลักษณะแตกต่างจากหนี้สินภายนอกกิจการที่เกิดขึ้นจากการกู้ยืม (Financial Debt)

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

เนื่องจากสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ออกประกาศสภาวิชาชีพบัญชี เรื่อง มาตรฐานบัญชี ฉบับที่ 19 เรื่อง ผลประโยชน์ของพนักงาน มาใช้บังคับกับบริษัทที่มีส่วนได้เสีย สาธารณะในปี 2554 เป็นปีแรก โดยมาตรฐานการบัญชีของไทย (TAS19) ได้กำหนดทางเลือกในการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานไว้มากกว่าที่กำหนดในมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IAS 19) และการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ส่งผลให้บริษัทต้องรับรู้รายการหนี้สินผลประโยชน์ระยะยาวประเภทโครงการผลประโยชน์หลังออกจากงานของพนักงานซึ่งมีมูลค่าสูง และคาดว่าจะมีผลกระทบที่สำคัญต่อการเงินและอัตราส่วนทางการเงินของบริษัท ดังนั้นการศึกษาคำนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานดังกล่าว โดยแบ่งการศึกษา ออกเป็นสองส่วน โดยส่วนแรกเป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มที่แตกต่างกันของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เมื่อต้องปฏิบัติตาม มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เป็นครั้งแรก และส่วนที่สองเพื่อศึกษาการตอบสนองของตลาดต่อข้อมูล ทางบัญชีสำหรับการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มที่แตกต่างจากที่ตลาดคาดหวัง ต่อการเลือกวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มภายใต้วิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี และต่อผลกระทบร่วมของสอง ปัจจัยดังกล่าวในช่วงไตรมาส 1 ปี 2554 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่กิจการต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 19 เป็นครั้งแรก โดยผลการวิจัย ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะงานวิจัย และทิศทางงานวิจัยในอนาคต ผู้วิจัยจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไปตามลำดับ

6.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาคำนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการทดสอบเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย หัวข้อ 6.1.1 ปัจจัยที่มีผล ต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเมื่อนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้เป็นครั้งแรก และหัวข้อ 6.1.2 การตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเมื่อนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้เป็นครั้งแรก ซึ่งรวมถึงการทดสอบความแกร่ง (Robustness Test) เพื่อยืนยันผลที่ได้จากการศึกษา โดยผล การศึกษาในแต่ละหัวข้อสรุปได้ดังต่อไปนี้

6.1.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเมื่อนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้เป็นครั้งแรก

ผลการศึกษาในส่วนแรกเป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงาน โดยผู้วิจัยได้เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานระหว่างวิธีรับรู้โดยทันทีเปรียบเทียบกับวิธีรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสม และวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เปรียบเทียบกับวิธีรับรู้โดยปรับกับกำไรสะสม โดยศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ทราบว่าปัจจัยใดเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริหารตัดสินใจเลือกวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่ต่างกัน ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะไม่เลือกทางเลือกทางการบัญชีที่จะทำให้กำไรของกิจการลดลง (วิธีรับรู้โดยทันที) โดยปัจจัยเรื่องผลกำไรของกิจการ และผลตอบแทนของผู้บริหารที่ขึ้นอยู่กับผลกำไรพบว่ามีความสัมพันธ์ด้านลบต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้โดยทันที เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปรับกับกำไรสะสม สำหรับกิจการที่มีผลขาดทุนสะสมยกมา หรือภายหลังการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มแล้วจะทำให้กำไรสะสมของบริษัทเปลี่ยนเป็นขาดทุนสะสม ทั้งนี้เพราะกำไรสะสมเป็นแหล่งเงินทุนภายในที่สำคัญของกิจการ และเป็นแหล่งทุนในการจ่ายเงินปันผลของบริษัท ดังนั้นการเลือกใช้วิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี จะช่วยลดผลกระทบด้านลบที่มีต่อกำไรสะสมของกิจการ ซึ่งผลการทดสอบสนับสนุนทฤษฎีตัวแทน ซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 1 (Type I Agency Problem)

อย่างไรก็ตามไม่พบหลักฐานสนับสนุน ปัญหาระหว่างตัวการและตัวแทนแบบที่ 2 (Type II Agency Problem) โดยในที่นี้เป็นปัญหาระหว่างกิจการและผู้ให้กู้ยืม ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานเรื่องการหลีกเลี่ยงการผิดเงื่อนไขสัญญากู้ยืม โดยเหตุผลที่สามารถอธิบายถึงการไม่พบว่าผู้บริหารของกิจการคำนึงถึงเรื่องอัตราส่วนหนี้สินของกิจการที่เกิดขึ้นจากการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานเป็นผลเพราะผู้บริหารในประเทศไทยส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวใกล้ชิดกับสถาบันการเงิน ฉะนั้นการผิดเงื่อนไขสัญญากู้ยืมจึงมีลักษณะเป็นการประนีประนอมระหว่างกิจการกับสถาบันการเงินมากกว่าการผิดเงื่อนไขการกู้ยืมอย่างจริงจัง นอกจากนี้หนี้สินที่เพิ่มขึ้นเป็นภาระหนี้สินของบริษัทที่มีต่อพนักงาน (Inside Debt) ซึ่งมีลักษณะไม่เหมือนกับหนี้สินที่เกิดจากการกู้ยืมเงินจากบุคคลภายนอก (Financial Debt) ฉะนั้นจึงอาจมีข้อกำหนดที่ผ่อนปรนมากกว่า รวมทั้งการตั้งประมาณการหนี้สินผลประโยชน์พนักงานเป็นการบันทึกหนี้สินที่กิจการจะต้องจ่ายให้กับพนักงานทุก

คนที่เข้าเงื่อนไข ซึ่งรวมถึงผู้บริหารด้วย จึงทำให้ผู้บริหารมีสถานะเป็นเจ้าหนี้เช่นเดียวกับเจ้าหนี้บุคคลภายนอก ฉะนั้นข้อตกลงในสัญญาการกู้ยืมจึงมักมีความเข้มงวดน้อยกว่าเพราะเจ้าหนี้บุคคลภายนอกเชื่อว่าตนกับผู้บริหารมีเป้าหมายร่วมกัน ฉะนั้นผู้บริหารจึงอาจไม่ต้องกังวลถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นเกี่ยวกับวิธีที่ใช้เลือกรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานดังกล่าว

6.1.2 การตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเมื่อนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้เป็นครั้งแรก

สำหรับการศึกษาในส่วนที่ 2 นี้ เป็นการศึกษาการตอบสนองของตลาดต่อการบันทึกหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานในช่วงประกาศผลการดำเนินงานไตรมาส 1 ปี 2554 ซึ่งกิจการต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เป็นครั้งแรก โดยคาดว่าตลาดจะมีการตอบสนองด้านลบต่อการบันทึกหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์หลังออกจากงานที่แตกต่างจากที่ตลาดคาดหวัง ต่อวิธีการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มด้วยวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี และต่อผลกระทบร่วมระหว่างหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังกับวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายตามวิธีเส้นตรงภายในระยะเวลา 5 ปี ด้วยการประมาณการหนี้สินผลประโยชน์พนักงานด้วยตัวแบบทางสถิติเพื่อนำมาหาค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่ตลาดคาดหวัง โดยผลการศึกษาไม่พบว่าตลาดมีการตอบสนองต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง ต่อวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี และต่อผลกระทบร่วมจากสองปัจจัยดังกล่าว แต่พบว่าตลาดมีการตอบสนองต่อกำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวัง และผลตอบแทนในอดีตของหุ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักลงทุนในประเทศไทยตัดสินใจลงทุนโดยใช้ข้อมูลทางบัญชีเฉพาะกำไรของกิจการมากกว่าข้อมูลบัญชีด้านอื่น ๆ (Earnings Fixation Hypothesis)

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความแกร่ง (Robustness Test) เพื่อเป็นการยืนยันผลทดสอบที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ โดยได้เปลี่ยนวิธีการคำนวณผลตอบแทนไม่ปกติสะสม (CAR) นอกเหนือจากการใช้ Market-adjusted Model ด้วยตัวแบบตลาด (Market Model) การแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีหนี้สินผลประโยชน์พนักงานสูงกว่าที่คาดหวัง และกลุ่มที่มีหนี้สินผลประโยชน์พนักงานต่ำกว่าที่คาดหวัง การใช้ตัวแปรเครื่องมือ (Instrumental Variable) จากการศึกษาในส่วนที่ 1 มาใช้แทนค่าตัวแปรหุ่นสำหรับวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี เพื่อแก้ปัญหา Endogeneity การนำหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่กิจการรับรู้จริงมาเป็นตัวแทนหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวังโดยไม่ใช้ตัวแบบสถิติในการประมาณการค่า การเพิ่มตัวแปรหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นก่อนการรับรู้หนี้สิน

ส่วนเพิ่มเป็นปัจจัยควบคุม รวมถึงการลดวันก่อนวันประกาศผลการดำเนินงานเพื่อคำนวณผลตอบแทนไม่ปกติสะสม ตามลำดับ

ผลการทดสอบที่ได้จากการทดสอบความแกร่ง (Robustness Test) ยังคงไม่พบการตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินส่วนเพิ่มผลประโยชน์พนักงาน โดยผลการศึกษาที่ได้เหมือนกับผลการศึกษาก่อนการทดสอบความแกร่ง (Robustness Test) กล่าวคือ ไม่พบว่าตลาดมีการตอบสนองต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง ต่อวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มเป็นค่าใช้จ่ายด้วยวิธีเส้นตรงภายใน 5 ปี และต่อผลกระทบร่วมจากสองปัจจัยดังกล่าว แต่ยังคงพบว่าตลาดมีการตอบสนองด้านบวกต่อกำไรที่แตกต่างจากที่คาดหวัง และผลตอบแทนในอดีตของหุ้น ซึ่งแสดงว่านักลงทุนจะพิจารณาเฉพาะข้อมูลกำไรของกิจการโดยไม่คำนึงถึงปัจจัยอื่นๆ ฉะนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงไม่สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีผลสืบเนื่องทางเศรษฐกิจ (Economic Consequences Theory) ที่เชื่อว่าตลาดจะตอบสนองต่อผลสืบเนื่องทางเศรษฐกิจที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชี อย่างไรก็ตามการไม่พบการตอบสนองของตลาดต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานอาจจะเป็นเพราะตลาดอาจจะตัดสินใจผิดพลาด (Mispriced) เกี่ยวกับข้อมูลหนี้สินส่วนเพิ่มดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากรายการหนี้สินผลประโยชน์พนักงานเป็นเรื่องใหม่ที่บริษัทไม่เคยบันทึกมาก่อน ประกอบกับการคำนวณมูลค่าและการเปิดเผยข้อมูลก็มีความซับซ้อน รวมทั้งการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานสำหรับการปฏิบัติตามมาตรฐานเป็นปีแรกก็มีหลายทางเลือก จึงอาจเป็นสาเหตุให้ตลาดตัดสินใจผิดพลาดดังกล่าว

6.2 ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะงานวิจัย

งานวิจัยนี้ยังมีข้อจำกัดอยู่หลายประการที่อาจทำให้ผลการศึกษาที่ได้คลาดเคลื่อนไปจากการศึกษาในอดีต ซึ่งข้อจำกัดเหล่านั้น ได้แก่

6.2.1 ข้อจำกัดของตัวแบบที่ใช้ในการประมาณการค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน

สำหรับการคำนวณหาหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง ผู้วิจัยได้สร้างตัวแบบด้วยสมการถดถอยเชิงพหุมาเพื่อใช้ในการประมาณการหนี้สินผลประโยชน์พนักงานเพื่อจำลองรูปแบบที่ตลาดจะใช้ในการพยากรณ์หนี้สินส่วนเพิ่ม โดยผู้วิจัยได้ตรวจทานเอกสารต่าง ๆ และได้สรุปปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการประมาณการหนี้สินผลประโยชน์พนักงานตามที่ตลาดคาดหวัง ซึ่งพบว่าตัวแบบที่ผู้วิจัยใช้ในการประมาณการหนี้สินผลประโยชน์พนักงานมีค่า Adjusted R-square ไม่สูงนัก ทั้งนี้เพราะในการคำนวณหนี้สินผลประโยชน์พนักงานเมื่อเลิกจ้างเป็นหนี้สินระยะยาว ฉะนั้น

การคำนวณจึงมีความซับซ้อนเพราะต้องอาศัยการประมาณการและข้อสมมติเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ข้อสมมติด้านประชากรศาสตร์ และข้อสมมติทางการเงิน รวมถึงการใช้คณิตศาสตร์ประกันภัยมาช่วยในการคำนวณซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละบริษัท และข้อมูลที่กิจการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสมมติฐานในการวัดมูลค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงานค่อนข้างจำกัด รวมถึงการใช้ข้อมูลหนี้สินส่วนเพิ่มภายหลังที่กิจการรับรู้แล้วมาเป็นตัวแบบในการประมาณค่าของตัวอย่าง ฉะนั้นค่าประมาณที่คำนวณได้อาจจะไม่มีที่เหมาะสมในการนำไปหาค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงานที่แตกต่างจากที่คาดหวัง ฉะนั้นหากผู้สนใจศึกษาสามารถหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการวัดมูลค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงานได้จะช่วยให้ตัวแบบที่ใช้ในการประมาณการค่าหนี้สินผลประโยชน์ของพนักงานมีความถูกต้องมากขึ้น

6.2.2 ขอบเขตของระยะเวลาที่ทำการศึกษา

เนื่องจากผู้วิจัยเลือกศึกษาการตอบสนองของตลาดต่อการรับรู้หนี้สินผลประโยชน์พนักงานในไตรมาส 1 ปี 2554 ซึ่งเป็นไตรมาสแรกที่มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มีผลบังคับใช้ และเนื่องจากมาตรฐานฉบับนี้เป็นเรื่องใหม่ ที่บริษัทไม่เคยใช้มาก่อน ซึ่งต้องอาศัยข้อสมมติฐานทางคณิตศาสตร์ประกันภัยมาช่วยในการประมาณมูลค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน ฉะนั้นนักลงทุนอาจจะยังมีความไม่เข้าใจต่อรายการหนี้สินผลประโยชน์พนักงานงานนี้ จึงอาจจะทำให้เกิดการตัดสินใจผิดพลาด (Mispriced) ได้ ผลการศึกษาครั้งนี้จึงไม่พบว่าตลาดมีการตอบสนองต่อหนี้สินผลประโยชน์พนักงานดังกล่าว ฉะนั้นเพื่อเป็นการศึกษาการตอบสนองของตลาดต่อข้อมูลหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน และการตัดสินใจผิดพลาด (Mispriced) ผู้วิจัยเสนอให้ผู้สนใจศึกษาการตอบสนองของตลาดดังกล่าวด้วยการขยายขอบเขตระยะเวลาการศึกษาออกไปให้ยาวขึ้นเพื่อจะได้รับทราบข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับพฤติกรรมของตลาดหุ้นไทย นอกจากนี้การเปลี่ยนช่วงเวลาทดสอบการตอบสนองของตลาดหุ้นเป็นช่วงก่อนการประกาศผลการดำเนินงานในไตรมาส 1 ปี 2554 อาจจะมีเหมาะสมมากขึ้น เช่น ศึกษาในช่วงการทำประชาพิจารณ์ หรือในช่วงการประกาศใช้มาตรฐานการบัญชีของสภาวิชาชีพบัญชี เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากตลาดหุ้นอาจจะมีการตอบสนองต่อการรับรู้หนี้สินดังกล่าวก่อนวันที่มาตรฐานการบัญชีฉบับนี้จะมีผลบังคับใช้จริง

6.2.3 ข้อจำกัดเรื่องการวัดค่าของตัวแปร

เนื่องจากข้อมูลตัวแปรบางตัวที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ไม่สามารถวัด หรือเก็บข้อมูลได้โดยตรง เช่น ข้อมูลการถือหุ้นของผู้บริหาร และข้อมูลผลตอบแทนของผู้บริหารที่ขึ้นอยู่กับผลกำไร การใช้ตัวแปรอื่นเพื่อมาทดแทนตัวแปรที่ต้องการศึกษาจึงอาจไม่สะท้อนข้อเท็จจริงได้อย่างเต็มที่ ฉะนั้นหากในอนาคตมีหน่วยงานที่กำกับดูแลเห็นความสำคัญ และออกกฎเกณฑ์มาเพื่อกำหนด หรือบังคับให้กิจการเปิดเผยข้อมูล รวมถึงมีฐานข้อมูลที่ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว จะช่วยให้ผลการศึกษาใน

อนาคตที่ต้องใช้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถือหุ้น และผลตอบแทนของผู้บริหารที่ขึ้นอยู่กับผลกำไรมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

6.3 ทิศทางการวิจัยในอนาคต

สำหรับทิศทางการวิจัยในอนาคต ผู้วิจัยเห็นว่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงานยังคงเป็นหัวข้อที่น่าสนใจศึกษา เนื่องจากผลกระทบของมาตรฐานฉบับนี้มีผลกระทบต่อมูลค่าหนี้สินของกิจการเป็นจำนวนมาก และเนื่องจากเป็นหนี้สินระยะยาวที่ต้องอาศัยการประมาณการโดยเฉพาะการที่ต้องใช้ข้อสมมติฐานด้านต่าง ๆ มาช่วยในการคำนวณ ฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงในสมมติฐานบางข้อเพียงเล็กน้อยอาจจะส่งผลกระทบต่อหนี้สินของกิจการ ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนแปลงข้อสมมติเกี่ยวกับอายุของพนักงานเพิ่มขึ้น 1 ปี จะมีผลต่อมูลค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงานประมาณ 3% - 4% (Blake et al., 2008; Coughlan et al., 2007) หรือ การเปลี่ยนแปลงอัตราคิดลด 1% จะมีผลต่อการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของหนี้สินผลประโยชน์พนักงานถึง 15% (Glaum, 2009) ดังนั้นผลกระทบทางเศรษฐกิจที่มีต่ออัตราดอกเบี้ยในท้องตลาดย่อมส่งผลถึงอัตราคิดลดที่กิจการใช้ในการคำนวณหนี้สินผลประโยชน์พนักงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ฉะนั้นผู้บริหารที่ต้องการแสดงผลการดำเนินงาน หรือเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการผิดเงื่อนไขข้อตกลงสัญญากู้ยืมอาจจะใช้การเปลี่ยนแปลงในข้อสมมติเหล่านี้เพื่อประโยชน์ในการตกแต่งตัวเลขทางการเงิน ฉะนั้นการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงข้อสมมติต่าง ๆ ที่ใช้ในการคำนวณหนี้สินผลประโยชน์พนักงานจึงเป็นหัวข้อที่น่าสนใจศึกษาต่อในอนาคต

นอกจากนี้ หนี้สินผลประโยชน์พนักงานยังมีความเกี่ยวข้องกับพนักงานในทุกระดับ ฉะนั้นจึงอาจจะได้รับผลกระทบต่อบัณฑิตภายนอกอื่น ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านแรงงานที่ภาครัฐเป็นผู้กำหนด เช่น พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงาน หรืออัตราค่าจ้างขั้นต่ำซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละรัฐบาลที่จะเข้ามาบริหารประเทศตามนโยบายในการหาเสียง ฉะนั้นจากผลกระทบดังกล่าวจึงไม่เพียงแต่ค่าจ้างของพนักงานที่จะเพิ่มขึ้น แต่รวมถึงกิจการจะต้องแบกรับภาระหนี้สินที่เพิ่มขึ้นในอนาคตภายหลังจากการเลิกจ้างพนักงานด้วย ซึ่งผลกระทบดังกล่าวอาจจะส่งผลการเลือกใช้นโยบายบัญชีที่แตกต่างกันของแต่ละบริษัทในอนาคต ฉะนั้นการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบทางกฎหมายที่นอกเหนือจากมาตรฐานบัญชีจึงเป็นหัวข้อที่น่าสนใจศึกษา

เนื่องจากหนี้สินผลประโยชน์พนักงานเป็นหนี้สินที่เกิดขึ้นภายในกิจการ (Inside Debt) ซึ่งเป็นหนี้สินที่ลูกจ้างเป็นเจ้าของกิจการ ฉะนั้นลักษณะของหนี้ และการเรียกร้องจึงมีความแตกต่างจากหนี้สินที่เกิดจากการกู้ยืม (Financial Debt) ซึ่งความแตกต่างนี้เองจึงเป็นหัวข้อที่น่าสนใจศึกษา

เกี่ยวกับข้อกำหนดต่าง ๆ และผลกระทบต่อการรับรู้รายการหนี้สินที่เกี่ยวกับพนักงานว่าจะมีความแตกต่างจากหนี้สินที่เกิดจากการกู้ยืมหรือไม่ และสำหรับตัวมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้เอง ในปัจจุบันก็ได้มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เช่น การให้เลือกรูปแบบในการรับรู้กำไรขาดทุนตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัย ซึ่งตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 และ ฉบับปรับปรุง 2555 มาตรฐานการบัญชีได้ให้ทางเลือกในการรับรู้กำไรขาดทุนดังกล่าวได้สองวิธี คือ รับรู้กำไรขาดทุนที่เกิดขึ้นภายใต้วิธีขอบเขต (Corridor Approach) หรือรับรู้กำไรขาดทุนดังกล่าวในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น ในขณะที่มาตรฐานฉบับปรับปรุงปี 2557 ซึ่งให้ถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2558 เป็นต้นไป มาตรฐานการบัญชีได้ยกเลิกทางเลือกที่รับรู้กำไรขาดทุนที่เกิดขึ้นตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัยภายใต้วิธีขอบเขต (Corridor Approach) และเหลือเฉพาะวิธีที่รับรู้กำไรขาดทุนดังกล่าวในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นเท่านั้น ฉะนั้นในช่วงการเปลี่ยนแปลงบริษัทที่เคยใช้วิธีขอบเขตในการตกแต่งกำไร อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายบางอย่าง หรือเลือกใช้ทางเลือกทางการบัญชีอื่น ๆ เพื่อมาทดแทนการยกเลิกดังกล่าว ฉะนั้นจะเห็นได้ว่ามาตรฐานการบัญชีฉบับนี้จึงยังเป็นมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ผู้สนใจสามารถนำไปศึกษาต่อในอนาคตได้

รายการอ้างอิง

- Ahern, K. R. (2009). Sample selection and event study estimation. *Journal of Empirical Finance*, 16(3), 466-482.
- Ahn, S., Denis, D. J., & Denis, D. K. (2006). Leverage and investment in diversified firms. *Journal of financial Economics*, 79(2), 317-337.
- Aivazian, V. A., Ge, Y., & Qiu, J. (2005). The impact of leverage on firm investment: Canadian evidence. *Journal of Corporate Finance*, 11(1), 277-291.
- Ali, A., & Kumar, K. R. (1994). The magnitudes of financial statement effects and accounting choice: The case of the adoption of SFAS 87. *Journal of Accounting and Economics*, 18(1), 89-114.
- Amen, M. (2007). Simulation-based comparison of existent IAS 19 accounting options. *European Accounting Review*, 16(2), 243-276.
- Amir, E., & Livnat, J. (1997). Adoption choices of SFAS No. 106: Implications for financial analysis. *Journal of Financial Statement Analysis*, 2(2), 51-60.
- Amir, E., & Ziv, A. (1997). Recognition, disclosure, or delay: Timing the adoption of SFAS No. 106. *Journal of Accounting research*, 35(1), 61-81.
- Anantharaman, D., Fang, V. W., & Gong, G. (2013). Inside debt and the design of corporate debt contracts. *Management Science*, 60(5), 1260-1280.
- Armstrong, C. S., Barth, M. E., Jagolinzer, A. D., & Riedl, E. J. (2010). Market Reaction to the Adoption of IFRS in Europe. *The Accounting Review*, 85(1), 31-61.
- Astami, E. W., & Tower, G. (2006). Accounting-policy choice and firm characteristics in the Asia Pacific region: An international empirical test of Costly Contracting Theory. *The international journal of accounting*, 41(1), 1-21.
- Ayres, F. L. (1986). Characteristics of firms electing early adoption of SFAS 52. *Journal of Accounting and Economics*, 8(2), 143-158.
- Ball, R., & Brown, P. (1968). An empirical evaluation of accounting income numbers. *Journal of Accounting research*, 159-178.

- Beatty, A., Ramesh, K., & Weber, J. (2002). The importance of accounting changes in debt contracts: the cost of flexibility in covenant calculations. *Journal of Accounting and Economics*, 33(2), 205-227.
- Beatty, A., & Weber, J. (2003). The effects of debt contracting on voluntary accounting method changes. *The Accounting Review*, 78(1), 119-142.
- Beaver, W. H. (1968). The information content of annual earnings announcements. *Journal of Accounting research*, 6, 67-92.
- Bebchuk, L. A., & Hamdani, A. (2009). The elusive quest for global governance standards. *University of Pennsylvania law review*, 157(5), 1263-1317.
- Bhattacharya, S. (1979). Imperfect information, dividend policy, and "the bird in the hand" fallacy. *The Bell Journal of Economics*, 259-270.
- Binder, J. (1998). The event study methodology since 1969. *Review of quantitative Finance and Accounting*, 11(2), 111-137.
- Blake, D., Khorasanee, Z., Pickles, J., & Tyrrall, D. (2008). AN UNREAL NUMBER How company pension accounting fosters an illusion of certainty. London: The Pension Institute, Cass Business School.
- Bowen, R. M., DuCharme, L., & Shores, D. (1995). Stakeholders' implicit claims and accounting method choice. *Journal of Accounting and Economics*, 20(3), 255-295.
- Brav, A., Graham, J. R., Harvey, C. R., & Michaely, R. (2005). Payout policy in the 21st century. *Journal of financial Economics*, 77(3), 483-527.
- Brown, S. J., & Warner, J. B. (1980). Measuring security price performance. *Journal of financial Economics*, 8(3), 205-258.
- Brown, S. J., & Warner, J. B. (1985). Using daily stock returns: The case of event studies. *Journal of financial Economics*, 14(1), 3-31.
- Bryan, H., Lilien, S., & Mooney, J. (2007). How the new pension accounting rules affect the Dow 30's financial statements. *The CPA Journal*, 35(1), 17-25.
- Burgstahler, D., & Dichev, I. (1997). Earnings management to avoid earnings decreases and losses. *Journal of Accounting and Economics*, 24(1), 99-126.
- Bushman, R. M., & Smith, A. J. (2001). Financial accounting information and corporate governance. *Journal of Accounting and Economics*, 32(1), 237-333.

- Cai, J., & Zhang, Z. (2011). Leverage change, debt overhang, and stock prices. *Journal of Corporate Finance*, 17(3), 391-402.
- Calvi, C. Z., & Galdi, F. C. (2014). Does the Standard-Setter's Opinion Matter? An Analysis of the Impact of the IASB Letter's Disclosure on the Stock Returns of European Banks with Greek Bond Exposure*. *Revista Contabilidade & Finanças*, 25(64), 79-91.
- Cazavan-Jeny, A., Jeanjean, T., & Joos, P. (2011). Accounting choice and future performance: The case of R&D accounting in France. *Journal of accounting and public policy*, 30(2), 145-165.
- Chan, H., Faff, R., Ho, Y. K., & Ramsay, A. (2006). Asymmetric Market Reactions of Growth and Value Firms with Management Earnings Forecasts. *International Review of Finance*, 6(1-2), 79-97.
- Chao, C.-L. (2006). An examination of SFAS No. 35: Adoption timing motives, write-off characteristics, and market reaction. *International Journal of Accounting Studies*(Special Issue), 77-120.
- Chen, K. C., & Lee, C.-W. J. (1995). Executive bonus plans and accounting trade-offs: the case of the oil and gas industry, 1985-86. *The Accounting Review*, 70(1), 91-111.
- Chen, X., Cheng, Q., & Lo, K. (2010). On the relationship between analyst reports and corporate disclosures: Exploring the roles of information discovery and interpretation. *Journal of Accounting and Economics*, 49(3), 206-226.
- Cheng, C. A., Hsieh, S.-J., & Yip, Y. (2007). Impact of accounting choices on firm valuation and earnings quality: The case of transition obligation under SFAS 106. *Review of Accounting and Finance*, 6(4), 419-441.
- Cohen, D. A., & Zarowin, P. (2010). Accrual-based and real earnings management activities around seasoned equity offerings. *Journal of Accounting and Economics*, 50(1), 2-19.
- Cole, C. R. (2003). Pension plans and the market. *Journal of Financial Service Professionals*, 57(4), 8.
- Collins, D. W., Rozeff, M. S., & Dhaliwal, D. S. (1981). The economic determinants of the market reaction to proposed mandatory accounting changes in the oil

- and gas industry: A cross-sectional analysis. *Journal of Accounting and Economics*, 3(1), 37-71.
- Comprix, J., & Muller III, K. A. (2011). Pension plan accounting estimates and the freezing of defined benefit pension plans. *Journal of Accounting and Economics*, 51(1), 115-133.
- Coughlan, G., Epstein, D., Hevia-Portocarrero, J., Khalaf-Allah, M., Watts, C., & Joseph, P. (2007). LifeMetrics, A Toolkit for Measuring and Managing Longevity and Mortality Risks. London: J. P. Morgan Pension Advisory Group.
- D'Souza, J., Jacob, J., & Ramesh, K. (2000). The use of accounting flexibility to reduce labor renegotiation costs and manage earnings. *Journal of Accounting and Economics*, 30(2), 187-208.
- Dechow, P. M., & Sloan, R. G. (1991). Executive incentives and the horizon problem: An empirical investigation. *Journal of Accounting and Economics*, 14(1), 51-89.
- DeFond, M. L., & Jiambalvo, J. (1994). Debt covenant violation and manipulation of accruals. *Journal of Accounting and Economics*, 17(1), 145-176.
- DeGeorge, F., Patel, J., & Zeckhauser, R. (1999). Earnings Management to Exceed Thresholds*. *The Journal of Business*, 72(1), 1-33.
- Demsetz, H. (1983). The Structure of Ownership and the Theory of the Firm. *Journal of Law and Economics*, 26(2), 375-390.
- Dhaliwal, D. S. (1980). The effect of the firm's capital structure on the choice of accounting methods. *The Accounting Review*, 55(1), 78-84.
- Dhaliwal, D. S., Heitzman, S., & Zhen, L. O. (2006). Taxes, leverage, and the cost of equity capital. *Journal of Accounting research*, 44(4), 691-723.
- Dhaliwal, D. S., Salamon, G. L., & Dan, S. E. (1982). The effect of owner versus management control on the choice of accounting methods. *Journal of Accounting and Economics*, 4(1), 41-53.
- Dichev, I. D., & Skinner, D. J. (2002). Large-sample evidence on the debt covenant hypothesis. *Journal of Accounting research*, 40(4), 1091-1123.
- Dichev, I. D., & Tang, V. W. (2009). Earnings volatility and earnings predictability. *Journal of Accounting and Economics*, 47(1), 160-181.

- Dimitrov, V., & Jain, P. C. (2008). The value-relevance of changes in financial leverage beyond growth in assets and GAAP earnings. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 23(2), 191-222.
- El-Gazzar, S. M. (1993). Stock market effects of the closeness to debt covenant restrictions resulting from capitalization of leases. *The Accounting Review*, 68(2), 258-272.
- Elliott, J. A., & Shaw, W. H. (1988). Write-offs as accounting procedures to manage perceptions. *Journal of Accounting research*, 91-119.
- Fama, E. F., & French, K. R. (1992). The cross-section of expected stock returns. *The journal of Finance*, 47(2), 427-465.
- Fan, J. P., & Wong, T. J. (2002). Corporate ownership structure and the informativeness of accounting earnings in East Asia. *Journal of Accounting and Economics*, 33(3), 401-425.
- Fields, T. D., Lys, T. Z., & Vincent, L. (2001). Empirical research on accounting choice. *Journal of Accounting and Economics*, 31(1), 255-307.
- Foster, G. (1986). *Financial statement analysis*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Francis, J., Hanna, J. D., & Vincent, L. (1996). Causes and effects of discretionary asset write-offs. *Journal of Accounting research*, 34(Studies on Recognition, Measurement, and Disclosure Issues in Accounting), 117-134.
- Gaver, J. J., Gaver, K. M., & Austin, J. R. (1995). Additional evidence on bonus plans and income management. *Journal of Accounting and Economics*, 19(1), 3-28.
- Ghicas, D. C. (1990). Determinants of actuarial cost method changes for pension accounting and funding. *Accounting Review*, 65(2), 384-405.
- Glaum, M. (2009). Pension accounting and research: a review. *Accounting and Business Research*, 39(3), 273-311.
- Graham, J. R., Harvey, C. R., & Rajgopal, S. (2005). The economic implications of corporate financial reporting. *Journal of Accounting and Economics*, 40(1), 3-73.
- Guidry, F., J. Leone, A., & Rock, S. (1999). Earnings-based bonus plans and earnings management by business-unit managers. *Journal of Accounting and Economics*, 26(1-3), 113-142.

- Hagerman, R. L., & Zmijewski, M. E. (1979). Some economic determinants of accounting policy choice. *Journal of Accounting and Economics*, 1(2), 141-161.
- Hamilton, L. C. (2013). *Statistics with STATA Version 12* (International ed.): Brooks/Cole Cengage Learning.
- Healy, P. M. (1985). The effect of bonus schemes on accounting decisions. *Journal of Accounting and Economics*, 7(1), 85-107.
- Healy, P. M., & Palepu, K. G. (1988). Earnings information conveyed by dividend initiations and omissions. *Journal of financial Economics*, 21(2), 149-175.
- Heckman, J. J. (1979). Sample selection bias as a specification error. *Econometrica*, 47(1), 153-161.
- Holthausen, R. W. (1981). Evidence on the effect of bond covenants and management compensation contracts on the choice of accounting techniques: The case of the depreciation switch-back. *Journal of Accounting and Economics*, 3(1), 73-109.
- Holthausen, R. W., Larcker, D. F., & Sloan, R. G. (1995). Annual bonus schemes and the manipulation of earnings. *Journal of Accounting and Economics*, 19(1), 29-74.
- Holthausen, R. W., & Leftwich, R. W. (1983). The economic consequences of accounting choice implications of costly contracting and monitoring. *Journal of Accounting and Economics*, 5, 77-117.
- Houmes, R., Boylan, B., & Chira, I. (2011). The valuation effect of accounting standard 158 on firms with high and low financial risk. *Atlantic Economic Journal*, 39(1), 47-57.
- Hull, R. M. (1999). Leverage ratios, industry norms, and stock price reaction: An empirical investigation of stock-for-debt transactions. *Financial Management*, 28(2), 32-45.
- Hunt, H. G. (1985). Potential determinants of corporate inventory accounting decisions. *Journal of Accounting research*, 23(2), 448-467.
- Jegadeesh, N., & Titman, S. (1993). Returns to buying winners and selling losers: Implications for stock market efficiency. *The journal of Finance*, 48(1), 65-91.

- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: managerial behavior, agency costs, and ownership structure. *Journal of financial Economics*, 3 (4), 305-360.
- Jeter, D., Chaney, P., & Daley, M. (2008). Joint accounting choices: an examination of firms' adoption strategies for SFAS No. 106 AND SFAS No. 109. *Review of quantitative Finance and Accounting*, 30(2), 153-185.
- Kim, I. w., Chen, K. H., & Nance, J. (1992). Information content of financial leverage: an empirical study. *Journal of Business Finance & Accounting*, 19(1), 133-152.
- Lang, M. H., & Lundholm, R. J. (1996). Corporate disclosure policy and analyst behavior. *Accounting Review*, 467-492.
- Langer, R., & Lev, B. (1993). The FASB's policy of extended adoption for new standards: An examination of FAS No. 87. *The Accounting Review*, 68(3), 515-533.
- Leftwich, R. (1980). Market failure fallacies and accounting information. *Journal of Accounting and Economics*, 2(3), 193-211.
- Lemmon, M. L., & Lins, K. V. (2003). Ownership structure, corporate governance, and firm value: Evidence from the East Asian financial crisis. *The journal of Finance*, 58(4), 1445-1468.
- Lynch, B. (2007). An examination of the effect on debt/equity ratios with the adoption of IAS 19: Employee benefits. *International review of business research papers*, 3(1), 48-59.
- McFarland, C. B., Pang, G., & Warshawsky, M. J. (2009). Does freezing a defined-benefit pension plan increase company value? Empirical evidence. *Financial Analysts Journal*, 65(4), 47-59.
- Michaely, R., Thaler, R. H., & Womack, K. L. (1995). Price reactions to dividend initiations and omissions: Overreaction or drift? *The journal of Finance*, 50(2), 573-608.
- Miller, M. H., & Rock, K. (1985). Dividend policy under asymmetric information. *The journal of Finance*, 40(4), 1031-1051.

- Missonnier-Piera, F. (2004). Economic determinants of multiple accounting method choices in a Swiss context. *Journal of International Financial Management & Accounting*, 15(2), 118-144.
- Munnell, A. H. (2006). EMPLOYER-SPONSORED PLANS: THE SHIFT FROM DEFINED BENEFIT TO DEFINED. *The Oxford Handbook of Pensions and Retirement Income*, 13, 359.
- Myers, S. C. (1977). Determinants of corporate borrowing. *Journal of financial Economics*, 5(2), 147-175.
- Penman, S. H., Richardson, S. A., & Tuna, I. (2007). The Book-to-Price Effect in Stock Returns: Accounting for Leverage. *Journal of Accounting research*, 45(2), 427-467.
- Pourciau, S. (1993). Earnings management and nonroutine executive changes. *Journal of Accounting and Economics*, 16(1), 317-336.
- Sami, H., & Welsh, M. J. (1992). Characteristics of early and late adopters of pension accounting standard SFAS No. 87. *Contemporary Accounting Research*, 9(1), 212-236.
- Schipper, K., & Smith, A. (1986). A comparison of equity carve-outs and seasoned equity offerings: Share price effects and corporate restructuring. *Journal of financial Economics*, 15(1), 153-186.
- Scott, T. W. (1991). Pension disclosures under SFAS No. 87: Theory and evidence. *Contemporary Accounting Research*, 8(1), 62-81.
- Shi, L., & Zhang, H. (2012). Can the earnings fixation hypothesis explain the accrual anomaly? *Review of accounting Studies*, 17(1), 1-21.
- Skinner, D. J. (1993). The investment opportunity set and accounting procedure choice: Preliminary evidence. *Journal of Accounting and Economics*, 16(4), 407-445.
- Sloan, R. G. (1996). Do stock prices fully reflect information in accruals and cash flows about future earnings? *The Accounting Review*, 71(3), 289-315.
- Smith, C. W., & Wakeman, L. (1985). Determinants of corporate leasing policy. *The journal of Finance*, 40(3), 895-908.

- Smith, C. W., & Warner, J. B. (1979). On financial contracting: An analysis of bond covenants. *Journal of Financial Economics*, 7(2), 117-161.
- Smith, J. A. (1994). *An empirical analysis of management's choice of alternatives in adopting Statement of Financial Accounting Standards (SFAS) No. 106*. (9511026 D.B.A.), Louisiana Tech University, Ann Arbor. Retrieved from <http://search.proquest.com/docview/304136954?accountid=48250> ProQuest Dissertations & Theses Global: Business database.
- Strong, J. S., & Meyer, J. R. (1987). Asset writedowns: Managerial incentives and security returns. *The Journal of Finance*, 42(3), 643-661.
- Sweeney, A. P. (1994). Debt-covenant violations and managers' accounting responses. *Journal of Accounting and Economics*, 17(3), 281-308.
- Taesiriphet, C. (2012). *The Transition of Thai Accounting Standards to Fully International Financial Reporting Standard (IFRS)*. Paper presented at the Clute Insitute International Conference Bangkok.
- Trombley, M. A. (1989). Accounting method choice in the software industry: Characteristics of firms electing early adoption of SFAS No. 86. *Accounting Review*, 529-538.
- Tucker, J. W. (2010). Selection Bias and Econometric Remedies in Accounting and Finance Research *Journal of Accounting Literature*, 29, 31-57.
- Tung, S. S., & Weygandt, J. J. (1994). The determinants of timing in the adoption of new accounting standards: A study of SFAS No. 87, employers' accounting for pensions. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 9(2), 325-337.
- Watts, R. L., & Zimmerman, J. L. (1986). *Positive Accounting Theory*. NJ: Prentice-Hall.
- Waweru, N. M., Ntui, P. P., & Mangena, M. (2011). Determinants of different accounting methods choice in Tanzania: A positive accounting theory approach. *Journal of Accounting in Emerging Economies*, 1(2), 144-159.
- Wu, J. S., & Zang, A. Y. (2009). What determine financial analysts' career outcomes during mergers? *Journal of Accounting and Economics*, 47(1), 59-86.
- Young, M. N., Peng, M. W., Ahlstrom, D., Bruton, G. D., & Jiang, Y. (2008). Corporate governance in emerging economies: A review of the principal-principal perspective. *Journal of Management Studies*, 45(1), 196-220.

- Zang, Y. (2008). Discretionary behavior with respect to the adoption of SFAS no. 142 and the behavior of security prices. *Review of Accounting and Finance*, 7(1), 38-68.
- Zeff, S. A. (1978). The rise of "economic consequences". *The Journal of Accountancy*, 56-63.
- Zmijewski, M. E., & Hagerman, R. L. (1981). An income strategy approach to the positive theory of accounting standard setting/choice. *Journal of Accounting and Economics*, 3(2), 129-149.
- กิตติมา อัครนุพงศ์ และ นิยะดา วิเศษบริสุทธิ์. (2557). นโยบายการบัญชีและผลกระทบของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เรื่อง ผลประโยชน์ของพนักงานต่อบริษัทจดทะเบียนกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 10(29), 5-23.
- ฉัตรวิรัตน์ สุวรรณะ สิทธิพร อินทวงศ์ และ ธาตรี จันทโรคลิกา. (2557). นโยบายการจ่ายเงินปันผลและผลกระทบต่อบริษัทจดทะเบียน. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 10(29), 24-34.
- มีนา ภัทรนาวิก. (2556). ความเป็นเจ้าของขั้นสูงสุดของบริษัทครอบครัวและการจัดการกำไรแท้จริง: หลักฐานเชิงประจักษ์จากประเทศไทย. (บัญชีดุสิตบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- วรศักดิ์ ทูมมานนท์ และ วิภาดา ตันติประภา. (2554). ผลกระทบของการนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เรื่อง ผลประโยชน์ของพนักงานมาใช้กับงบการเงิน สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี 2554. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 7(20), 22-49.
- วรภาพร ประภาศิริกุล และ กิตติพันธ์ เกียรติสมภพ. (2554). บริษัทจดทะเบียนกับผลกระทบจากการปรับใช้มาตรฐานการบัญชีใหม่สำหรับงบการเงินไตรมาสที่ 1 ปี 2554. *Financial Reporting Update @ The Stock Exchange of Thailand*, 5, 9-17.
- วันชัย ธนากรกิจกุล และ ชารี สาทรกิจ. (2554). ผลกระทบจากมาตรฐานการบัญชีใหม่ต่องบการเงินและรายงานสถิติที่ ธปท. เผยแพร่ *Stat-Horizon: Statistics and Information Systems Department* กรุงเทพมหานคร: ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- ศิริลักษณ์ ศุภธชัย. (2551). แรงจูงใจของผู้บริหารในการเลือกนโยบายบัญชี. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 4(9), 68-80.

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2552). มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 เรื่อง ผลประโยชน์
ของพนักงาน. เข้าถึงเมื่อ วันที่ 20 กันยายน 2554 จาก

http://fap.or.th.a33.readyplanet.net/images/column_1359010309/TAS19_20101220.pdf

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

วิวัฒนาการของการบัญชีผลประโยชน์พนักงาน

หนี้สินผลประโยชน์พนักงานเงินบำเหน็จบำนาญ (Pension) เป็นเรื่องที่มีการพิจารณามาตั้งแต่ช่วงทศวรรษปี 1950 ในประเทศสหรัฐอเมริกา (Houmes et al., 2011) โดยกรรมการหลักการบัญชี (Committee for Accounting Principles, CAP) ได้ออก Accounting Research Bulletin (ARB) 47 ในปี 1956 แต่มาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ไม่ได้กำหนดให้กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสินทรัพย์และหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน นอกจากนี้ยังอนุญาตให้กิจการบันทึกค่าใช้จ่ายพนักงานตามเกณฑ์เงินสด ต่อมาคณะกรรมการหลักการบัญชี (Accounting Principles Board, APB) ได้ออกแนวความเห็น ฉบับที่ 8 ในปี 1966 อย่างไรก็ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ก็ยังไม่ได้กำหนดให้กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสินทรัพย์และหนี้สินที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์พนักงาน

ต่อมาในปี 1985 คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีการเงิน (Financial Accounting Standard Board, FASB) ได้ออก Statements of Financial Accounting Standards (SFAS) No.87 Employers' Accounting for Pensions ซึ่งเป็นมาตรฐานการบัญชีที่สำคัญที่ปรับปรุงเกี่ยวกับการบัญชีผลประโยชน์พนักงาน โดยได้กำหนดให้กิจการต้องพิจารณาถึงสมมติฐานด้านคณิตศาสตร์ประกันภัยมาช่วยในการประมาณการเกี่ยวกับหนี้สินผลประโยชน์พนักงาน และบันทึกรายการหนี้สินพนักงานภายใต้เกณฑ์คงค้าง อย่างไรก็ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ก็ไม่ได้บังคับให้กิจการต้องรับรู้รายการสินทรัพย์หรือหนี้สินผลประโยชน์พนักงานสุทธิในงบการเงิน เพียงแต่กำหนดให้กิจการต้องเปิดเผยรายการที่เกี่ยวข้องและแสดงการกระทบยอดรายการเปลี่ยนแปลงในหมายเหตุประกอบงบการเงินเท่านั้น โดยรายละเอียด SFAS No. 87 ได้ระบุให้กิจการต้องรับรู้ส่วนของภาระหนี้สินผลประโยชน์สะสม (Accumulated Benefit Obligation, ABO) ที่ไม่มีกองทุนรองรับเป็นหนี้สินเงินบำเหน็จบำนาญอย่างน้อยที่สุด (Minimum Pension Liability) ในงบแสดงฐานะการเงินของกิจการ โดยหนี้สินผลประโยชน์สะสมที่ไม่มีกองทุนรองรับ (Unfunded ABO) คือผลต่างจากการเปรียบเทียบระหว่างภาระหนี้สินผลประโยชน์สะสม (ABO) กับมูลค่าปัจจุบันของสินทรัพย์โครงการ (Plan Assets) อย่างไรก็ตามภาระหนี้สินผลประโยชน์สะสม (ABO) นั้นคำนวณโดยใช้มูลค่าปัจจุบันกระแสเงินสดของเงินบำเหน็จบำนาญที่ต้องจ่ายให้แก่พนักงานในอนาคตโดยใช้เงินเดือนในงวดปัจจุบันประกอบกับหลักคณิตศาสตร์ประกันภัย (Actuarial) ดังนั้นมูลค่าที่คำนวณได้จึงน้อยกว่าการคำนวณภายใต้ภาระหนี้สินผลประโยชน์ที่ประมาณไว้ (Projected Benefit Obligation, PBO) ซึ่งมีวิธีการคำนวณเช่นเดียวกันกับวิธี ABO แต่ใช้เงินเดือนในอนาคตเป็นฐานในการคำนวณ

ฉะนั้นภายใต้การคำนวณหนี้สินเงินบำเหน็จบำนาญภายใต้วิธี PBO จึงมีความเหมาะสมมากกว่าวิธี ABO เนื่องจากได้มีการพิจารณาถึงอัตราการเพิ่มของเงินเดือนในอนาคต และข้อสมมติฐานเรื่องการดำรงอยู่ของกิจการ อย่างไรก็ตามการบันทึกบัญชีหนี้สินเงินบำเหน็จบำนาญภายใต้วิธี PBO นั้นมีผลกระทบต่อรายงานทางการเงินเป็นสำคัญเนื่องจากมีมูลค่ามาก จึงได้มีการเรียกร้องจากกิจการต่อการรับรู้หนี้สินเงินบำเหน็จบำนาญนี้โดยให้เหตุผลถึงหนี้สินที่กิจการจะบันทึกควรสะท้อนถึงภาระหนี้สินในปัจจุบันเท่านั้น การบันทึกหนี้สินผลประโยชน์พนักงานจึงไม่ควรพิจารณาถึงผลตอบแทนที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต ประกอบกับ FASB เห็นปัญหาในทางปฏิบัติ ณ ขณะนั้นจึงยอมกำหนดให้กิจการรับรู้ภาระหนี้สินผลประโยชน์สะสม (ABO) เป็นหนี้สินอย่างน้อยที่สุดในการเงิน แต่ก็ได้กำหนดให้กิจการจะต้องเปิดเผยข้อมูลรายการหนี้สินเงินบำเหน็จบำนาญที่ยังไม่ได้รับรู้ (Unrecognized pension liability) และสถานะกองทุน (Funded Status) ตามที่คำนวณภายใต้ภาระหนี้สินผลประโยชน์ที่ประมาณไว้ (PBO) โดยให้แสดงเป็นรายการกระขยอระหว่างสถานะกองทุน และภาระหนี้สินเงินบำเหน็จบำนาญสะสมที่น้อยที่สุดที่ไม่มีกองทุนรองรับ (Unfunded ABO) ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน โดยรายการหนี้สินเงินบำเหน็จบำนาญที่ยังไม่ได้รับรู้ประกอบด้วย ต้นทุนการให้บริการในอดีต ผลกำไรขาดทุนจากการประมาณการตามหลักคณิตศาสตร์ ประกันภัย และรายการกำไรขาดทุนของสินทรัพย์หรือหนี้สินที่ยังไม่รับรู้ในช่วงการเปลี่ยนแปลงจากการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้

ทั้งนี้นอกเหนือจากปัญหาเรื่องการวัดมูลค่าหนี้สินผลประโยชน์พนักงานแล้ว SFAS No. 87 ได้สนับสนุนให้กิจการบันทึกรายการต้นทุนบริการในอดีต (Prior Service Cost) เมื่อต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ด้วยวิธีตัดจำหน่ายตลอดระยะเวลาการให้บริการที่เหลือของพนักงาน (Service Period) มากกว่าการบันทึกต้นทุนบริการในอดีตเป็นค่าใช้จ่ายทั้งจำนวนในงวดแรกที่น่ามาตรฐานการบัญชีฉบับนี้มาใช้ และนอกเหนือจากวิธีตัดจำหน่ายข้างต้นแล้ว FASB ยังอนุโลมให้กิจการสามารถใช้วิธีเส้นตรงในการตัดจำหน่ายต้นทุนบริการในอดีตตามระยะเวลาให้บริการที่เหลือของพนักงานได้ด้วย โดยส่วนของต้นทุนบริการในอดีตที่ยังไม่รับรู้ (Unrecognized Prior Service Cost) จะไม่ปรากฏในงบแสดงฐานะการเงิน แต่จะถูกแสดงเป็นรายการกระขยออยู่ในหมายเหตุประกอบงบการเงินดังกล่าวข้างต้น สำหรับผลกำไรขาดทุนที่ยังไม่รับรู้สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ กำไรขาดทุนที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าตลาดของสินทรัพย์โครงการ และกำไรขาดทุนจากการประมาณการตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัย (Actuarial Gain/Loss) โดยผลกำไรขาดทุนทั้ง 2 ประเภทอาจเติบโตและมีจำนวนมากขึ้น ดังนั้นเพื่อเป็นการลดความผันผวนของกำไร FASB จึงได้กำหนดวิธีขอบเขต (Corridor Approach) เพื่อรับรู้รายการดังกล่าว โดยกิจการสามารถบันทึกผลกำไรขาดทุนที่เกินกว่าจำนวนที่สูงกว่าจากการเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์ร้อยละ 10 ของมูลค่า

ปัจจุบันของภาระผูกพันตามโครงการผลประโยชน์ เปรียบเทียบกับร้อยละ 10 ของมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ และเปิดเผยรายการกำไรขาดทุนที่ยังไม่รู้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นรายการกระทบยอดเช่นเดียวกัน

โดยในปี 1985 นี้ FASB ยังได้ออก SFAS No. 88 Employers' Accounting for Settlements and Curtailments of Defined Benefit Pension Plans and for Termination Benefits โดยมีเนื้อหาเพิ่มเติมจาก SFAS No. 87 สำหรับการรับรู้กำไรขาดทุนทันทีเกี่ยวกับการลดขนาดโครงการและการจ่ายชดเชยหนี้สินผลประโยชน์ และต่อมาในเดือนธันวาคม 1990 FASB ได้ออก SFAS No. 106 Employers' Accounting for Postretirement Benefits Other Than Pensions โดยมีผลบังคับใช้กับงบการเงินที่มีรอบบัญชีเริ่มต้นหลังจากวันที่ 15 ธันวาคม 1992 โดยเนื้อหาของมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ระยะยาวอื่นของพนักงานที่นอกเหนือจากเงินบำเหน็จบำนาญ (Pension) ที่ให้แก่พนักงาน ครอบครัว และผู้ได้รับประโยชน์อื่น และแม้ว่าผลประโยชน์ระยะยาวอื่นจะครอบคลุมในหลายด้าน เช่น การประกันสุขภาพ การให้บริการทางกฎหมายและภาษี เงินช่วยเหลือค่าเล่าเรียนบุตร และเงินช่วยเหลือที่อยู่อาศัย แต่มาตรฐานการบัญชีฉบับนี้เน้นที่ผลประโยชน์เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพเนื่องจากเป็นค่าใช้จ่ายที่มีจำนวนมากเมื่อเปรียบเทียบกับเงินช่วยเหลืออื่น

ประเด็นที่สำคัญของ SFAS No. 106 คือ ได้เปลี่ยนวิธีการบันทึกบัญชีจากเดิมที่บันทึกผลประโยชน์พนักงานระยะยาวอื่นเป็นค่าใช้จ่ายตามเกณฑ์เงินสด (Pay as you go) มาเป็นเกณฑ์คงค้าง และได้ให้ทางเลือกในช่วงการเปลี่ยนแปลงนี้ 2 ทางเลือก คือ กิจการสามารถที่จะเลือกบันทึกหนี้สินผลประโยชน์ระยะยาวอื่นด้วยวิธีรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายทันที (Immediately) เหมือนกับการเปลี่ยนนโยบายการบัญชีใหม่ หรือจะเลือกทยอยบันทึก (Amortization) ผลประโยชน์นี้ได้ไม่เกินกว่าระยะเวลาการให้บริการในอนาคตของพนักงาน (Future Service Periods) หรือภายใน 20 ปี หากนานกว่าและกิจการจะต้องเปิดเผยข้อมูลจำนวนที่ยังไม่ได้บันทึกไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินด้วย โดยรายละเอียดของการบันทึกหนี้สินผลประโยชน์พนักงานอื่นในช่วงการเปลี่ยนแปลง (Transitional Amount) จะคำนวณโดยเปรียบเทียบระหว่าง ภาระหนี้สินผลประโยชน์อื่นสะสม (Accumulated Postretirement Benefit Obligation, APBO) ซึ่งเท่ากับมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์ที่จะจ่ายในอนาคต กับมูลค่าปัจจุบันของสินทรัพย์โครงการ (Plan Assets) ทั้งนี้ FASB ได้กำหนดให้กิจการสามารถบันทึกผลกำไรขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าของสินทรัพย์โครงการ และข้อสมมติฐานตามคณิตศาสตร์ประกันภัยด้วยวิธีขอบเขต (Corridor Approach) ได้ และจะต้องเปิดเผยรายการเกี่ยวกับมูลค่าหนี้สินผลประโยชน์อื่นในช่วงการเปลี่ยนแปลง ต้นทุนบริการ

ในอดีต และกำไรขาดทุนซึ่งเกิดจากผลต่างระหว่างผลตอบแทนที่แท้จริงกับผลตอบแทนที่คาดหวัง จากสินทรัพย์โครงการ และข้อสมมติฐานด้านคณิตศาสตร์ประกันภัยเป็นรายการกระทบยอดในหมายเหตุประกอบงบการเงิน เช่นเดียวกับ SFAS No. 87 และเหมือนกับการออก SFAS ฉบับอื่น ๆ คือ กิจการสามารถเลือกปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ได้ก่อนที่มาตรฐานฉบับนี้จะมีผลบังคับใช้จริง

ในปี 1998 FASB ได้ออก SFAS No. 132 Employers' Disclosures about Pensions and Other Postretirement Benefits โดยได้กำหนดมาตรฐานในการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเงินบำเหน็จบำนาญและผลประโยชน์ระยะยาวอื่น และเนื่องจากปัญหาเรื่องการลดลงของสถานะกองทุน ซึ่งเป็นผลจากอัตราดอกเบี้ยที่ลดลงในขณะนั้น ประกอบกับความต้องการของนักลงทุนที่ต้องการใช้ข้อมูลเกี่ยวกับรายการผลประโยชน์ระยะยาวพนักงานเพิ่มขึ้น ทำให้ FASB ได้มีการปรับปรุง SFAS No. 132 ใหม่ ในเดือนธันวาคม 2003 เป็น SFAS No. 132 (R) โดยได้กำหนดให้กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลเงินบำเหน็จบำนาญและผลประโยชน์ระยะยาวอื่นเป็นรายไตรมาสแทนรายปี อย่างไรก็ตามการปรับปรุงนี้ไม่ได้มีผลกระทบต่อการวัดมูลค่าและการรับรู้รายการที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการบัญชีฉบับก่อน โดยมีเนื้อหาเพียงเพิ่มการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสินทรัพย์ เช่น ให้แสดงข้อสมมติฐานในการคำนวณหนี้สินผลประโยชน์พนักงานให้ชัดเจน และให้แสดงประเภทการลงทุนในสินทรัพย์ หนี้สินกระแสเงินสด และต้นทุนผลประโยชน์สุทธิประจำงวดของโครงการผลประโยชน์ระยะยาวและผลประโยชน์ระยะยาวอื่น โดยกำหนดให้แสดงรายละเอียดของโครงการดังกล่าวแยกจากกัน

จนมาถึงเดือนกันยายน 2006 FASB ได้ออก SFAS No. 158 Employers' Accounting for Defined Benefit Pension and Other Postretirement Plans เพื่อเป็นการแก้ไขมาตรฐานการบัญชีฉบับก่อนนี้ซึ่งประกอบด้วย SFAS No. 87 , SFAS No. 88, SFAS No. 106 และ SFAS No. 132 (R) ซึ่งมีผลบังคับกับงบการเงินที่เริ่มงวดบัญชีประจำปีหลังวันที่ 15 ธันวาคม 2006 โดยสาระสำคัญของการเปลี่ยนแปลง คือ ให้รับรู้สถานะกองทุน (Funded Status) ที่เกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างสินทรัพย์โครงการกับประมาณการหนี้สินผลประโยชน์ (PBO) แทนผลประโยชน์พนักงานสะสม (ABO) ไว้ในงบแสดงฐานะการเงิน เพื่อลดการเปิดเผยข้อมูลและการกระทบรายการในหมายเหตุประกอบงบการเงิน และแสดงการเปลี่ยนแปลงในสถานะกองทุนสำหรับปีในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ โดยการเปลี่ยนแปลงเกิดจากมาตรฐานการบัญชีฉบับก่อน ๆ ไม่สามารถสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับสถานะกองทุนสำหรับโครงการผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ไปยังผู้ใช้งบการเงินได้ กล่าวคือมาตรฐานการบัญชีฉบับก่อนไม่ได้กำหนดให้กิจการนายจ้างต้องบันทึกรายการสถานะกองทุนที่สูงหรือต่ำไว้เป็นสินทรัพย์หรือหนี้สินในงบการเงิน (SFAS No. 87, 106) โดยกำหนดเพียงให้นำเสนอข้อมูลดังกล่าวเป็นรายการกระทบยอดแสดงอยู่ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

เท่านั้น ซึ่งผู้ใช้งบการเงินได้แสดงความเห็นไปยัง FASB ว่าเกิดความยากลำบากในการประเมินสถานะทางการเงินของกิจการ รวมถึงความสามารถของกิจการในการชำระภาระหนี้สินสำหรับผลประโยชน์พนักงานในอนาคต ซึ่งอาจทำให้นักลงทุนตัดสินใจผิดพลาดในการบริหารสินทรัพย์เพื่อการลงทุน นอกจากนี้ยังได้ตัดทางเลือกภายใต้วิธีขอบเขต โดยกำหนดให้กิจการต้องรับรู้รายการกำไรขาดทุนที่ยังไม่รับรู้ดังกล่าวจากการให้บริการในอดีต ผลกำไรขาดทุนจากการประมาณการตามหลักคณิตศาสตร์ ประกันภัย และรายการกำไรขาดทุนของสินทรัพย์หรือหนี้สินในช่วงการเปลี่ยนแปลงไว้ในส่วนของกำไรเบ็ดเสร็จอื่น (Other Comprehensive Income) และให้ทยอยรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายแสดงในส่วนของกำไรขาดทุนสำหรับแต่ละงวดต่อไป

สำหรับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ International Accounting Standards Committee (IASB) ได้มีการออกร่างมาตรฐาน E16 Accounting for Retirement Benefits in Financial Statements of Employees มาตั้งแต่ปี 1980 และได้ออกเป็นมาตรฐานการบัญชี IAS No. 19 ภายใต้ชื่อเดียวกันในปี 1983 โดยมีผลบังคับใช้ในปี 1985 ซึ่งต่อมา IASB ได้มีการปรับปรุง IAS No. 19 Retirement Benefit Costs ในปี 1993 และมีผลบังคับใช้ในปี 1995 อย่างไรก็ตาม มาตรฐานฉบับนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงและเปลี่ยนชื่อเป็นการบัญชีผลประโยชน์ของพนักงาน (Employee Benefits) ในปี 1998 และให้มีผลบังคับใช้ในเดือนมกราคม 1999 ต่อมาเมื่อมีการตั้ง International Accounting Standards Board (IASB) ในปี 2001 IAS No. 19 ได้มีการแก้ไขอีกครั้งในปี 2004 โดยแยกรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการจ่ายโดยใช้หุ้นเป็นเกณฑ์ออกจาก IAS No. 19 เป็นมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับที่ 2 (International Financial Reporting Standards, IFRS 2) แยกต่างหากอีกหนึ่งฉบับ ทั้งนี้ในระหว่างปี 2005 – 2008 IASB ได้แก้ไข IAS No. 19 อีกหลายประเด็น เช่น การรับรู้รายการผลกำไรขาดทุนที่เกิดขึ้นจากการประมาณการตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัย การแก้ไขรายการต้นทุนบริการในอดีตที่ติดลบ (Negative Past Service Costs) และการลดขนาดกองทุน (Curtailment) เป็นต้น

นอกจากนี้ ในปี 2006 IASB ยังได้ร่วมมือกับ FASB ในการกำหนดมาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการรายงานทางการเงินให้สอดคล้องกัน (Convergent Project) โดย IASB ได้มีการปรับปรุงแก้ไข IAS No. 19 อีกครั้งในเดือนพฤษภาคม 2008 และบังคับใช้ตั้งแต่เดือนมกราคม 2009 อย่างไรก็ตามระหว่างปี 2009 – 2010 IASB ได้ออกร่างแก้ไข IAS No. 19 อีกโดยเฉพาะเรื่องอัตราคิดลด (Discount Rate) และการตัดทางเลือกเกี่ยวกับการบันทึกกำไรขาดทุนจากการประมาณการตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัยที่ยังไม่ได้รับรู้เมื่อวันสิ้นสุดของงวดก่อนเกินกว่าจำนวนที่มากกว่าระหว่างร้อยละ 10 ของมูลค่าปัจจุบันของภาระผูกพันตามโครงการผลประโยชน์ ณ วันนั้น และร้อยละ

ละ 10 ของมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์โครงการ ณ วันนั้น (Corridor Approach) ออกไป โดยผลของการปรับปรุงแก้ไขได้ประกาศใช้เมื่อเดือนมิถุนายน 2011

สำหรับมาตรฐานการบัญชีไทย ในวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ได้ออกประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 52/2553 เรื่อง มาตรฐานบัญชี ฉบับที่ 19 (TAS 19) เรื่อง ผลประโยชน์ของพนักงาน ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 19 (IAS 19: Employee Benefits (Bound Volume 2009)) โดยมาตรฐานการบัญชียุติให้ถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2554 เป็นต้นไป โดยเนื้อหาสำคัญที่แตกต่างจากมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 19 (IAS 19: Employee Benefits (Bound Volume 2009)) คือ การเสนอทางเลือกการรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มในช่วงการเปลี่ยนแปลงด้วยวิธีปรับกับกำไรสะสมต้นงวดปี 2554 ซึ่งเป็นวิธีที่กำหนดเพิ่มเติมจากวิธีที่มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 19 กำหนด

ต่อมาสภาวิชาชีพบัญชี ได้มีการประกาศใช้มาตรฐานการบัญชีไทย ฉบับที่ 19 (ปรับปรุง 2555) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นโดยมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 19 เรื่อง ผลประโยชน์ของพนักงาน ซึ่งเป็นฉบับปรับปรุงของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศที่สิ้นสุดในวันที่ 31 ธันวาคม 2554 (IAS 19 : Employee Benefits (Bound volume 2012 Consolidate without early application)) โดยมาตรฐานการบัญชียุติให้ถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2557 เป็นต้นไป โดยมีเนื้อหาเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยจากมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 ที่บังคับใช้ในปี 2554 และได้ยกเลิกทางเลือกวิธีรับรู้หนี้สินส่วนเพิ่มวิธีปรับกับกำไรสะสมต้นงวดสำหรับการนำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19 มาใช้เป็นครั้งแรก อย่างไรก็ตามต่อมาในวันที่ 2 ธันวาคม 2557 สภาวิชาชีพบัญชี ได้ออกประกาศสภาวิชาชีพบัญชีที่ 48/2557 เรื่อง มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 19 (ปรับปรุง 2557) เรื่อง ผลประโยชน์ของพนักงาน โดยเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นโดยมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 19 เรื่อง ผลประโยชน์ของพนักงาน ซึ่งเป็นฉบับปรับปรุงของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศที่สิ้นสุดในวันที่ 31 ธันวาคม 2555 (IAS 19: Employee Benefits (Bound volume 2013 Consolidate without early application)) ออกมาใช้แทนมาตรฐานการบัญชีไทย ฉบับที่ 19 (ปรับปรุง 2555) โดยมีเนื้อหาสำคัญคือได้ยกเลิกทางเลือกที่รับรู้กำไรขาดทุนที่เกิดขึ้นตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัยภายใต้วิธีขอบเขต (Corridor Approach) โดยให้เหลือเฉพาะวิธีที่รับรู้กำไรขาดทุนดังกล่าวในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นเท่านั้น โดยมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 19

(ปรับปรุง 2555) นี้ให้ถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2558 เป็นต้นไป

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายฉัตรมงคล วงศ์รัฐนันท์ สำเร็จการศึกษาบัญชีบัณฑิตเกียรตินิยมอันดับ 2 จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปี 2539 และสำเร็จการศึกษาบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการเงินและการธนาคาร จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ในปี 2540 ภายหลังจากจบปริญญาตรีด้านบัญชีได้เข้าทำงานกับสำนักงานไฟร์ชวอเตอร์เฮาส์ และ บริษัทไฟร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอบีเอเอส จำกัด และได้เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในปี 2541 ต่อมาในปี 2542 ได้เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาบัญชี ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยสำเร็จการศึกษาได้รับปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิตในปี 2544

ภายหลังจากสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทได้เป็นอาจารย์พิเศษสาขาบัญชีให้กับวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรี 1 ภาคการศึกษา ต่อมาได้เป็นอาจารย์ประจำที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สังกัดภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ ตั้งแต่ปี 2545 และได้รับทุนจากกองทุนพัฒนาอาจารย์คณะบริหารธุรกิจ มาศึกษาต่อปริญญาเอกสาขาบัญชี ที่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี 2552